Bundel van de Raadsvergaderingen 2018-2022 van 7 november 2018

Agenda bijlagen

Besluitenlijst raadsvergadering 7 november 2018 (getekend)

Agenda Raadsvergadering 7 november 2018

Besluitenlijst commissie Ruimte 22 oktober 2018 (concept)

Besluitenlijst commissie Samenleving 23 oktober 2018 (concept)

Besluitenlijst commissie Middelen 25 oktober 2018 (concept)

1 Opening

2 Vaststellen agenda

3 Raadsvoorstel inzake meerjarenbegroting 2019-2022 (Z/18/314390)

De raad wordt voorgesteld de meerjarenbegroting 2019-2022 vast te stellen overeenkomstig het aangeboden ontwerp. Portefeuillehouder: gehele college

Besluit: akkoord

Raadsvoorstel en raadsbesluit Meerjarenbegroting 2019-2022

Getekend raadsbesluit Meerjarenbegroting 2019-2022

181105 erratum Meerjarenbegroting 2019-2022 - versie 2

Meerjarenbegroting 2019-2022

Memo begrotingsbehandeling

Overzicht amendementen en moties

A1 Verworpen amendement VVD inzake geen verdere verhoging OZB dan met CPI

M1 Aangenomen motie Lokaal Belang en CDA inzake versterking bezettingsgraad AED's in Zevenaar

M2 Aangenomen motie Lokaal Belang, CDA, D66 en VVD inzake harmonisatie en actualisatie groenuitgiftebeleid

M3 Aangenomen motie VVD inzake discussievoorstel laadpalen voor elektrische auto's

M4 Aangenomen motie VVD en D66 inzake zonnepanelen WOZ waarde

M5 Verworpen motie VVD inzake gezonde gemeentelijke financiën

M6 Aangehouden motie SP, PvdA en GroenLinks mantelzorgcompliment 2018

M7 Aangehouden motie PvdA, GroenLinks, SP en D66 mantelzorgcompliment 2019 en verder

M8 Aangenomen motie PvdA inzake ondersteunen samengaan sportverenigingen

M9 Verworpen motie PvdA en VVD inzake tijdelijke huisvesting voor de Bem

M10 Verworpen motie PvdA en D66 inzake heroverweging bezuinigingen / lastenverzwaring

M11 Aangenomen motie PvdA en VVD inzake ambulant jongerenwerk

M12 Aangenomen motie GroenLinks, CDA, Lokaal Belang, D66 en VVD inzake duurzaamheidsparagraaf bij alle raadsvoorstellen

M13 Aangenomen motie Lokaal Belang, CDA en VVD inzake aanpassing planning Edisonstraat

M14 Ingetrokken motie Lokaal Belang en CDA problematiek verzakkingen in relatie tot het grondwaterpeil

M15 Ingetrokken motie GroenLinks, Sociaal Zevenaar en SP woningverzakkingen

M16 Aangenomen motie (ter vergadering) Lokaal Belang, CDA, GroenLinks, Sociaal Zevenaar, SP, PvdA, D66 en VVD inzake problematiek verzakkingen in relatie tot het grondwaterpeil

3.1 Algemene Beschouwingen

-Algemene beschouwingen: spreektijd maximaal 15 minuten per fractie, strak gehanteerd door de voorzitter, zonder interrupties. Fracties kondigen in hun bijdrage de eigen (vooraf ingediende) moties en amendementen aan. Volgorde: van groot naar klein. Wie het woord voert en of dit één of meerdere leden van de fractie betreft is aan de fracties zelf. Indien meerdere fractieleden het woord voeren tijdens de 15 minuten spreektijd van de fractie wordt dit vooraf gemeld aan de voorzitter via de griffie.
-Indien nodig: korte technische ronde met vragen naar aanleiding van de moties en amendementen
-Schorsing: 10 minuten
-Reactie van het college op de algemene beschouwingen en de ingediende moties en amendementen (in die reactie wordt ook het advies van het college gegeven), zonder interrupties. Spreektijd 30 minuten.

3.2 Eerste en tweede termijn begrotingsbehandeling

- Eerste termijn: debat tussen de partijen over de inhoud van de begroting, algemene beschouwingen en de ingediende moties en amendementen, reactie van het college
- Schorsing: 10 minuten
- Tweede termijn

3.3 Stemmingen

Stemvolgorde:
- amendementen
- voorstel
- moties

3.a Beantwoording technische vragen Meerjarenbegroting 2019-2022

181022 Beantwoording technische vragen van 181016 Lokaal Belang Meerjarenbegroting 2019-2022 (cie. Ruimte 221018)

181023 beantwoording technische vragen 141018 meerjarenbegroting Lokaal Belang

181025 Beantwoording technische vragen meerjarenbegroting onderdelen bedrijfsvoering inloopavond 221018

181029 Beantwoording technische vragen vragen meerjarenbegroting (Gemeentehuis Hal12) PvdA

Bijlage 1 bij beantwoording vragen PvdA financieel overzicht krediet gemeentehuis

Bijlage 3 bij beantwoording vragen PvdA raadsvoorstel afsluiten krediet gemeentehuis

Bijlage 2 bij beantwoording vragen PvdA raadsbesluit afsluiten krediet gemeentehuis

181031 Beantwoording vragen begroting inloopavond 22-10-2018 onderdeel sociaal domein

181031 Beantwoording technische Vragen GroenLinks 18 okt. 2018 Meerjarenbegroting 2019-2022 (div.)

181031 Beantwoording technische vragen MJB 29 oktober 2018 GroenLinks

181101 Beantwoording technische vraag CDA Meerjarenbegroting 2019-2022 Ataro

181102 Beantwoording technische vragen CDA 221018 Meerjarenbegroting 2019-2022 (psycholance)

181102 Beantwoording technische vragen CDA 241018 MJB 2019-2022 Vaccinatiegraad, groepsimmuniteit en groepsbescherming (incl. bijlage)

181106 achtergrondinformatie: collegebesluit governance, exploitatie en horeca HAL12

181106 Beantwoording technische vragen CDA Meerjarenbegroting de Halve Maan

181106 Beantwoording technische vraag VVD - commissie Middlen over overhead in MJB 2019-2022

181204 Aanvullende beantwoording technische vragen CDA 241018 MJB 2019-2022 erratum-eigen bijdrage niet-AOW-gerechtigde meerpersoonshuishoudens.pdf

4 Sluiting

GEMEENTE ZEVENAAR

Raad | Besluitenlijst

Van de openbare vergadering van de **RAAD** van de gemeente Zevenaar op 7 november 2018.

Datum	7 november 2018
Tijd	15:00 – 22.10 uur
Locatie	Raadzaal
Voorzitter	P. Schadd-De Boer
Griffier	E.M. Geldorp
Leden	Lokaal Belang: A.H.M. Albers, T.G.H. Boekhorst, E.G.B.M. Buil, J.J. Du Croix, E.R. van Essen (vanaf 19.30 uur), A. Ilhan (vanaf 19.30 uur), A. Ok, P.J.M. Putman, T.J.E.M. Riswick-Keultjes en H.F.G.M. Staring; CDA: W.J.M. van Dinther, F.B.M. Evers, F.H.F. Jansen, J. de Nooij, H.T.W. Visser, W.L.J. Voetdijk-Ten Have en G.H.J. Kleinherenbrink; PvdA: M.B.M. Jansen, M.R.A. Lap en N. Niebuur-Sluiter ; VVD: R.A. Teunissen en P.A. Vos; SP: E.R. van der Schaft en L. van der Velden; D66: P.W.M. Pollmann; Sociaal Zevenaar: P.J.M. Freriks; GroenLinks: B. Kagei.
Wethouders	B.M. Elfrink, C.M. Koers-de Graaf, A.Y. van Loon, J.W.H. Winters en N. van Dellen
Afwezig	-

	Onderwerp (met besluit)
1.	**Opening** De voorzitter opent de vergadering om 15.00 uur en heet een ieder van harte welkom bij de eerste begrotingsraad van de nieuwe gemeente Zevenaar.
2.	**Vaststellen agenda** De agenda wordt conform vastgesteld. De voorzitter licht de wijze van behandeling toe. De algemene beschouwingen zijn op volgorde van grootte fractie: Lokaal Belang, CDA, PvdA, VVD, SP, D66, Sociaal Zevenaar en GroenLinks. 15 minuten per fractie.

3.	**Raadsvoorstel inzake meerjarenbegroting 2019-2022** De raad wordt voorgesteld de meerjarenbegroting 2019-2022 vast te stellen overeenkomstig het aangeboden ontwerp. 3.1 Algemene Beschouwingen *Lokaal Belang* Er wordt uitgesproken dat het, mede door de economische ontwikkelingen, financieel gezien weer beter gaat met de gemeente, waardoor er weer ruimte is voor nieuw beleid. Er is sprake van gezond en solide financieel beleid, al dreigt er een onevenwichtigheid te ontstaan tussen het geld op de plank en geld voor nieuw beleid. De basis op orde wordt ondubbelzinnig gesteund. De verbindende en faciliterende rol van de gemeente moet sterker tot uiting komen, het antwoord op de vraag moet vaker ja mits zijn, in plaats van nee tenzij. Er wordt toegelicht dat de motie duurzaamheidsparagraaf wordt ingediend samen met de fracties van het CDA en GroenLinks. Er moet bij duurzaamheid worden opgetrokken samen met alle partners in de samenleving en natuurlijk met inwoners. Ook op de overige programma's in de begroting wordt de visie en toelichting gegeven. Omdat het beleid van de gemeente ten aanzien van AED's in de ogen van Lokaal Belang niet voldoet aan de doelstelling van de gemeente, wordt de motie AED's ingediend met het CDA. De fractie is van mening dat het nodig is dat de Edisonstraat zo snel mogelijk wordt aangepakt, daartoe is een motie ingediend met het CDA en de VVD. *CDA* Er wordt een dankwoord uitgesproken richting ambtelijke organisatie en collega raads- en commissieleden. Voor wat betreft de basis op orde kan er nog een kwaliteitsslag gemaakt worden. De capaciteit en de middelen stellen grenzen aan de ambities van de gemeente Zevenaar. Het CDA pleit voor rentmeesterschap en samenhang tussen mens, natuur en financiën. Wat de financiën betreft dient zorgvuldigheid betracht te worden. Tegenvallers moeten opgevangen kunnen worden. CDA is blij met positief begrotingssaldo en het weerstandsvermogen en met het feit dat de financiële risico's ruim voldoende zijn afgedekt. CDA vraagt zich af hoe het college aankijkt tegen het feit dat de solvabiliteitsratio van 20% lager is als het Gelders gemiddelde en hoe deze verbeterd zou kunnen worden. Het CDA geeft nog zijn visie op diverse onderwerpen uit de begroting waaronder de afstand tussen raad en gemeenschappelijke regelingen, de balans tussen inkomsten en uitgaven sociaal domein, sturing afbouw beschermd wonen, verbouw Hal 12 en de daarmee samenhangende subsidieverlening, integraal onderwijshuisvestingsplan, woningbouw voor jongeren en ouderen en doorstroming, klimaatdoelstelling/duurzaamheid (duurzaamheidsparagraaf bij elk raadsvoorstel) en de verzakkingsproblematiek/daling grondwaterstand/waterberging (problemen als gevolg van verdiepte aanleg A15 en de droogte).

	Het CDA steunt het raadsvoorstel en spreekt het vertrouwen uit over een goede bestuurscultuur. *PvdA* De PvdA merkt op dat de begroting wederom veel op hoofdlijnen is, veel containerbegrippen bevat en af en toe wazig is. De begroting bevat te weinig acties, uitwerking en teveel mooie worden. Inclusiviteit wordt benadrukt. Ga in elkaars schoenen staan en luister naar elkaar, dit geldt ook voor raad en college. 2019 kent veel infrastructurele projecten. De bereikbaarheid, leefbaarheid en belasting van het wegennet zijn voor de PvdA belangrijke thema's. Er wordt opgeroepen tot het samenvoegen en updaten van de woonvisies van de voormalige gemeenten. Er zou daarbij focus moeten zijn op de woonbehoefte van 60 plussers en mensen die afhankelijk zijn van zorgvoorzieningen, waardoor doorstroom ontstaat. Binnenkort wordt de implementatie van het VN verdrag besproken, maar er is geen geld voor de implementatie gereserveerd in de begroting, waar is de samenhang en regie? Er worden door de PvdA moties ingediend over tijdelijke huisvesting BEM, waar om meer uitleg wordt gevraagd, over sportverenigingen, waarbij wordt gevraagd om een andere focus in 2019 van de combinatiefunctionaris, over het mantelzorgcompliment, waarbij ook de individuele waardering in stand blijft, over het ambulant jongerenwerk, waarbij wordt gevraagd dit tot een van de ontwikkelroutes te maken en de heroverweging bezuinigingen en lastenverzwaring. Ook wordt opgeroepen tot kwartaalrapportages Sociaal Domein, omdat de huidige voortgangsrapportages op het gebied van het Sociaal Domein te weinig uitgangspunten geeft voor de controlerende rol van de raad. *VVD* De heer Teunissen laat weten per 1 januari 2019 te stoppen als fractievoorzitter van de VVD en dat de heer Vos deze taak dan zal overnemen. De volgende onderwerpen worden door de VVD genoemd in zijn algemene beschouwingen: ruimte voor wijken, dorpen en buurten om te groeien, ondernemerschap, bouwen voor jongeren, starters en doorgroeiers, Zevenaar moet levendig blijven, benutten van leegstaand vastgoed, afgeboekte gronden in de verkoop, tempo uitgifte gronden moet omhoog, aandacht voor initiatieven vanuit de samenleving ten aanzien van wonen, mensen laten meedraaien in de samenleving, ook die een beroep doen op de financiën van de samenleving, meer inzetten op het krijgen en accepteren van werk, armoedebeleid, eerlijke verdeling geld (mensen die werken moeten eind van de maand meer overhouden dan de mensen die niet werken), hulp en inzet vragen aan anderen in de samenleving/inwoners, goede zorg voor hen die de zorg het hardst nodig hebben waarbij ook soms 'nee' gezegd moet worden (niet alles is een taak van de gemeente), duurzaamheid en energietransitie (niet te hoge ambitie en stimuleringsmaatregelen zoals elektrische laadpalen en zonnepanelen waarbij zonnepanelen geen lastenverzwaring OZB mogen veroorzaken), verkleinen schuldenlast en verbeteren solvabiliteitsratio naar minimaal 25%, het weerstandsvermogen (is slechts een dekking van de risico's), het RPW en gevolgen

	ervan, inflatie, ontsluiting Babberich en Gelders Eiland (positief) en aandacht voor vastlegging van de stijging van de OZB-lasten voor voormalig Rijnwaarden. *SP* De SP geeft aan geen uitgebreide algemene beschouwingen te geven omdat er zaken zijn voorgevallen waardoor zij het gevoel hebben niet vrij te kunnen spreken. Zij geven aan dat er een aantal moties zijn medeondertekend en dat zij de motie Mantelzorgcompliment 2018 hebben ingediend. *D66* D66 pleit in zijn algemene beschouwingen voor vrije beschikking en eigen regie voor de mens. De gemeente Zevenaar dient er scherp op te zijn als het mensen niet lukt om zaken onderling te regelen. De fractie geeft een korte terugblik en haalt de door hen ingediende motie G1000 nog aan die het tot hun spijt niet gehaald heeft. D66 is van oordeel dat de algemene beschouwingen op een ander moment gehouden zouden moeten worden, bijv. bij de Kadernota, zodat politieke partijen kunnen laten zien waar ze voor staan. Ook pleit D66 voor een nieuw vergadermodel. D66 ziet een sluitende begroting en een weerstandsvermogen die ruim voldoende lijkt. In de algemene beschouwingen gaat D66 in op de volgende thema's: hoge ambitie duurzaamheid maar geen financiële middelen, er ontbreekt een visie voor energieneutrale gemeenten en de komende generaties moeten niet met lasten opgezadeld worden, sluiting Griethse Poort in relatie tot A15/A12 en het versnellen van de bereikbaarheid via de weg, economie/ werkgelegenheid: werk voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt en ervoor zorgen dat bestaande bedrijven blijven (samenwerking) en mensen worden vastgehouden die hier graag willen (blijven) wonen, actief economisch beleid en optimalisatie vestigingsklimaat , Fashion Outlet, volbouwen 7Poort, grondverkoop en nieuwbouw Groot Holthuizen en betaalbare en energieneutrale huur- en koopwoningen voor jongeren. D66 maakt zich zorgen over de omgang met elkaar in de gemeenteraad en roept de raad op zich te houden aan de democratische wetten en gewoontes en te argumenteren op basis van gelijkheid. *Sociaal Zevenaar* Er worden complimenten gegeven aan het college, het gevoel is dat fracties serieus genomen worden en de deur openstaat. Er wordt geconstateerd dat het weerstandsvermogen is gegroeid, het zijn economisch gezien andere tijden. Er wordt opgemerkt dat de fractie het verrassend vindt dat er bij de vraag naar het aantal aanvragen bijzondere bijstand en de doorlooptijd, dit niet met een druk op de knop is op te vragen. Ook blijven zij benadrukken dat er echt sneller besloten mag worden dan acht weken. Er wordt uitgesproken dat het goed is dat er nu meer vaste mensen in dienst zijn, wat de continuïteit ten goede komt. In veel gezinnen waarin moeilijkheden zijn, zijn moeders de trekkende kracht. Sociaal Zevenaar roept het college op moeders uit de wind te houden. De krimp van de bodem leidt tot een gevoel van onveiligheid, er is waardering voor de wijze waarop inspecteurs worden ingezet na een aanvraag.

	Om het gevoel van onveiligheid verder weg te nemen is de motie woningverzakkingen mede ingediend. Ook wordt benadrukt dat de raadsenquête een intensief proces is geweest met hoge kosten. Er zijn echter rafels die het college nu niet oplost, daarom wordt opgeroepen om dit alsnog te doen, omdat de uitkomst van de enquête nu geen recht wordt gedaan. *GroenLinks* GroenLinks laat weten blij te zijn met zijn terugkeer in de raad. De fractie pleit in zijn algemene beschouwingen voor een duurzame, rechtvaardige samenleving en een krachtig coöperatief bestuur. GroenLinks mist daadkracht in het duurzaamheidsbeleid en roept op hierin beleid te ontwikkelen en met concrete maatregelen te komen om de doelstelling van het Klimaatakkoord te halen. GroenLinks wil graag duurzaamheid verankeren in ieder raadsvoorstel. Thema's die GroenLinks in zijn algemene beschouwingen aanhaalt zijn: CO2-neutrale organisatie/wijk, op korte termijn de gedupeerden woningverzakkingen helpen, stimuleringsmaatregelen voor de duurzaamheid: afkoppelen regenwater/riool, minder bestrating en meer groen, bewust inkopen (op korte termijn contact leggen met de werkgroep FairTrade), bewustwording bij de inwoners en de rol van GroenLinks hierin, burgers betrekken bij beleid, werkgelegenheid met name voor jongeren (de groei is niet zo snel in Zevenaar), vestigingsklimaat voor bedrijven (met name bedrijven met een behoefte aan praktisch opgeleide mensen met een maatschappelijke meerwaarde), geen grootschalige landbouwbedrijven, Outlet (positief), wonen met name voor de onderkant van de samenleving (éénpersoonshuishoudens, statushouders, arbeidsmigranten en jongeren) en gebruik maken van leegstaand vastgoed, (nieuwbouw)projecten die voldoen aan de BENG-normen. GroenLinks is van oordeel dat Zevenaar hierin een voorbeeldgemeente moet zijn. --- Er worden na de Algemene Beschouwingen door de fracties (technische) vragen gesteld over de ingediende moties en het ingediende amendement. <SCHORSING> *Reactie college op ingediende amendement en moties* Het college geeft aan in algemene zin blij te zijn met de positieve teneur in de Algemene Beschouwingen. Er wordt door het college een eerste reactie gegeven op de moties en de amendementen. Het amendement wordt ontraden, omdat het college niet op voorhand voor vier jaar wil vastleggen dat de OZB niet verder zal stijgen dan het CPI. M4, WOZ Zonnepanelen wordt ontraden, omdat de reactie van de staatssecretaris nog vraagt om nadere bestudering. Ten aanzien van M8 ondersteunen samengaan sportverenigingen wordt opgemerkt dat deze eigenlijk

	overbodig is, omdat de motie al wordt uitgevoerd. M10 Heroverweging bezuinigingen lastenverzwaring wordt ontraden, omdat het collegebeleid nu is om juist alle potjes op te schonen. Ten aanzien van M14 en M15 rondom woningverzakkingen gaat de voorkeur van het college uit naar M14. M1 AED's deze acties worden al uitgezet, maar de motie wordt als ondersteunend ervaren. M6 Mantelzorgcompliment 2018 en M7 Mantelzorgcompliment 2019 en verder worden door het college ontraden. Er wordt ingezet op mantelzorgondersteuning in een andere vorm. M9 Tijdelijke huisvesting BEM is wat het college betreft een vooruitlopende motie in dit stadium. De motie wordt ontraden. Het verzoek is een deel van de opdracht als technische vraag in te dienen. M11 Ambulant Jongerenwerk, vindt het college een prima motie, die al voor een groot deel wordt uitgevoerd. M2 Harmonisatie en actualisatie groenuitgiftebeleid wordt door het college als ondersteunend ervaren. De planning is dat in Q1 de harmonisatie gaat plaatsvinden, hierin vindt een participatieronde plaats. M3 Discussievoorstel laadpalen voor elektrische auto's is wat het college betreft ondersteunend, maar wordt feitelijk al uitgevoerd. M12 Duurzaamheidsparagraaf bij alle raadsvoorstellen wordt door het college aanbevolen, maar het verzoek is wel om het college de tijd te geven om de paragraaf goed vorm te geven i.v.m. afwegingskaders. De verwachting is dat de uitvoering enige tijd zal kosten. M13 aanpassing planning Edisonstraat vindt het college lastig. Er spelen veel zaken een rol, er moet veel afgewogen worden, maar wordt wel ervaren als een steuntje in de rug. Overige opmerkingen: Ten aanzien van de opmerkingen over rapportages in het Sociaal Domein merkt het college op dat er op dit moment gesprekken gaande zijn over de wijze waarop gerapporteerd moet gaan worden, dit wordt maatwerk. De suggesties en zorgen ten aanzien van Wonen worden meegenomen, een terugkoppeling hierover zal plaatsvinden in de commissies. Binnenkort komt een Raadsinformatiebrief over participatierondes bij zonnevelden, het college is hard op weg met duurzaamheid, maar er moeten eerst beleid en kaders worden gevormd. Over OV op het Gelders Eiland wordt opgemerkt dat de nieuwe concessie in voorbereiding is, welke in 2019 wordt geëffectueerd. De buurt- en plusbus voorzien zeker in een behoefte, maar het college is in gesprek om te zien hoe het nog beter kan. Wat de solvabiliteitsratio betreft stelt het college dat Zevenaar ruim binnen de marges zit, maar dat een goede financiële monitoring en het beperkt houden van de renterekening belangrijk is. In reactie op de vraag van de VVD of het college ook de ambitie heeft om de solvabiliteitsratio iets hoger te krijgen laat het college weten dat Zevenaar ook nieuw beleid wil en dat kost geld. Het college houdt het goed in de gaten. PAUZE

	Raad Via een Punt van Orde stelt het CDA voor om in het debat de volgorde van moties en amendementen aan te houden. De raad stemt hiermee in. De VVD roept via een Punt van Orde op in het debat de volgorde van de grootte van de partijen bij de verkiezingen aan te houden, in die zin dat er nu gesproken wordt van klein naar groot. De raad gaat hiermee akkoord. Na de pauze gaan de fracties verder met elkaar in debat over het amendement en de moties, en geven in hun bijdrage in de eerste termijn aan voor welke moties zij zullen stemmen. Naar aanleiding van het debat in de eerste termijn wordt verzocht om een schorsing, waarna een raadsbrede motie wordt ingediend ter vervanging van M14 en M15, welke hiermee komen te vervallen. Dit is M16 Problematiek verzakkingen in relatie tot het grondwaterpeil. Wat M4 betreft is het wettelijk momenteel niet toegestaan om zonnepanelen buiten de WOZ-waarde te houden. De Kamer is ermee bezig en de rechtbank van Leeuwarden is van oordeel dat er uitzonderingen gemaakt moeten kunnen worden. Dit dient eerst goed in beeld komen. Beslispunt 1 (onderzoek doen naar de mogelijkheden om de waarde van zonnepanelen buiten de WOZ waardebepaling te houden) wordt dan ook geschrapt. Tijdens de vergadering wordt de formulering van M4, M7, M9 en M11 aangepast. *College* Op verzoek van de fractie van de SP heeft het college zich opnieuw beraden over M6 Mantelzorgcompliment 2018, er wordt bij het standpunt gebleven dat de motie wordt ontraden. De portefeuillehouder licht toe dat er uitvoerig gesproken is met de Participatieraad waarbij is aangegeven dat het expertisecentrum ter vervanging van het mantelzorgcompliment zou komen. VVD vraagt nog naar de stand van zaken van de motie van oktober 2017 inzake extra milieumaatregelen t.b.v. aanwonenden onderliggend wegennet. College laat weten dat er nulmetingen zijn verricht en dat de reductie van geluid en fijnstof zoveel mogelijk wordt aangepakt door o.a. stil asfalt en rotondes en er is een cumulatieonderzoek gedaan (cumulatierapport staat op de website). De motie wordt on-going uitgevoerd. De portefeuillehouder zegt toe in openheid te blijven communiceren hierover en de raad regelmatig op de hoogte houden door de stand van zaken te vermelden in de commissievergadering en laat weten in overleg te zijn met Rijkwaterstaat en dat de raad nog bericht zal worden over de uitspraak van het Europees Hof ten aanzien van het Programma Aanpak Stikstof (PAS) en het oordeel

	van Rijkwaterstaat hierover. *Conclusies* De moties M6 Mantelzorgcompliment 2018 en M7 Mantelzorgcompliment 2019 en verder worden aangehouden. Deze twee moties worden tijdens de eerstvolgende commissievergadering besproken. De moties kunnen dan in de raadsvergadering van november opnieuw aan de orde komen, waarbij erover gestemd kan worden. Stemverklaring SP: ten aanzien van het raadsvoorstel meerjarenbegroting legt de heer van der Schaft een stemverklaring af. Zij stemmen tegen het voorstel, geheel in lijn met wat er eerder dit jaar is gedaan. Het raadsvoorstel wordt aangenomen. De raad stelt de meerjarenbegroting vast overeenkomstig het aangeboden ontwerp. De SP fractie stemt tegen, de overige fracties stemmen voor. Voor stemmingen zie bijgaand overzicht. De vergadering wordt om 22.10 uur gesloten.

Vastgesteld in de raadsvergadering van 28 november 2018.

De griffier, De voorzitter,

OVERZICHT AMENDEMENTEN EN MOTIES BIJ PROGRAMMABEGROTNG 2019 (raadsvergadering 7 november 2018)

Amendementen	Onderwerp	Indieners	Fracties voor	Fracties tegen	Besluit
A-1	Geen verdere verhoging OZB dan met CPI	VVD	VVD, SP, Sociaal Zevenaar en GroenLinks (6)	Lokaal Belang, CDA, D66 en PvdA (21)	Verworpen
Moties	**Onderwerp**	**Indieners**	**Fracties voor**	**Fracties tegen**	**Besluit**
M-1	AED's	Lokaal Belang, CDA	Alle fracties (unaniem)		Aangenomen
M-2	Harmonisatie en actualisatie groenuitgiftebeleid	Lokaal Belang, CDA, D66, VVD	Alle fracties (unaniem)		Aangenomen
M-3	Discussievoorstel laadpalen voor elektrische auto's	VVD	Alle fracties (unaniem)		Aangenomen
M-4	WOZ Zonnepanelen	VVD, D66	Alle fracties (unaniem)		Aangenomen
M-5	Gezonde gemeentelijke financiën	VVD	VVD, SP (4)	Lokaal Belang, CDA, PvdA, D66, Sociaal Zevenaar en GroenLinks (23)	Verworpen
M-6	Mantelzorgcompliment 2018	SP, PvdA, GroenLinks	-	-	Aangehouden
M-7	Mantelzorgcompliment 2019 en verder	PvdA, GroenLinks, SP, D66	-	-	Aangehouden
M-8	Ondersteunen samengaan sportverenigingen	PvdA	Alle fracties (unaniem)		Aangenomen
M-9	Tijdelijke huisvesting BEM	PvdA, VVD	PvdA, VVD, SP, D66, Sociaal Zevenaar en GroenLinks (10)	Lokaal Belang, CDA (17)	Verworpen

Moties	Onderwerp	Indieners	Fracties voor	Fracties tegen	Besluit
M-10	Heroverweging bezuinigingen / lastenverzwaringen	PvdA, D66	PvdA, D66, VVD, SP en Sociaal Zevenaar (9)	Lokaal Belang, CDA en GroenLinks (18)	Verworpen
M-11	Ambulant jongerenwerk	PvdA	Alle fracties (unaniem)		Aangenomen
M-12	Duurzaamheidspara-graaf bij alle raadsvoorstellen	GroenLinks, Lokaal Belang, CDA, D66, VVD	Alle fracties (unaniem)		Aangenomen
M-13	Aanpassing planning Edisonstraat	Lokaal Belang, CDA, VVD	Alle fracties (unaniem)		Aangenomen
M-14	Problematiek verzakkingen in relatie tot grondwaterpeil	Lokaal Belang, CDA	-	-	Ingetrokken
M-15	Woningverzakkingen	GroenLinks, Sociaal Zevenaar, SP	-	-	Ingetrokken
M-16	Problematiek verzakkingen in relatie tot grondwaterpeil (ter vergadering)	Alle fracties	Alle fracties (unaniem)		Aangenomen

*Z02A82B76
09*

Raadsagenda

Datum woensdag 7 november 2018
Locatie raadzaal gemeentehuis
Aanvang 15:00 uur

Voor de openbare vergadering van de raad van de gemeente Zevenaar.

1.	**Opening**
2.	**Vaststellen agenda**
3.	**Raadsvoorstel inzake meerjarenbegroting 2019-2022 (Z/18/314390)** De raad wordt voorgesteld de meerjarenbegroting 2019-2022 vast te stellen overeenkomstig het aangeboden ontwerp. Portefeuillehouder: gehele college 3.1 Algemene Beschouwingen 3.2 Eerste en tweede termijn begrotingsbehandeling 3.3 Stemmingen
4.	**Sluiting**

Zevenaar, 31 oktober 2018

De burgemeester van Zevenaar,

Ella Schadd-de Boer

*Z02A0847C
E5*

GEMEENTE ZEVENAAR

commissie Ruimte | Besluitenlijst

Datum 22 oktober 2018

Aanwezig	
Voorzitter:	dhr. H.T.W. Visser
Commissiegriffier:	dhr. E.M. Geldorp
Leden:	dhr. E.R. van Essen (Lokaal Belang); mevr. T.J.E.M. Riswick-Keultjes (Lokaal Belang); dhr. E.G.B.M. Buil (Lokaal Belang); dhr. H.A. Bulten (Lokaal Belang); dhr. F.B.M. Evers (CDA); dhr. A.M. Meijer (CDA); dhr. B.J.F.M. van der Kroon (CDA); dhr. M.R.A. Lap (PvdA); dhr. W.J. Snelders (VVD); dhr. B. Zock (SP); dhr. E. Verkampen (D66); dhr. H.L.M. Meijer (Sociaal Zevenaar); dhr. M.C. Wikkerink (GroenLinks)
Collegeleden:	dhr. N. van Dellen; mevr. B.M. Elfrink; mevr. C.M. Koers-de Graaf; dhr. J.W.H. Winters
Overige aanwezigen:	
Afwezig met kennisgeving:	

1. Opening en vaststellen agenda
De voorzitter opent de vergadering om 19.30 uur. De agenda wordt ongewijzigd vastgesteld.

2. Inspraak
Er zijn twee insprekers. Zij spreken in over het onderwerp vestiging metaalrecyclebedrijf op bedrijvenpark 7-Poort in relatie tot de realisatie van de Fashion Outlet Zevenaar.

De heer Klein Hesselink (Coöperatie 7-Poort) wijst de commissie op eerder gedane toezeggingen door de gemeente hierover. Hij vraagt zich daarnaast af of de beoogde locatie en kavelgrootte geschikt is voor de vestiging van het metaalrecyclebedrijf.

De heer Woltering (Ontwikkelmaatschappij FOZ) vraagt zich af of een metaalrecyclebedrijf past bij de uitstraling die de gemeente en Ontwikkelmaatschappij FOZ willen bereiken met de komst van het Outletcentrum. Ook hij vindt de beoogde locatie ongeschikt voor de vestiging van het desbetreffende bedrijf.

Commissie
Naar aanleiding van de inspraak heeft de commissie een aantal vragen aan het college en volgt er een korte discussie. De commissie gaat daarbij onder meer in op de volgende aspecten.
- Ruimtelijke procedures / besluitvormingsproces / vergunning
- Betrouwbaarheid van de gemeente
- Positie gemeente bij aankoop gronden
- Bedrijven ten noorden van A12
- Inpasbaarheid / alternatieve locaties / HCI-terrein
- Gesprek met ondernemers / bereidheid tot heroverweging van besluit / rol ondernemers daarbij

College
De wethouders Winters en Van Dellen schetsen de totstandkoming van het besluit en geven daarbij aan de Ruimtelijke wet- en regelgeving gebonden te zijn. Zij zeggen toe op een aantal aspecten (positie

gemeente t.a.v. de grond en de datum van het collegebesluit) komt het college nog terug.

3. Meerjarenbegroting 2019-2022

De commissie behandelt de begroting thema-gewijs en daarna programma-gewijs. De commissie stelt met name vragen over onder meer:

Thema's

- Wijze van verkopen "merk Zevenaar"
- Ondertekenen duurzaamheidsconvenant
- Gestelde ambitie versus gerealiseerde doelstellingen / concretisering van de ambities
- Toerisme
- Duurzaamheid / warmtevisie

College

De wethouders Koers en Elfrink gaan in op de inbreng vanuit de commissie.

- Het college biedt de raad medio 2019 een voorstel inzake economische visie en "branding" aan
- De gemeente is bereid het (thans aangepaste) duurzaamheidsconvenant te ondertekenen
- Ten aanzien van de ambities geeft het college aan dat dit nog wordt uitgewerkt in beleid

Programma's

Verkeer, vervoer en waterstaat (2)

- Kop van Tolkamer
- Openbare verlichting / termijn van terugverdienen investeringen
- Infrastructurele projecten / baten – lasten / exploitatie wegen
- Restwaarde parkeermeters / software / begroting parkeerbedrijf
- Plaatsing verkeersborden / VRI Arnhemseweg
- Gebiedsmarketing / vrijetijdseconomie

College

- Het college geeft aan dat gebiedsmarketing wordt meegenomen in de visie op de vrijetijdseconomie

Economie (3)

- Centrumplan / inspiratiedocument / betrokkenheid ondernemers en inwoners / fietsparkeren
- Openbaar toilet
- Start-ups
- Vermindering regeldruk MKB / tarieven
- Glasvezel in het buitengebied
- Innovatiehuis
- Toerisme / effectiviteit van informatievoorziening / Kreis Kleve / recreatie / Leisurelands
- Wal Masqué
- Marketing – City / Regio / Gebied
- Projecten in voormalige gemeente Rijnwaarden

Duurzaamheid (7)
- Ambitieniveau versus concreetheid van voorstellen / CO_2-neutraal Zevenaar / Warmtevisie
- CO_2-reductie / windturbines / gasloos
- Financiële aspecten / beleidsindicatoren
- Suggestie van een "reserve duurzaamheid" t.b.v. financiering van initiatieven
- Fairtradegemeente

College
- Het college geeft aan de raad een voorstel inzake duurzaamheidsbeleid alsmede een –fonds, krijgt voorgelegd.

Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing (8)
- Verwijderen asbest – rol gemeente / kosten voor de inwoners
- Verkaveling industrieterreinen
- Woningbehoefte / woonruimte voor jongeren
- Vrijvallend vastgoed / school Spijk

College
- Het college geeft aan dat de raad een beleidsstuk asbest krijgt voorgelegd.
- Voort geeft het college aan dat de raad een uitvoeringsprogramma wonen krijgt aangeboden met daarin opgenomen de wijze waarop de gemeente regie neemt.

<u>Paragrafen</u>
Grondbeleid
- Verkochte gronden plus opbrengst
- Effecten erfpachtconstructie op de GREX / tussentijdse winstnemingen

Conclusie:
Het voorstel wordt doorgeleid naar de bespreekagenda van de raad. Er zijn geen "harde" toezeggingen gedaan door het college, anders dan dat het college heeft aangegeven op onderdelen beleidsvoornemen verder uit te werken en daar waar nodig aan de raad voor te leggen.
Afgesproken is dat de commissieleden die <u>technische vragen</u> hebben gesteld, deze alsnog via de reguliere schriftelijke weg aan het college voorleggen. Het college draagt zorg voor een adequate en tijdige beantwoording.

4. Rondvraag
Er zijn twee mededelingen/vragen vanuit het college:
1. Wethouder Koers geeft aan dat met de regio wordt gestreefd om het thema Neder-Germaanse Liemers op de Unesco Werelderfgoedlijst te laten plaatsen. Daarvoor is vervolgonderzoek nodig. In dat kader geeft zij aan dat er wellicht een Romeinse vicus (militair kamp) is in Herwen. Zodra dat opportuun is wordt de raad nader geïnformeerd.
2. Wethouder Koers vraagt op welke wijze de commissie geïnformeerd wil worden over het dossier A12/A15: via een informatiebijeenkomst of in de commissievergadering (via een presentatie). De commissie geeft in algemene zin aan dat dit niet veel uitmaakt en dat de Agendacommissie hier over gaat.

Er is verder een vraag vanuit de commissie aan het college.
Mevrouw Riswick vraagt naar de vorderingen naar aanleiding van de recente inspreekbijdrage over het stationsplein. Wethouder Winters geeft aan dat er zienswijzen zijn ontvangen en dat het college heeft besloten om de verklaring van geen bedenkingen via de raad te laten verlopen. Dat heeft als consequentie dat de procedure langer duurt.

5. Sluiting
De voorzitter sluit onder dankzegging de vergadering om 21.33 uur.

commissie Samenleving | Besluitenlijst

Datum 23 oktober 2018

Aanwezig	
Voorzitter:	dhr. R.A. Teunissen
Commissiegriffier:	Mevr. S.D. de Boer
Leden:	dhr. H.F.G.M. Staring (Lokaal Belang); mevr. A. Ilhan (Lokaal Belang); dhr. E.G.B.M. Buil (Lokaal Belang); dhr. J. de Nooij (CDA); mevr. W.L.J. Voetdijk-ten Have (CDA); dhr. C.H.M. van Merwijk (CDA); mevr. M.B.M. Jansen (PvdA); dhr. P.A.T. de Winkel (VVD); dhr. E.R. van der Schaft (SP); dhr. J.G.B.A. Lombarts (D66); mevr. J.H.W. Harmsen (Sociaal Zevenaar); Mevr. D.M. van der Velden (GroenLinks)
Collegeleden:	dhr. N. van Dellen; mevr. B.M. Elfrink; mevr. A.Y. van Loon; mevr. P. Schadd; mevr. C.M. Koers
Overige aanwezigen:	
Afwezig met kennisgeving:	mevr. M.G.A. Dellepoort (GroenLinks); mevr. L. van der Velden (SP); mevr. H. Brink (Lokaal Belang); dhr. J.J. du Croix (Lokaal Belang); dhr. L.L.M. Engels (Lokaal Belang)

1. Opening en vaststellen agenda

De voorzitter opent de vergadering om 19:31 en geeft aan dat mevrouw Dellepoort tot nader order vervangen wordt door mevrouw Dorothea van der Velden, mevrouw Van der Velden is verhinderd en wordt vervangen door de heer Van der Schaft, de heren Du Croix en Engels en mevrouw Brink zijn verhinderd en worden vervangen door de heer Staring en de heer Buil.

De agenda wordt ongewijzigd vastgesteld.

2. Inspraak

Er wordt geen gebruik gemaakt van het inspreekrecht.

3. Meerjarenbegroting 2019-2022

De raad wordt voorgesteld de meerjarenbegroting 2019-2022 vast te stellen overeenkomstig het aangeboden ontwerp.

Commissie

De commissie merkt op dat er her en der in de begroting wat schoonheidsfoutjes zitten en zinnen lijken te missen, maar spreken waardering uit voor de verdere duidelijkheid en leesbaarheid van het stuk. Verder worden onder andere vragen gesteld en opmerkingen gemaakt over:

- Het thema participatie, de inzet van wijk- en dorpsraden, wat is de status rondom deze raden? Er staat in de begroting dat mensen worden gestimuleerd zich in te zetten, maar willen zij dat ook?
- De AED's in de gemeente, is er een overzicht bekend van alle beschikbare AED's in de gemeente?
- Het aantal thuiszitters en schoolverlaters in de gemeente en de wijze waarop wordt geprobeerd hen

toch een startkwalificatie te laten behalen.
-de NMR in het kader van schooltuinen en opruimacties.
- kunstgrasvelden in de gemeente. Wat is de status, waar liggen nu aanvragen?
- Het doel van de gemeente om de basis op orde te krijgen en meer grip op de financiën versus het doel om meer met de samenleving te werken en beleid te maken. Het spanningsveld dat dit mogelijk oplevert.
- Het inburgeringsbeleid, halen we de doelstellingen die de gemeente Zevenaar zou moeten halen dit jaar?
- Het meenemen van duurzaamheidsaspecten als aparte paragraaf in alle raadsvoorstellen.
- Preventie in het sociaal domein, er ontstaat debat over de wijze waarop in de begroting is geformuleerd dat preventie leidt tot kostenbesparing. Verschillende fracties nemen het standpunt in dat preventie niet zou moeten gaat om kostenbesparing, maar om het voorkomen van leed. Kostenbesparing zou daarvan een gevolg kunnen zijn, maar zou niet als doel op zich moeten gelden.
- De aanvragen en budgetten voor jeugd en maatschappelijke ondersteuning zijn tot nu toe altijd stijgende lijnen, maar in de prognoses voor de komende jaren wordt een daling verwacht. Waarop is dit gebaseerd?
- De ondersteuning van mantelzorgers in de breedte en het verdwijnen van het mantelzorgcompliment. Wat betreft een aantal fracties zijn waardering en ondersteuning twee verschillende zaken en zou ondersteuning de waardering in de vorm van het mantelzorgcompliment niet moeten uitsluiten.
- Armoedeval in relatie tot het aankomende minimabeleid
- Financiën in het sociaal domein, er wordt expliciet gevraagd om in het financieel overzicht weer te geven wat het bedrag is dat voor het sociaal domein wordt ontvangen van de rijksoverheid en welk gedeelte door de gemeente uit eigen middelen moet worden bijgelegd.

College
Portefeuillehouders Koers, Elfrink, Van Loon, Van Dellen en Schadd reageren op de inbreng vanuit de commissie.
- Er wordt aangegeven dat de vraagstukken in de commissie rondom armoedeval worden meegenomen in het minimabeleid dat begin 2019 aan de raad wordt voorgelegd.
- Naar aanleiding van de inbreng van de commissie over AED's wordt opgemerkt dat er zowel geregistreerde als ongeregistreerde (in privé gebruik) AED's zijn in de gemeente. De dorpscontactpersonen weten deze in de dorpen en wijken te vinden en zij kijken actief hoe dit te verbeteren.
- Er zijn regionaal overleggen met de GGD over de vaccinatiegraad, deze is in Zevenaar niet zorgelijk. Wel wordt gekeken hoe zou moeten worden geacteerd bijvoorbeeld in de kinderopvang in het geval van een epidemie.
- Naar aanleiding van de gedachtewisseling in de commissie over preventie geeft de portefeuillehouder aan dat wat haar betreft geld en preventie uit elkaar mogen worden gehaald. Inzetten op preventie gaat om inzetten op leed en niet als doel heeft bezuiniging op de uitgaven.
- De portefeuillehouder merkt naar aanleiding van de opmerkingen over het mantelzorgcompliment en het expertisecentrum op dat de gemeente een grote waardering heeft voor mantelzorgers en deze met de huidige plannen omzet in 365 dagen per jaar ondersteuning.
- Er wordt op dit moment gewerkt aan een taskforce sociaal domein waarin onder andere de relevante portefeuillehouders en ambtelijke medewerkers plaatsnemen. De opmerking van de commissie over het zichtbaar maken van de financiën in het sociaal domein worden daarin meegenomen.

Toezeggingen
- Waar voor de programma's en thema's die in deze commissie zijn besproken sprake was van weggevallen tekst, zorgt het college dat de raad dit voor de begrotingsbehandeling ontvangt.
- Naar aanleiding van de vragen over het inburgeringsbeleid geeft de portefeuillehouder aan dat nog niet zeker is of de doelstelling voor de plaatsing van statushouders wordt behaald. Vorig jaar zijn er plaatsingen geweest, toen dit nog niet bekend was en op dit moment is nog niet duidelijk of deze meegeteld mogen worden of niet. De portefeuillehouder zegt toe dat zodra dit bekend is, deze informatie met de raad wordt gedeeld.

Conclusie
Het voorstel wordt doorgeleid naar de bespreekagenda van de raad. Afgesproken is dat de commissieleden die technische vragen hebben gesteld, deze alsnog via de reguliere schriftelijke weg aan het college voorleggen. Het college draagt zorg voor een adequate en tijdige beantwoording.

4. Rondvraag

De fractie van de VVD maakt gebruik van de rondvraag. Er wordt gevraagd naar de casus NLG en zwembad de Boskuul. Is er nieuws te melden hierover?

De portefeuillehouder geeft aan dat de zaak loopt. Er zijn gesprekken tussen de partijen, maar zolang dit loopt wordt hier verder niet over gecommuniceerd.

5. Sluiting

Voorzitter sluit de vergadering om 21:39

*Z02A65C9C
0B*

GEMEENTE ZEVENAAR

commissie Middelen | Besluitenlijst

Datum 25 oktober 2018

Aanwezig	
Voorzitter:	dhr. A.H.M. Albers
Commissiegriffier:	dhr. E.M. Geldorp
Leden:	dhr. T.G.H. Boekhorst (Lokaal Belang); dhr. A. Ok (Lokaal Belang); dhr. P.J.M. Putman (Lokaal Belang); dhr. F.H.F. Jansen (CDA); dhr. G.H.J. Kleinherenbrink (CDA); dhr. C.H. de Winter (PvdA); dhr. M.W. Bloemberg (VVD); dhr. E.R. van der Schaft (SP); dhr. B. van Bindsbergen (D66); dhr. H. Meijer (Sociaal Zevenaar); dhr. B.M. Kagei (GroenLinks)
Collegeleden:	mevr. P. Schadd-De Boer; dhr. N. van Dellen; dhr. J.W.H. Winters
Overige aanwezigen:	
Afwezig met kennisgeving:	dhr. W.J.M. van Dinther (CDA); dhr. P.J.M. Freriks (Sociaal Zevenaar)

1. Opening en vaststellen agenda
De voorzitter opent de vergadering om 19.30 uur. De agenda wordt ongewijzigd vastgesteld.

2. Inspraak
Er zijn geen aanmeldingen voor het spreekrecht.

3. Meerjarenbegroting 2019-2022
Commissie
De commissie stelt vragen en maakt opmerkingen over onder meer de volgende onderwerpen:
- Leesbaarheid begroting / aansluiting bij kadernota / digitale versie van de begroting
- Bestuurscultuur / rol van een ieder daarbij / verschil raads- en commissieleden / over eigen schaduw heen stappen
- Inhuur derden
- Beleidsdoelen / stip vaan de horizon / mogelijkheid om projecten naar voren te halen / beleidsindicatoren / doelstellingen duurzaamheid / KPI's
- Weerstandsvermogen / ruimte voor nieuw beleid / risico's / reserves / basis op orde / ruimte voor verlaging belastingdruk op middellange termijn / stijging afvalstoffenheffing / solvabiliteitsratio / netto schuldtekort
- Investeringen / separaat raadsvoorstel in het geval van grote bedragen
- Verbonden Partijen / RGV
- Marketingplan
- Ondermijning / plan van aanpak / relatie bestuurlijke bevoegdheden en aanpak OM
- Harmonisatie / leges
- Vordering Zweekhorst / actualisatie zorgkosten
- Zijn van een verbindende gemeente / niet alleen zenden, ook luisteren naar inwoners
- Stijging overheadkosten - specificatie

College
Het college gaat in op de inbreng van de commissie en beantwoord daar waar mogelijk de vragen.
Het college zegt toe:
- De gevraagde specificatie inzake stijging overhead-kosten wordt naar de raad toegezonden.

Conclusie
Het voorstel wordt doorgeleid naar de bespreekagenda van de raad.
Afgesproken is dat de commissieleden die technische vragen hebben gesteld, deze alsnog via de reguliere schriftelijke weg aan het college voorleggen. Het college draagt zorg voor een adequate en tijdige beantwoording.

4. Rondvraag

5. Sluiting
De voorzitter sluit onder dankzegging de vergadering om 20.45 uur.

*Z02855799
40*

GEMEENTE ZEVENAAR

Raadsvoorstel

Z/18/314390 INT/18/857955

Onderwerp	Meerjarenbegroting 2019-2022
Zaaknummer	Z/18/314390
Documentnummer	INT/18/857955
Portefeuillehouder	Nanne van Dellen
Portefeuille	Financiën
Behandelend ambtenaar/afdeling	Koos van der Vate/Financiën
Telefoon	0316-595336
E-mail	**k.vandervate@zevenaar.nl**

1. Samenvatting

Wij bieden u de meerjarenbegroting 2019-2022 ter vaststelling aan. Nadat u in januari jl. de eerste beleidsarme begroting van onze nieuwe gemeente hebt vastgesteld, hebt u bij de vaststelling van de kadernota tevens de beleidsrijke begroting 2018 vastgesteld. De bijgevoegde begroting 2019 kan dan ook worden gezien als de eerste 'reguliere' begroting die wij u ter bespreking voorleggen.
Wij zijn verheugd dat wij u een structureel sluitende begroting kunnen presenteren. Daarnaast hebben we voldoende weerstandsvermogen om de risico's die in de begroting zijn opgenomen op te kunnen vangen. Dit biedt ons het vertrouwen dat wij onze ambities uit het collegeprogramma voor de huidige bestuursperiode uit kunnen voeren.

	2019	2020	2021	2022
Begrotingsresultaat (bedragen x € 1.000)	434	298	593	58

2. Raadsvoorstel

De meerjarenbegroting 2019-2022 vast te stellen overeenkomstig het aangeboden ontwerp.

3. Waarom naar de raad

In de artikelen 189 tot en met 195 van de Gemeentewet is geregeld dat de gemeenteraad jaarlijks de begroting van de gemeente vaststelt. De raad ziet erop toe dat de begroting structureel en reëel in evenwicht is of dat dit evenwicht in de eerstkomende jaren tot stand zal worden gebracht.

4. Doelstelling en beoogd resultaat

Bij ieder programma in de meerjarenbegroting wordt aangegeven wat de doelstellingen zijn en wat het beoogd effect van de inhoudelijke programmadoelstelling is.

Bij het onderdeel "wat willen we" in de programma's zijn beleidsindicatoren opgenomen. Bij de Kadernota 2018-2022 hebt u met ons gesproken over het meetbaar maken van de realisatie van ambities door meetbare doelstellingen. In deze begroting is hier een eerste invulling aan gegeven. In de verschillende programma's zijn de (vanuit het Besluit Begroting en Verantwoording verplichte) beleidsindicatoren opgenomen, waarbij zoveel mogelijk een koppeling is gemaakt tussen de doelstellingen van het te voeren beleid en deze indicatoren. Om te zorgen dat wij nog meer kunnen sturen om onze doelstellingen te realiseren, zal vanaf deze begroting het opnemen van meetbare doelstellingen met bijbehorende indicatoren steeds verder worden uitgebreid. Bij nieuw beleid zal expliciet aandacht zijn voor het meetbaar maken van doelstellingen. Zorgvuldigheid, duurzaamheid en eenvoud zijn de uitgangspunten bij het opstellen van indicatoren. Wij vinden het van belang dat er een goede koppeling ontstaat tussen ambities, doelstellingen met bij behorende indicatoren en benodigde activiteiten. Dat vergroot immers

niet alleen de sturingsmogelijkheden maar ook de meetbaarheid en controlemogelijkheden van uw raad. Wij zien deze eerste invulling dan ook als een groeiproces.

5. Argumenten en alternatieven

Het belang van een gezonde financiële huishouding van de gemeente staat voorop. De begroting moet structureel en reëel sluitend zijn en de risico's die de gemeente loopt dienen op verantwoorde wijze in de begroting te zijn afgedekt. De nu voorliggende meerjarenbegroting 2019-2022 is structureel sluitend.

Financiële overzichten in deze begroting

De huidige meerjarenbegroting borduurt voort op de Kadernota 2018-2022. Deze kadernota had voor het jaar 2018 een besluitvormend karakter en hierdoor werd de in januari 2018 vastgestelde meerjarenbegroting voor 2018 en volgende jaren gewijzigd. Daarom hebben we ervoor gekozen de kadernota als basis voor de financiële overzichten in deze begroting te gebruiken. In de financiële overzichten bij deze begroting treft u geen informatie meer aan over de onderwerpen waarover u reeds een besluit heeft genomen tijdens de behandeling van de op 5 juli 2018 vastgestelde kadernota. Om hierin toch inzicht te geven, hebben we in de bijlage 'Overzicht mutaties Kadernota 2018-2022' de informatie opgenomen over de veranderingen waarmee tijdens de behandeling van de kadernota voor de jaren 2019-2022 is ingestemd. De financiële gevolgen van de tijdens de behandeling van de kadernota aanvaarde moties en amendementen zijn in deze begroting verwerkt.

Financieel meerjarenbeeld

Het actuele financiële meerjarenbeeld ziet er als volgt uit:

Exploitatie (bedragen x€ 1.000)	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Tot de Kadernota	1.979	1.530	1.871	1.983	1.983
Kadernota 2018-2022	-1.653	-1.492	-996	-579	-734
Tot 2e Voortgangsrapportage	-14				
2e Voortgangsrapportage	-144	-110	-110	-110	-110
Saldo na 2e Voortgangsrapportage	**168**	**-71**	**766**	**1.295**	**1.140**
Mutaties begroting					
1. Autonome ontwikkelingen		694	-289	-582	-961
2. Actualisatie bestaand beleid		-5	-5	54	54
3. Nieuw beleid		-184	-174	-174	-174
Totaal mutaties Begroting		**505**	**-468**	**-702**	**-1.081**
Saldo meerjarenbegroting 2019-2022	**168**	**434**	**298**	**593**	**58**

De aanpassingen zoals deze in de meerjarenbegroting 2019-2022 zijn doorgevoerd, staan opgesomd in de 'Financiële hoofdlijnen' (bladzijde 8) en het 'Financieel meerjarenbeeld' (bladzijde 155 tot en met 159). Hierbij betreft het de autonome ontwikkelingen, de actualisaties bestaand beleid en het nieuwe beleid (gesaldeerd tot de bedragen hierboven vermeld op de regel 'Totaal mutaties Begroting').

Financiële positie van de gemeente

De paragraaf Weerstandsvermogen geeft met de berekende weerstandscapaciteit en financiële kengetallen globaal inzicht in de financiële positie van onze gemeente. Deze kengetallen moeten in samenhang worden bezien. Hieruit beoordelen wij de financiële positie van onze gemeente als matig. De vooruitzichten, met name op het gebied van de grondexploitaties, laten een positieve ontwikkeling zien. Het weerstandsvermogen om de risico's af te dekken, is uitstekend.

Autorisatie van de budgetten
De autorisatie van de budgetten voor 2019 gebeurt bij de vaststelling van deze begroting en eventueel later door het vaststellen van wijzigingen van de begroting door uw raad. U autoriseert op het niveau van de in de programma's opgenomen budgetten voor het begrotingsjaar 2019 en stelt de budgetten voor de volgende jaarschijven voorlopig vast. De volgende jaarschijven 2020, 2021 en 2022 autoriseert u bij de betreffende begrotingsbehandeling in de komende jaren. Het eerste jaar na de herindeling is, ook wat de autorisatie betreft, een bijzonder jaar. Bij de behandeling van de Kadernota 2018-2022 op 5 juli 2018 hebt u structurele wijzigingen voor het dienstjaar 2018 geautoriseerd. Bij de behandeling van de huidige begroting autoriseert u, eventueel na vaststelling van amendementen, de budgetwijzigingen met ingang van 2019.
Op basis van deze autorisatie zijn wij bevoegd binnen de gestelde kaders uitgaven te doen en inkomsten te genereren. Dit geldt ook voor de investeringsbudgetten uit de jaarschijf 2019 die wij in het Meerjareninvesteringsplan presenteren. Uitzondering hierbij zijn die investeringsbudgetten (kredieten) waarbij u besluit de betreffende investering via een separaat raadsvoorstel te willen behandelen. Wij doen in de bijlage 'Meerjareninvesteringsplan' hiervoor een voorstel ("Ja").

6. Hoe gaan we dat bereiken en is evaluatie nodig?
De meerjarenbegroting maakt onderdeel uit van de Planning en Controlcyclus. Door middel van tussentijdse rapportages en de jaarrekening wordt verantwoording afgelegd over het gevoerde beleid, de mate waarin doelen zijn behaald, de bereikte resultaten en financiële overschotten en tekorten.

7. Communicatie
De digitale meerjarenbegroting zal op de portal van de gemeente Zevenaar https://zevenaar.pcportal.nl worden gepresenteerd. Bij dit raadsvoorstel treft u de begroting in pdf-formaat aan, zodat u ook op deze wijze kennis kunt nemen van de inhoud. In dit format treft u op meerdere plaatsen een herhaling van teksten aan. Dat is een technisch gevolg van het werken met een website.

8. Kosten, baten en dekking
Zoals hierboven al aangegeven vertoont de ingediende begroting een structureel sluitend financieel beeld. Voor het overige verwijzen wij u naar de teksten, die hierover in de programma's van de meerjarenbegroting zijn opgenomen. Daarnaast geven de toelichtingen die in de begroting zijn opgenomen bij de onderdelen 'Hoofdlijnen' en 'Financieel meerjarenbeeld' een inzicht in het totaal van de lasten en baten voor de komende jaren.

9. Bijlagen

Volgorde	Documentnummer	Naam
1.	INT/18/860886	Meerjarenbegroting 2019-2022

Burgemeester en wethouders van Zevenaar

De secretaris	De burgemeester
Michel Tromp	Ella Schadd-de Boer

Raadsbesluit

Onderwerp	Meerjarenbegroting 2019-2022
Zaaknummer	Z/18/314390
Documentnummer	INT/18/857955

De raad van de gemeente Zevenaar;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van Zevenaar:

Gelet op artikel 189 van de Gemeentewet

besluit:

De meerjarenbegroting 2019-2022 vast te stellen overeenkomstig het aangeboden ontwerp.

Aldus besloten in de openbare vergadering van de raad van de gemeente Zevenaar,
gehouden op [in te vullen door griffie].

De griffier	De voorzitter
E.M. Geldorp	mevrouw mr. P. Schadd-de Boer

GEMEENTE ZEVENAAR

Raadsbesluit

Onderwerp	Meerjarenbegroting 2019-2022
Zaaknummer	Z/18/314390
Documentnummer	INT/18/857955

De raad van de gemeente Zevenaar;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van Zevenaar:

Gelet op artikel 189 van de Gemeentewet

besluit:

De meerjarenbegroting 2019-2022 vast te stellen overeenkomstig het aangeboden ontwerp.

Aldus besloten in de openbare vergadering van de raad van de gemeente Zevenaar, gehouden op 7 november 2018.

De griffier,

De voorzitter,

Erratum meerjarenbegroting 2019-2022

We hebben op verschillende plaatsen in het boek van de meerjarenbegroting 2019-2022 geconstateerd dat enkele woorden aan het eind van een tekst zijn weggevallen, juist dubbel zijn vermeld of foutief zijn. De betreffende teksten zijn hieronder volledig en juist opgenomen. De aanpassingen worden in meer verwerkt in het papieren boekwerk van de begroting, maar wel in de online versie. De overige opmerkingen en suggesties van Groen Links worden meegenomen in het volgende document in de P&C cyclus.

Algemeen:

Bij de voortgangsrapportage 2018 is een aantal in 2018 voorgenomen, maar nog niet uitgevoerde activiteiten doorgeschoven naar 2019. Als gevolg van de samenloop van beide documenten kon dit niet in de meerjarenbegroting 2019-2022 worden verwerkt. Deze mutatie is in de online versie van de meerjarenbegroting 2019-2022 wel verwerkt.
Het betreft de volgende activiteiten:

- 3.2.9 Ruimte geven aan agrarische sector
- 4.1.1 Opstellen integraal huisvestingsplan (IHP) Onderwijs
- 4.1.3 Beleid maken huisvesting voortgezet onderwijs
- 6.3.1 Begeleiden mensen naar werk

Bladzijde 13.

Thema's
2. Sociaal domein en leefbaarheid
De overkoepelende doelstelling (opgave) in het sociaal domein is het vergroten van de kansen en mogelijkheden van inwoners. Hiervoor richten we ons op de gehele samenleving als een systeem, omdat een krachtige samenleving bijdraagt om de kansen en mogelijkheden van kwetsbare inwoners te vergroten. We sluiten daarbij aan bij de kracht van de Zevenaarse samenleving in de vorm van eigen kracht, stimulering en versterking van informele netwerken en algemene voorzieningen. Daar waar nodig bieden we een vangnet voor kwetsbare inwoners, bijvoorbeeld via armoedebeleid en schuldhulpverlening. Voor het realiseren van de opgave zijn er subdoelstellingen op de thema's maatschappelijke ontwikkeling, jeugd, (arbeids)participatie, onderwijs, volksgezondheid en sport. Binnen al deze thema's worden activiteiten uitgevoerd die aan de overkoepelende doelstelling bijdragen en steeds meer in samenhang worden uitgevoerd.
We willen dat inwoners zich geaccepteerd voelen en deelnemen in sociale verbanden. In de Zevenaarse dorpen en wijken hebben bewoners aandacht voor elkaar en ze helpen naar vermogen mee aan de vitalisering van dorp of wijk. Goede informatievoorziening en een ondersteuningsstructuur zijn belangrijk om preventief te werken en een beroep op langdurige en zware zorg te voorkomen. Het is daarom van belang dat op wijk- en buurtniveau mensen elkaar ontmoeten, leren kennen en er laagdrempelige informatie en ondersteuning beschikbaar is. De buurtbewoners zelf, buurtinitiatieven, verenigingen, vrijwilligersorganisaties, accommodaties en de gebiedsteams zijn de belangrijkste instrumenten om dit te ontwikkelen en te realiseren.
Daarnaast willen we dat de mensen in de Zevenaarse dorpen en wijken met plezier wonen en dat ze zich actief inzetten voor elkaar en de leefbaarheid van hun buurt. Ook willen we dat ze zich geaccepteerd voelen en deelnemen in sociale verbanden. In de Zevenaarse dorpen en wijken hebben bewoners aandacht voor elkaar en ze helpen naar vermogen mee aan de vitalisering van dorp of wijk.

Bladzijde 63.

5.3 Cultuurhistorisch erfgoed

5.3.1 Zorgdragen voor historisch erfgoed	Jaar realisatie	2022

We ontwikkelen beleid om de verduurzaming van monumenten te bevorderen. Het archeologisch beleid is in 2019 10 jaar oud. We moeten dit herzien. Hierbij brengen we WOII archeologie in kaart. De archeologische kaarten van de voormalige gemeenten Rijnwaarden en Zevenaar stemmen we op elkaar af. De archeologische restanten van de Romeinse Limes worden mogelijk Unesco Werelderfgoed. We gaan het in ieder geval beschermen door het aan te wijzen als monument. De Limes wordt meegenomen in het VTE-beleid.
In het kader van harmonisering wordt het niveau van bescherming van monumentale objecten in de voormalige gemeente Rijnwaarden vanaf 2019 op het niveau gebracht van de oude gemeente Zevenaar, door inventariseren, onderzoeken en mogelijk aanwijzen als gemeentelijk monument.
Steeds meer monumentale kerken komen leeg te staan. Samen met de kerken en samenleving ontwikkelen we beleid om te kijken hoe we de kerken toekomstbestendig maken.

Op blz. 69 Ontwikkelingen Beschut werk wordt verbreed

Het budget voor activering van en dienstverlening aan mensen in een kwetsbare positie wordt verhoogd, waarmee op landelijk niveau voor 30.000 extra personen de mogelijkheid voor beschut werk ontstaat. Dit leidt ertoe dat meer mensen met een beperking betaald werk kunnen verrichten, omdat gemeenten meer mogelijkheden krijgen om meer beschutte werkplekken te organiseren, maatwerk te bieden richting werk of werkgevers te 'ontzorgen'.
Het aantal te realiseren werkplekken voor de gemeente Zevenaar bedraagt voor eind 2018: 10 en ultimo 2019: 13. Op basis van het aantal verzoeken om een beschutte werkplek zijn op dit moment 2 inwoners uit Zevenaar hiervoor geïndiceerd. De RSD is in gesprek met betrokkenen om de mogelijkheden van een beschutte werkplek vorm te geven.

Op blz 70 Ontwikkeling abonnementstarief eigen bijdrage

Het kabinet wil in 2019 een vaste maximale bijdrage Wmo van € 17,50 invoeren. Vanaf 2020 geldt het abonnementstarief. Hiermee betalen alle inwoners die gebruik maken van Wmo-voorzieningen een vaste bijdrage van € 17,50 per vier weken onafhankelijk van het zorggebruik, inkomen en vermogen. De minister wil niet-AOW-gerechtigde meerpersoonshuishoudens geen eigen bijdrage laten betalen. Voor 2019 geldt een tussenvariant. Onduidelijk is of de inning van de vaste bijdrage van € 17,50 per 2020 centraal of decentraal plaatsvindt en of gemeenten of het CAK dit verzorgen. Het rijk compenseert de gemeenten voor inkomstenderving (door Rijk begroot op € 145 miljoen). Dit is naar verwachting onvoldoende voor volledige compensatie. Wij volgen de ontwikkelingen en bekijken wat de consequenties zijn.

Deze tekst nog niet aangepast. Hier is in afwachting van nadere informatie van de VNG de oorspronkelijke tekst gehandhaafd, omdat dit de tekst is die ook landelijk wordt gecommuniceerd. Zodra we nadere informatie hebben ontvangen, komen we met een inhoudelijke reactie.

Bladzijde 71.

Naam	Jaar meting	Gelderland	Zevenaar	Werkelijk 2008	Werkelijk 2012	Werkelijk 2016	Begroting 2019	Begroting 2022

Cliënten met een maatwerkarrangement Wmo (aantal per 1.000 inwoners)	2017	55,00	72,00		71,00	73,00	75,00

Toelichting Het aantal cliënten (per 1.000 inwoners in de betreffende bevolkingsgroep) is voor onze gemeente redelijk stabiel. Provinciaal gezien ligt het aantal een stuk lager. Wij proberen in te zetten op het ontwikkelen van toereikende algemene voorzieningen die voorliggend kunnen zijn op een maatwerkarrangement. Op die manier proberen wij de stijging te beperken.

Bladzijde 74.

6.2 Jeugd en maatschappelijke ondersteuning

6.2.1 Inkoop zorg en ondersteuning Jeugd en Wmo	Jaar realisatie	2022

We bieden zorg- en ondersteuningstrajecten (maatwerkvoorzieningen) jeugdhulp en Wmo door middel van regionale inkoop via de modulaire gemeenschappelijke regeling (MGR) en inkoop op bovenregionale- en landelijk schaal. We zoeken hierbij continu naar mogelijkheden om de kosten te beheersen. Ook voor de komende periode is dit gezien de grote omvang in relatie tot de gemeentebegroting een belangrijk speerpunt.

Bladzijde 91.

Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden (€)	2017	644,00	564,30		564,30	564,30	

Toelichting Deze indicator betreft het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een éénpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten (OZB + afvalstoffenheffing + rioolheffing). Voor afval en riool zijn we kostendekkend, voor OZB hanteren we de inflatiecorrectie.

Bladzijde 130.

INKOOP EN AANBESTEDING

De Liemerse gemeenten hebben een gemeenschappelijk inkoopbeleid. Dit is in 2017 opnieuw vastgesteld. Het bevat algemene spelregels voor inkoop, mede om te voldoen aan (Europese) wetgeving. Daarnaast zijn enkele lokale accenten opgenomen:

- social return
- kansen voor regionale bedrijven
- maatschappelijk verantwoord inkopen

Naast dit Liemerse beleid kunnen specifieke regels van belang zijn. Bijvoorbeeld als het gaat om inhuur van personeel. Dat soort regels wordt uiteraard bij inkooptrajecten ook in acht genomen.

Meerjarenbegroting 2019-2022

GEMEENTE ZEVENAAR

Raadsvergadering 7 november 2018

INHOUDSOPGAVE

Inhoudsopgave **2**

Algemeen **4**

Voorwoord 4

Hoofdlijnen 6

Leeswijzer 10

Thema's **13**

1. Participatie 13

2. Sociaal domein en leefbaarheid 13

3. Economie en vrijetijdseconomie 14

4. Duurzaamheid 14

5. Mobiliteit en bereikbaarheid 14

6. Verbeteren bestuurscultuur 15

Programma's **16**

0. Bestuur en ondersteuning 16

1. Veiligheid 29

2. Verkeer, vervoer en waterstaat 34

3. Economie 45

4. Onderwijs 53

5. Sport, cultuur en recreatie 61

6. Sociaal domein 69

7. Volksgezondheid en duurzaamheid 81

8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing 90

Paragrafen **97**

Lokale heffingen 97

Weerstandsvermogen 108

Onderhoud kapitaalgoederen 115

Financiering 121

Bedrijfsvoering 127

Verbonden partijen 131

Grondbeleid 145

Financiën **150**

Inleiding 150

Autorisatie 151

Kaders en uitgangspunten 153

Financieel meerjarenbeeld 155

Overzicht van baten en lasten 160

Overzicht baten en lasten op taakveld 162

Overzicht algemene dekkingsmiddelen, vennootschapsbelasting en onvoorzien 168

Overzicht van incidentele baten en lasten 169

Geprognosticeerde balans 174

EMU-saldo 175

Arbeidskosten gerelateerde verplichtingen 176

Bijlagen **177**

Overzicht mutaties Kadernota 2018-2022 177

Overzicht mutaties Meerjarenbegroting 2019-2022 182

Meerjareninvesteringsplan 186

Reserves en voorzieningen 188

Overzicht beleidsindicatoren 190

Kerngegevens 197

Overzicht activiteiten collegeprogramma 198

ALGEMEEN

VOORWOORD

Inleiding

In de raadsvergadering van 4 en 5 juli 2018 hebt u de kadernota 2018-2022 behandeld. De nu voorliggende meerjarenbegroting 2019-2022 is een verdere uitwerking van de door u op deze wijze ingevulde kaderstellende rol van de raad. De definitieve besluitvorming vindt plaats bij de behandeling van deze meerjarenbegroting in uw vergadering van 7 november 2018.

Behalve de uitwerking van de kadernota zijn in deze begroting ook enkele actuele ontwikkelingen en -in incidentele gevallen- ook posten wegens nieuw beleid opgenomen. In de hoofdstukken 'Financiële hoofdlijnen' en 'Financieel meerjarenbeeld' wordt dit nader toegelicht.
Net als in de kadernota is in deze meerjarenbegroting de uitwerking opgenomen van het coalitieakkoord 'Vernieuwd verder' en ons hier op gebaseerde collegeprogramma.

Opbouw

Deze meerjarenbegroting hebben wij, ook weer voortbordurend op de kadernota, ingericht op basis van de zogenaamde 3 W-vragen (Wat willen we? Wat doen we? Wat kost het?). Hierbij hebben wij onze ambities uit het collegeprogramma, de uitwerking van het coalitieakkoord 'Vernieuwend Verder', vertaald in concrete activiteiten en middelen. Bij "wat willen wij doen" hebben we naar aanleiding van de behandeling van de kadernota een start gemaakt met het opnemen van beleidsindicatoren.

Voor de uitwerking van onze ambities zijn de volgende thema's leidend geweest:

1. Participatie
2. Sociaal domein en leefbaarheid
3. Economie en vrijetijdseconomie
4. Duurzaamheid
5. Mobiliteit en bereikbaarheid
6. Verbeteren bestuurscultuur

Naast deze thema's presenteren wij in deze begroting uiteraard ook de programma's.

Ambities

In deze begroting zijn onze ambities uit het collegeprogramma voor de komende vier jaar verwerkt. Niet alle activiteiten kunnen (tegelijkertijd) worden uitgevoerd. De prioritering en realisatie (planning en ambitieniveau) stelt u jaarlijks vast in de reguliere P&C-cyclus. Dit gebeurt vanuit de bestuurlijke ambities en wensen, maar ook rekening houdend met de beschikbare capaciteit (in menskracht en middelen).

Onze belangrijkste ambitie is het na de herindeling op orde krijgen van de basis en 'in control' komen. Zaken als beleidsharmonisatie, infrastructurele opgaven, dienstverlening en ons HR-beleid krijgen hierbij eerst onze aandacht. Wij gaan eerst afmaken waar we aan begonnen zijn, voor we nieuwe activiteiten opstarten. Dit betekent dat we realistisch moeten zijn voor wat betreft de realisatie van onze ambities. Met zaken als duurzaamheid maken we een start, maar de uiteindelijke stip op de horizon in de vorm van een aardgas loos Zevenaar en een CO_2 neutrale gemeente zullen wij in deze begrotingsperiode niet realiseren.

Financiën

In het coalitieakkoord is afgesproken dat een gezond en solide financieel beleid zal worden gevoerd. Dit vraagt om een structureel en reëel sluitende meerjarenbegroting en een weerstandscapaciteit die op voldoende peil is om de risico's af te dekken. Volgens ons voldoen wij aan dit uitgangspunt.
Dit betekent wel dat onze financiële mogelijkheden begrensd zijn en dit uitgangspunt mede bepalend is voor de realisatie van onze ambities en de termijn waarop we dit doen.

De komende jaren werken rijk, provincies en gemeenten aan een interbestuurlijk programma (IBP) voor gezamenlijke bestuurlijke aanpak van de maatschappelijke opgaven van deze tijd. In de algemene uitkering van het rijk is rekening gehouden met dit bestuursakkoord. Hoewel wij denken al veel van de opgaven in onze ambities te hebben opgenomen, hebben wij in afwachting van meer duidelijkheid over de bestuurlijke afspraken een bedrag oplopend tot structureel € 1 miljoen in 2022 gereserveerd voor de uitvoering van dit bestuursakkoord.

Daarnaast kunnen ook de uitkomsten van de aangekondigde onderzoeken naar aanpassing van de infrastructuur, denk aan de Noordelijke randweg en de doortrekking van het Witte Kruis, alsook de HR kadernota, de visie duurzaamheid (warmtevisie) en het beleidsplan recreatie en toerisme de komende periode om extra middelen vragen. Het is verstandig ook hiervoor een financiële ruimte aan te houden.

Planning/verdere procedure

Het behandelschema ziet er als volgt uit:

- Inloopbijeenkomst 22 oktober 2018
- Commissies: 22, 23 en 25 oktober 2018
- Raadsvergadering 7 november 2018

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Zevenaar,

Michel Tromp	Ella Schadd-de Boer
secretaris	burgemeester

HOOFDLIJNEN

BESTUURLIJKE HOOFDLIJNEN

Basis op orde
In het tweede jaar na de gemeentelijke herindeling blijft onverminderd onze opgave om beter "in control" te komen. Die noodzaak manifesteert zich binnen alle gemeentelijke domeinen. In het bestuurlijke domein richt die opgave zich vooral op de harmonisatie van beleid en regelgeving, het verbeteren van de bestuurscultuur, de doorontwikkeling van de P&C cyclus en het verder op orde brengen van het financieel beheer.
In het sociaal domein zijn met name de verbetering van de bedrijfsvoering en de kostenbeheersing door middel van preventie en betere organisatie van de zorg belangrijke opgaven. In het ruimtelijk domein vormt het wegwerken van achterstanden van het onderhoud van de openbare ruimte een belangrijke taak. Deze aanpak moet ervoor zorgen, dat de basis op orde komt.

Collegeprogramma
De basis op orde is natuurlijk niet de enige opgave waarvoor we de komende jaren staan. Het collegeprogramma voor de jaren 2018-2022, uitgewerkt en financieel vertaald in de door uw raad vastgestelde Kadernota 2018-2022, omvat een ambitieus programma voor de komende jaren.
Deze ambities richten zich op uiteenlopende zaken, zoals duurzaamheid, openbare ruimte, economie en recreatie en toerisme. Ook investeringen in onderwijshuisvesting en de uitvoering van een met alle stakeholders afgestemd woningbouwprogramma vormen belangrijke bouwstenen voor behoud en versterken van de leefbaarheid in de Zevenaarse kernen.

Externe ontwikkelingen
Daarnaast zijn er ook externe ontwikkelingen, die de komende periode de aandacht vragen, zoals de voorbereiding van het wegennet op de grote infrastructurele werken van doortrekking van de A15 en verbreding van de A12 en de invoering van de Omgevingswet.

Participatie
Al deze opgaven vragen de komende jaren veel inzet van bestuur en organisatie. Een goed samenspel tussen bestuur en ambtelijke organisatie is daarvoor onontbeerlijk, maar zeker zo belangrijk vormt voor ons de betrokkenheid van onze inwoners bij de realisering van onze doelstellingen. Korte lijnen met onze inwoners, dorps- en wijkraden, verenigingen en maatschappelijke instellingen zijn nodig om tot een gedragen uitvoering van de maatschappelijke opgaven te komen en daar zetten wij volledig op in.

FINANCIËLE HOOFDLIJNEN

Inleiding

Nadat u in januari 2018 de eerste, beleidsarme begroting van onze nieuwe gemeente heeft vastgesteld, ligt nu de meerjarenbegroting 2019-2022 ter behandeling voor. Deze meerjarenbegroting borduurt voort op de Kadernota 2018-2022. Deze kadernota had voor het jaar 2018 een besluitvormend karakter en hierdoor werd de meerjarenbegroting voor 2018 en volgende jaren gewijzigd. Daarom hebben we ervoor gekozen de kadernota als basis voor de financiële overzichten in deze begroting te gebruiken. In de financiële overzichten bij deze begroting treft u geen informatie meer aan over de besluitvorming tijdens de behandeling van de kadernota. Om hierin toch inzicht te verstrekken, hebben we in de bijlage 'Overzicht mutaties Kadernota 2018-2022' alsnog informatie opgenomen over de veranderingen waarover tijdens de behandeling van de kadernota voor de jaren 2019-2022 reeds is besloten.

In dit onderdeel van de begroting presenteren wij het financieel meerjarenbeeld op hoofdlijnen en geven wij globaal inzicht in de ontwikkeling van de algemene reserve en onze weerstandsratio. Voor een uitgebreide toelichting op de financiële ontwikkelingen verwijzen wij u naar de programma's en naar het hoofdstuk financiën.

Omdat ten tijde van het opstellen van deze begroting de behandeling van de voortgangsrapportage 2018 door uw raad nog niet heeft plaatsgevonden, wordt in de tabellen steeds een vergelijking gemaakt met de vastgestelde kadernota. Daarna volgt dan altijd eerst het effect van de 2e Voortgangsrapportage 2018, zoals die door ons aan u is voorgelegd. Eventuele amendementen op de rapportage zijn in de tabellen niet verwerkt.

Financieel meerjarenbeeld

Het actuele financieel meerjarenbeeld ziet er als volgt uit:

Exploitatie (bedragen x€ 1.000)	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Tot de Kadernota	1.979	1.530	1.871	1.983	1.983
Kadernota 2018-2022	-1.653	-1.492	-996	-579	-734
Tot 2e Voortgangsrapportage	-14				
2e Voortgangsrapportage	-144	-110	-110	-110	-110
Saldo na 2e Voortgangsrapportage	**168**	**-71**	**766**	**1.295**	**1.140**
Mutaties begroting					
1. Autonome ontwikkelingen		694	-289	-582	-961
2. Actualisatie bestaand beleid		-5	-5	54	54
3. Nieuw beleid		-184	-174	-174	-174
Totaal mutaties Begroting		**505**	**-468**	**-702**	**-1.081**
Saldo meerjarenbegroting 2019-2022	**168**	**434**	**298**	**593**	**58**

Structureel en reëel evenwicht

Op grond van de voorschriften (BBV) dienen wij inzichtelijk te maken of er in de begroting en meerjarenraming sprake is van een structureel evenwicht. Hiervoor is inzicht in de incidentele baten en lasten nodig. Incidentele lasten beïnvloeden het structurele begrotingssaldo positief en incidentele baten negatief. Door het saldo van de incidentele baten en lasten te betrekken bij het financieel meerjarenbeeld ontstaat een beter inzicht in het structurele evenwicht van onze begroting.

Op basis hiervan ziet ons structurele begrotingssaldo er als volgt uit:

Presentatie structureel begrotingssaldo (bedragen x € 1.000)	2018	2019	2020	2021	2022
Saldo meerjarenbegroting 2019-2022 na bestemming	168	434	298	593	58
Waarvan incidentele baten en lasten (saldo)		-356	-250		
Structureel begrotingssaldo	**168**	**790**	**548**	**593**	**58**

Bij het onderdeel financiën presenteren wij het 'Overzicht van incidentele baten en lasten'. Per saldo zijn de incidentele lasten hoger dan de incidentele baten. Elimineren we deze heeft dit een positief effect op het structurele meerjarenbeeld.

Toelichting financiële ontwikkelingen

De belangrijkste financiële ontwikkelingen in deze begroting zijn:

Onderdeel	2019	2020	2021	2022
1. Autonome ontwikkelingen				
Aanpassen Algemene uitkering aan meicirculaire 2018	577 V	307 V	144 V	482 N
Actualisatie kapitaallasten	754 V	157 N	400 N	153 N
Aframen bijdrage stortplaats Doesburgseweg (Zweekhorst)	260 N	260 N	260 N	260 N
Bijdrage exploitatie GR SDL / RSD	160 N	145 N	130 N	130 N
Loonontwikkeling 2019	274 N	274 N	274 N	274 N
Nieuwe opdracht RSD / Businesscase	114 V	282 V	282 V	282 V
Overige mutaties (< 100)	57 N	41 N	56 V	56 V
Subtotaal	**694 V**	**289 N**	**582 N**	**961 N**
2. Actualisatie bestaand beleid				
Diverse mutaties (< 100)	5 N	5 N	54 V	54 V
Subtotaal	**5 N**	**5 N**	**54 V**	**54 V**
3. Nieuw beleid				
Uitbreiding formatie geharmoniseerd toezicht- en handhavingsbeleid	153 N	153 N	153 N	153 N
Overige mutaties (< 100)	31 N	21 N	21 N	21 N
Subtotaal	**184 N**	**174 N**	**174 N**	**174 N**
Totaal mutaties Begroting	**505 V**	**468 N**	**702 N**	**1.081 N**

Een toelichting op de bovenstaande posten kunt u terugvinden in het onderdeel 'Financieel meerjarenbeeld' en op de afzonderlijke programma's.
In de bijlagen is een totaaloverzicht van de mutaties opgenomen.

Weerstandsvermogen

In deze paragraaf gaan wij kort in op de ratio van het weerstandsvermogen.

Op basis van de recente actualisatie geeft de ratio de volgende uitkomst:

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit}} = \frac{36.160.000}{14.600.000} = 2{,}5$$

Het weerstandsvermogen van onze gemeente kan als ruim voldoende worden gekenmerkt. De verwachte ratio weerstandsvermogen bedraagt 2,5. De ratio moet minimaal 1,0 zijn. Dit betekent dat de financiële risico's ruim voldoende afgedekt worden.

LEESWIJZER

Inleiding

De meerjarenbegroting is het hulpmiddel voor u als raad om de kaderstellende en controlerende rol uit te kunnen voeren en te kunnen sturen op hoofdlijnen. De begroting hebben wij ingericht op basis van de voorschriften (Besluit Begroting en Verantwoording (BBV)) en de wensen van de provincie. Verder hebben wij nadrukkelijk gekeken naar de informatieve waarde voor u als raad. De komende jaren willen wij hierin in overleg met u nog verdere stappen zetten.

De meerjarenbegroting bestaat uit een beleidsbegroting en een financiële begroting. De beleidsbegroting is opgebouwd uit de verschillende programma's en de paragrafen. In de programma's presenteren wij ons gemeentelijke beleid op hoofdlijnen. De paragrafen richten zich op het beleid ten aanzien van relevante beheersaspecten, zoals de bedrijfsvoering, het weerstandsvermogen, onze kapitaalgoederen en de lokale heffingen. De financiële begroting gaat vooral in op de financiële positie van onze gemeente.

U ontvangt deze meerjarenbegroting vanwege het papierarm vergaderen weer digitaal. Door de mogelijkheden van het internet kunnen wij meer informatie op een eenvoudigere manier beschikbaar stellen. Via de menustructuur kiest u welke informatie u tot u neemt en hoeft u niet eerst het boekwerk door te bladeren. Ook kunt u indien gewenst aantekeningen maken, die u bovendien altijd digitaal beschikbaar heeft.

Thema's

In het coalitieakkoord zijn enkele belangrijke speerpunten benoemd waar wij ons de komende jaren met name op richten. Wij hebben deze speerpunten vertaald naar thema's in het collegeprogramma. Deze thema's en de activiteiten die wij betreffende deze onderwerpen uitvoeren, monitoren wij gedurende onze collegeperiode. Wij hebben ze daarom een plaats gegeven in de reguliere planning & controlcyclus. Het gaat hierbij om de volgende thema's :

1. Participatie
2. Sociaal domein en leefbaarheid
3. Economie en vrijetijdseconomie
4. Duurzaamheid
5. Mobiliteit en bereikbaarheid
6. Verbeteren bestuurscultuur

In het fysieke boekwerk hebben wij alleen de thema's opgenomen. In onze digitale meerjarenbegroting presenteren wij ook de activiteiten die binnen het betreffende thema vallen. Bij de programma's zijn alle activiteiten opgenomen. Onder de bijlagen hebben wij bovendien een totaaloverzicht van de activiteiten uit ons collegeprogramma opgenomen.

Programma's

Bij de programma's komen de zogenaamde 3 W-vragen terug: Wat willen we? Wat doen we? en Wat kost het? Op programmaniveau hebben wij ook de vastgestelde beleidskaders opgenomen. U kunt deze digitaal direct openen. Hiermee hebt u per programma het meest relevante vastgestelde beleid direct beschikbaar.

Per programma maken wij onze doelstellingen (Wat willen we?) inzichtelijk. Hierbij presenteren wij u ook de verplichte beleidsindicatoren vanuit het Besluit Begroting en verantwoording. Aanvullende eigen indicatoren ontwikkelen wij de komende jaren.

Bij het onderdeel 'Wat doen we?' staan de activiteiten opgesomd die wij de komende jaren in het kader van autonome ontwikkelingen, actualisatie van bestaand en nieuw beleid uitvoeren. Over onze reguliere taken informeren wij u alleen indien hier aanleiding voor is. Bij de voortgangsrapportages en de jaarstukken leggen

wij hier (tussentijds) verantwoording over af. Hier presenteren wij ook op hoofdlijnen informatie over de verbonden partijen die een bijdrage leveren aan de uitvoering van ons beleid. Uitvoerige informatie over de verbonden partijen is opgenomen in de betreffende paragraaf.

Per programma presenteren wij ook financiële informatie (Wat kost het?). Hier geven we de ontwikkelingen aan en de toelichting op deze ontwikkelingen. Op grond van de voorschriften (BBV) presenteren wij de financiële informatie ook op taakvelden. Indien van toepassing bieden wij u ook inzicht in de incidentele baten en lasten en het meerjareninvesteringsplan.

Beleidsindicatoren

Bij het onderdeel "wat willen we" in de programma's zijn beleidsindicatoren opgenomen. Bij de kadernota 2018-2022 heeft u met ons gesproken over het meetbaar maken van de realisatie van ambities en doelstellingen.

In deze begroting is hier een eerste invulling aan gegeven. In de verschillende programma's zijn beleidsindicatoren opgenomen, waarbij al zoveel mogelijk een koppeling is gemaakt tussen de doelstellingen van het huidige beleid en deze indicatoren. Om te zorgen dat wij nog meer in control komen en onze doelstellingen realiseren, zal vanaf deze begroting het opnemen van indicatoren steeds meer worden uitgebreid. Bij nieuw beleid zal expliciete aandacht zijn voor het meetbaar maken van de doelstellingen. Omdat het belangrijk is dat er een goede koppeling is tussen ambitie, doelstelling, activiteit en indicator is dit een groeiproces. Zorgvuldigheid, duurzaamheid en eenvoud zijn de uitgangspunten bij het opstellen van indicatoren.

Bij de begroting zullen indicatoren worden toegevoegd en bij de jaarrekening zal verantwoording worden afgelegd.

De komende jaren worden de verplichte beleidsindicatoren aangevuld met eigen indicatoren en kengetallen. Bij de ontwikkeling zal onderstaande indeling worden toegepast:

1. Verplichte beleidsindicatoren - op basis van het Besluit Begroting en Verantwoording dienen wij een verplichte set beleidsindicatoren op te nemen. De provincie Gelderland is als referentiewaarde opgenomen. Er zijn geen normen bepaald ten aanzien van de beleidsindicatoren, deze volgen uit de doelstellingen die door de gemeenten worden bepaald. Bij de indicatoren is een link naar 'Waarstaatjegemeente?' opgenomen. Hier kunt u de (grafische) informatie vergelijken met andere gemeenten in Nederland.
2. Eigen beleidsindicatoren - een beperkte set van onze eigen beleidsindicatoren. Het uitgangspunt is dat deze duurzaam zijn en waar mogelijk wordt aangesloten bij indicatoren die al via openbare bronnen worden ontsloten.
3. Kengetallen - deze geven informatie over de activiteiten.

Bij de indicatoren zal het jaar van realisatie worden opgenomen. De tussenliggende stappen worden aangeduid als streefwaarden. Deze tussenstappen of streefwaarden moeten er voor zorgen dat het eindelijke doel wordt gerealiseerd.

Paragrafen

Het BBV schrijft voor dat in de paragrafen de beleidslijnen worden vastgelegd met betrekking tot relevante beheersmatige aspecten en de lokale heffingen. De begroting bevat de volgende paragrafen:

- Lokale heffingen
  In deze paragraaf geven wij de ontwikkelingen met betrekking tot ons belastinggebied weer. Per heffing geven wij aan wat het beleid is en op welke wijze het tarief tot stand is gekomen. Ook geven wij inzicht in de (geraamde) opbrengsten.

- Weerstandsvermogen
  In deze paragraaf brengen wij onze risico's in beeld. Het weerstandsvermogen geeft inzicht in de financiële gezondheid van onze gemeente. Het geeft aan in welke mate wij in staat zijn om financiële risico's op te vangen. Ook presenteren wij hier de financiële kengetallen.
- Onderhoud kapitaalgoederen
  Deze paragraaf geeft inzicht in onze kapitaalgoederen. De kosten van het onderhoud van onze wegen, openbare verlichting, riolering en water, groen en gebouwen vormen een substantieel deel van de begroting.
- Financiering
  In de financieringsparagraaf bespreken wij de specifieke beleidsvoornemens respectievelijk de uitvoering van het beleid op het gebied van treasury.
- Bedrijfsvoering
  De bedrijfsvoering betreft de processen binnen onze gemeentelijke organisatie om de beleidsdoelstellingen te kunnen realiseren, sturen en beheersen. Bedrijfsvoering bestaat uit de onderdelen personeel en organisatie, informatievoorziening en automatisering, planning en control, communicatie, inkoop en aanbesteding, juridische zaken, huisvesting en facilitaire zaken en de griffie.
- Verbonden partijen
  Een gemeente werkt vaak samen met andere partijen om bepaalde doelen te bereiken. Als deze samenwerking in een bestuurlijke en financiële vorm wordt gegoten, spreken we van een verbonden partij. In deze paragraaf lichten wij deze partijen, hun beleidsdoelstellingen en activiteiten en de hiermee gemoeid zijnde gemeentelijke bijdragen nader toe.
- Grondbeleid
  Het grondbeleid heeft een grote invloed op en samenhang met de realisatie van doelstellingen op het gebied van Ruimtelijke Ordening en Volkshuisvesting, Verkeer en Vervoer, Cultuur, Sport en Recreatie en Economische Zaken. Het gaat om grote belangen in diverse disciplines. Daarnaast heeft het grondbeleid een grote financiële impact. De resultaten op grondexploitaties zijn dan ook van groot belang voor de financiële positie van onze gemeente.

Financiën

In dit hoofdstuk schetsen wij de autorisatie, kaders en uitgangspunten, financiële ontwikkelingen en het financieel meerjarenbeeld voor de komende jaren. Ook hebben wij hier de verplichte onderdelen als het overzicht van baten en lasten naar taakvelden, het overzicht van algemene dekkingsmiddelen, het overzicht van incidentele baten en lasten, de balans en het EMU-saldo opgenomen.

Tot slot presenteren wij een aantal bijlagen.

THEMA'S

1. PARTICIPATIE

We leven in een netwerksamenleving. Dit betekent iets voor de rol van de gemeente. Het werk dat wij doen, het beleid dat wij maken is van en voor onze inwoners. Participatie vanuit onze inwoners wordt de nieuwe standaard. Dit houdt in dat we onze inwoners uitdagen om zelf met ideeën te komen over beleid, deel te nemen aan beleidsvorming of zelf beleid te initiëren. Dit vraagt in de eerste plaats van onszelf als gemeente (raad, college en organisatie) dat we dingen anders gaan doen. We gaan onze rol als verbinder spelen binnen het lokale netwerk van onze gemeente. Dit betekent dat wij binnen de lokale gemeenschappen onze inwoners kennen, zodat zij ons ook kennen. We doen dit door het werk van de dorpsraden en wijkraden te ondersteunen en stimuleren, door rondetafelgesprekken te organiseren en het introduceren van innovatieve vormen van participatie (zoals inwonerspanels/G1000).

2. SOCIAAL DOMEIN EN LEEFBAARHEID

De overkoepelende doelstelling (opgave) in het sociaal domein is het vergroten van de kansen en mogelijkheden van inwoners. Hiervoor richten we ons op de gehele samenleving als een systeem, omdat een krachtige samenleving bijdraagt om de kansen en mogelijkheden van kwetsbare inwoners te vergroten. We sluiten daarbij aan bij de kracht van de Zevenaarse samenleving in de vorm van eigen kracht, stimulering en versterking van informele netwerken en algemene voorzieningen. Daar waar nodig bieden we een vangnet voor kwetsbare inwoners, bijvoorbeeld via armoedebeleid en schuldhulpverlening. Voor het realiseren van de opgave zijn er subdoelstellingen op de thema's maatschappelijke ontwikkeling, jeugd, (arbeids)participatie, onderwijs, volksgezondheid en sport. Binnen al deze thema's worden activiteiten uitgevoerd die aan de overkoepelende doelstelling bijdragen en steeds meer in samenhang worden uitgevoerd.
We willen dat inwoners zich geaccepteerd voelen en deelnemen in sociale verbanden. In de Zevenaarse dorpen en wijken hebben bewoners aandacht voor elkaar en ze helpen naar vermogen mee aan de vitalisering van dorp of wijk. Goede informatievoorziening en een ondersteuningsstructuur zijn belangrijk om preventief te werken en een beroep op langdurige en zware zorg te voorkomen. Het is daarom van belang dat op wijk- en buurtniveau mensen elkaar ontmoeten, leren kennen en er laagdrempelige informatie en ondersteuning beschikbaar is. De buurtbewoners zelf, buurtinitiatieven, verenigingen, vrijwilligersorganisaties, accommodaties en de gebiedsteams zijn de belangrijkste instrumenten om dit te ontwikkelen en te realiseren.
Daarnaast willen we dat de mensen in de Zevenaarse dorpen en wijken met plezier wonen en dat ze zich actief inzetten voor elkaar en de leefbaarheid van hun buurt. Ook willen we dat ze zich geaccepteerd voelen en deelnemen in sociale verbanden. In de Zevenaarse dorpen en wijken hebben bewoners aandacht voor elkaar en ze helpen naar vermogen mee aan de vitalisering van dorp of wijk. Goede informatievoorziening en een ondersteuningsstructuur zijn belangrijk om preventief te werken en een beroep op langdurige en zware zorg te voorkomen. Het is daarom van belang dat op wijk- en buurtniveau mensen elkaar ontmoeten, leren kennen en er laagdrempelige informatie en ondersteuning beschikbaar is. De buurtbewoners zelf, buurtinitiatieven, verenigingen, vrijwilligersorganisaties, accommodaties en de gebiedsteams zijn de

3. ECONOMIE EN VRIJETIJDSECONOMIE

Wij hebben de ambitie om op een gezonde en robuuste wijze de economie van Zevenaar verder te ontwikkelen door bestaande kwaliteiten te behouden of te versterken. Onze focus ligt op de sectoren maakindustrie, logistiek & transport en vrijetijdseconomie. Deze sectoren passen het beste bij het DNA en de positie van onze gemeente in de regio. In dit kader staan wij voor regionale grensoverschrijdende samenwerking.
De economische diversiteit die onze gemeente kenmerkt, ook de agrarische sector is een belangrijke economische pijler in Zevenaar, biedt een stevig fundament voor gerichte en stabiele groei. Wij zijn erop gericht dat ondernemers een goed en aantrekkelijk vestigingsklimaat in onze gemeente aantreffen en mogelijkheden krijgen om hun activiteiten uit te kunnen bouwen.
Wij willen dat iedereen, ook de mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt, er in slaagt te profiteren van de kansen die de economische groei biedt. Daarom gaan we deze mensen extra begeleiden, ondersteunen en stimuleren in hun zoektocht naar werk. Waar kansen liggen, zorgen we dat ze gepakt kunnen worden.
Mensen die (nog) niet deel kunnen nemen aan de reguliere arbeidsmarkt, vragen we op andere wijze een bijdrage aan onze gemeente te leveren. Via de RSD, het UWV en Scalabor geven wij mensen de mogelijkheid om zichzelf te ontwikkelen en stimuleren we het om weer aan het werk te gaan.

4. DUURZAAMHEID

Wij werken aan een duurzame samenleving. Wij willen iedereen betrekken bij de verduurzaming van de gemeente en regio. Hiervoor ontwikkelen we een nieuwe duurzaamheidsvisie. Dat doen we samen met lokale ondernemers, onderwijsinstellingen, woningcorporaties en inwoners.
Een duurzame toekomst vraagt om een wezenlijk andere manier van handelen door inwoners, bedrijven, instellingen, bezoekers en de gemeente zelf.
Duurzaamheid is dus meer dan duurzame energieopwekking, mobiliteit, afvalscheiding en hergebruik. Duurzaamheid gaat wat ons betreft over de manier waarop we in de toekomst willen wonen, werken, leren en leven met zorg voor onze aarde.
We verankeren duurzaamheid in alle gemeentelijke beleidsterreinen, wij kiezen binnen elk thema voor duurzame oplossingen. Bij de totstandkoming van beleid zullen we steeds het thema duurzaamheid in de voorbereiding en afweging meenemen. Duurzaamheid wordt een vast thema in de voorstellen die wij aan u doen.

5. MOBILITEIT EN BEREIKBAARHEID

Wij bevorderen de groei van de mobiliteit en de bereikbaarheid zonder dat dit ten koste gaat van de veiligheid en de leefbaarheid. Daarom zijn innovatieve en duurzame oplossingen nodig.
Met name het economisch belangrijke verkeer (zoals het zakelijk verkeer en het goederenvervoer) is van grote betekenis voor de regionale economie en groeit aanzienlijk, vooral op de weg. De betrouwbaarheid van het verkeerssysteem wordt steeds belangrijker voor de economie. De aanpassingen van de rijkswegen A12 en A15 en de aansluiting van ons gemeentelijk wegennet daarop is van cruciaal belang. Vervoer over water kan voor een ontlasting van het wegennet zorgen en zal worden gestimuleerd.
In de dorpen moeten alle voorzieningen bereikbaar zijn voor hun inwoners. Een goede verbinding tussen dorpen en stad is daarbij van groot belang. Naast verbindingen voor fiets en auto streven wij naar een goede verbinding met openbaar vervoer tussen de kernen en voorzieningen (in grotere kern of stad).

6. VERBETEREN BESTUURSCULTUUR

Wij stellen in ons handelen dienstbaarheid aan onze inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties centraal.
De samenwerking tussen raad, college en organisatie is meer open en transparant. We werken daarbij als eenheid met duidelijkheid over onze eigen rollen. We verbeteren de bestuurscultuur en de respectvolle omgang met elkaar.
Cultuur gaat over menselijk gedrag, groepsgedrag en de geschreven en ongeschreven regels binnen een samenleving. Bestuurscultuur gaat over hetzelfde, maar dan in de context van een bestuurlijke omgeving. Het gaat over de mores. Onze nieuwe gemeente is ontstaan vanuit twee bestuursculturen met elk hun pluspunten en minpunten. We werken actief aan het scheppen en ontwikkelen van een nieuwe bestuurscultuur waarin nadrukkelijk de positieve aspecten vanuit het verleden worden meegenomen als basis voor een nieuwe verbeterde bestuurscultuur.

PROGRAMMA'S

0. BESTUUR EN ONDERSTEUNING

Omschrijving
Dit programma gaat over de beleidsvelden bestuur, gemeentelijke organisatie, dienstverlening en belastingen.

Wat willen we?
We willen een faciliterende netwerkgemeente zijn. We willen open staan voor initiatieven van onze inwoners, organisaties en bedrijven. We richten ons op digitale dienstverlening en persoonlijke contacten.
We willen dat onze inwoners onze dienstverlening als goed en betrouwbaar ervaren. Onze gemeenteraad en college richten zich op integer, democratisch bestuur, waarbij het ons doel is transparant en open te zijn als bestuur.

Ontwikkelingen
Wet normalisering rechtspositie ambtenaren
De Wet normalisering rechtspositie ambtenaren (WNRA) treedt in werking op 1 januari 2020. De wet heeft veel gevolgen voor gemeenten. De belangrijkste gevolgen van deze wet zijn dat de arbeidsrechtelijke (rechts) positie van ambtenaren gelijk wordt aan die van werknemers in het bedrijfsleven en dat er een nieuwe (gewijzigde) Ambtenarenwet komt. De gemeente staat voor een soepele en goede implementatie van de Wnra in Zevenaar per 1 januari 2020. Het gaat om de organisatorische, technische, procesmatige en inhoudelijke wijzigingen die als gevolg van de Wnra doorgevoerd moeten worden.

Beleidskaders
- Besturingsfilosofie
- Dienstverleningsvisie
- Inkoop- en aanbestedingenbeleid 2017 Liemerse gemeenten en SDL
- Coalitieakkoord 2018-2022 (2018)
- Collegeprogramma 2018-2022 (2018)
- Financiële verordening Zevenaar 2018 (2018)

WAT WILLEN WE?

0.1 Goed Bestuur

Inwoners, maatschappelijke organisaties en ondernemers voelen zich optimaal betrokken bij de totstandkoming van ons beleid en zijn tevreden over de kwaliteit van ons bestuur.
We willen dat voor inwoners, maatschappelijke organisaties en ondernemers inzichtelijk is wat we als bestuur doen en waar we het gemeenschapsgeld voor inzetten. Betrokkenheid en betrouwbaarheid zijn kenmerkend voor onze gemeenteraad en college.

Beleidsindicatoren (verplicht)

Naam	Jaar meting	Gelderland	Zevenaar	Werkelijk 2008	Werkelijk 2012	Werkelijk 2016	Begroting 2019	Begroting 2022
Apparaatskosten (in € per inwoner)	2018						468,00	468,00
Toelichting								

Bezetting (aantal Fte per 1.000 inwoners)	2018		6,50	6,85
Toelichting	De bezetting is in 2018 245 fte, op een totale formatie van 290 fte. De komende tijd neemt de bezetting met eigen medewerkers toe. We nemen meer afscheid van inhuur en externen, zodat de opgebouwde kennis in de organisatie wordt behouden.			
Externe inhuur (kosten in % totale loonsom en inhuur externen)	2018		17,00	17,00
Toelichting	Het gaat hier om de inhuur als % van de loonsom; landelijk komt deze in onze gemeentegrootteklasse uit op ± 17%. Onze doelstelling is om niet boven het landelijk gemiddelde te scoren. In 2018 zal de externe inhuur nog rond de 20% uit komen, als gevolg van de afronding van de herindeling en andere grote projecten.			
Formatie (aantal Fte per 1.000 inwoners)	2018	0,00	7,20	7,20
Toelichting	De formatie zoals die is vastgesteld voor 2018 bedraagt 290 fte. Zie ook de paragraaf bedrijfsvoering. Door uitvoering van de activiteiten uit de Kadernota 2018-2022 wordt vanaf 2019 een uitbreiding in de formatie doorgevoerd.			
Overhead (in % van totale lasten)	2018		21,00	21,00
Toelichting	Het totaal van de loonkosten, ICT, P&O, facilitaire zaken, huisvesting en overige overhead wordt uitgedrukt in een % van de totale lasten.			

0.2 Dienstverlening en gemeentelijke organisatie

We willen een optimale dienstverlening realiseren door ons te richten op de drie focuspunten 'Service op Maat, Verbindend en Gastvrij' uit onze dienstverleningsvisie 'Samen Sterker'. We maken dit concreet door meetbare doelstellingen te bepalen en willen onze dienstverlening aan de hand hiervan meten en verbeteren. Het is ons doel onze dienstverlening de komende jaren verder vorm te geven en te versterken. Wij willen onze gemeentelijke organisatie op orde hebben, moderniseren en vernieuwen.

0.3 Financieel beleid

We willen een gezonde en solide financiële positie en huishouding. Dit betekent een begroting die structureel en reëel sluitend is en waarbij risico's zijn afgedekt.

WAT DOEN WE?

0.1 Goed Bestuur

0.1.1 Verbeteren bestuurscultuur — Jaar realisatie 2022

We verbeteren de bestuurscultuur en samenwerking om er zo optimaal mogelijk te kunnen zijn voor onze inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties. Daarbij streven we naar een meer open en transparante samenwerking tussen raad, college en ambtelijke organisatie. We werken als eenheid met duidelijkheid over eigen rollen.

0.1.2 Groeien naar een verbindende gemeente — Jaar realisatie 2022

We staan voor een gemeente die weet wat er leeft in de samenleving en in de verschillende kernen van de gemeente. We zetten in op nabijheid. Dit betekent korte lijnen met onze inwoners, verenigingen, dorps- en wijkraden, ondernemers en maatschappelijke organisaties. We ontwikkelen nieuwe vormen van participatie waarbij initiatief vanuit inwoners centraal staat. Vanuit het programma 'Zevenaar Verbindt' zetten wij in op het verder versterken van de verbinding met de inwoner, de verbinding tussen bestuur en organisatie en de verbinding binnen de organisatie.

We werken vanuit de focuspunten: gastvrij, verbindend en service op maat. Daarbij hebben we een ja, mits....houding.

- Nieuw beleid ontwikkelen we samen met inwoners. We betrekken hen in een vroeg stadium.
- Bij nieuwe (ruimtelijke) ontwikkelingen worden initiatiefnemers verantwoordelijk om in een vroeg stadium met de omgeving te overleggen. We faciliteren waar nodig.
- We delen goede voorbeelden van participatie met elkaar en met onze samenleving.

0.1.3 Invullen bestuurlijke rol als samenwerkingspartner — Jaar realisatie 2022

Voor de uitvoering van een aantal taken werken we samen in verbonden partijen. Meer dan voorheen gaan wij ons als samenwerkingspartner inzetten om binnen die samenwerkingsverbanden de gezamenlijk bepaalde doelstellingen te halen. Dat kan door posities in te vullen binnen het dagelijks bestuur of een trekkersrol binnen een portefeuilleoverleg of bestuurscommissie te vervullen. Dit vraagt meer inzet van ambtelijke en bestuurlijke capaciteit.

0.2 Dienstverlening en gemeentelijke organisatie

0.2.1 Afronden lopende projecten voor start nieuwe projecten — Jaar realisatie 2022

We willen de basis op orde hebben. Dit betekent dat we lopende projecten afronden, voordat we met nieuwe projecten beginnen. We willen 'in control' zijn. Deze gedachte past binnen de professionalisering van het planmatig werken, dat een onderdeel is van het programma organisatieontwikkeling. Binnen dit programma worden de komende jaren vele activiteiten en projecten opgezet en uitgevoerd. Eén daarvan is de genoemde professionalisering. Dit traject draagt bij aan de verbetering en groei van onze kernwaarden: Resultaatgericht, Klantgericht en Samenwerkingsgericht.

0.2.2 Datagedreven sturen als vernieuwende sturingspraktijk — Jaar realisatie 2020

Datagedreven sturing is het vermogen om op basis van het verzamelen en analyseren van data tot sturing op de gemeentelijke thema's te komen. Wij gaan systematisch deze nieuwe werkwijze in het primaire proces opnemen. Dit brengt met zich mee dat we een aantal organisatorische en technische condities planmatig verbeteren. Te denken valt aan competentieontwikkeling, het werken met een datastrategie en de ontwikkeling van open data. Daarbij hebben we nadrukkelijk oog voor de risico's en ethische vraagstukken die deze ontwikkeling met zich meebrengt.

0.2.3 Harmoniseren gemeentelijke regelingen — Jaar realisatie 2020

In het voorbereidingstraject van de herindeling is door ons geïnventariseerd welke voorschriften (in de vorm van verordeningen, regelingen en beleid) wij moeten harmoniseren. Hier hebben wij een prioritering aan gekoppeld. De regelingen met een hoge prioriteit zijn voor een belangrijk deel geharmoniseerd. De overige regelingen harmoniseren wij uiterlijk op 1 januari 2020. Via het plan afronding herindeling bewaken we aangebrachte prioritering en afronding van dit harmonisatieproces.

0.2.4 Ontwikkelen naar een moderne en professionele organisatie — Jaar realisatie 2022

We zijn een aantrekkelijke werkgever en mensen werken graag bij ons in Zevenaar. Medewerkers zijn toegerust om in steeds veranderende contexten hun werk te doen. Ze zijn goed opgeleid, flexibel in hun gedrag en communicatie. We zijn in staat het werk af te stemmen op de uitdagingen in de samenleving. We nemen medewerkers mee in veranderingen en toekomstige ontwikkelingen. Zij zijn zelf actief in hun eigen loopbaanontwikkeling. We volgen de resultaten van ons HR-beleid. Er is een veilig werkklimaat waarin we transparant en open zijn. Onze processen en werkafspraken ondersteunen dit.

0.2.5 Verbeteren dienstverlening aan inwoners en ondernemers — Jaar realisatie 2022

We onderzoeken manieren om onze inwoners en ondernemers beter van dienst te kunnen zijn en ontwikkelen hiervoor passende middelen. De basis hiervoor zijn de drie focuspunten uit de Dienstverleningsvisie 2018-2022 'Samen Sterker': service op maat, verbindend en gastvrij. Met de Monitor Dienstverlening brengen we onze dienstverlening in kaart en meten we periodiek de kwaliteit van onze dienstverlening.

Service op maat
We breiden onze digitale bereikbaarheid uit door de inzet van Facebook en Twitter en we ontwikkelen een berichtenbox voor het digitaal verzenden van berichten aan de inwoner. We bieden meer selfservice door meer formulieren digitaal beschikbaar te stellen. Inwoners kunnen bijvoorbeeld via de website zelf een melding openbare ruimte maken. Door uitvoering te geven aan het plan 'Doorontwikkeling digitale dienstverlening' voldoen we aan wet- en regelgeving zoals eIDAS (elektronische identificatie) en verbeteren we onze digitale dienstverlening.

Verbindend
We nodigen klanten uit om hun ervaring met ons te delen in de (spreekwoordelijke) reis die ze maken tijdens de oriëntatie, aanschaf en het gebruik van een product of dienst bij de gemeente. Dit noemen we een klantreis. Verbeteracties die hieruit voorkomen pakken we direct op.

Gastvrij
We verbeteren de vaardigheid 'gastvrij werken' bij alle medewerkers (Zevenaar Verbindt). We hebben in 2018 middels de inwonerpeiling van 'Waarstaatjegemeente' de klanttevredenheid en ons gastheerschap in kaart gebracht. We onderzoeken hoe we de tevredenheid van inwoners kunnen verbeteren en voeren verbeteracties uit.

0.2.6 Opstellen Integraal Huisvestingsplan (IHP) — Jaar realisatie 2019

Voor de uitvoering van het vastgoedbeleid voor alle gebouwen van de gemeente stellen wij een IHP op. Een IHP draagt bij aan het op peil houden van voorzieningen en daarmee ook aan de leefbaarheid in Zevenaar en de dorpen. Het beslaat meerdere accommodaties die ook meer beleidsvelden raken. Naast gemeentelijke gebouwen heeft het IHP ook betrekking op sport-, onderwijs-, sociaal-maatschappelijke en culturele accommodaties.
Het IHP is een strategisch plan dat aangeeft welke accommodaties wij willen behouden en welke wij op korte of lange termijn willen afstoten. Dit plan is een sturend instrument dat op termijn leidt tot besparingen op onderhoudsinvesteringen. Wij hebben dan grip op de middelen om onze gemeentelijke accommodaties goed, duurzaam en veilig te beheren en onderhouden.

0.3 Financieel beleid

0.3.1 Uitvoeren Planning & Controlcyclus	Jaar realisatie	2022

Wij geven uitvoering aan de planning- en controlcyclus door het opstellen van een kadernota, begroting, voortgangsrapportage en jaarstukken. Beschikbare middelen zijn integraal afgewogen bij de kadernota en de begroting. In 2019 gaan wij extra investeren in de doorontwikkeling van de P&C-cyclus. In 2019 voeren wij daarnaast een project 'Basis op orde' uit. Binnen dit project brengen wij het financieel beheer op orde, verbeteren wij de kwaliteit van het budgetbeheer, de budgetten en de financiële informatievoorziening.

VERBONDEN PARTIJEN

Bedragen x € 1.000

Naam	Openbaar belang en doel	Bijdrage 2019
Alliander N.V.	De primaire taak van Alliander is het onderhouden en beheren van de elektriciteits- en gas(distributie)netten in het verzorgingsgebied. Deze taken zijn wettelijk bepaald omdat de maatschappij sterk afhankelijk is van een betrouwbare aanvoer van (duurzame) energie.	
Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)	De B.N.G. is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. De bank draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger.	
Euregio Rijn-Waal	De Euregio Rijn-Waal heeft als belangrijkste doel de grensoverschrijdende samenwerking op het gebied van economie en maatschappij te verbeteren en te intensiveren. De Euregio Rijn-Waal brengt partners bij elkaar om gezamenlijke initiatieven te starten en zo gebruik te maken van synergie-effecten.	11
Gemeenschappelijk Orgaan Regio Arnhem-Nijmegen	Orgaan voor de gemeenten in de regio Arnhem en Nijmegen voor overleg en afstemming op de beleidsterreinen economie, mobiliteit en wonen. Voor de stimulering van de economische ontwikkelingen van de regio is een triple helix samenwerking tussen ondernemers, onderwijsinstellingen en overheden opgericht in de vorm van de Stichting Economic Board.	66
Samenwerking De Liemers	Samenwerking De Liemers is een samenwerkingsverband van Liemerse gemeenten op gebied ICT, inkoop en werk en inkomen.	4.943
Streekarchivariaat de Liemers en Doesburg	Het Streekarchivariaat heeft als doel het beheren van de archiefbescheiden van de deelnemende gemeenten conform de Archiefwet 1995.	125
Vitens N.V.	Waarborgen van de kwaliteit van drinkwater en grondwater.	

WAT KOST HET?

Exploitatie (bedragen x € 1.000)	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Lasten					
Kadernota 2018-2022	20.544	25.169	24.984	25.047	25.347
Tot 2e Voortgangsrapportage	-114	-612	-771	-768	-768
2e Voortgangsrapportage	804				
Lasten na 2e Voortgangsrapportage	21.234	24.557	24.213	24.280	24.580

Mutaties begroting

1. Autonome ontwikkelingen		-321	258	612	528
- Actualisatie kapitaallasten MJB 2019-2022		-431	149	502	418
- Doorbelastingen naar taakvelden		-165	-165	-165	-165
- Loonontwikkeling 2019		274	274	274	274
3. Nieuw beleid		174	174	174	174
- Uitbreiding formatie a.g.v. geharmoniseerd toezicht- en handhavingsbeleid.		153	153	153	153
- Uitbreiding formatie t.b.v. aanpak voorkoming escalatie		21	21	21	21
Totaal mutaties lasten		**-147**	**433**	**786**	**702**
Totaal lasten begroting	**21.234**	**24.410**	**24.646**	**25.066**	**25.282**
Baten					
Kadernota 2018-2022	81.150	83.159	84.191	85.312	84.382
Tot 2e Voortgangsrapportage	-444		-925	-925	-925
2e Voortgangsrapportage	781	54	54	54	54
Baten na 2e Voortgangsrapportage	**81.488**	**82.347**	**83.320**	**84.441**	**83.511**
Mutaties begroting					
1. Autonome ontwikkelingen		104	-158	-285	-918
- Aanpassen Algemene uitkering aan mei-circulaire 2018		577	307	144	-482
- Actualisatie kapitaallasten MJB 2019-2022		-213	-205	-169	-176
- Aframen bijdrage stortplaats Doesburgseweg (Zweekhorst)		-260	-260	-260	-260
Totaal mutaties baten		**104**	**-158**	**-285**	**-918**
Totaal baten begroting	**81.488**	**82.452**	**83.162**	**84.156**	**82.593**
Saldo voor bestemming	**60.253**	**58.042**	**58.517**	**59.090**	**57.312**
Mutaties reserves					
Onttrekkingen					
Kadernota 2018-2022	588	1.122	815	747	747
Tot de 2e VGR	96	56			
2e Voortgangsrapportage	8				
Begroting		-129	-130	-130	-133
Totaal onttrekkingen reserves	**692**	**1.048**	**685**	**617**	**614**
Toevoegingen					
Kadernota 2018-2022	1.602	1.607	1.607	1.607	359
Tot 2e Voortgangsrapportage	175				
2e Voortgangsrapportage					
Begroting					
Totaal toevoegingen reserves	**1.777**	**1.607**	**1.607**	**1.607**	**359**
Totaal mutaties reserves	**-1.085**	**-558**	**-921**	**-989**	**255**
Saldo na bestemming	**59.168**	**57.484**	**57.595**	**58.100**	**57.567**

Toelichting financiële ontwikkelingen

Lasten

1. Autonome ontwikkelingen

Actualisatie kapitaallasten MJB 2019-2022
De kapitaallasten zijn op basis van uitgestelde investeringen, nieuwe afschrijvingstermijnen en wijziging BBV geactualiseerd. Zie voor een nadere toelichting het hoofdstuk Financiën, onderdeel 'Kaders en uitgangspunten'.

Doorbelastingen naar taakvelden
Ten behoeve van de harmonisatie van de tarieven (riool en afval) is een nieuwe doorbelasting naar de taakvelden begroot. Deze doorbelasting is budgettair neutraal opgenomen in deze begroting.

Loonontwikkeling 2019
De salarislasten worden per afdeling geraamd volgens de vastgestelde formatie. In de kadernota hebben wij gerekend met 1,5% loonontwikkeling. In de begroting 2019 houden wij 2,5% aan, conform de gemiddelde CAO loonontwikkeling bij de sector overheid volgens het CBS.

3. Nieuw beleid

Uitbreiding formatie a.g.v. geharmoniseerd toezicht- en handhavingsbeleid.
In oktober behandelt u het geharmoniseerde toezicht- en handhavingsbeleid. De financiële consequenties zijn vooruitlopend hierop meegenomen in de begroting 2019-2022.

Uitbreiding formatie t.b.v. aanpak voorkoming escalatie
Bij de kadernota hebt u middelen beschikbaar gesteld voor de aanpak van voorkoming escalatie (AVE) voor het onderdeel veiligheid, maar niet voor de uitvoering van AVE binnen het sociaal domein. We werken aan een programmatische aanpak voorkoming van escalatie. Doel hiervan is om de zorg- en veiligheidsketen beter op elkaar te laten aansluiten zodat de samenwerking gestructureerd verloopt. Hierbij is het Veiligheidshuis betrokken wanneer er opgeschaald dient te worden. Aanleiding hiervoor is de eis die gesteld is voor een sluitende aanpak verwarde personen en de professionaliseringsslag binnen Veilig Thuis. Voor deze uitvoering van AVE vragen wij nu een uitbreiding van de formatie met 0,2778 fte.

Baten

1. Autonome ontwikkelingen

Aanpassen Algemene uitkering aan mei-circulaire 2018
De mei-circulaire 2018 van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties heeft gevolgen voor de Algemene uitkering uit het gemeentefonds. Een cijfermatige toelichting is opgenomen in het financieel beeld.

Actualisatie kapitaallasten MJB 2019-2022
De kapitaallasten zijn op basis van uitgestelde investeringen, nieuwe afschrijvingstermijnen en wijziging BBV geactualiseerd. Zie voor een nadere toelichting het hoofdstuk Financiën, onderdeel 'Kaders en uitgangspunten'.

Aframen bijdrage stortplaats Doesburgseweg (Zweekhorst)
In de begroting is structureel een bijdrage geraamd van € 260.000 voor de stortplaats aan de Doesburgseweg. Deze vergoeding wordt betwist door Mineralz-Zweekhorst B.V. Ons standpunt dat de vergoedingen terecht worden opgelegd is onveranderd. Op basis van verslaggevingsvoorschriften en het voorzichtigheidsbeginsel zullen wij deze vergoeding niet meer opnemen in de begroting.

Overzicht baten en lasten op taakveld

Exploitatie (bedragen x € 1.000)		Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Lasten						
0.1	Bestuur	2.294	2.048	2.035	2.002	2.002
0.2	Burgerzaken	794	921	803	803	803
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	1.866	1.235	1.363	1.361	1.374
0.4	Overhead	15.362	19.098	18.891	19.054	18.957
0.5	Treasury	36	4	4	4	4
0.61	OZB woningen	369	404	384	369	369
0.63	Parkeerbelasting	-1	-1	-1	-1	-1
0.64	Belastingen Overig	313	148	149	132	132
0.7	Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds			500	750	1.000
0.8	Overige baten en lasten	202	553	517	592	642
Totaal Lasten		**21.234**	**24.410**	**24.646**	**25.066**	**25.282**
Baten						
0.2	Burgerzaken	782	809	809	809	809
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	1.435	374	374	374	374
0.4	Overhead	2.726	2.671	2.663	2.666	2.659
0.5	Treasury	32	10	3	3	3
0.61	OZB woningen	6.221	6.332	6.388	6.468	6.528
0.62	OZB niet-woningen	3.457	3.754	3.770	3.770	3.770
0.63	Parkeerbelasting	1.221	1.221	1.221	1.221	1.221
0.64	Belastingen Overig	2.700	2.706	2.706	2.706	528
0.7	Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	62.935	64.484	65.229	66.139	66.701
0.8	Overige baten en lasten	74	106			
Totaal Baten		**81.583**	**82.467**	**83.162**	**84.156**	**82.593**
Saldo						
0.1	Bestuur	-2.294	-2.048	-2.035	-2.002	-2.002
0.2	Burgerzaken	-12	-112	6	6	6
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	-431	-861	-990	-987	-1.000
0.4	Overhead	-12.636	-16.427	-16.229	-16.388	-16.297
0.5	Treasury	-4	6	-1	-1	-1
0.61	OZB woningen	5.853	5.929	6.005	6.100	6.160
0.62	OZB niet-woningen	3.457	3.754	3.770	3.770	3.770
0.63	Parkeerbelasting	1.222	1.222	1.222	1.222	1.222
0.64	Belastingen Overig	2.387	2.557	2.556	2.573	395
0.7	Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	62.935	64.484	64.729	65.389	65.701
0.8	Overige baten en lasten	-128	-447	-517	-592	-642
Totaal Saldo		**60.348**	**58.057**	**58.517**	**59.090**	**57.312**

Mutaties reserves					
0.10 Mutaties reserves	-1.180	-573	-921	-989	255
Totaal Mutaties reserves	**-1.180**	**-573**	**-921**	**-989**	**255**
Saldo Begroting na bestemming	**59.168**	**57.484**	**57.595**	**58.100**	**57.567**

Overzicht van Incidentele baten en lasten

Onderwerp	Omschrijving	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Incidentele lasten					
Raadsondersteuning	Rekenkamercommissie	33	33		
Raadsondersteuning	Verbeteren bestuurscultuur	13			
Uitvoering OZB	Advieskosten verandering grondslag WOZ	35	15		
Gemeentehuis	Afwikkeling verkoop gemeentehuis Rijnwaarden	65			
Afdeling Bedrijfsvoering	Inhuur derden - invoering Wet normalisering rechtspositie ambtenaren	54			
Afdeling Publiekszaken	Project verbetering dienstverlening	10			
Afdeling Informatie-beheer (I&A)	Inrichten digitale belastingbalie	25			
Afdeling Informatie-beheer (I&A)	Project 'Datagedreven sturing'	50			
Afdeling Financiën	Advieskosten - project 'Doorontwikkeling Planning & control'	50			
Afdeling Financiën	Project 'Basis op orde'	75			
Afdeling Beheer openbare ruimte	Extra formatie infrastructurele projecten	304	250		
Afdeling Publiekszaken	Klant staat centraal / verbetering dienstverlening	30	20		
Totaal Incidentele lasten		**743**	**318**	**-**	**-**
Incidentele baten					
Mutaties reserves	Algemene reserve - onttrekking rekenkamer	33	33		
Mutaties reserves	Algemene reserve - onttrekking voor bijeenkomsten thema Verbeteren bestuurscultuur	13			
Mutaties reserves	Reserve Frictiekosten - onttrekking voor veranderen grondslag Wet onroerende zaken	35	15		
Mutaties reserves	Reserve Frictiekosten - onttrekking de invoering van de Wet normalisatie ambtenaren	54			

Mutaties reserves	Algemene reserve - onttrekking voor doorontwikkeling digitale dienstverlening	10			
Mutaties reserves	Reserve ICT- onttrekking ten behoeve van de inrichting van een digitale belastingbalie	25			
Mutaties reserves	Reserve ICT - onttrekking voor het project 'Datagedreven sturing'	50			
Mutaties reserves	Reserve Frictiekosten - onttrekking project doorontwikkeling Planning & control	50			
Mutaties reserves	Reserve Frictiekosten - onttrekking 'Project basis op orde'	75			
Mutaties reserves	Algemene reserve - onttrekking t.b.v. project 'Klant staat centraal- verbetering dienstverlening'	30	20		
Mutaties reserves	Algemene reserve - onttrekking kosten invoering Omgevingswet (kosten zie programma 8)	600	600	600	600
Totaal Incidentele baten		**975**	**668**	**600**	**600**
Totaal incidentele baten en lasten		**231**	**350**	**600**	**600**

Reserves en voorzieningen

Overzicht reserves

Het overzicht van de reserves van programma 0. Bestuur en dienstverlening ziet er als volgt uit:

Naam reserve (bedragen x € 1.000)	Stand 01-01-2018	Stand 01-01-2019	Stand 01-01-2020	Stand 01-01-2021	Stand 01-01-2022
Algemene reserves					
Algemene Reserve (AR)	17.497	19.479	18.934	19.407	20.055
Risico's	16.681	16.681	16.681	16.681	16.681
Totaal Algemene reserves	**34.178**	**36.160**	**35.615**	**36.088**	**36.736**
Bestemmingsreserves					
Aanpassing patio	31				
Automatisering	152	102	27	27	27
Besteding jaarrekeningresultaat	282				
Collegeprogramma	91				
Extra kosten herindeling	17	17	17	17	17
Fricties bezuinigingen vernieuwingskosten	503	449	235	220	220
ICT-SDL	26	26	26	26	26
Onderhoud gemeentelijke gebouwen	108	108	108	108	108

Onderzoekscommissie P&O-beleid	35	35	35	35	35
Opleiding personeel	12	12	12	12	12
Organisatieontwikkeling	7	7	7	7	7
Rekenkameronderzoek informatieveiligheid	7				
Totaal	**1.271**	**756**	**467**	**452**	**452**
Reserves ter dekking kapitaallasten					
Balansverkorting	230	212	203	193	183
Werkzaamheden gemeentehuis	505	505	492	480	467
Totaal	**735**	**717**	**695**	**672**	**650**
Totaal programma 0	**36.184**	**37.633**	**36.777**	**37.212**	**3.7837**

Toelichting ontwikkelingen reserves
Op hoofdlijnen is sprake van de volgende mutaties:

Algemene reserve

Onderwerp	**Jaar**	**Toelichting**
Onttrekkingen:		
Kadernota 2018-2022	2018/ 2022	In de kadernota zijn ter dekking van onze bestuurlijke ambities diverse onttrekkingen ten laste van de Algemene reserve opgenomen. In totaal gaat het om een bedrag van € 4.868.000 voor de jaren tot en met 2022. De belangrijkste onttrekking betreft de dekking van de invoeringskosten van de Omgevingswet voor een bedrag van € 2.591.000. Verder is een bedrag opgenomen van € 800.000 voor achterstallig onderhoud aan de wegen. In de kadernota is het volledige overzicht opgenomen.
Overige onttrekkingen	2018	Naast de onttrekkingen uit de kadernota vinden er in 2018 nog enkele kleinere onttrekkingen plaats voor een totaalbedrag van € 556.000. De belangrijkste hiervan betreffen de verplaatsing van jongerencentrum De Duim in Pannerden voor een bedrag van € 280.000 (besluit voormalige gemeente Rijnwaarden) en de vorming van een tweetal kapitaallastenreserves voor de onderzoeks- en plankosten voor de A15/A12. Hierbij gaat het om een totaalbedrag van € 215.000. Dit bedrag is ten laste van de Algemene reserve gebracht en hiervoor zijn nieuwe reserves gevormd.
Toevoegingen:		
Precariorechten	2018/ 2021	Een deel van de opbrengsten van de precariorechten van de voormalige gemeente Zevenaar wordt ten gunste van de Algemene reserve gebracht. Het gaat hierbij om een bedrag van € 1.248.000. Met ingang van 2022 vervalt de toevoeging door het wegvallen van de opbrengsten op basis van gewijzigde wetgeving.
Grondexploitatie Zevenaar-Oost	2018	U heeft op 4 juli 2018 besloten om de grondexploitatie Zevenaar Oost uit te breiden met netto 115 woningen. Deelexploitatie Het Hof wordt afgesloten en daar komen 40 woningen te vervallen. Dit woningaantal wordt overgeheveld naar De Stede. Daar worden 155 woningen extra gerealiseerd zodat per saldo sprake is van een uitbreiding van 115 woningen.

Het positieve financiële effect op de grondexploitatie van € 2.583.000 wordt toegevoegd aan de Algemene Reserve.

Automatisering

In de Kadernota 2018-2022 is in het dekkingsplan de volgende dekking ten laste van deze reserve opgenomen:

Onderwerp	**Jaar**	**Toelichting**
Aanschaf GIS-apparatuur	2018	De GIS-apparatuur is noodzakelijk voor het maken van visualisaties voor bijvoorbeeld de openbare ruimte. Voor de aanschaf is € 25.000 nodig.
Project 'Datagedreven sturing'	2018/ 2019	Datagedreven sturing is het vermogen om op basis van het verzamelen en analyseren van data tot sturing te komen. Voor de pilot in het Sociaal Domein is een bestaand budget beschikbaar. In 2018 en 2019 vragen wij € 25.000 en € 50.000 aan, bedoeld voor andere pilots en verankering in de hele organisatie.
Inrichten digitale belastingbalie	2019	Via de digitale belastingbalie kunnen inwoners opgelegde aanslagen raadplegen, een automatische incasso instellen, uitstel van betalingen aanvragen en bezwaar indienen. Om de belastingbalie in te richten vragen wij in 2019 eenmalig € 25.000 aan.

Fricties bezuinigingen en vernieuwingskosten

Onderwerp	**Jaar**	**Toelichting**
Invoering Wet Normalisering rechtspositie ambtenaren	2018/ 2019	Met ingang van 1 januari 2020 treedt de Wet normalisering rechtspositie ambtenaren in werking. Vanaf die datum is het Burgerlijk Wetboek (BW) van toepassing op arbeidsrelaties bij de overheid. Onder andere de CAR-UWO wordt omgezet in een CAO. Deze wet moet geïmplementeerd worden en dit vergt extra capaciteit in 2018 en 2019. Het gaat hierbij om een bedrag van € 54.000 per jaar.
Doorontwikkeling planning & control	2019	Dit betreft een budget van € 50.000 voor de noodzakelijke doorontwikkeling, verdere digitalisering en externe advisering van de planning & controlcyclus in 2019.
Project 'Basis op orde'	2019	Gelet op de gemeentelijke herindeling, de ontwikkeling van de nieuwe organisatie en het hierdoor ontbreken van een volledig historisch inzicht gaan wij in 2019 een project 'Basis op orde' uitvoeren. Binnen dit project brengen wij het financieel beheer verder op orde, verbeteren wij de kwaliteit van het budgetbeheer, de budgetten en de financiële informatievoorziening. Ter ondersteuning van dit project zijn extra kosten noodzakelijk, deze ramen wij op € 75.000.
Veranderen grondslag Wet onroerende zaken	2019/ 2020	Het taxeren van woningen op basis van gebruiksoppervlakte wordt per 1 januari 2022 verplicht. Tot dusver was dit op basis van bruto inhoud. Om deze overgang voor alle panden op efficiënte wijze te realiseren is eenmalige externe expertise nodig. Wij vragen hiervoor in 2019 € 35.000 en in 2020 € 15.000 extra budget.

Voor de reserves Aanpassing patio, Besteding jaarrekeningresultaat, Collegeprogramma en Rekenkameronderzoek informatieveiligheid geldt dat deze in 2018 worden afgewikkeld.

Overzicht voorzieningen

Het overzicht van de voorzieningen van programma 0. Bestuur en dienstverlening ziet er als volgt uit:

Naam voorzieningen (bedragen x € 1.000)	Stand 01-01-2018	Stand 01-01-2019	Stand 01-01-2020	Stand 01-01-2021	Stand 01-01-2022
Aanspraken overstromingen Riverparc	117	119	122	124	127
Gebouwen	595	430	519	496	555
Pensioenen wethouders	1.905	1.896	1.886	1.877	1.868
Wachtgelden voormalige wethouders	294				
WW verplichtingen (ambtenaren)	166	30	30	30	30
Totaal programma 0	**3.078**	**2.476**	**2.558**	**2.528**	**2.580**

Toelichting mutaties voorzieningen
Op hoofdlijnen is sprake van de volgende mutaties:

Aanspraken overstromingen Riverparc
De voorziening dient om aanspraken op schades van derden vanwege eventuele overstromingen in Riverparc te financieren. Jaarlijks voegen wij rente aan de voorziening toe.

Gebouwen
De voorziening gebouwen baseren wij op een beheersplan onderhoud gebouwen. Jaarlijks voegen wij conform het beheersplan een bedrag van € 240.000 toe aan de voorziening en jaarlijks onttrekken wij een wisselend bedrag aan onderhoudskosten aan de voorziening.

Pensioenen wethouders
Voor de pensioenaanspraken van wethouders is een voorziening gevormd. De hoogte van de voorziening wordt jaarlijks aangepast aan de berekende werkelijke verplichtingen. In de begroting ramen wij jaarlijks een toevoeging van € 70.000 en een onttrekking van € 80.000.

Wachtgelden voormalige wethouders
Voor wachtgeldverplichtingen van voorgaande colleges is een voorziening gevormd. Het saldo per 1 januari 2018 wordt naar verwachting in 2018 geheel uitgekeerd. Jaarlijks ramen wij in de 2e voortgangsrapportage de kosten voor wachtgeld voor het eerstkomende begrotingsjaar.

Wachtgeldverplichtingen (ambtenaren)
In de voormalige gemeente Rijnwaarden is een voorziening gevormd voor wachtgelden en mobiliteitstrajecten van ambtenaren. Naar verwachting wordt de voorziening in 2018 vrijwel geheel gebruikt.

Meerjareninvesteringsplan

Voor het programma 0. Bestuur en dienstverlening zijn er geen investeringen gepland.

1. VEILIGHEID

Omschrijving
Dit programma gaat over brandweerzorg, crisisbeheersing en integrale veiligheid.

Wat willen we?
Een gemeente waarin inwoners, ondernemers en organisaties zich veilig voelen in hun woon- en werkomgeving en op straat.

Ontwikkelingen
Ondermijning
Ondermijning is een relatief nieuw fenomeen binnen de lokale overheid. Het heeft betrekking op de vermenging van de onderwereld en de bovenwereld. Het is een maatschappelijk probleem. De aanpak van ondermijning is geen exclusieve taak van de politie en het Openbaar Ministerie. Een effectieve aanpak van ondermijning vraagt om een georganiseerde overheid die alle middelen en instrumenten inzet die ze tot haar beschikking heeft. De aanpak van ondermijning moet zich richten op georganiseerde criminaliteit én op het waarborgen van de integriteit in het openbaar bestuur.

Beleidskaders
- Kadernota Integrale Veiligheid gemeente Zevenaar 2016-2019 (2016)
- Handhavingsnota 'Een zaak van afwegen' Zevenaar
- Handhavingsbeleid Rijnwaarden
- Beleidskader Jeugd en Maatschappelijke ondersteuning 2018 en verder (2018)

WAT WILLEN WE?

1.1 Beperken en bestrijden van branden, rampen en zware ongevallen

Het voorkomen en op een goede manier bestrijden van branden, rampen en zware ongevallen.

1.2 Bewaken van de openbare orde en veiligheid

Onze inwoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties en bezoekers zijn en voelen zich veilig in onze gemeente.

Beleidsindicatoren (verplicht)

Naam	Jaar meting	Gelderland	Zevenaar	Werkelijk 2008	Werkelijk 2012	Werkelijk 2016	Begroting 2019	Begroting 2022
Diefstal uit woningen (aantal per 1.000 inwoners)	2017	2,50	2,10	2,30	2,90	2,10	2,05	2,00
Toelichting	De afgelopen jaren laat het aantal diefstallen een schommelend beeld zien. Mede op basis van de activiteiten in het kader van de uitvoering van de kadernota Integrale veiligheid denken wij dat het aantal de komende jaren licht gaat dalen en is de doelstelling dat deze onder het Gelders gemiddelde blijft.							

Geweldsmisdrijven (aantal per 1.000 inwoners)	2017	4,20	3,20	6,30	4,70	2,60	2,60	2,60
Toelichting	De afgelopen jaren laat het aantal geweldsmisdrijven een schommelend beeld zien, over de lange termijn is trendmatig sprake van een afname. Op basis van de trendmatige ontwikkelingen en de activiteiten in het kader van de uitvoering van de kadernota integrale veiligheid is de doelstelling om het aantal misdrijven niet te laten stijgen.							
Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte) (aantal per 1.000 inwoners)	2017	4,30	4,50	9,00	7,00	4,60	4,40	4,35
Toelichting	Het aantal vernielingen en beschadigingen neemt de laatste jaren af. Wij scoren in de meeste jaren iets beter de andere Liemerse gemeenten. In Gelderland is een duidelijke dalende trend te zien. Onze doelstelling is, mede op basis van de activiteiten in het kader van de uitvoering van de kadernota Integrale veiligheid, het aantal vernielingen de komende jaren met 5% te laten dalen.							
Verwijzingen Halt (aantal per 10.000 jongeren)	2017	94,00	49,00			49,00	45,00	40,00
Toelichting	De afgelopen jaren laat het aantal Halt-verwijzingen een schommelend beeld zien, tussen de 72 (2015) en 46 (2014) keer. De meeste Liemerse gemeenten scoren minder. In Gelderland ligt het aantal boven de 90. Onze doelstelling is om het aantal verwijzingen met minimaal 10% te laten dalen. Dit doen wij mede door de activiteiten opgenomen in de kadernota Integrale veiligheid.							
Winkeldiefstallen (aantal per 1.000 inwoners)	2017	1,70	1,00	0,70	1,00	1,30	1,00	1,00
Toelichting	Het aantal winkeldiefstallen per 1.000 inwoners toont een wisselend beeld, maar schommelt rond de 1. In onze regio scoren met name Duiven en Westervoort minder goed. In Gelderland ligt de score de afgelopen 10 jaar rond de 2,0. Onze gemeente zit hier dus onder. Wij streven, mede op basis van de activiteiten in het kader van de uitvoering van de kadernota integrale veiligheid, er naar dat dit cijfer niet stijgt.							

WAT DOEN WE?

1.1 Beperken en bestrijden van branden, rampen en zware ongevallen

1.1.1 Verbeteren eerste hulpverlening in alle kernen — **Jaar realisatie 2022**

Wij stimuleren inwonerinitiatieven die ontstaan om het Zevenaarse AED-netwerk te vergroten. Wij zorgen voor scholing van vrijwilligers.

1.2 Bewaken van de openbare orde en veiligheid

1.2.1 Bestrijden ondermijning — **Jaar realisatie 2022**

We nemen preventieve en repressieve maatregelen om vermenging van de onderwereld met de bovenwereld tegen te gaan. Het ondermijningsbeeld voor Zevenaar leveren we in 2018 op. Naar aanleiding van dit beeld stellen we een plan van aanpak op en voeren we de eerste acties uit. Verder verwachten wij een toename van de inzet van burgemeestersbevoegdheden voor het bestrijden van ondermijning.

1.2.2 Vergroten veiligheid in de gemeente	Jaar realisatie	2021

We zetten in op en ondersteunen initiatieven van inwoners zoals buurtpreventie in de vorm van BuurtWhats App-groepen. We willen in het kader van buurtpreventie de WhatsAppgroepen verder professionaliseren. Hierbij verenigen we beheerders uit verschillende groepen met elkaar, waardoor een groter netwerk ontstaat, waarin beheerders van elkaar kunnen leren. De groepen op het Gelders Eiland moeten hiervoor een inhaalslag maken. We ondersteunen, bestendigen en faciliteren minimaal 6 nieuwe inwonersinitiatieven op het gebied van sociale veiligheid.
Vanuit de gebiedsteams zorgen we voor een zorgvuldige en adequate hulpverlening bij huiselijk geweld en overlastgevende personen. De verbinding tussen zorg en veiligheid is hierin van cruciaal belang. Verdere uitwerking is opgenomen in programma 6 Sociaal Domein.

VERBONDEN PARTIJEN

Bedragen x € 1.000

Naam	Openbaar belang en doel	Bijdrage 2019
Veiligheids- en Gezondheidsregio Midden-Gelderland (VGGM)	De VGGM behartigt de gemeenschappelijke belangen van de deelnemende gemeenten op het gebied van brandweer, regionale ambulancevoorziening en GGD voor de zestien gemeenten in de regio Gelderland-Midden.	3.657

WAT KOST HET?

Exploitatie (bedragen x € 1.000)	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Lasten					
Kadernota 2018-2022	3.018	2.775	2.775	2.775	2.775
Tot 2e Voortgangsrapportage	6	-4	-4	-4	-4
2e Voortgangsrapportage	-78				
Lasten na 2e Voortgangsrapportage	2.946	2.772	2.771	2.771	2.771
Mutaties begroting					
1. Autonome ontwikkelingen		-15	-14	-14	-14
- Actualisatie kapitaallasten MJB 2019-2022		-15	-14	-14	-14
Totaal mutaties lasten		-15	-14	-14	-14
Totaal lasten begroting	2.946	2.757	2.757	2.757	2.757
Baten					
Kadernota 2018-2022	72	72	72	72	72
Tot 2e Voortgangsrapportage					
2e Voortgangsrapportage					
Baten na 2e Voortgangsrapportage	72	72	72	72	72
Mutaties begroting					
Totaal mutaties baten					
Totaal baten begroting	72	72	72	72	72

Saldo voor bestemming	**-2.875**	**-2.685**	**-2.685**	**-2.685**	**-2.685**
Mutaties reserves					
Onttrekkingen					
Kadernota 2018-2022					
Tot de 2e VGR					
2e Voortgangsrapportage					
Begroting					
Totaal onttrekkingen reserves					
Toevoegingen					
Kadernota 2018-2022					
Tot 2e Voortgangsrapportage					
2e Voortgangsrapportage					
Begroting					
Totaal toevoegingen reserves					
Totaal mutaties reserves					
Saldo na bestemming	**-2.875**	**-2.685**	**-2.685**	**-2.685**	**-2.685**

Toelichting financiële ontwikkelingen

Lasten

1. Autonome ontwikkelingen

Actualisatie kapitaallasten MJB 2019-2022

De kapitaallasten zijn op basis van uitgestelde investeringen, nieuwe afschrijvingstermijnen en wijziging BBV geactualiseerd. Zie voor een nadere toelichting het hoofdstuk Financiën, onderdeel 'Kaders en uitgangspunten'.

Baten

Overzicht baten en lasten op taakveld

Exploitatie (bedragen x € 1.000)		Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Lasten						
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	2.394	2.502	2.502	2.502	2.502
1.2	Openbare orde en veiligheid	552	255	255	255	255
Totaal Lasten		**2.946**	**2.757**	**2.757**	**2.757**	**2.757**
Baten						
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	16	16	16	16	16
1.2	Openbare orde en veiligheid	56	56	56	56	56
Totaal Baten		**72**	**72**	**72**	**72**	**72**

Saldo

1.1	Crisisbeheersing en brandweer	-2.378	-2.487	-2.487	-2.487	-2.487
1.2	Openbare orde en veiligheid	-496	-199	-199	-199	-199
Totaal Saldo		**-2.875**	**-2.685**	**-2.685**	**-2.685**	**-2.685**

Mutaties reserves

Totaal Mutaties reserves						
Saldo Begroting na bestemming		**-2.875**	**-2.685**	**-2.685**	**-2.685**	**-2.685**

Overzicht van Incidentele baten en lasten

Er zijn binnen dit programma geen incidentele baten of lasten.

Reserves en voorzieningen

Binnen het programma 1. Veiligheid is er geen sprake van reserves of voorzieningen.

Meerjareninvesteringsplan

Voor het programma 1. Veiligheid zijn er geen investeringen gepland.

2. VERKEER, VERVOER EN WATERSTAAT

Omschrijving
Dit programma gaat over verkeer en vervoer (wegen, openbare verlichting e.d.), parkeren en openbaar vervoer.

Wat willen we?
Wij willen een goede en veilige bereikbaarheid van de kernen en buitengebied voor alle verkeersdeelnemers. Het is ons doel een verkeersveilige gemeente te zijn met een goede bereikbaarheid en doorstroming van zowel het personen- als vrachtverkeer. Een optimale bereikbaarheid over de weg is een voorwaarde voor een gezonde economische structuur, onze aantrekkelijkheid voor de transportsector en daarmee voor het versterken van het logistieke profiel van Zevenaar. Ook de bereikbaarheid over water (onder andere laad- en losplaats) is hier onderdeel van. Deze optimale bereikbaarheid willen wij voor onze gemeente realiseren. De nieuwe ontsluiting van de gemeente op het rijkswegennet (A12 en A15) en de aanpassing van het onderliggende wegennet hierop, waaronder het mogelijk doortrekken van het Witte Kruis, zijn hiervoor van cruciaal belang. Als afgeleide van de infrastructuur voor het gemotoriseerde verkeer willen we een fietsvriendelijke en -veilige gemeente zijn. We beoordelen daarvoor de bestaande fietsvoorzieningen en maken inzichtelijk waar schakels niet voldoen, niet veilig zijn of ontbreken.

Ontwikkelingen
Verkeer en vervoer
We krijgen te maken met een bouwperiode. Eerst worden de gemeentelijke wegen aangepast op de nieuwe aansluitingen op het hoofdwegennet (2019). Als de gemeente klaar is gaat Rijkswaterstaat aan de slag met de verbreding van de A12 (2021-2023) en met de doortrekking van de A15. Dat vraagt de komende tijd veel aandacht van de gemeentelijke organisatie.

Beleidskaders
- Structuurvisie Zevenaar (2012)
- Verkeer- en vervoersplan Zevenaar (2000)
- Tracébesluit A15/A12
- Wegenbeleidsplan Zevenaar en Rijnwaarden
- Beleidsplan openbare verlichting 2016 - 2025 Zevenaar
- Beleidsplan Openbare verlichting 2015 - 2023 Rijnwaarden
- Omgevingsvisie Gelders Eiland 2030 (2017)

WAT WILLEN WE?

2.1 Verkeer en vervoer

In het kader van een goede bereikbaarheid streven wij naar goede ontsluitingen van onze kernen. Wij willen een goede verbinding naar de verbrede A12 en de doorgetrokken A15 realiseren en het onderliggende wegennet hier goed op aansluiten. Wij streven naar een directe verbinding van het Gelders Eiland op de hoofdwegenstructuur (A12), waarbij er aandacht is voor de leefbaarheid in de kernen. Om het fietsgebruik te stimuleren en de fietsveiligheid te waarborgen, zorgen wij voor een goed netwerk van fietsvoorzieningen en -fietspaden. In de stad Zevenaar, tussen de kernen onderling en naar de omliggende gemeenten.

2.2 Parkeren

Wij willen de parkeerdruk in het centrum van de stad Zevenaar door middel van betaald parkeren blijven reguleren.

WAT DOEN WE?

2.1 Verkeer en vervoer

2.1.1 Aanleggen 2e viaduct 7Poort — Jaar realisatie 2021

Bereikbaarheid van onze gemeente en de bedrijventerreinen in Zevenaar is belangrijk. Wij stimuleren de uitgifte van de kavels op 7Poort volop (zie programma 3). Een belangrijke bijdrage hieraan levert het aanleggen van een 2e viaduct. Hierover hebben wij u geïnformeerd middels een separaat raadsvoorstel.

2.1.2 Brengen en houden lokale wegennet op goed onderhoudsniveau — Jaar realisatie 2019

Uitvoeren noodzakelijk achterstallig onderhoud
Het gewenste onderhoudsniveau op beeldkwaliteit van de openbare ruimte is vastgesteld. Het is noodzakelijk dat wij op diverse wegen achterstallig onderhoud uitvoeren. Deze wegen zijn nu verkeersonveilig en uitstel van onderhoud is niet langer te verantwoorden. Wanneer wij geen maatregelen nemen, vallen de wegen onder de norm van wettelijke aansprakelijkheid en zijn schadeclaims te verwachten.

Vervangen brug Eltenseweg
Op basis van uitgevoerde constructiemetingen en de daaruit blijkende slechte conditie van de brug mogen zware vrachtvoertuigen (> 40 t) geen gebruik meer maken van deze brug. Deze tijdelijke maatregel kan tot claims lijden van diverse transportbedrijven, doordat ze ongeveer 10km moeten omrijden. Het overige vrachtverkeer hebben we moeten beperken door eenrichtingsverkeer in te stellen. We kunnen de brug nu met een noodmaatregel (een extra pijler aanbrengen) weer toegankelijk maken voor al het vrachtverkeer. De begrote kosten hiervan bedragen ongeveer € 50.000. Deze kosten willen wij dekken uit het krediet (€ 650.000) van de 'vervanging brug Eltenseweg' welke aangevraagd is in de Kadernota 2018-2022. Door deze tijdelijke maatregel kan het restant krediet (€ 600.000) doorschuiven van 2019 naar 2022. Dit uitstel geeft mogelijkheden om samen met Kreis Kleve (D) een integraal plan te maken om het gebied verder in te richten, waardoor er mogelijk kosten bespaard kunnen worden en een meer passende oplossing mogelijk wordt.

Reconstructie Halve Maan Lobith
Het projectgebied 'reconstructie Halve Maan ' omvat het gebied tussen de rotonde Batavenweg en Herwensedijk. In dit projectgebied realiseren wij een fietsverbinding en vervangen wij ook alle verhardingen en renoveren we het grootste gedeelte van het openbare groen. Verder wordt er op de Halve Maan geparkeerd op de rijbaan. Na de herinrichting kan er alleen nog geparkeerd worden in de parkeervakken.

Herinrichting Kop van Tolkamer
De aanleiding voor de projecten is de achterstand in onderhoud openbare ruimte (verpaupering). De Kop van Tolkamer onderscheidt zich van de omgeving. Door de kwaliteitsimpuls en het opknappen van de openbare ruimte ontstaat in de Kop van Tolkamer een toeristische meerwaarde, het zet de Kop van Tolkamer op de kaart.

2.1.3 Infrastructuur voorbereiding en uitvoering — Jaar realisatie 2022

De komende vier jaar (en verder) worden bestaande wegen heringericht en voeren we planstudies uit naar nieuwe (rand-)wegen. Er is een krediet nodig voor capaciteit, onderzoek en uitvoering.
De investering heeft betrekking op de volgende projecten:

- Coördinatie en regie infrastructurele projecten in de uitvoering
- Project A15/A12
- Aanpassing Arnhemseweg en weg Hengelder (waaronder Herinrichting parkeerplaatsen sportvelden Hengelder, Oversteek Douwe Dekkerstraat en onvoorziene werken)
- Planvorming herinrichting Edisonstraat
- Planvorming herinrichting Mercurion
- Planvorming herinrichting Doesburgseweg
- Spoorverdubbeling Zevenaar-Didam
- Herinrichting Babberichseweg
- Planstudie Noordelijke Randweg
- Planstudie doortrekking Witte Kruis/MER

- Monitoring geluid, fijnstof en trillingen
- Onderzoeken akoestische maatregelen onderliggend wegennet
- Effecten realisatie Vliegveld Lelystad voor Zevenaar

2.1.4 Investeren in veilige wegen — Jaar realisatie 2019

Bij de uitvoering van groot onderhoud en grootschalige reconstructies is de verkeersveiligheid een vast onderdeel van de weginrichting. Daarnaast plannen wij de volgende specifieke verkeersveiligheidsmaatregelen:

Heilige Huisjes/Zuiderlaan
Bewoners wensen verkeersremmende maatregelen in Heilige Huisjes/Zuiderlaan. De lange rechte weg nodigt uit tot een hoge rijsnelheid. De bewoners ervaren dit als onveilig. Uit verkeersmetingen blijkt dat er inderdaad te hard wordt gereden. De weg is onvoldoende ingericht als een 30 km/u zone. Er is gekeken naar verschillende typen maatregelen. Vanwege het verkeersaanbod stellen wij voor drempels aan te leggen. Bewoners staan positief tegenover deze plannen.

Fietsoversteek rotonde Landeweerdijk
De Landeweerdijk, Ringbaan Oost en Babberichseweg in Zevenaar zijn met elkaar verbonden door een rotonde (hierna: rotonde N336). Rotonde N336 heeft voor vele weggebruikers een belangrijke functie. De rotonde vormt de verbinding tussen de nieuwbouwwijk Groot Holthuizen en het centrum van Zevenaar. Maar ook vervult rotonde N336 een belangrijke rol in de verbinding tussen Zevenaar en de middelbare school het Liemers College. Rotonde N336 is ruim opgezet, wat kan uitnodigen tot verkeerd gebruik. Zo wordt er met enige regelmaat tegen de richting in gefietst. Er is behoefte aan het creëren van een veiligere situatie. Een veilige oversteek is van belang, onder meer door de grote snelheidsverschillen (80 km/u vs. 20 km/u). Wij willen aan de noordzijde van de rotonde een fietsoversteek in twee richtingen maken. De voetgangers op de oversteek moeten net als nu voorrang geven aan het kruisende verkeer. Een dubbele oversteek voorkomt tegen de richting in fietsen en maakt de verkeerssituatie daarmee veiliger. Ook vormt een dubbele oversteek een logische verbinding tussen de wijk Groot Holthuizen en Zevenaar. Wij stellen voor om de zuidelijke oversteek aan de rotonde te verwijderen.

Aanpassing Dorpstraat/Babberichseweg
Op aandringen van aanwonenden heeft de provincie een plan opgesteld om de verkeersveiligheid van deze verkeerssituatie te verbeteren. Uit het onderzoek is gebleken dat de doorstroming van de provinciale wegen goed is, maar dat de verkeersveiligheid op een aantal punten verbeterd kan worden. Deze plaatsen zijn: fietsstrook langs de N811, oversteek Schutterspad over de N336 en insteek N812 ter hoogte van het Baborgaplein. Tussen provincie en onze gemeente is een kostenverdeling van respectievelijk 75% en 25% afgesproken. Voor fietsoversteek Bettestraatje is nog nader onderzoek nodig.

2.1.5 Verbeteren en verduurzamen openbare verlichting — Jaar realisatie 2019

Onze gemeente kent nog een aanzienlijk aantal verouderde lichtmasten met energieverslindende armaturen. In de huidige beleidsplannen Openbare Verlichting zijn voor het hele grondgebied van onze gemeente budgetten beschikbaar voor vervanging naar duurzame armaturen en materialen. Om een impuls te geven aan de wens om de openbare verlichting verder te verduurzamen stellen wij voor de bestaande verouderde en energieverslindende lichtmasten versneld te vervangen. De masten zijn economisch, en grotendeels ook technisch, afgeschreven. Vervanging leidt op termijn tot besparingen in het energieverbruik.

2.1.6 Opstellen Gemeentelijk Verkeers- en Vervoersplan (GVVP) — Jaar realisatie 2019

Gelet op het toenemende belang van de bereikbaarheid van onze gemeente in relatie tot de toenemende verkeersdrukte gaan wij in 2019 een gemeentelijke visie op verkeer en vervoer opstellen.

2.2 Parkeren

2.2.1 Verbeteren parkeervoorzieningen — Jaar realisatie 2019

In het centrum van Zevenaar zijn diverse voorzieningen voor betaald parkeren en selectieve toegang aan vervanging toe. Daarnaast willen wij op verzoek van de lokale ondernemers een pilot starten voor achteraf betalen.

Parkeerautomaten
De huidige parkeerautomaten werken niet naar behoren en zijn aan vervanging toe. Wij hebben u in de Kadernota een voorstel voorgelegd met een mogelijkheid tot sanering, waardoor er minder parkeerautomaten nodig zijn dan er nu staan. De voorbereiding voor aanpassing van de automaten is inmiddels in gang gezet. In het budget is ook rekening gehouden met projectbegeleiding en eventuele vervanging van bebording. Deze nieuwe parkeerautomaten werken volgens de nieuwste technieken, waardoor meer onderhoud op afstand kan plaatsvinden.

Pollers (zuilen automatische afsluiting)
De centrumafsluiting is ernstig verouderd en (deels) aan vervanging toe. Wij inventariseren de centrumafsluiting. Ook stellen we op basis van deze inventarisatie een nieuwe meerjarenbegroting voor de centrumafsluiting vast.

Pilot achteraf betalen parkeren
In samenwerking met de centrumondernemers hebben wij een Plan van Aanpak (PvA) opgesteld om de voordelen van achteraf betalen voor het parkeren te belichten. Onderdeel van dit PvA is een pilot waarin iedereen die gebruik maakt van belparkeren (ook stadspasparkeren) het tweede uur parkeren gratis te geven. Doel hiervan is de verblijfsduur in het centrum te verlengen én meer parkeerders te verleiden achteraf te betalen voor het parkeren.

Digitaliseren van de parkeervergunningen
In de loop van 2018 bieden wij u een voorstel voor het digitaliseren van de parkeervergunningen aan. Naast betere service aan de burger zorgt dit ook dat de vergunninguitgifte efficiënter zal verlopen.

WAT KOST HET?

Exploitatie (bedragen x € 1.000)	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Lasten					
Kadernota 2018-2022	4.950	5.168	4.362	4.489	4.656
Tot 2e Voortgangsrapportage	-20	104	104	104	104
2e Voortgangsrapportage	36				
Lasten na 2e Voortgangsrapportage	4.966	5.272	4.466	4.593	4.760
Mutaties begroting					
1. Autonome ontwikkelingen		-50	97	208	196
- Actualisatie kapitaallasten MJB 2019-2022		-60	87	198	185
- Doorbelastingen naar taakvelden		10	10	10	10
Totaal mutaties lasten		-50	97	208	196
Totaal lasten begroting	4.966	5.222	4.564	4.801	4.956

Baten					
Kadernota 2018-2022	52	452	52	52	52
Tot 2e Voortgangsrapportage	3		3	3	3
2e Voortgangsrapportage					
Baten na 2e Voortgangsrapportage	**55**	**455**	**55**	**55**	**55**
Mutaties begroting					
Totaal mutaties baten					
Totaal baten begroting	**55**	**455**	**55**	**55**	**55**
Saldo voor bestemming	**-4.911**	**-4.766**	**-4.508**	**-4.746**	**-4.900**
Mutaties reserves					
Onttrekkingen					
Kadernota 2018-2022	467	450	25	25	25
Tot de 2e VGR	155	37	5	5	5
2e Voortgangsrapportage					
Begroting		-16	57	57	57
Totaal onttrekkingen reserves	**622**	**471**	**87**	**87**	**87**
Toevoegingen					
Kadernota 2018-2022					
Tot 2e Voortgangsrapportage	155				
2e Voortgangsrapportage					
Begroting					
Totaal toevoegingen reserves	**155**				
Totaal mutaties reserves	**467**	**471**	**87**	**87**	**87**
Saldo na bestemming	**-4.444**	**-4.295**	**-4.421**	**-4.659**	**-4.813**

Toelichting financiële ontwikkelingen

Lasten

1. Autonome ontwikkelingen

Actualisatie kapitaallasten MJB 2019-2022

De kapitaallasten zijn op basis van uitgestelde investeringen, nieuwe afschrijvingstermijnen en wijziging BBV geactualiseerd. Zie voor een nadere toelichting het hoofdstuk Financiën, onderdeel 'Kaders en uitgangspunten'.

Doorbelastingen naar taakvelden

Ten behoeve van de harmonisatie van de tarieven (riool en afval) is een nieuwe doorbelasting naar de taakvelden begroot. Deze doorbelasting is budgettair neutraal opgenomen in deze begroting.

Baten

Overzicht baten en lasten op taakveld

Exploitatie (bedragen x € 1.000)	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Lasten					
2.1 Verkeer en vervoer	3.938	4.151	3.537	3.774	3.928
2.2 Parkeren	1.010	1.021	1.010	1.010	1.010
2.5 Openbaar vervoer	17	50	17	17	17
Totaal Lasten	**4.966**	**5.222**	**4.564**	**4.801**	**4.956**
Baten					
2.1 Verkeer en vervoer	55	455	55	55	55
Totaal Baten	**55**	**455**	**55**	**55**	**55**
Saldo					
2.1 Verkeer en vervoer	-3.883	-3.696	-3.481	-3.719	-3.873
2.2 Parkeren	-1.010	-1.021	-1.010	-1.010	-1.010
2.5 Openbaar vervoer	-17	-50	-17	-17	-17
Totaal Saldo	**-4.911**	**-4.766**	**-4.508**	**-4.746**	**-4.900**
Mutaties reserves					
0.10 Mutaties reserves	467	471	87	87	87
Totaal Mutaties reserves	**467**	**471**	**87**	**87**	**87**
Saldo Begroting na bestemming	**-4.444**	**-4.295**	**-4.421**	**-4.659**	**-4.813**

Overzicht van Incidentele baten en lasten

Onderwerp	Omschrijving	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Incidentele lasten					
Wegen BOR	Achterstallig onderhoud wegen	400			
Parkeerbeheer BOR	Centrumafsluiting - vervanging pollers	25			
Verkeersmaatregelen BOR	Laadpalen voor elektrische auto's	7			
Verkeersbeleid	Verbetering openbaar vervoer	400			
Totaal Incidentele lasten		**832**	**-**	**-**	**-**
Incidentele baten					
Mutaties reserves	Algemene reserve - onttrekking achterstallig onderhoud wegen en wegenlegger	400			
Mutaties reserves	Algemene reserve - onttrekking t.b.v. project centrumafsluiting	25			

Mutaties reserves	Algemene reserve - onttrekking t.b.v. plaatsen laadpalen voor elektrische auto's	7			
Verkeersbeleid	Bijdrage van de Provincie (Subsidie Strek bestuur)	400			
Totaal Incidentele baten		**832**	**-**	**-**	**-**
Totaal incidentele baten en lasten		**-**	**-**	**-**	**-**

Reserves en voorzieningen

Overzicht reserves

Het overzicht van de reserves van programma 2. Verkeer, vervoer en waterstaat ziet er als volgt uit:

Naam reserve (bedragen x € 1.000)	Stand 01-01-2018	Stand 01-01-2019	Stand 01-01-2020	Stand 01-01-2021	Stand 01-01-2022
Bestemmingsreserves					
Betaald parkeren	182	182	182	182	182
Plankosten en voorbereiding A15/A12	67	132	132	106	79
Revitalisering Tatelaar fase 2	500	500	500	500	500
Visie en planvorming station Zevenpoort	32	32			
Wegen	387	745	1.104	1.462	1.821
Totaal	**1.168**	**1.592**	**1.918**	**2.250**	**2.582**
Reserves ter dekking kapitaallasten					
Fietspad Geitenwaard	0	100	97	93	90
Herinrichting Tengnagelwaard	0	55	53	51	50
Onderzoek randweg nabij A15	0	150	136	122	108
Snelfietsroute F12	383	383	372	361	351
Totaal	**383**	**688**	**658**	**628**	**598**
Totaal programma 2	**1.552**	**2.280**	**2.576**	**2.878**	**3.180**

Toelichting ontwikkelingen reserves
Op hoofdlijnen is sprake van de volgende mutaties:

Wegen
Jaarlijks voegen wij een bedrag van € 358.000 toe aan deze reserve. Naast deze reserve hebben we ook een voorziening Wegen. Zodra een nieuw beheersplan wegen is vastgesteld worden de voorziening en de reserve wegen samengevoegd en is het totaalsaldo weer positief.

De reserves ter dekking van kapitaallasten lichten wij verder niet toe. Het gaat hier om reserves die gevormd zijn bij het activeren van bepaalde investeringen ter dekking van hier uit voortvloeiende kapitaallasten. Op grond van de voorschriften (BBV) moeten deze bruto gepresenteerd worden. Dat wil zeggen dat wij verplicht

zijn de volledige lasten in de begroting te presenteren. De jaarlijkse bijdragen vanuit de reserves staan hiertegenover.

Overzicht voorzieningen

Het overzicht van de voorzieningen van programma 0. Bestuur en dienstverlening ziet er als volgt uit:

Naam voorzieningen (bedragen x € 1.000)	Stand 01-01-2018	Stand 01-01-2019	Stand 01-01-2020	Stand 01-01-2021	Stand 01-01-2022
ANWB-bewegwijzering	9	14	19	24	29
Bruggen	52	17	25	10	12
Openbare verlichting	158	184	9	35	61
Wegen	301	283	-278	-89	-342
Totaal programma 2	**520**	**498**	**-225**	**-20**	**-240**

Toelichting ontwikkelingen voorzieningen
Op hoofdlijnen is sprake van de volgende mutaties:

ANWB-bewegwijzering
Wij voegen jaarlijks op basis van een meerjarenonderhoudsplan een bedrag van € 5.000 toe aan deze voorziening. In deze begrotingsperiode zijn geen uitgaven geraamd.

Bruggen
De jaarlijkse toevoeging aan de voorziening voor groot onderhoud bruggen bedraagt € 17.500. De onttrekkingen wisselen jaarlijks en bedragen in totaal € 110.000 in deze periode.

Openbare verlichting
Wij voegen jaarlijks € 25.700 toe aan deze voorziening. In 2019 besteden wij € 200.000 aan groot onderhoud.

Wegen
De stand van de voorziening wegen vertoont vanaf 2020 een negatieve stand. Deze negatieve stand wordt gecompenseerd door een positief saldo op de reserve wegen. Zodra een nieuw beheersplan wegen is vastgesteld worden de voorziening en de reserve wegen samengevoegd en is het totaalsaldo weer positief.

Meerjareninvesteringsplan

Voor programma 2. Verkeer, vervoer en waterstaat plannen wij de volgende investeringen:

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Separaat voorstel	Start jaar	Jaar gereed	Netto inv.	Afschr. termijn	Afschrijving 2019	2020	2021	2022
Vervanging VRI		2019	2019	50	10	0	5	5	5
Arnhemseweg Planstudie Noordelijke		2019	2019	50	5	0	10	10	10

Randweg									
Planstudie doorstrekking Witte Kruis/MER		2019	2019	50	5	0	10	10	10
Parkeerautomaten		2019	2019	200	10	0	20	20	20
Investeren in veilige wegen		2019	2019	305	30	0	10	10	10
Aanpassing Arnhemseweg en weg Hengelder	Ja	2019	2019	250	30	0	8	8	8
Spoorverdubbeling Zevenaar-Didam		2019	2020	50	5	0	0	10	10
Reconstructie Halve maan		2019	2020	1.135	30	0	0	37	37
Oversteek Douwe Dekkerstraat		2019	2020	175	25	0	0	7	7
Herinrichting Kop van Tolkamer	Ja	2019	2020	900	30	0	0	30	30
Planvorming herinrichting Mercurion		2019	2021	75	5	0	0	0	15
Planvorming herinrichting Edisonstraat (incl aanbiedstation)		2019	2021	100	5	0	0	0	20
Herinrichting Babberichseweg		2019	2021	75	25	0	0	0	3
Planvorming herinrichting Doesburgseweg		2019	2022	100	5	0	0	0	0
Coördinatie en regie infrastructurele projecten in de uitvoering	Ja	2019	2022	735	5	0	29	58	87
Advies en planvorming Project A15/A12	Ja	2019	2022	660	5	0	26	52	78
Monitoring geluid, fijnstof en trillingen A12/A15	Ja	2019	2023	245	5	0	10	20	30
Herinrichting parkeerplaatsen sportvelden Hengelder		2020	2021	200	25	0	0	8	8
Aanleg 2e viaduct 7Poort	Ja	2019	2021	2.750	30	0	0	0	92
Vervanging brug Eltenseweg	Ja	2022	2022	650	30	0	0	0	0
Totaal Investeringen				**8.755**		**0**	**128**	**285**	**480**

Toelichting investeringen

Vervangen VRI Arnhemseweg

Het betreft de vervanging van de Verkeersregelinstallatie op de kruising Arnhemseweg/Ringbaan Noord/Methen. De VRI moet met spoed vervangen worden. De vervanging nemen wij mee in het project aanpassing Arnhemseweg. De provincie heeft ons gevraagd om een financiële bijdrage te leveren als aanvulling op de subsidie. Hiervoor is geen budget aanwezig.

Parkeerautomaten

De huidige parkeerautomaten werken niet naar behoren en zijn aan vervanging toe. Er is een mogelijkheid tot sanering, waardoor er minder parkeerautomaten nodig zijn dan er nu staan. Er is een investeringsbudget van € 200.000 nodig om nieuwe automaten aan te schaffen. Dit is inclusief projectbegeleiding en eventuele vervanging van bebording. Deze nieuwe parkeerautomaten werken volgens de nieuwste technieken, waardoor meer onderhoud op afstand kan plaatsvinden.

Herinrichten Halve Maan Lobith

Het projectgebied 'reconstructie Halve Maan' omvat het gebied tussen de rotonde Batavenweg en Herwensedijk. In dit projectgebied leggen wij een vrij liggend fietspad aan. Om de bewoners over de voorgenomen plannen te informeren hebben wij een aantal informatiebijeenkomsten georganiseerd. Dit definitieve inrichtingsplan is inmiddels aan de bewoners gepresenteerd en positief ontvangen. Naast de aanleg van het vrij liggend fietspad vervangen wij ook alle verhardingen en renoveren wij het grootste gedeelte van het openbare groen. Verder wordt er op de Halve Maan geparkeerd op de rijbaan. Na de herinrichting kan er alleen nog geparkeerd worden in de parkeervakken.

Herinrichten Kop van Tolkamer

De aanleiding voor de projecten is de achterstand in onderhoud openbare ruimte (verpaupering). De Kop van Tolkamer onderscheidt zich van de omgeving. Door de kwaliteitsimpuls en het opknappen van de openbare ruimte ontstaat in de Kop van Tolkamer een toeristische meerwaarde, het zet de Kop van Tolkamer op de kaart.

Infrastructuur herinrichten en (nieuwe) randwegen

De komende vier jaar (en verder) worden bestaande wegen heringericht en voeren we planstudies uit naar nieuwe (rand-)wegen. Er zijn middelen nodig voor capaciteit, onderzoek en uitvoering. Bij de Kadernota 2018 hebben wij gevraagd om hiervoor een totaalkrediet beschikbaar te stellen voor een bedrag van € 3.120.000.
In deze begroting hebben wij een uitsplitsing gemaakt naar de verschillende infrastructurele projecten. Dit zijn:

- Planstudie Noordelijke Randweg
- Planstudie doorstrekking Witte Kruis/MER
- Aanpassing Arnhemseweg en weg Hengelder
- Spoorverdubbeling Zevenaar-Didam
- Oversteek Douwe dekkerstraat
- Planvorming herinrichting Mercurion
- Planvorming herinrichting Edisonstraat (incl aanbiedstation)
- Herinrichting Babberichseweg
- Planvorming herinrichting Doesburgseweg
- Coördinatie en regie infrastructurele projecten in de uitvoering
- Advies en planvorming Project A15/A12
- Monitoring geluid, fijnstof en trillingen A12/A15
- Herinrichting parkeerplaatsen sportvelden Hengelder

Aanleggen 2e viaduct 7Poort

Bereikbaarheid van onze gemeente en de bedrijventerreinen in Zevenaar is belangrijk. Wij stimuleren de uitgifte van de kavels op 7Poort volop (zie programma 3). Een belangrijke bijdrage hieraan levert het aanleggen van een 2e viaduct. Wij stellen voor een bedrag op te nemen voor de aanleg van dit 2e viaduct van € 2.750.000. In een separaat raadsvoorstel leggen wij de definitieve afweging aan u voor.

Vervangen brug Eltenseweg

Op basis van uitgevoerde constructiemetingen en de daaruit blijkende slechte conditie van de brug mogen zware vrachtvoertuigen (> 40 t) geen gebruik meer maken van deze brug. Deze tijdelijke maatregel kan tot claims lijden van diverse transportbedrijven, doordat ze ongeveer 10km moeten omrijden. Het overige vrachtverkeer hebben we moeten beperken door eenrichtingsverkeer in te stellen. We kunnen de brug nu met een noodmaatregel (een extra pijler aanbrengen) weer toegankelijk maken voor al het vrachtverkeer. De begrote kosten hiervan bedragen ongeveer € 50.000. Deze kosten willen wij dekken uit het krediet (€ 650.000) van de 'vervanging brug Eltenseweg' welke aangevraagd is in de Kadernota 2018-2022. Door deze tijdelijke maatregel kan het restant krediet (€ 600.000) doorschuiven van 2019 naar 2022. Dit uitstel geeft mogelijkheden om samen met Kreis Kleve (D) een integraal plan te maken om het gebied verder in te richten, waardoor er mogelijk kosten bespaard kunnen worden en een meer passende oplossing mogelijk wordt.

3. ECONOMIE

Omschrijving
Dit programma gaat over economische ontwikkeling, werklocaties, regelingen voor ondernemers en promotie van de gemeente.

Wat willen we?
Het behouden en versterken van de bestaande economische structuur. Vraag en aanbod op de arbeidsmarkt en het onderwijs zijn op elkaar afgestemd. We behouden de lokale en regionale werkgelegenheid en het voorzieningenniveau.

Ontwikkelingen
De eisen met betrekking tot de energietransitie heeft gevolgen voor het bedrijfsleven. Ook heeft het bedrijfsleven te maken met een krappe arbeidsmarkt. Deze ontwikkelingen zijn van invloed op onze inzet binnen dit beleidsveld.

Beleidskaders
- Herindelingsadvies 2016 (2016)
- Omgevingsvisie Gelders eiland 2030 (2017)
- Structuurvisie gemeente Zevenaar 2030 (2102)
- Centrumvisie Zevenaar 2015 - 2025 (2015)
- Economisch beleidsplan gemeente Zevenaar 2008 – 2020 (2008)
- Zevenaar: de koers van recreatie en toerisme 2013 – 2018 (2013)

WAT WILLEN WE?

3.1 Versterken economische ontwikkeling

Het versterken van de economische structuur, waarbij de focus ligt op logistiek, de maakindustrie, riviergebonden bedrijvigheid en vrijetijdseconomie.

Beleidsindicatoren (verplicht)

Naam	Jaar meting	Gelderland	Zevenaar	Werkelijk 2008	Werkelijk 2012	Werkelijk 2016	Begroting 2019	Begroting 2022
Functiemenging (%)	2017	52,80	45,90	48,90	49,60	48,70	49,00	50,00
Toelichting	Het percentage functiemenging geeft de verhouding weer tussen het aantal banen en het aantal woningen. In Zevenaar zijn iets meer woningen dan banen (functiemenging <50). De verwachting is dat het percentage functiemenging iets toeneemt, door een verwachte sterkere stijging van het aantal banen dan de bouw van het aantal woningen. De stijging van banen en vestiging van bedrijven is niet alleen het gevolg van de aantrekkende economie. Lokale en regionale activiteiten om de economie te versterken en het beter promoten en verbinden van wat Zevenaar toeristisch en recreatief gezien te bieden heeft, worden ingezet om zodoende de werkgelegenheid in de gemeente te vergroten.							

Vestigingen (van bedrijven) (aantal per 1.000 inwoners 15 t/m 64 jaar)	2017	135,50	123,00	88,80	105,30	122,20	123,50	125,00

Toelichting

Het aantal vestigingen is sinds 2008 (88,80) behoorlijk toegenomen. Dit houdt gelijke tred met de Gelderse ontwikkelingen. Vergeleken met de Gelderse trend blijven we iets achter. Naar verwachting zal dit verschil de komende jaren kleiner worden. Door de aantrekkende economie, de uitgifte van bedrijfskavels en de ontwikkelingen op onze bedrijventerreinen gaat het aantal vestigingen stijgen. Dit is een autonome ontwikkeling. Vooralsnog hebben we geen specifiek beleid over het aantal bedrijfsvestigingen. Het is niet mogelijk een goede vertaling van de ontwikkelingen naar waarden te maken. Onze focus ligt op de ontwikkeling van de werkgelegenheid.

3.2 Ruimte bieden voor ondernemen

Het bieden van voldoende en kwalitatief goede werklocaties, waarin ruimte is voor nieuwvestiging en uitbreiding van bestaande bedrijven.

3.3 Dienstverlening aan ondernemers

Een goede waardering van onze dienstverlening door ondernemers.

3.4 Gebiedsmarketing

Wij willen de naamsbekendheid van onze gemeente vergroten en economische groei realiseren. Economische groei zorgt voor behoud van het bovenlokale voorzieningenniveau. Het is ons doel de toeristische en recreatieve kwaliteiten van onze prachtige gemeente te promoten en bezoekersaantallen te verhogen. We willen ondernemers aantrekken door hen bekend te maken met het positieve vestigingsklimaat voor bedrijven in onze gemeente.

WAT DOEN WE?

3.1 Versterken economische ontwikkeling

3.1.1 Bijdragen aan Logistiek Innovatiehuis Achterhoek Liemers — Jaar realisatie 2019

In 2017 is door de Liemerse gemeenten besloten bij te dragen aan het Logistiek Innovatiehuis Achterhoek Liemers. Deze vereniging is onderdeel van Logistics Valley. De A12 regio is hierin 1 van de 3 hotspots.

3.1.2 Ondersteunen aanleg snelle en betrouwbare internetvoorziening in buitengebied — Jaar realisatie 2019

Het buitengebied van de gemeente Zevenaar is nog niet voorzien van snel en betrouwbaar internet. Dit geldt ook voor de meeste andere gemeenten in de regio Arnhem-Nijmegen. Daarom hebben 18 gemeenten in de regio Arnhem-Nijmegen de handen ineengeslagen om te onderzoeken welke mogelijkheden er zijn om glasvezel in het buitengebied aan te laten leggen. Er zijn diverse marktpartijen die dit willen doen en zij benaderen de gemeenten actief. Om sterker te staan en voorwaarden te kunnen stellen is de hiervoor genoemde samenwerking gezocht. Zes van de regiogemeenten nemen hierin het voortouw. Zevenaar is een van deze gemeenten. Begin oktober is in het portefeuillehoudersoverleg economische zaken een besluit hierover genomen. In het vervolgtraject zal mogelijk een convenant met een marktpartij gesloten worden. Verder zullen mogelijk de legesverordening en de graafdiepte voor glasvezel aangepast moeten worden.

3.1.3 Opstellen economische visies Liemers en Zevenaar — Jaar realisatie 2019

In 2018 wordt een Economische visie Liemers opgesteld. Aansluitend hierop werken we een visie met uitvoeringsplan uit voor de gewenste economische ontwikkeling in onze gemeente.

3.1.4 Uitvoeren en monitoren Regionaal Programma Werklocaties (RPW) Jaar realisatie 2021

Om vraag en aanbod naar werklocaties (bedrijventerreinen, kantoorlocaties en perifere detailhandel) in de regio voor 2021 in balans te brengen, is het RPW opgesteld en door de provincie vastgesteld en juridisch verankerd in de provinciale omgevingsverordening. Dit RPW moet nu worden uitgevoerd. Hiervoor is een werkplan, met een werkorganisatie, opgesteld, dat de komende jaren wordt uitgevoerd. De kosten hiervoor zijn begroot op € 95.000 op jaarbasis. Dit is geaccordeerd in het regionaal portefeuillehoudersoverleg EZ en de kosten worden door de regio doorberekend aan de deelnemende gemeenten. Deze bijdrage is afhankelijk van het aantal inwoners.

3.2 Ruimte bieden voor ondernemen

3.2.2 Bruisend maken centrum Zevenaar - activiteiten 2019 Jaar realisatie 2019

In 2017 is het Inspiratiedocument opwaardering openbare ruimte centrum Zevenaar opgesteld. Op basis hiervan wordt een aantal maatregelen voorgesteld om het centrum toekomstbestendig te maken. Hieraan wordt gefaseerd uitvoering gegeven. In 2019 richten we ons op het planten van beeldbepalende bomen bij de entrees van het centrum, het verder opwaarderen van de stegen en het structureren van het fietsparkeren.

3.2.3 Bruisend maken centrum Zevenaar - Herinrichten Raadhuisplein Jaar realisatie 2020

In 2019 wordt het voormalig gemeentehuis aan het Raadhuisplein herontwikkeld door de eigenaar. In aansluiting hierop richten wij het plein opnieuw in, waarbij wij de uitgangspunten van het Inspiratiedocument opwaardering openbare ruimte centrum Zevenaar toepassen. De voorbereiding van het ontwerpproces voor de inrichting het Raadhuisplein is gestart in 2018, waarbij wij ook een discussie hebben gevoerd over het wel of niet realiseren van een semi-permanente overkapping over het plein.

3.2.4 Bruisend maken centrum Zevenaar - Herinrichten Markt en Muldershof Jaar realisatie 2022

In 2017 is het Inspiratiedocument opwaardering openbare ruimte centrum Zevenaar opgesteld. Op basis hiervan wordt voorgesteld om de Markt en Muldershof te herinrichten om deze pleinen toekomstbestendig te maken.

3.2.5 Herstructureren bedrijventerreinen Jaar realisatie 2022

Om de economische waarde van bedrijventerreinen te behouden, knappen we verouderde bedrijventerreinen op. Dit gebeurt op logische momenten. De bedrijventerreinen die we als eerste herstructureren zijn Tatelaar in Zevenaar en Halve Maan in Lobith. We kunnen nog niet aangeven wanneer we hiermee starten, omdat we eerst belangrijke verkeerskundige maatregelen moeten nemen. In de economische visie en het uitvoeringsprogramma die we opstellen is herstructurering van bedrijventerreinen een thema.

3.2.6 Invullen gebouw Raadhuisplein 1 Jaar realisatie 2019

Wij gaan diverse activiteiten uitvoeren in en om het gebouw Raadhuisplein 1. De warmte koude opslag wordt afgedicht en het voormalige gemeentehuis zal deels worden gehuurd voor de functies: openbaar toilet, fietsenstallen en kantoorruimte voor de marktmeester en evenementen.

3.2.7 Ontwikkelen bedrijventerrein BusinessPark 7Poort Jaar realisatie 2021

We gaan tot en met 2021 de nog circa 40 hectare beschikbare gronden op BusinessPark 7Poort uitgeven. Hiervoor zijn versnellingsmaatregelen in gang gezet. Dit zijn onder andere de herinrichting van de Wal Masqué, het aanleggen van de hoofdlaan 7Poort en het (inter)nationaal op de kaart zetten van 7Poort door actieve marketing, acquisitie en de aanleg van een 2e viaduct (zie activiteit 2.1.1).
De kosten en opbrengsten zijn verwerkt in de GREX Zevenaar Oost.

3.2.8 Ontwikkelen van de Fashion Outlet Zevenaar (FOZ) op BusinessPark 7Poort Jaar realisatie 2021

Het ontwikkelen van de FOZ op BusinessPark 7Poort is in de 'voorbereidingsfase'. Dat betekent dat we werken aan de planuitwerking, de omgevingsvergunning en de voortgang van het Actieplan (convenant).

3.3 Dienstverlening aan ondernemers

3.3.2 Stimuleren start-ups Jaar realisatie 2022

We stimuleren startende bedrijven om de werkgelegenheid in onze gemeente te verhogen. Wat de beste manier is om dit te doen zal blijken uit de nog op te stellen economische visie Zevenaar. In de economische visie Zevenaar gaan we bepalen welk resultaat we nastreven met deze maatregel.

3.3.3 Verminderen regeldruk voor Midden- en kleinbedrijf (MKB) Jaar realisatie 2022

Wij willen overbodige regels voor het MKB verminderen. De inventarisatie van regels waarvan de meerwaarde niet duidelijk is, gebruiken we als startpunt voor het formeren van een 'paarse krokodillenbrigade'. Hierin gaan wij samen met ondernemers op zoek naar mogelijkheden om processen te vereenvoudigen en regeldruk te verminderen.

3.4 Gebiedsmarketing

3.4.1 Opstellen en uitvoeren marketingplan stad Zevenaar Jaar realisatie 2022

We stellen een marketingplan voor de stad Zevenaar op, omdat wij moeten concurreren met andere gemeenten als het gaat om financiers, bewoners, bedrijven en recreanten. Deze doelgroepen zoeken een passende, relevante omgeving voor hun activiteiten. Die omgeving is de optelsom van locaties, voorzieningen en andere factoren. City marketing richt zich op het beïnvloeden van keuzes ten aanzien van ruimtelijk gedrag. In het marketingplan bepalen we welke gemeente we willen zijn in de toekomst. De basis voor het marketingplan ligt in de nog op te stellen economische visie voor Zevenaar.

3.4.2 Verbeteren toeristische informatievoorziening en promotie Jaar realisatie 2019

We bepalen hoe en met welke partners we onze inwoners en toeristen op adequate wijze informeren over en enthousiasmeren voor het toeristisch aanbod in onze gemeente.
We blijven de regiocampagne 'De Liemers Helemaal Goed' (DLHG) ondersteunen. Daarmee wordt het merk Liemers gebruikt en verder versterkt voor de interne *branding* van het gebied. Dit leidt tot meer trots op hun woonomgeving bij de eigen bewoners, die ook ons visitekaartje en onze ambassadeurs zijn.
Daarnaast zoeken we, samen met het Regionaal Bureau voor Toerisme Arnhem-Nijmegen (RBT KAN), het Toeristisch Informatiecentrum 't Gelders Eiland (TIC), de diverse VVV-punten en DLHG, naar een optimale structuur en samenwerking op het gebied van toeristische informatievoorziening en het stroomlijnen van de marketing van ons toeristisch product (gebied, routes, points of interest, accommodaties). Dit betreft zowel de digitale als de fysieke kant. Hierin wordt ook de relatie met Hal12 en de Fashion Outlet Zevenaar gelegd. Waarop (op welke thema's en doelgroepen) de toeristische promotie zich in de nabije toekomst vooral zal richten (welke poppen zetten we vooral in de etalage), bepalen we bij de totstandkoming van het beleidsplan vrijetijdseconomie.

WAT KOST HET?

Exploitatie (bedragen x € 1.000)	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Lasten					
Kadernota 2018-2022	3.485	10.030	10.182	3.474	3.482
Tot 2e Voortgangsrapportage	-2.136	76	63	17	1.723
2e Voortgangsrapportage	16				
Lasten na 2e Voortgangsrapportage	1.365	10.106	10.245	3.491	5.205
Mutaties begroting					
1. Autonome ontwikkelingen		-65	-100	-140	-148
- Actualisatie kapitaallasten MJB 2019-2022		-65	-100	-140	-148
Totaal mutaties lasten		-65	-100	-140	-148
Totaal lasten begroting	1.365	10.041	10.145	3.351	5.057
Baten					
Kadernota 2018-2022	3.144	10.037	10.133	3.414	3.414
Tot 2e Voortgangsrapportage	-1.999		85	39	1.745
2e Voortgangsrapportage					
Baten na 2e Voortgangsrapportage	1.145	10.135	10.218	3.452	5.159
Mutaties begroting					
Totaal mutaties baten					
Totaal baten begroting	1.145	10.135	10.218	3.452	5.159
Saldo voor bestemming	-220	94	73	102	102
Mutaties reserves					
Onttrekkingen					
Kadernota 2018-2022	81	94	60	54	54
Tot de 2e VGR					
2e Voortgangsrapportage					
Begroting		-54	-54	-54	-54
Totaal onttrekkingen reserves	81	40	6		
Toevoegingen					
Kadernota 2018-2022					
Tot 2e Voortgangsrapportage					
2e Voortgangsrapportage					
Begroting					
Totaal toevoegingen reserves					
Totaal mutaties reserves	81	40	6		
Saldo na bestemming	-140	134	79	102	102

Toelichting financiële ontwikkelingen

Lasten

1. Autonome ontwikkelingen

Actualisatie kapitaallasten MJB 2019-2022

De kapitaallasten zijn op basis van uitgestelde investeringen, nieuwe afschrijvingstermijnen en wijziging BBV geactualiseerd. Zie voor een nadere toelichting het hoofdstuk Financiën, onderdeel 'Kaders en uitgangspunten'.

Baten

Overzicht baten en lasten op taakveld

Exploitatie (bedragen x € 1.000)		Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Lasten						
3.1	Economische ontwikkeling	405	216	242	213	213
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	590	9.643	9.726	2.960	4.666
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	136	82	78	78	78
3.4	Economische promotie	234	101	100	100	100
Totaal Lasten		**1.365**	**10.041**	**10.145**	**3.351**	**5.057**
Baten						
3.1	Economische ontwikkeling	63				
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	590	9.643	9.726	2.960	4.666
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	44	44	44	44	44
3.4	Economische promotie	448	448	448	448	448
Totaal Baten		**1.145**	**10.135**	**10.218**	**3.452**	**5.159**
Saldo						
3.1	Economische ontwikkeling	-343	-216	-242	-213	-213
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-91	-37	-33	-33	-33
3.4	Economische promotie	214	347	347	347	347
Totaal Saldo		**-220**	**94**	**73**	**102**	**102**
Mutaties reserves						
0.10	Mutaties reserves	81	40	6		
Totaal Mutaties reserves		**81**	**40**	**6**		
Saldo Begroting na bestemming		**-140**	**134**	**79**	**102**	**102**

Overzicht van Incidentele baten en lasten

Onderwerp	Omschrijving	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Incidentele lasten					
Economische zaken	Bijdragen aan Logistiek Innovatiehuis Achterhoek Liemers	6			
Economische zaken	Uitvoeren en monitoren Regionaal Programma Werklocaties (RPW)	6	6		
Bedrijfscontactfunctie	Logistiek innovatiehuis De Liemers	4			
Economische zaken	Advieskosten - ontwikkelen van de Fashion Outlet Zevenaar op Business Park 7Poort	15			
Totaal Incidentele lasten		31	6	-	-
Incidentele baten					
Mutaties reserves	Algemene reserve - onttrekking bijdragen aan Logistiek Innovatiehuis Achterhoek Liemers	6			
Mutaties reserves	Algemene reserve - onttrekking voor project uitvoeren en monitoren RPW	6	6		
Mutaties reserves	Algemene reserve - onttrekking ontwikkelen synergievoordelen Fashion Outlet Zevenaar	15			
Totaal Incidentele baten		27	6	-	-
Totaal incidentele baten en lasten		-4	-	-	-

Reserves en voorzieningen

Overzicht reserves

Naam reserve (bedragen x € 1.000)	Stand 01-01-2018	Stand 01-01-2019	Stand 01-01-2020	Stand 01-01-2021	Stand 01-01-2022
Reserves ter dekking kapitaallasten					
Centrummanagement	140				
Totaal	140	0	0	0	0
Totaal programma 3	140				

Toelichting ontwikkelingen reserves

De reserves ter dekking van kapitaallasten lichten wij verder niet toe. Het gaat hier om reserves die gevormd zijn bij het activeren van bepaalde investeringen ter dekking van hier uit voortvloeiende kapitaallasten. Op grond van de voorschriften (BBV) moeten deze bruto gepresenteerd worden. Dat wil zeggen dat wij verplicht

zijn de volledige lasten in de begroting te presenteren. De jaarlijkse bijdragen vanuit de reserves staan hiertegenover.

Overzicht voorzieningen

Bij het programma 3. Economie is geen sprake van voorzieningen.

Meerjareninvesteringsplan

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Separaat voorstel	Start jaar	Jaar gereed	Netto inv.	Afschr. termijn	Afschrijving 2019	2020	2021	2022
Herinrichten Raadhuisplein	Ja	2019	2019	690	25	0	28	28	28
Invullen gebouw Raadhuis-plein 1		2019	2019	140	5	0	28	28	28
Herinrichten Markt en Muldershof	Ja	2020	2020	840	25	0	0	34	34
Totaal Investeringen				**1.670**		**0**	**56**	**90**	**90**

Toelichting investeringen

Herinrichten Raadhuisplein
In 2019 wordt het voormalig gemeentehuis aan het Raadhuisplein herontwikkeld door de eigenaar. In aansluiting hierop wordt het plein heringericht, waarbij de uitgangspunten van het Inspiratiedocument opwaardering openbare ruimte centrum Zevenaar worden toegepast. Het ontwerpproces voor de inrichting het Raadhuisplein gaat in 2018 van start, waarbij ook een discussie gevoerd wordt over het wel of niet realiseren van een semi-permanente overkapping over het plein.
Deze indicatieve prijs is exclusief eventuele overkapping, inclusief vernieuwde ondergrondse infrastructuur en proceskosten. De ontwikkeling rondom de herontwikkeling van het gebouw en het Freulebos kan invloed hebben op de hoogte van deze investering.

Invullen gebouw Raadhuisplein 1
Voor het realiseren van deze maatschappelijke voorziening, het afbouwen van het casco en inrichten van de ruimte (in totaal 335 m2) ramen wij een investering van € 140.000.

Herinrichten Markt en Muldershof
In 2020 starten we met de voorbereiding voor het inrichten van de Markt. Ingeschatte kosten zijn exclusief inrichting buitenruimte Ontmoetingskerk en openbare ruimte Dokter Honingstraat. In 2021 starten we met de voorbereiding voor het inrichten van Muldershof. De geschatte kosten zijn exclusief aanpassingen aan gebouwen.

4. ONDERWIJS

Omschrijving
Dit programma gaat over alle onderwijszaken, zoals het openbaar onderwijs, huisvesting van scholen en leerlingzaken (leerlingenvervoer, kinderopvang, volwasseneneducatie, onderwijsachterstandenbeleid).

Wat willen we?
We willen dat alle kinderen en jongeren opgroeien in een kansrijke omgeving met kwalitatief goed onderwijs.

Ontwikkelingen
Er zijn geen bijzondere externe ontwikkelingen te melden.

Beleidskaders
- Beleidsplan Onderwijs en Jeugd Zevenaar 2015-2019 (vastgesteld in 2015)
- Beleidsregels Handhaving Wet kinderopvang en kwaliteitseisen 2014 (Liemers) (vastgesteld in 2014)
- Integraal Huisvestingsplan 2014-2024 (vastgesteld in 2014)
- Kansen voor Morgen visiedocument Lokaal onderwijsbeleid Rijnwaarden 2016-2018 (vastgesteld in 2016)
- Visiedocument 'De verbinding van onderwijs en jeugd in de Liemers' (2015) (vastgesteld in 2015)
- Visiedocument 'Ouderbetrokkenheid: 1+1=3' OOGO De Liemers 2015 (vastgesteld in 2015)
- Beleidsnota Harmonisatie Kinderopvang Peuterspeelzalen gemeente Zevenaar 2018 e.v. (vastgesteld in 2018)
- Beleidskader Jeugd en Maatschappelijke ondersteuning 2018 en verder (2018)

WAT WILLEN WE?

4.1 Onderwijs

Het is ons doel dat onze kinderen en jonge burgers minimaal een startkwalificatie behalen om hun kansen op een goede toekomst, participatie aan de samenleving en hun economische onafhankelijk te vergroten. We willen daarom een goede toegankelijke (pedagogische) infrastructuur voor scholen in het basisonderwijs en voortgezet onderwijs met een doorgaande lijn voor 0- tot 23-jarigen in onze gemeente. Hierbij zoeken wij voortdurend samen met het onderwijs naar nieuwe verbindingen, in zowel de lokale gemeenschap als in het bedrijfsleven.

Beleidsindicatoren (verplicht)

Naam	Jaar meting	Gelderland	Zevenaar	Werkelijk 2008	Werkelijk 2012	Werkelijk 2016	Begroting 2019	Begroting 2022
Absoluut verzuim (aantal per 1.000 leerlingen)	2017	2,28	1,13			0,81	0,90	0,70
Toelichting	Het genereren van verzuimcijfers is altijd een momentopname. Voortijdig schoolverlaten (VSV) is vrijwel nooit het gevolg van één enkele gebeurtenis of situatie. Het integrale beleid (samen met de samenwerkingspartners) streeft naar een haalbaar doel van de reductie van het percentage VSV-ers: de landelijke norm. Het aantal leerplichtigen (per 1.000 inwoners leeftijd 5-18 jaar) dat niet op een school staat ingeschreven laat op basis van de waarden www.waarstaatjegemeente.nl een schommelend beeld te zien. De monitor Leerplicht van het Regionaal Bureau Leerplicht in de periode tot april 2018 meldt dat het absolute verzuim nul is.							

Relatief verzuim (aantal per 1.000 leerlingen)	2017	23,10	30,56		22,92	22,00	19,00

Toelichting

Het aantal leerplichtigen dat wel staat ingeschreven op een school, maar ongeoorloofd afwezig is (per 1.000 inwoners leeftijd 5-18 jaar) laat een wisselend beeld zien. In Zevenaar lijkt er sprake van een stijging. Doordat de verzuimmeldingen beter worden geregistreerd door de onderwijsorganisaties krijgen we een steeds beter beeld bij het relatief verzuim van leerlingen.

Het aantal leerplichtige leerlingen waarbij sprake is van meer dan 16 uur ongeoorloofd verzuim gedurende 4 opeenvolgende lesweken is 30,5% (144 leerlingen). De monitor Leerplicht van het Regionaal Bureau Leerplicht in de periode tot april 2018 geeft een gedetailleerd overzicht van de afhandeling dan wel herplaatsing van de verzuimende leerling.

Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers) (% deelnemers aan VO en MBO)	2017	1,40	1,50	2,40	3,20	1,50

Toelichting

De landelijke norm voor het aantal voortijdig schoolverlaters (VSV) per onderwijssoort is voor het schooljaar 2016-2017 door het ministerie vastgesteld op 1,75% (t.o.v. vorig schooljaar 1,70%). De gemeente Zevenaar maakt deel uit van de RMC-regio Arnhem-Nijmegen. De RMC-regio laat een lichte stijging zien van het aantal VSV-ers van 1,79% naar 1,84%. Met een percentage van 1,55 % ligt het Zevenaarse aantal voortijdig schoolverlaters beneden de landelijke norm.

	15/16	16/17	deelnemers	VSV-ers
Zevenaar		1,51	1,55	3.422 53
VO	0,38%	0,34%	2.379	8
MBO	4,16%	4,31%	1.043	45

De Monitor Leerplicht van het Regionaal Bureau Leerplichtzaken in de periode tot april 2018 meldt dat het actueel aantal thuiszitters nul is.

Bron voor de actuele VSV-kengetallen in de toelichting is www.vsvkompas.nl Het Verzuim en Schoolverlaters Kompas (VSv Kompas) is een digitaal platform dat de meest actuele informatie over verzuim en uitval bundelt. Vsvkompas genereert de meest recente cijfers. De informatie is afkomstig uit de Art. 25 rapportages, uit de VSV Verkenner, de RMC-effectrapportages, de convenanten en een gerichte, aanvullende uitvraag onder gemeenten en RMC-regio's.
De waardenvergelijking voor Jaar meting (2017) betreft een provinciale vergelijking van kengetallen en zijn afkomstig van de bron www.waarstaatjegemeente.nl

4.2 Kinderopvang

Peuters, vanaf twee jaar, krijgen toegang tot een kwalitatieve peutervoorziening binnen de kinderopvang. Een betekenisvolle speelleeromgeving stimuleert de ontwikkeling van peuters. Daarmee leggen we voor alle peuters een sterke basis voor een goede start in het onderwijs.

4.3 Natuur- en Milieueducatie (NME)

Wij willen dat inwoners, waaronder kinderen, in staat zijn om bewuste keuzes te maken ten aanzien van een duurzame en leefbare samenleving.

WAT DOEN WE?

4.1 Onderwijs

4.1.2 Bouwen kwalitatief goede schoolgebouwen — Jaar realisatie 2022

We bouwen kwalitatief goede schoolgebouwen en waar mogelijk een Kindcentrum. De schoolgebouwen worden gebouwd op basis van het nog op te stellen IHP. We reserveren echter al middelen voor de onderwijshuisvesting, waarvan wij verwachten dat deze vanaf 2018 nodig zullen zijn. Het gaat hierbij om investeringen voor basisscholen en voor aanpassingen van de locaties van het Voortgezet Onderwijs.
Bij het beoordelen van de ingediende aanvragen voor schoolgebouwen nemen we duurzaamheidsaspecten in overweging.

4.1.4 Organiseren brede basisvoorziening voor jongste kinderen — Jaar realisatie 2019

Met de wettelijke harmonisatie van de kinderdagopvang, peuterspeelzalen en voor- en vroegschoolse educatie (VVE) streven wij naar een kwalitatieve peutervoorziening met 100% bereik. Stimuleren van het jonge kind vormt de kern van het onderwijsachterstandenbeleid. We geven de kinderen een stevige basis mee voor hun verdere schoolloopbaan en het functioneren in onze maatschappij. Dit doen we door in te zetten op gerichte en speelse stimulering van de ontwikkeling op jonge leeftijd. Zo krijgen alle peuters de kans op een goede start in het onderwijs. In 2019 bieden wij peuters met risico op onderwijsachterstand extra ondersteuning door deelname aan een kwalitatief VVE-programma.

4.1.5 Bevorderen van lezen en tegengaan van taalachterstand — Jaar realisatie 2021

Wij rollen de komende jaren het rijksbeleid 'Tel mee met Taal' lokaal verder uit om taalachterstand van jongs af aan te bestrijden en leesbevorderingsactiviteiten te stimuleren. Daarnaast gaan we succesvolle pilots binnen de specifieke regeling Volwasseneneducatie borgen binnen het structurele aanbod van het Taalhuis. Het Taalhuis helpt mensen die moeite hebben met taal en digitaal (lezen, schrijven, rekenen, computervaardigheden) om beter te leren lezen en schrijven.

4.2 Kinderopvang

4.2.1 Toegang bieden tot kinderopvang — Jaar realisatie 2022

Wij zetten in op een kwalitatieve voorschoolse voorziening voor alle jonge kinderen. Dit geldt voor het aanbod voor peuters van ouders die recht hebben op Kinderopvangtoeslag en ouders die gebruik maken van een gesubsidieerde peuterplek. De uitvoering van de wettelijke taken gericht op Toezicht (Inspectie en Handhaving) registreren wij in het Landelijk Register Kinderopvang, waardoor we de uitvoering ook kunnen toetsen volgens de wettelijke kaders.

VERBONDEN PARTIJEN

Bedragen x € 1.000

Naam	Openbaar belang en doel	Bijdrage 2019
Huisvesting voortgezet onderwijs in de Liemers (GRHVOL)	Op het gebied van huisvesting voortgezet onderwijs werken de gemeenten Duiven, Montferland en Zevenaar samen in een Gemeenschappelijke Regeling Huisvesting Voortgezet Onderwijs Liemers. Door deze samenwerking kunnen er in alle drie de gemeenten grote renovaties en nieuwbouw plaatsvinden, die de gemeenten zelfstandig moeilijk kunnen realiseren.	1.005

WAT KOST HET?

Exploitatie (bedragen x € 1.000)	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Lasten					
Kadernota 2018-2022	5.356	5.507	5.452	5.719	5.899
Tot 2e Voortgangsrapportage	6	3		-4	-4
2e Voortgangsrapportage	-22	72	72	72	72
Lasten na 2e Voortgangsrapportage	5.340	5.582	5.524	5.787	5.967
Mutaties begroting					
1. Autonome ontwikkelingen		-202	55	-158	-354
- Actualisatie kapitaallasten MJB 2019-2022		-178	70	-153	-350
- Gemeenschappelijke Regeling Huisvesting Voortgezet Onderwijs		-24	-15	-5	-5
Totaal mutaties lasten		-202	55	-158	-354
Totaal lasten begroting	5.340	5.380	5.579	5.630	5.613
Baten					
Kadernota 2018-2022	251	251	251	251	251
Tot 2e Voortgangsrapportage					
2e Voortgangsrapportage	72	72	72	72	72
Baten na 2e Voortgangsrapportage	324	324	324	324	324
Mutaties begroting					
2. Actualisatie bestaand beleid		-18	-18	-18	-18
- Ontwikkelingen NME		-18	-18	-18	-18
Totaal mutaties baten		-18	-18	-18	-18
Totaal baten begroting	324	306	306	306	306
Saldo voor bestemming	-5.017	-5.074	-5.273	-5.324	-5.307

Mutaties reserves					
Onttrekkingen					
Kadernota 2018-2022	38	38	38	38	38
Tot de 2e VGR					
2e Voortgangsrapportage	38				
Begroting		38	38	38	38
Totaal onttrekkingen reserves	**76**	**76**	**76**	**76**	**76**
Toevoegingen					
Kadernota 2018-2022	3	3	3	3	3
Tot 2e Voortgangsrapportage					
2e Voortgangsrapportage					
Begroting					
Totaal toevoegingen reserves	**3**	**3**	**3**	**3**	**3**
Totaal mutaties reserves	**74**	**74**	**74**	**74**	**74**
Saldo na bestemming	**-4.943**	**-5.001**	**-5.200**	**-5.250**	**-5.233**

Toelichting financiële ontwikkelingen

Lasten

1. Autonome ontwikkelingen

Actualisatie kapitaallasten MJB 2019-2022

De kapitaallasten zijn op basis van uitgestelde investeringen, nieuwe afschrijvingstermijnen en wijziging BBV geactualiseerd. Zie voor een nadere toelichting het hoofdstuk Financiën, onderdeel 'Kaders en uitgangspunten'.

Gemeenschappelijke Regeling Huisvesting Voortgezet Onderwijs

De budgetten worden jaarlijks bijgesteld, waarbij rekening gehouden is met de ramingen zoals opgenomen in de meerjarenbegroting 2019-2022 van de Gemeenschappelijke regeling Huisvesting Voortgezet Onderwijs de Liemers (GRHVOL).

Baten

2. Actualisatie bestaand beleid

Ontwikkelingen NME

Sinds 1 september 2017 heeft de gemeente Duiven het contract betreffende de levering van NME-activiteiten met de voormalige gemeente Zevenaar niet verlengd. Hierdoor vervallen de betreffende inkomsten.Met het aanvaarden van extra opdrachten worden de overige baten van de NME hoger.

Overzicht baten en lasten op taakveld

Exploitatie (bedragen x € 1.000)		Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Lasten						
4.1	Openbaar basisonderwijs	9	9	9	9	9
4.2	Onderwijshuisvesting	2.902	2.927	3.151	3.202	3.185
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	2.430	2.444	2.419	2.419	2.419
Totaal Lasten		**5.340**	**5.380**	**5.579**	**5.630**	**5.613**

Baten						
4.2	Onderwijshuisvesting	1	1	1	1	1
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	323	305	305	305	305
Totaal Baten		324	306	306	306	306
Saldo						
4.1	Openbaar basisonderwijs	-9	-9	-9	-9	-9
4.2	Onderwijshuisvesting	-2.900	-2.926	-3.150	-3.201	-3.184
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	-2.108	-2.140	-2.115	-2.114	-2.114
Totaal Saldo		-5.017	-5.074	-5.273	-5.324	-5.307
Mutaties reserves						
0.10	Mutaties reserves	74	74	74	74	74
Totaal Mutaties reserves		74	74	74	74	74
Saldo Begroting na bestemming		-4.943	-5.001	-5.200	-5.250	-5.233

Overzicht van Incidentele baten en lasten

Er zijn binnen dit programma geen incidentele baten of lasten.

Reserves en voorzieningen

Overzicht reserves

Het overzicht van de reserves van programma 4. Onderwijs ziet er als volgt uit:

Naam reserve (bedragen x € 1.000)	Stand 01-01-2018	Stand 01-01-2019	Stand 01-01-2020	Stand 01-01-2021	Stand 01-01-2022
Bestemmingsreserves					
Verhuizing peuterspeelzaalwerk	24	24	24	24	24
Totaal	24	24	24	24	24
Reserves ter dekking kapitaallasten					
Basisschool 't Scathe	512	449	414	380	345
Onderwijshuisvesting	84	70	66	63	59
Totaal	595	519	481	442	404
Totaal programma 4	619	543	504	466	428

Toelichting ontwikkelingen reserves

De reserves ter dekking van kapitaallasten lichten wij verder niet toe. Het gaat hier om reserves die gevormd zijn bij het activeren van bepaalde investeringen ter dekking van hier uit voortvloeiende kapitaallasten. Op grond van de voorschriften (BBV) moeten deze bruto gepresenteerd worden. Dat wil zeggen dat wij verplicht zijn de volledige lasten in de begroting te presenteren. De jaarlijkse bijdragen vanuit de reserves staan hiertegenover.

Overzicht voorzieningen

Naam voorzieningen (bedragen x € 1.000)	Stand 01-01-2018	Stand 01-01-2019	Stand 01-01-2020	Stand 01-01-2021	Stand 01-01-2022
Onderwijsachterstandbeleid	22	22	22	22	22
Totaal programma 4	**22**	**22**	**22**	**22**	**22**

Toelichting mutaties voorzieningen
Er is geen sprake van mutaties.

Meerjareninvesteringsplan

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Separaat voorstel	Start jaar	Jaar gereed	Netto inv.	Afschr. termijn	Afschrijving 2019	2020	2021	2022
Carrousel/Maatjes - verbouw/aanpassing	Ja	2019	2019	976	25	0	41	41	41
De Bem - schoolwoningen en tijdelijke huisvesting	Ja	2020	2020	4.200	40	0	0	105	105
Platanenlaan - verhuizing ivm tijdelijke huisvesting	Ja	2019	2019	0	nvt	0	0	0	0
Platanenlaan - herinrichting openbare ruimte	ja	2020	2020	270	30	0	0	9	9
Liemers college - gebouwen	Ja	2019	2019	577	40	0	14	14	14
Liemers college - grond	Ja	2019	2019	207	0	0	0	0	0
Tamboerijn - nieuwbouw	Ja	2020	2020	5.852	40	0	0	146	146
Totaal Investeringen				**12.082**		**0**	**55**	**315**	**315**

Toelichting investeringen

Carrousel/Maatjes - verbouw/aanpassing
Wij gaan hier een integraal kindcentrum realiseren, inclusief buitenterrein. Hierin worden een basisschool, kinderopvang en diverse welzijnsorganisaties gehuisvest.
In de kostenraming hebben wij rekening gehouden met de kosten van inrichting van het buitenterrein en extra investeringen in het kader van duurzaamheid, klimaatbeheersing en onderwijskundige functionaliteiten. De totale kosten ramen wij op € 1.626.000.
Er zijn reeds enkele kredieten beschikbaar gesteld voor het onderwijskundige gedeelte. Deze kunnen worden ingezet voor de dekking van de voornoemde kosten. Het gaat hierbij om een bedrag van € 650.000.

De Bem - schoolwoningen en tijdelijke huisvesting
Het betreft het realiseren van schoolwoningen voor de huisvesting van 7 groepen van basisschool De Bem. Inclusief de extra investeringen in het kader van duurzaamheid, klimaatbeheersing en onderwijskundige functionaliteiten ramen wij een krediet van € 4.200.000. De raming is exclusief de mogelijke toekomstige opbrengsten bij verkoop van de schoolwoningen.

Platanenlaan
- verhuizing i.v.m. tijdelijke huisvesting (€ 45.000, dekking ten laste van oude kredieten)

- aanpassing tijdelijke huisvesting (€ 150.000)
- herinrichting openbare ruimte (€ 270.000)

In afwachting van de afhandeling juridische procedure onderwijslocatie Platanenlaan hebben de schoolbesturen alvast een planning gemaakt voor het vervolg, de verhuizing naar de tijdelijke locaties en de start van de aanvraag omgevingsvergunning. De tijdelijke locaties (dependance Het Kofschip G Gezellestraat en De Fonkelsteen Da Costastraat) worden voor december 2018 onderwijskundig (lees onderhoud) minimaal aangepast. Hiervoor is in onze begroting een raming van € 30.000 opgenomen. Dit is echter onvoldoende om de aanpassingen voor de tijdelijke huisvesting te realiseren. Daarnaast is er ruimte om in de onderwijslocatie De Carrousel Bizetstraat een aantal groepen leerlingen op te vangen.

Liemers college

- gebouwen (aandeel Zevenaar € 577.000)
- grond (aandeel Zevenaar €207.000)

Over de huisvestingsbehoefte heeft het schoolbestuur overleg met de gemeenschappelijke regeling van de gemeenten Duiven, Montferland en Zevenaar. Deze GR regelt onder meer de verrekening van de investeringskosten die gemeenten moeten maken voor het voortgezet onderwijs.
De daling van het aantal leerlingen heeft leegstand tot gevolg. Door de combinatie van herschikking van onderwijsdomeinen en de daling van de aantallen leerlingen kan de locatie van de brugklassers aan de Zonegge worden leeg-gerekend als er op de locaties Heerenmäten en Landeweer ter compensatie van een deel van de nodige bruto m2 uitbreiding wordt gerealiseerd. In het overleg tussen schoolbestuur en gemeenten moet de omvang nog bepaald worden. Om een goed beeld te krijgen wordt ook een prognoseberekening gemaakt. In eerdere gesprekken is het jaar 2021-2022 als omslagjaar genoemde waarop Zonegge leeggerekend kan worden als de eventuele voorzieningen op de andere locaties is gerealiseerd.
Een financiële inschatting maken van de kosten als gevolg van de beoogde omzetting gaat gepaard met de nodige slagen om de arm. Als de gemeenten (de GR) de visie van het schoolbestuur delen, en de hieronder geschetste uitbreiding van 600m2 een reële inschatting is, zijn de kosten voor onze gemeente zoals aangegeven.

Tamboerijn - nieuwbouw

Het gaat hierbij om het realiseren van een IKC voor de basisscholen De Wissel en de Tamboerijn binnen het voedingsgebied van beide basisscholen. Of om de planontwikkeling aan te laten sluiten bij de huidige locatie van de Tamboerijn. In de voorlopig geplande investeringsbijdrage gaan wij uit van nieuwbouw van de Tamboerijn voor een totaalbedrag van € 5.852.000. Dit is inclusief extra investeringen in het kader van de duurzaamheid, klimaatbeheersing, onderwijskundige functionaliteiten en het vormen van een IKC.

5. SPORT, CULTUUR EN RECREATIE

Omschrijving
Dit programma gaat over de beleidsvelden sport, kunst en cultuur, erfgoed, media (bibliotheek), openbaar groen en vrijetijdseconomie.

Wat willen we?
We willen een gemeente zijn waar inwoners prettig wonen en waar voldoende mogelijkheden zijn om te sporten, culturele activiteiten te ontplooien of hieraan deel te nemen en te recreëren.

Ontwikkelingen
Cultuur en educatie
Cultuur en educatie vormen steeds meer een middel om participatie te bevorderen. Cultuur wordt ingezet om te ondersteunen in complexe vraagstukken als vergrijzing, het bestrijden van eenzaamheid of de integratie van vluchtelingen.

Verenigingen
Verdere veranderingen zijn er te verwachten in het verenigingsleven. Teruglopende ledenaantallen en het lastiger vervult krijgen van bestuursfuncties worden de komende tijd uitdagingen voor onze samenleving.

Uitbreiding combinatiefunctie

Vrijetijdseconomie
Relevante ontwikkelingen op dit terrein nemen wij mee in het opstellen van het beleidsplan vrijetijdseconomie.

Beleidskaders
- Omgevingsvisie Gelders Eiland 2030 (2017)
- Structuurvisie gemeente Zevenaar 2030
- Zevenaar: de koers van recreatie en toerisme 2013 - 2018 (2013)
- Recreatie & Toerisme in Rijnwaarden 2010-2020 (2010)
- Cultuur en erfgoedpact de Liemers 2017-2020 (2017)
- Cultuurhistorische waardenkaart 2013
- Een visie op het erfgoed 2015-2019 (Zevenaar)
- Beleidsnota Sport 2013-2020 (Zevenaar)
- Bomenbeleidsplan Zevenaar
- Beleidsplan Stedelijk Groen 2006-2016
- Groenbeleidsplan Rijnwaarden
- Projectplan ZO Zevenaar (2016)
- Beleidskader Jeugd en Maatschappelijke ondersteuning 2018 en verder (2018)

WAT WILLEN WE?

5.1 Sport

Het is ons doel is dat alle inwoners in een leefbare en gezonde samenleving elkaar in de eigen omgeving kunnen ontmoeten en (gezamenlijk) kunnen sporten en bewegen, mede gericht op een gezonde levensstijl.

Beleidsindicatoren (verplicht)

Naam	Jaar meting	Gelderland	Zevenaar	Werkelijk 2008	Werkelijk 2012	Werkelijk 2016	Begroting 2019	Begroting 2022
Niet sporters (%)	2016	46,80	50,40			50,40	49,50	48,00
Toelichting	Deze beleidsindicator geeft het percentage niet-wekelijkse sporters ten opzichte van de bevolking van 19 jaar en ouder aan. Het gaat hierbij om inwoners van 19 jaar en ouder die niet minstens één keer per week aan sport doen. Wij scoren op deze indicator iets slechter dan de provinciale score. Onze nabuurgemeenten Duiven en Westervoort scoren met 45,7 en 48,4 iets beter.							

5.2 Kunst en cultuur

Wij willen een divers cultureel en educatief aanbod, dat kwalitatief sterk is en voor inwoners gemakkelijk toegankelijk en dat bijdraagt aan welbevinden, creatief denken en plezier. Daarbij is cultuur belangrijk om de aantrekkingskracht van onze gemeente verhogen. Ons doel is dat cultuur bijdraagt aan het versterken van leefbaarheid, zelfredzaamheid, ontmoeting en verbinding.

5.3 Cultuurhistorisch erfgoed

We willen ons erfgoed behouden voor toekomstige generaties. Ook willen we het draagvlak voor behoud van ons erfgoed onder onze inwoners vergroten, door het meer te promoten en te vermarkten. Onze monumenten en cultuurhistorisch landschap dragen bij aan het versterken van de vrijetijdseconomie.

5.4 Vrijetijdseconomie

Vrijetijdsbesteding van Nederlandse en buitenlandse gasten draagt bij aan de Zevenaarse economie en daarmee ook aan de werkgelegenheid in de regio. Daarnaast heeft vrijetijdseconomie een positief effect op de leefbaarheid in onze gemeente. Wij streven naar een toename van het aantal banen in de sector recreatie-toerisme ten opzichte van het totaal aantal banen in onze gemeente stijgt van 6,6% in 2016 naar 6,8% in 2022.

WAT DOEN WE?

5.1 Sport

5.1.2 Ondersteunen samengaan sportverenigingen — Jaar realisatie 2022

Verenigingen zijn belangrijk voor de sociale contacten en leefbaarheid binnen een stad, wijk, dorp of gemeenschap. We zien echter dat verenigingen steeds meer onder druk komen te staan. We sporten steeds meer, maar minder in verenigingsverband. Initiatieven van sportverenigingen om samen te gaan dienen nadrukkelijk vanuit de verenigingen zelf te komen. We ondersteunen en begeleiden hierin om de plannen ook daadwerkelijk uit te kunnen laten voeren. We stellen vrijwilligers bij verenigingen in staat om met vernieuwing aan de slag te gaan. Onze verenigingsverbinder speelt hier een belangrijke rol in.

5.2 Kunst en cultuur

5.2.6 Ontwikkelen Hal 12 — Jaar realisatie 2019

Hal 12 biedt straks naast de publieksbalies van onze gemeente en de Regionale Sociale Dienst, producten en diensten op het gebied van cultuur, cinema, media, educatie en erfgoed. Geconcentreerd onder één dak ontstaat een gevarieerd aanbod voor een breed publiek, waarbij ontmoeten, ervaren en beleven centraal staat. Hal 12 wordt daarmee een podium voor samenwerking en biedt een belangrijke impuls voor het centrum.
De bouw is in het derde kwartaal van 2018 gestart. De opening staat gepland in het tweede kwartaal 2019.

5.3 Cultuurhistorisch erfgoed

5.3.1 Zorgdragen voor historisch erfgoed	Jaar realisatie 2022

We ontwikkelen beleid om de verduurzaming van monumenten te bevorderen. Het archeologisch beleid is in 2019 10 jaar oud. We moeten dit herzien. Hierbij brengen we WOII archeologie in kaart. De archeologische kaarten van de voormalige gemeenten Rijnwaarden en Zevenaar stemmen we op elkaar af. De archeologische restanten van de Romeinse Limes worden mogelijk Unesco Werelderfgoed. We gaan het in ieder geval beschermen door het aan te wijzen als monument. De Limes wordt meegenomen in het VTE-beleid.
In het kader van harmonisering wordt het niveau van bescherming van monumentale objecten in de voormalige gemeente Rijnwaarden vanaf 2019 op het niveau gebracht van de oude gemeente Zevenaar, door inventariseren, onderzoeken en mogelijk aanwijzen als gemeentelijk monument.
Steeds meer monumentale kerken komen leeg te staan. Samen met de kerken en samenleving ontwikkelen

5.4 Vrijetijdseconomie

5.4.2 Oppakken kansen recreatie en toerisme	Jaar realisatie 2022

Recreatie en toerisme is een van de speerpunten van onze gemeente. Ter uitvoering hiervan stellen wij samen met de sector een beleidsplan vrijetijdseconomie op.
Lopende projecten, onder andere in het kader van de subsidie Sterk Bestuur, handelen wij eerst af, zoals redoute Geuzenwaard, de augmented reality app met een route langs de redoutes. Zie ook de activiteit 5.4.3 Verder ontwikkelen toeristische infrastructuur.

5.4.3 Verder ontwikkelen toeristische infrastructuur	Jaar realisatie 2020

We zorgen dat de basis op orde komt en maken af waar we aan begonnen zijn, waaronder een aantal projecten vanuit de subsidie Sterk Bestuur. Zo maken we het wandelkeuzenetwerk af en realiseren vier klompenpaden. Ook brengen we de toeristische bebording op orde. Het ruiter- en menroutenetwerk breidt zich uit. In het kader van Rivierklimaatpark onderzoeken we de mogelijkheden van een fietsbrug over de IJssel. We onderzoeken of de paardensport ook van deze fietsbrug gebruik kan maken.
We kijken of we samen met Stadt Emmerich en de Euregio de fietsverbinding tussen Lobith (bruggetje over Oude Rijn) en Elten kunnen verbeteren.

5.4.4 Vergroten verblijfsmogelijkheden in gemeente	Jaar realisatie 2022

We gaan in gesprek met toeristisch-recreatieve ondernemers over hoe zij hun aanbod kunnen verbeteren en welke rol de gemeente daarbij speelt. Dit onderwerp nemen wij ook mee in de ontwikkeling van het beleidsplan vrijetijdseconomie en wordt in 2019 vervolgd met concrete maatregelen.
We actualiseren en harmoniseren het camperplaatsenbeleid.

VERBONDEN PARTIJEN

Bedragen x € 1.000

Naam	Openbaar belang en doel	Bijdrage 2019
Ataro B.V.	Ataro heeft als doel het beheren en exploiteren (verhuren daaronder mede verstaan) van maatschappelijk vastgoed (sportaccommodaties daaronder mede verstaan).	1.749

Leisurelands (R.G.V. Holding B.V.)

Het doel is het publiekstoegankelijk houden van recreatievoorzieningen en -plassen. Het recreatiegebied Rhederlaag is ondergebracht in Leisurelands BV.
Bij het deelnemen aan een verbonden partij staat de vraag centraal of dit de meest geëigende vorm is om de doelstelling van de gemeente (het publieke belang) te realiseren. De gemeente ziet de instandhouding van recreatieplassen als een publiek belang. Het aandeelhouderschap in Leisurelands BV is een middel om invloed te houden op het realiseren van en het laagdrempelig toegankelijk houden van recreatieplassen in Zevenaar en omgeving.

WAT KOST HET?

Exploitatie (bedragen x € 1.000)	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Lasten					
Kadernota 2018-2022	8.763	8.172	8.241	8.256	8.255
Tot 2e Voortgangsrapportage	147	35	46	22	22
2e Voortgangsrapportage	154				
Lasten na 2e Voortgangsrapportage	**9.065**	**8.206**	**8.287**	**8.278**	**8.277**
Mutaties begroting					
1. Autonome ontwikkelingen		88	95	103	81
- Actualisatie kapitaallasten MJB 2019-2022		39	71	78	57
- Groeien naar een verbindende gemeente		25			
- Indexering subsidie Ataro bv		24	24	24	24
3. Nieuw beleid		10			
- Subsidie stichting Muziekstad		10			
Totaal mutaties lasten		**98**	**95**	**103**	**81**
Totaal lasten begroting	**9.065**	**8.305**	**8.382**	**8.381**	**8.358**
Baten					
Kadernota 2018-2022	1.603	1.096	1.038	1.038	1.038
Tot 2e Voortgangsrapportage	104		26	2	2
2e Voortgangsrapportage	-70	-78	-78	-78	-78
Baten na 2e Voortgangsrapportage	**1.636**	**1.033**	**985**	**962**	**962**
Mutaties begroting					
1. Autonome ontwikkelingen		7	7	6	6
- Actualisatie kapitaallasten MJB 2019-2022		7	7	6	6
Totaal mutaties baten		**7**	**7**	**6**	**6**
Totaal baten begroting	**1.636**	**1.040**	**992**	**968**	**967**
Saldo voor bestemming	**-7.428**	**-7.265**	**-7.390**	**-7.413**	**-7.391**

Mutaties reserves					
Onttrekkingen					
Kadernota 2018-2022	197	5			
Tot de 2e VGR	12	15	15	15	15
2e Voortgangsrapportage	26				
Begroting		43	43	43	43
Totaal onttrekkingen reserves	**234**	**63**	**58**	**58**	**58**
Toevoegingen					
Kadernota 2018-2022					
Tot 2e Voortgangsrapportage	100				
2e Voortgangsrapportage					
Begroting					
Totaal toevoegingen reserves	**100**				
Totaal mutaties reserves	**134**	**63**	**58**	**58**	**58**
Saldo na bestemming	**-7.294**	**-7.202**	**-7.332**	**-7.355**	**-7.333**

Toelichting financiële ontwikkelingen

Lasten

1. Autonome ontwikkelingen

Actualisatie kapitaallasten MJB 2019-2022

De kapitaallasten zijn op basis van uitgestelde investeringen, nieuwe afschrijvingstermijnen en wijziging BBV geactualiseerd. Zie voor een nadere toelichting het hoofdstuk Financiën, onderdeel 'Kaders en uitgangspunten'.

Groeien naar een verbindende gemeente

In de Kadernota hebben wij u gevraagd aanvullend budget op te nemen in het kader van participatie. Het ging hierbij om het inwonerspanel (€ 10.000 per jaar), buurtbudgetten (oplopend naar € 100.000 per jaar in 2020) en ondersteuning dorps- en wijkraden (€ 20.000 per jaar). In de verwerking hiervan is voor 2019 een te laag bedrag opgenomen. Wij stellen u voor de begroting aan te passen en in 2019 hiervoor € 25.000 extra op te nemen.

Indexering subsidie Ataro bv

Conform de geldende afspraak tussen Ataro en de gemeente wordt het jaarlijks subsidie geïndexeerd. Voor 2019 is rekening gehouden met een indexering van 1,4%.

3. Nieuw beleid

Subsidie stichting Muziekstad

De raad heeft op 5 juli tijdens de behandeling van de kadernota een motie aanvaard waarin het college opgedragen wordt Muziekstad in 2018 en 2019 middels een garantiesubsidie extra financieel te ondersteunen. Het extra subsidie voor 2019 betreft een maximun bedrag van € 10.000 en wordt incidenteel geraamd in de meerjarenbegroting 2019-2022.

Baten

1. Autonome ontwikkelingen

Actualisatie kapitaallasten MJB 2019-2022

De kapitaallasten zijn op basis van uitgestelde investeringen, nieuwe afschrijvingstermijnen en wijziging BBV geactualiseerd. Zie voor een nadere toelichting het hoofdstuk Financiën, onderdeel 'Kaders en uitgangspunten'.

Overzicht baten en lasten op taakveld

Exploitatie (bedragen x € 1.000)		Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Lasten						
5.1	Sportbeleid en activering	509	580	563	563	563
5.2	Sportaccommodaties	2.504	2.438	2.434	2.419	2.396
5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	1.308	1.296	1.281	1.281	1.281
5.4	Musea	222	222	222	222	222
5.5	Cultureel erfgoed	102	92	92	67	67
5.6	Media	590	590	589	587	587
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	3.829	3.086	3.200	3.240	3.240
Totaal Lasten		**9.065**	**8.305**	**8.382**	**8.381**	**8.358**
Baten						
5.2	Sportaccommodaties	610	610	555	555	554
5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	347	343	340	340	340
5.4	Musea	34	34	34	34	34
5.5	Cultureel erfgoed	20	15	15	15	15
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	626	37	48	24	24
Totaal Baten		**1.636**	**1.040**	**992**	**968**	**967**
Saldo						
5.1	Sportbeleid en activering	-509	-580	-563	-563	-563
5.2	Sportaccommodaties	-1.894	-1.827	-1.879	-1.864	-1.842
5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	-961	-953	-942	-942	-942
5.4	Musea	-188	-188	-188	-188	-188
5.5	Cultureel erfgoed	-82	-77	-77	-52	-52
5.6	Media	-590	-590	-589	-587	-587
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-3.203	-3.049	-3.152	-3.216	-3.216
Totaal Saldo		**-7.428**	**-7.265**	**-7.390**	**-7.413**	**-7.391**
Mutaties reserves						
0.10	Mutaties reserves	134	63	58	58	58
Totaal Mutaties reserves		**134**	**63**	**58**	**58**	**58**
Saldo Begroting na bestemming		**-7.294**	**-7.202**	**-7.332**	**-7.355**	**-7.333**

Overzicht van Incidentele baten en lasten

Onderwerp	Omschrijving	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Incidentele lasten					
Kunst en cultuur	Subsidieregeling compensatie ozb verhoging verenigingen	5			
Kunst en cultuur	Subsidie stichting Muziekstad	10			
Recreatie en toerisme	Advieskosten - oppakken kansen recreatie en toerisme	13			
Monumenten en archeologie	Opstellen beleidsnotitie 'Zorgdragen voor historisch erfgoed'	25	25		
Recreatie en toerisme	Uitvoering landschapsbeleid Rijnwaarden	13	24		
Totaal Incidentele lasten		**66**	**49**	**-**	**-**
Incidentele baten					
Sportbedrijf	Dienstverleningsovereenkomst Technische dienst gemeente-Ataro BV	54			
Mutaties reserves	Algemene reserve - onttrekking subsidie compensatie OZB verenigingen	5			
Mutaties reserves	Algemene reserve - onttrekking voor project Oppakken kansen recreatie en toerisme/opstellen beleidsplan	13			
Mutaties reserves	Algemene reserve - onttrekking voor beleidsnotitie 'Zorgdragen voor historisch erfgoed'	25	25		
Recreatie en toerisme	Bijdrage van de Provincie (exploitatie)	13	24		
Totaal Incidentele baten		**110**	**49**	**-**	**-**
Totaal incidentele baten en lasten		**44**	**-**	**-**	**-**

Reserves en voorzieningen

Overzicht reserves

Het overzicht van de reserves van programma 5. port, cultuur en recreatie ziet er als volgt uit:

Naam reserve (bedragen x € 1.000)	Stand 01-01-2018	Stand 01-01-2019	Stand 01-01-2020	Stand 01-01-2021	Stand 01-01-2022
Bestemmingsreserves					
Privatisering sportaccommodaties	397				
Totaal	**397**	**0**	**0**	**0**	**0**

Reserves ter dekking kapitaallasten					
De Cirkel/De Duim	41	321	297	273	249
Speelvoorzieningen kinderen met beperking	0	85	85	85	85
Sportvelden RPSC	120	120	120	120	120
Totaal	**162**	**527**	**503**	**479**	**454**
Totaal programma 5	**559**	**527**	**503**	**479**	**454**

Toelichting ontwikkelingen reserves
Op hoofdlijnen is sprake van de volgende mutaties:

Privatisering sportaccommodaties
Over de reserve Privatisering sportaccommodaties is in 2018 beschikt voor een bedrag van € 397.000. Dit bedrag is gebruikt voor de afwikkeling van de privatisering van de accommodatie van de voetbalvereniging Angerlo Vooruit ten behoeve van de nieuwbouw/renovatie.

De reserves ter dekking van kapitaallasten lichten wij verder niet toe. Het gaat hier om reserves die gevormd zijn bij het activeren van bepaalde investeringen ter dekking van hier uit voortvloeiende kapitaallasten. Op grond van de voorschriften (BBV) moeten deze bruto gepresenteerd worden. Dat wil zeggen dat wij verplicht zijn de volledige lasten in de begroting te presenteren. De jaarlijkse bijdragen vanuit de reserves staan hiertegenover.

Overzicht voorzieningen

Er zijn geen voorzieningen betreffende programma 5. Sport, cultuur en recreatie.

Meerjareninvesteringsplan

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Separaat voorstel	Start jaar	Jaar gereed	Netto inv.	Afschr. termijn	Afschrijving 2019	2020	2021	2022
Kunstgrasvelden (2 stuks)		2019	2019	80	10	0	8	8	8
Totaal Investeringen				**80**		**0**	**8**	**8**	**8**

Toelichting investeringen

Kunstgrasvelden (2 stuks)
In het kader het stimuleren van meer bewegen voor kinderen stellen wij voor een tweetal kunstgrasvelden in de dorpen te gaan realiseren. Vooral in de nabijheid van scholen kan een kunstgrasveld in de wijk uitkomst bieden. Zowel de kinderen uit de buurt als van de school kunnen er gebruik van maken. Wij hebben goede ervaringen opgedaan met het Cruijff Court in Zevenaar. Kinderen gaan weer naar buiten en bewegen.

6. SOCIAAL DOMEIN

Omschrijving
Dit programma gaat over de beleidsvelden maatschappelijke ontwikkeling, jeugd, arbeidsparticipatie, leefbaarheid en wijkgericht werken, vrijwilligers- en mantelzorgbeleid. Samen vormen deze beleidsvelden het Sociaal Domein. Hier rekenen we ook natuur- en milieueducatie toe. Voor het realiseren van de opgaven in het Sociaal Domein nemen we ook onderdelen uit de beleidsvelden sport, cultuur, veiligheid, ruimtelijke ordening en volkshuisvesting, gezondheid en onderwijs mee die bij andere programma's zijn ondergebracht.

Om de doelstellingen op het gebied van jeugd en maatschappelijke ondersteuning te bereiken hebben we 10 integrale ontwikkelroutes opgesteld, waar we op in zetten om de zorg in onze gemeente beter te organiseren. Hiermee kunnen we inzet van duurdere zorg voorkomen en ook kostenbesparingen in maatwerkvoorzieningen realiseren.
De 10 ontwikkelroutes zijn:
1. Vergroten van opgroeikansen
2. Bevorderen gezonde leefstijl van inwoners
3. Versterken samenwerking tussen zorg en veiligheid
4. Bevorderen regie woonsituatie van kwetsbare inwoners (beschermd wonen)
5. Bevorderen zelfstandig wonen ouderen
6. Versterken van samenwerking maatschappelijke partners
7. Vergroten van ruimte voor initiatieven
8. Vergroten toegankelijkheid van informatie, advies, ondersteuning en zorg
9. Vergroten grip op kosten en flexibiliteit om in te spelen op innovatie inkoop en initiatieven van inwoners en andere partners
10. Versterken van het tellen, luisteren en vertellen om ontwikkelingen in het sociaal domein te volgen (verhalen inwoners, cliëntervaring, kwantitatieve informatie).

Wat willen we?
Wij willen de kansen en mogelijkheden van (kwetsbare) inwoners vergroten.

Ontwikkelingen
Beschut werk wordt verbreed
Het budget voor activering van en dienstverlening aan mensen in een kwetsbare positie wordt verhoogd, waarmee voor 20.000 extra personen de mogelijkheid voor beschut werk ontstaat. Dit leidt ertoe dat meer mensen met een beperking betaald werk kunnen verrichten, omdat gemeenten meer mogelijkheden krijgen om meer beschutte werkplekken te organiseren, maatwerk te bieden richting werk of werkgevers te 'ontzorgen'.

Voorkomen armoedeval
Wanneer mensen vanuit de bijstand aan het werk komen, is het van belang dat ze er ook echt op vooruit gaan. Daarom wil het kabinet met gemeenten afspraken maken over het lokaal beleid om de armoedeval te verkleinen. Ook blijft de huidige ruimte voor experimenten in de Participatiewet om bijstandsgerechtigden weer actief te krijgen op de arbeidsmarkt. Het regeerakkoord kondigt onder andere aan:
- verbeteren toegang gemeentelijke schuldhulpverlening
- betere samenwerking met partijen om oplopen van schulden te voorkomen
- preventie uithuisplaatsing, zeker als er kinderen bij betrokken zijn
- ruimte geven aan gemeenten om lokaal te experimenteren
- de overheid moet zelf als schuldeiser beter de beslagvrije voet respecteren en ruimte voor betalingsregelingen wordt verruimd
- samen met gemeenten en organisaties wordt landelijk dekkend netwerk van vrijwilligersprojecten gericht op schuldhulp georganiseerd
- extra geld van kabinet voor voorkomen van schulden/bestrijding van schulden in het bijzonder onder kinderen

Ontwikkeling abonnementstarief eigen bijdrage
Het kabinet wil in 2019 een vaste maximale bijdrage Wmo van € 17,50 invoeren. Vanaf 2020 geldt het abonnementstarief. Hiermee betalen alle inwoners die gebruik maken van Wmo-voorzieningen een vaste bijdrage van € 17,50 per vier weken onafhankelijk van het zorggebruik, inkomen en vermogen. De minister wil niet-AOW-gerechtigde meerpersoonshuishoudens geen eigen bijdrage laten betalen. Voor 2019 geldt een tussenvariant. Onduidelijk is of de inning van de vaste bijdrage van € 17,50 per 2020 centraal of decentraal plaatsvindt en of gemeenten of het CAK dit verzorgen. Het rijk compenseert de gemeenten voor inkomstenderving (door Rijk begroot op € 145 miljoen). Dit is naar verwachting onvoldoende voor volledige compensatie. Wij volgen de ontwikkelingen en bekijken wat de consequenties zijn.

Beleidskaders
- Visie 'Frisse wind in de wijk' (2013)
- Visie op een krachtige en samenhangende aanpak op het sociale domein in de regio Arnhem (2013)
- Beleidsnota 'Meedoen in tijden van schaarste' (2013)
- Visiedocument 'Verbinding Jeugd en Passend Onderwijs in de Liemers' (2015)
- Convenant Schoolveiligheid (Financiële en inhoudelijke onderlegger: Samenwerkingsagenda Veilig en Zorgzaam Schoolklimaat)
- Beleidsplan onderwijs en jeugd 2015-2019
- Visie Vrijwillige inzet en Mantelzorg 2016-2020 Zevenaar (2016)
- Notitie mantelzorgersbeleid Rijnwaarden 2016-2019 'Rijnwaarden in actie voor mantelzorgers' (2016)
- Kaders professioneel welzijnswerk 2016-2019 gemeente Rijnwaarden (2016)
- Radar-rapport behorende bij raadsvoorstel 'Toekomst uitvoering participatiewet' (vastgesteld: raad Rijnwaarden 27-6-2017 en raad Zevenaar 6-7-2017)
- Agenda werk en economie (april 2018)
- Businesscase RSD (mei 2018)
- Beleidskader Jeugd en Maatschappelijke ondersteuning 2018 en verder (2018)
- Regiovisie huiselijk geweld en kindermishandeling 2015-2019 (2015)

WAT WILLEN WE?

6.1 Structuurversterking (overkoepelend) incl. toegang

Het versterken van de sociale structuur én de 'basis op orde' in onze gemeente. Het gaat hier om het geheel van inwoners, organisaties, diensten en voorzieningen. De essentie is de samenhang tussen de mensen te versterken, de leefbaarheid te vergroten en de participatie in de stad, dorpen en wijken te bevorderen. Wij versterken deze structuur onder andere door inwoners en organisaties te faciliteren bij initiatieven, hen daarbij te ondersteunen en te positioneren. Daarbij investeren we in ontmoeting dichtbij onze inwoners en maatschappelijke partners. Als regisseur stellen wij ons actief op om verbindingen te initiëren en te stimuleren. Het gaat tot slot ook om grip op de kosten en flexibiliteit ten aanzien van inkoop en verantwoording binnen het sociaal domein te versterken.

6.2 Jeugd en maatschappelijke ondersteuning

We gaan op het gebied van jeugd en maatschappelijke ondersteuning uit van de kracht van de samenleving en sluiten aan bij de leefwereld van inwoners en gezinnen. Onze activiteiten zijn erop gericht de inwoners in hun kracht te zetten en de samenleving actiever maken. Hierbij houden we oog voor kwetsbaarheid, vergrijzing en voor jeugd en gezin. Daarbij zijn we gericht op het verminderen van de kosten van jeugdhulp en maatschappelijke ondersteuning.

Beleidsindicatoren (verplicht)

Naam	Jaar meting	Gelderland	Zevenaar	Werkelijk 2008	Werkelijk 2012	Werkelijk 2016	Begroting 2019	Begroting 2022
Cliënten met een maatwerkarrangement Wmo (aantal per 10.000 inwoners)	2017	55,00	72,00			71,00	73,00	75,00
Toelichting	Het aantal cliënten (per 1.000 inwoners in de betreffende bevolkingsgroep) is voor onze gemeente redelijk stabiel. Provinciaal gezien ligt het aantal een stuk lager. Wij proberen in te zetten op het ontwikkelen van toereikende algemene voorzieningen die voorliggend kunnen zijn op een maatwerkarrangement. Op die manier proberen wij de stijging te beperken.							
Jongeren met een delict voor de rechter (% 12 t/m 21 jarigen)	2015	1,29	0,82	1,61	1,54		0,78	0,74
Toelichting	Het percentage jongeren (12-21 jaar) dat met een delict voor de rechter is verschenen daalt de afgelopen jaren, zowel in Gelderland als in onze gemeente. In onze gemeente van 2,4% (2006) naar 0,82%. Wij denken dat dit percentage de komende jaren nog iets zal dalen. Wij voeren geen specifiek beleid om deze cijfers verder te laten dalen. Ons beleid is erop gericht jongeren kansrijk en veilig te laten opgroeien en waar nodig jeugdhulp aan te bieden.							
Jongeren met jeugdbescherming (% van alle jongeren tot 18 jaar)	2017	1,00	1,10			1,00	1,05	1,00
Toelichting	Deze beleidsindicator betreft het percentage jongeren tot 18 jaar met een jeugdbeschermingsmaatregel ten opzichte van alle jongeren tot 18 jaar. Dit percentage ligt in onze gemeente (1,1%) ongeveer op het niveau van de Gelderse gemeenten. Wij verwachten dat op de langere termijn het percentage iets af zal nemen. Ons beleid is er, via de ontwikkellijnen uit de beleidsnotitie Jeugd en Maatschappelijke ondersteuning, op gericht deze cijfers zo laag mogelijk te laten zijn. Dit doen wij door erin te investeren jongeren kansrijk en veilig op te laten groeien en waar nodig jeugdhulp aan te bieden. Wij zetten daarop lokaal en regionaal activiteiten in om de toegang te versterken en wij investeren in preventie en voorliggende voorzieningen.							
Jongeren met jeugdhulp (% van alle jongeren tot 18 jaar)	2017	9,60	12,70			10,10	13,20	12,60
Toelichting	Het percentage jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp ten opzicht van alle jongeren tot 18 jaar is zowel in Zevenaar als Gelderland stijgende. Wij verwachten dat op de langere termijn het percentage af zal nemen. Ons beleid is erop gericht via de ontwikkellijnen uit de beleidsnotitie Jeugd en Maatschappelijke ondersteuning, te investeren in jongeren kansrijk en veilig te laten opgroeien, maar zeker ook om jeugdhulp aan te bieden waar nodig. Wij zetten daarop lokaal en regionaal activiteiten in om de toegang te versterken en wij investeren in preventie en voorliggende voorzieningen.							

Jongeren met jeugdreclassering (% kinderen 12 tot 23 jaar)	2017	0,40	0,50			0,40	0,40	0,37
Toelichting	Het percentage jongeren (12-22 jaar) met een jeugdreclasseringsmaatregel ten opzichte van alle jongeren (12-22 jaar) is redelijk stabiel. Gelet op onze activiteiten op basis van de Kadernota Integrale veiligheid en onze aanpak op de ontwikkellijn zorg & veiligheid uit de beleidsnotitie Jeugd en Maatschappelijke ondersteuning verwachten wij dat het percentage, door de preventieve werking, de komende jaren iets zal dalen.							
Kinderen in armoede (% kinderen tot 18 jaar)	2015	6,58	5,31	3,35	3,94		5,10	4,60
Toelichting	Het percentage kinderen tot 18 jaar dat in een gezin leeft dat van een bijstandsuitkering moet rondkomen is de laatste jaren gestegen. In onze gemeente was 2009 het jaar met de laagste score (3,06%). Gelet op de economische ontwikkelingen en de terugloop van het aantal bijstandsgerechtigden verwachten wij de komende jaren een daling. Meest recente beschikbare cijfers dateren uit 2015							

6.3 (Arbeids)Participatie

Wij willen de zelfredzaamheid van onze inwoners, de sociale cohesie en de lokale economie bevorderen. Daarom streven wij naar een inclusieve arbeidsmarkt. Een arbeidsmarkt waaraan alle inwoners zo zelfstandig mogelijk kunnen deelnemen, ongeacht leeftijd, achtergrond of arbeidshandicap. Inwoners die minder zelfredzaam zijn, ondersteunen wij door middel van verschillende voorzieningen.

Beleidsindicatoren (verplicht)

Naam	Jaar meting	Gelderland	Zevenaar	Werkelijk 2008	Werkelijk 2012	Werkelijk 2016	Begroting 2019	Begroting 2022
Banen (aantal per 1.000 inwoners 15 t/m 64 jaar)	2017	752,00	618,50				705,00	720,00
Toelichting	Het aantal banen (per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar) laat, in vergelijking tot 2016 (664,6) in Zevenaar een lichte daling zien in 2017 naar 618,5. Het provinciaal gemiddelde ligt op 752 banen per 1000 inwoners.							
Lopende re-integratievoorzieningen (aantal per 10.000 inwoners van 15 t/m 64 jaar)	2017						18,00	19,50
Toelichting	Het aantal reïntegratievoorzieningen (per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar) ligt in 2017 op 12,3 personen met lopende re-integratievoorziening per duizend inwoners.							

Netto arbeidsparticipatie (% werkzame beroepsbevolking t.o.v. beroepsbevolking)	2017	67,30	64,30		65,00	68,00

Toelichting

Het percentage van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de (potentiële) beroepsbevolking ligt in gemeente Zevenaar met 64,3% licht onder het landelijk gemiddelde van 66,7% (2017). Dit heet netto arbeidsparticipatie
De werkeloosheid in gemeente Zevenaar ligt met 4,6% onder het landelijk gemiddelde van 4,9% (2017).

Landelijk is de dalende trend van de netto arbeidsparticipatie sinds 2015 gekeerd en er is nu sprake van een stijging. Wij verwachten dat deze stijging ook voor onze gemeente vorm krijgt.

Personen met een bijstandsuitkering (aantal per 10.000 inwoners)	2017	35,90	33,60		31,50	28,00

Toelichting

Het aantal personen met een bijstandsuitkering (per 1.000 inwoners) is de afgelopen jaren gestegen, deels door verbreding van de participatiewet en deels onder invloed van de economische crisis. Er is een voorzichtige stabilisering van het aantal personen met een bijstandsuitkering zichtbaar. Op basis van de economische ontwikkelingen gaan wij de komende jaren uit van een voorzichtige daling, immers is ten gevolge van de verbreding van de participatiewet er een (potentieel) groter aantal mensen aanwezen op gemeentelijke bijstand. Het gemiddeld aantal bijstandsuitkeringen in 2017 per 1.000 inwoners ligt met 33,6 ligt net onder het gemiddelde van de provincie Gelderland (35,9) en ligt onder het landelijk gemiddelde (41,9). De RSD wordt een netwerkorganisatie en maakt flexibele afspraken met ondernemers, onderwijs en andere overheden. Hierdoor zal het aantal bijstandsgerechtigden naar verwachting verder dalen.

Werkloze jongeren (% 16 t/m 22 jarigen)	2015	1,52	0,63		0,55	0,50

Toelichting

Het percentage werkeloze jongeren (16-22 jaar) ligt in de huidige gemeente Zevenaar (0,44%) nadrukkelijk lager dan in Rijnwaarden 1,19%). In Rijnwaarden is ook sprake van relatief grote schommelingen tussen 2,50% in 2010 en 0,59% in 2014. In Zevenaar lag het percentage sinds 2011 rond de 0,83%, in 2015 is er een daling te zien naar 0,44%. In beide voormalige gemeenten lag de top in 2010. Op basis van de actuele economische ontwikkelingen verwachten wij ook voor de komende jaren nog een daling van het aantal werkloze jongeren.

WAT DOEN WE?

6.1 Structuurversterking (overkoepelend) incl. toegang

6.1.1 Stimuleren en faciliteren initiatieven in de samenleving — **Jaar realisatie 2021**

Wij dagen onze inwoners, ondernemers en maatschappelijk middenveld uit om zelf met goede ideeën te komen en te participeren bij beleidsvorming. Wij organiseren hiervoor rondetafelgesprekken.
Wij gaan het zelf organiserend vermogen en de denkkracht in de stad, wijken en dorpen optimaliseren. Uitgangspunten die we hierbij hanteren zijn: bewoners als eerste aan zet, gelijkwaardige partners, alleen op verzoek, 'ja en' cultuur, benut wat er is, olievlek en gewoon doen. Deze uitgangspunten passen we toe in Het Krachtlokaal: hét Zevenaarse platform voor inwonerinitiatieven. Het burgerbudget maakt het mogelijk om samen met de inwoners projecten op te pakken en te realiseren. Deze activiteit is verbonden met activiteiten in het kader van burgerparticipatie en leefbaarheid in programma 0.

6.1.3 Vergroten toegankelijkheid informatie, advies, ondersteuning en zorg — **Jaar realisatie 2022**

Het voeren van eigen regie door inwoners staat of valt met de toegankelijkheid van informatie, advies, ondersteuning en zorg. Wij stellen daarom alles in het werk om ervoor te zorgen dat iemand die iets nodig heeft de kortste en snelste weg weet te vinden. Of iemand nu het adres van de lokale voetbalclub zoekt of acuut intensieve zorg nodig heeft, de weg naar het antwoord moet snel gevonden worden, zonder omwegen of onnodig oponthoud. Dit vraagt om een slimme inrichting van het hele veld en om adequate informatie hierover voor iedereen die dit aangaat.

6.1.4 Vergroten grip op kosten — **Jaar realisatie 2022**

Meer grip op financiën is essentieel om goed in te (kunnen) spelen op (toenemende) ondersteunings- en zorgvragen. Tegelijkertijd is er de wens om in de aanpak meer flexibiliteit in te bouwen om bijvoorbeeld (tijdelijke) initiatieven te honoreren en om budget te reserveren voor de inzet van subsidies en innovatie. Ook is het wenselijk om de verschuiving te realiseren van individuele maatwerkvoorzieningen naar algemene voorzieningen, waarbij we meer preventief en domeinoverstijgend te werk gaan: jeugd, maatschappelijke ontwikkeling, participatie en onderwijs.

6.1.5 Versterken tellen, luisteren en vertellen om ontwikkelingen in het sociaal domein te volgen — **Jaar realisatie 2022**

Om de ontwikkelingen in het sociaal domein te volgen, bij te sturen en te delen is het belangrijk instrumentarium te ontwikkelen om te monitoren. Het gaat hierbij onder andere om verhalen van inwoners, cliëntervaringen en kwantitatieve informatie.

6.2 Jeugd en maatschappelijke ondersteuning

6.2.1 Inkoop zorg en ondersteuning Jeugd en Wmo — **Jaar realisatie 2022**

We bieden zorg- en ondersteuningstrajecten (maatwerkvoorzieningen) jeugdhulp en Wmo door middel van regionale inkoop via de modulaire gemeenschappelijke regeling (MGR) en inkoop op bovenregionale- en landelijk schaal. We zoeken hierbij continu naar mogelijkheden om de kosten te beheersen. Ook voor de komende periode is dit gezien de grote omvang in relatie tot de gemeentebegroting een belangrijk

6.2.2 Stimuleren en ontwikkelen van preventieve activiteiten — **Jaar realisatie 2022**

In de beleidsnotitie Jeugd en Maatschappelijke ondersteuning is veel aandacht voor preventieve activiteiten. Hiermee kunnen we inzet van duurdere zorg voorkomen en ook kostenbesparingen in maatwerkvoorzieningen realiseren.

De ontwikkelroutes gericht op preventie zijn:

- Vergroten van opgroeikansen
- Bevorderen gezonde leefstijl van inwoners
- Bevorderen regie woonsituatie van kwetsbare inwoners (beschermd wonen)

- Bevorderen zelfstandig wonen ouderen

6.2.3 Versterken samenwerking tussen zorg en veiligheid — Jaar realisatie 2022

Zorg en veiligheid liggen in de aanpak vaak in elkaars verlengde. Om goede ondersteuning en zorg tot stand te brengen èn te handelen in het belang van de veiligheid en leefbaarheid, moeten (zorg)professionals goed samenwerken met hun veiligheidspartners. Ook is de ontwikkeling van een preventieve aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling in samenwerking met de lokale toegang en zorg- en maatschappelijke partners belangrijk.

6.2.4 Ondersteunen mantelzorgers — Jaar realisatie 2019

Wij zetten in op waardering en ondersteuning van mantelzorgers door het aanbieden van voorzieningen die de zorg van mantelzorgers moeten verlichten. Daarnaast zetten wij in op ondersteuning van de mantelzorger door zijn/haar omgeving: onderwijs, bedrijfsleven, zorginstellingen en verenigingsleven. Hiertoe realiseren wij een expertisecentrum mantelzorg. De bestaande budgetten mantelzorg zijn hiervoor toereikend.

6.3 (Arbeids)Participatie

6.3.2 Uitvoeren Agenda Economie en Participatie — Jaar realisatie 2019

Met de agenda Economie en Participatie willen wij kansen op de arbeidsmarkt voor inwoners stimuleren door te investeren in een stevigere verbinding tussen onderwijs, ondernemers en overheid. Hiervoor versterken wij het accounthouderschap, investeren wij in scholing, ontwikkelen wij leerwerkcentra, werken wij aan sociale impact en benutten wij de grensregio, samen met de ons omringende gemeenten, het onderwijs, ondernemers en andere overheden.

6.3.3 Inburgeringsbeleid — Jaar realisatie 2022

We zetten ons er voor in dat statushouders zo snel mogelijk kunnen beginnen met integreren en participeren. We doen dat samen met alle inwoners van onze gemeente. Integratie en participatie starten direct bij de huisvesting van de statushouder in onze gemeente.

6.3.4 Minimabeleid (inclusief schuldhulpverlening) — Jaar realisatie 2019

Het gemeentelijk minimabeleid is gericht op het voorkomen en bestrijden van armoede en schulden. Schuldhulpverlening wordt laagdrempelig aangeboden. Inkomensondersteuning is er voor onze inwoners die voor langere tijd zijn aangewezen op een laag inkomen. Onze inkomensondersteuning is er op gericht om onze inwoners te laten participeren in de samenleving. De beste weg uit armoede is werk. Extra zorg en aandacht gaat in ons beleid uit naar chronisch zieken, kinderen en ouderen.

VERBONDEN PARTIJEN

Bedragen x € 1.000

Naam	Openbaar belang en doel	Bijdrage 2019
Bedrijfsvoeringsorganisatie Doelgroepenvervoer Regio Arnhem-Nijmegen (DRAN)	De vervoersorganisatie is ingesteld ter gemeenschappelijke behartiging van de belangen van de deelnemers met betrekking tot het tot stand brengen, ontwikkelen en in stand houden van een kwalitatief hoogwaardig, herkenbaar, efficiënt en eenvoudig te gebruiken doelgroepenvervoer. Hierbij wordt rekening gehouden met de mogelijkheden van reizigers en hun sociale netwerk en wordt erop toegezien dat het aanvullend vervoer ook in het buitengebied en de kleine kernen voldoende gewaarborgd is en dat het vervoer een optimale aansluiting heeft op het openbaar-vervoer-netwerk.	1.142

MGR Sociaal domein Centraal-Gelderland

Regionale samenwerking in het sociaal domein moet leiden tot kwalitatief goede en efficiënte dienstverlening aan de inwoners van de 11 gemeenten. Daarbij is het lokale beleid leidend. De MGR is van en voor de samenwerkende gemeenten. 497

De doelstelling van de MGR verschilt per module. Zo willen gemeenten samenwerken binnen de inkoop van het sociaal domein:

- Samen sterker staan in de transformatie van het sociaal domein;
- Samenwerking moet leiden tot verhoging van de kwaliteit van zorg, efficiency in de uitvoering van taken, lastendrukverlaging bij aanbieders door eenduidige uitvoering en versnelling van de transformatie door bundeling van kennis en inkoopkracht.

Samenwerking bij Onderwijszaken is gericht op:

- Op eenduidige wijze uitvoeren van de Leerplichtwet;
- Uitvoering geven aan de regionale RMC-taak (regionale meld- en coördinatiefunctie) op het gebied van voortijdig schoolverlaten;

Vanuit de module Onderwijszaken wordt samengewerkt met scholen, samenwerkingsverbanden passend onderwijs, sociale wijkteams, jeugdzorg en het Openbaar Ministerie met als doel de ontwikkelingskansen van kinderen en jongeren te optimaliseren.

Samenwerking bij het WSP heeft als slogan: 'samen werken aan werk'.

- Er is sprake van een regionale arbeidsmarkt die voorbij de grenzen van gemeenten gaat;
- Het vanuit één servicepunt samen met UWV benaderen van werkgevers en het matchen zodat er werkplekken ontstaan voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt, levert voor inwoners van gemeenten nieuwe kansen op om hun inkomenspositie en leefomstandigheden te verbeteren.

WAT KOST HET?

Exploitatie (bedragen x € 1.000)	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Lasten					
Kadernota 2018-2022	49.891	49.687	48.885	48.822	48.641
Tot 2e Voortgangsrapportage	82	44	44	44	44
2e Voortgangsrapportage	322	72	72	72	72
Lasten na 2e Voortgangsrapportage	50.296	49.803	49.001	48.938	48.757
Mutaties begroting					
1. Autonome ontwikkelingen		-394	-502	-550	-491
- Actualisatie kapitaallasten MJB 2019-2022		-358	-283	-208	-149
- Bijdrage exploitatie gemeenschappelijke regeling SDL/RSD		160	145	130	130
- Doorbelastingen naar taakvelden		-92	-92	-92	-92
- Nieuwe opdracht RSD/Businesscase RSD		-114	-282	-282	-282
- Participatiebudget		10	10	-98	-98
2. Actualisatie bestaand beleid		-13	-13	-72	-72
- Versterking armoede- en schuldenbeleid		-13	-13	-72	-72

Totaal mutaties lasten		**-407**	**-515**	**-622**	**-563**
Totaal lasten begroting	**50.296**	**49.396**	**48.487**	**48.316**	**48.194**
Baten					
Kadernota 2018-2022	12.874	12.473	12.068	12.068	12.068
Tot 2e Voortgangsrapportage					
2e Voortgangsrapportage					
Baten na 2e Voortgangsrapportage	**12.874**	**12.473**	**12.068**	**12.068**	**12.068**
Mutaties begroting					
Totaal mutaties baten					
Totaal baten begroting	**12.874**	**12.473**	**12.068**	**12.068**	**12.068**
Saldo voor bestemming	**-37.421**	**-36.923**	**-36.418**	**-36.248**	**-36.126**
Mutaties reserves					
Onttrekkingen					
Kadernota 2018-2022	50	175	25		
Tot de 2e VGR	342	24	24	24	24
2e Voortgangsrapportage					
Begroting					
Totaal onttrekkingen reserves	**392**	**199**	**49**	**24**	**24**
Toevoegingen					
Kadernota 2018-2022	200				
Tot 2e Voortgangsrapportage	280				
2e Voortgangsrapportage					
Begroting					
Totaal toevoegingen reserves	**480**				
Totaal mutaties reserves	**-88**	**199**	**49**	**24**	**24**
Saldo na bestemming	**-37.509**	**-36.724**	**-36.369**	**-36.224**	**-36.102**

Toelichting financiële ontwikkelingen

Lasten

1. Autonome ontwikkelingen

Actualisatie kapitaallasten MJB 2019-2022

De kapitaallasten zijn op basis van uitgestelde investeringen, nieuwe afschrijvingstermijnen en wijziging BBV geactualiseerd. Zie voor een nadere toelichting het hoofdstuk Financiën, onderdeel 'Kaders en uitgangspunten'.

Bijdrage exploitatie gemeenschappelijke regeling SDL/RSD

In juli jl. is de gewijzigde begroting 2018 en de meerjarenbegroting 2019-2022 van de SDL/RSD door het AB vastgesteld. De financiële gevolgen voor 2019-2022 zijn verwerkt in deze meerjarenbegroting. De hogere lasten worden veroorzaakt door loon- en prijsontwikkelingen, een hoger aandeelpercentage van de toegerekende exploitatiekosten, toename van de formatie en een correctie i.v.m. een foutieve raming van de salariskosten in de vastgestelde begroting 2018.

Doorbelastingen naar taakvelden
Ten behoeve van de harmonisatie van de tarieven (riool en afval) is een nieuwe doorbelasting naar de taakvelden begroot. Deze doorbelasting is budgettair neutraal opgenomen in deze begroting.

Nieuwe opdracht RSD/Businesscase RSD
In de raadsvergadering van 4 juli 2018 is ingestemd met de 'Nieuwe opdracht RSD/Businesscase RSD. De financiële effecten zijn verwerkt in de meerjarenbegroting 2019-2022.

Participatiebudget
De budgetten zijn aangepast aan de bedragen zoals opgenomen in de meicirculaire 2018. De mutaties hebben m.n. betrekking op het onderdeel re-integratie Wwb klassiek.

2. Actualisatie bestaand beleid
Versterking armoede- en schuldenbeleid
Ter versterking van het gemeentelijk armoede- en schuldenbeleid stelt het Rijk voor de jaren 2018 tot en met 2020 geld ter beschikking voor het voorkomen van schulden en de bestrijding van armoede, in het bijzonder onder kinderen. Deze middelen worden in onze gemeente zodanig ingezet dat een impuls wordt gegeven aan een verbetering van de toegang tot en de effectiviteit van de gemeentelijke schuldhulpverlening en de versterking van de lokale regie op het armoedebeleid. De van het Rijk ontvangen middelen die in enig jaar (nog) niet worden besteed, worden - via de resultaatbestemming bij de jaarrekening - toegevoegd aan het exploitatiebudget van het nieuwe jaar.

Overzicht baten en lasten op taakveld

Exploitatie (bedragen x € 1.000)		Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Lasten						
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	5.769	6.467	6.368	6.296	6.296
6.2	Wijkteams	3.597	3.167	3.167	3.167	3.167
6.3	Inkomensregelingen	16.025	15.675	15.078	15.078	15.078
6.4	Begeleide participatie	5.708	5.508	5.315	5.129	4.948
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	1.441	1.087	1.162	1.221	1.280
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	8.889	8.818	8.822	8.815	8.815
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	8.108	7.930	7.840	7.874	7.874
6.81	Geëscaleerde zorg 18+	39	39	39	39	39
6.82	Geëscaleerde zorg 18-	721	706	695	698	698
Totaal Lasten		**50.296**	**49.396**	**48.487**	**48.316**	**48.194**
Baten						
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	168	166	112	112	112
6.3	Inkomensregelingen	11.704	11.304	10.954	10.954	10.954
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	1.003	1.003	1.003	1.003	1.003
Totaal Baten		**12.874**	**12.473**	**12.068**	**12.068**	**12.068**
Saldo						
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	-5.601	-6.300	-6.256	-6.184	-6.184
6.2	Wijkteams	-3.597	-3.167	-3.167	-3.167	-3.167
6.3	Inkomensregelingen	-4.321	-4.371	-4.124	-4.124	-4.124
6.4	Begeleide participatie	-5.708	-5.508	-5.315	-5.129	-4.948
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	-438	-85	-160	-218	-277
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	-8.889	-8.818	-8.822	-8.815	-8.815
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	-8.108	-7.930	-7.840	-7.874	-7.874

6.81	Geëscaleerde zorg 18+	-39	-39	-39	-39	-39
6.82	Geëscaleerde zorg 18-	-721	-706	-695	-698	-698
Totaal Saldo		**-37.421**	**-36.923**	**-36.418**	**-36.248**	**-36.126**
Mutaties reserves						
0.10	Mutaties reserves	-88	199	49	24	24
Totaal Mutaties reserves		**-88**	**199**	**49**	**24**	**24**
Saldo Begroting na bestemming		**-37.509**	**-36.724**	**-36.369**	**-36.224**	**-36.102**

Overzicht van Incidentele baten en lasten

Onderwerp	Omschrijving	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Incidentele lasten					
Participatiebudget re-integratie	Pilot gemeente / UWV	50	25		
Participatiebudget re-integratie	Agenda Economie en Participatie	50			
Bijzondere bijstand	Overgang van bewindvoering naar budgetbeheer	25			
Schuldhulpverlening	Pilot Schuldenvrij Zevenaar	75			
Opvang minder-heden (asielzoekers)	Diverse kosten	57			
Totaal Incidentele lasten		**257**	**25**	**-**	**-**
Incidentele baten					
Kinderopvang	Opbrengst verhuur Rijnwaarden	24			
Mutaties reserves	Algemene reserve - onttrekking pilot gemeente/UWV	50	25		
Mutaties reserves	Algemene reserve - onttrekking Agenda economie en participatie	50			
Mutaties reserves	Algemene reserve - onttrekking Pilot schuldenvrij Zevenaar	75			
Opvang minder-heden (asielzoekers)	Bijdrage Rijk (exploitatie)	31			
Totaal Incidentele baten		**230**	**25**	**-**	**-**
Totaal incidentele baten en lasten		**-27**	**-**	**-**	**-**

Reserves en voorzieningen

Overzicht reserves

Bij het programma 6. Sociaal domein gaat het om de volgende reserves:

Naam reserve (bedragen x € 1.000)	Stand 01-01-2018	Stand 01-01-2019	Stand 01-01-2020	Stand 01-01-2021	Stand 01-01-2022
Bestemmingsreserves					
Extra inzet op re-integratie	180	180	180	180	180
Investeringen Sociaal Domein	124	324	0	0	0
Statushouders	117	117	117	117	117
Totaal	421	621	297	297	297
Totaal programma 6	421	621	297	297	297

Toelichting ontwikkelingen reserves

Investeringen Sociaal Domein
Voor wat betreft de reserve Investeringen sociaal domein is er in 2019 sprake van onttrekkingen van in totaal € 324.000 voor het uitvoeren van projecten in het kader van de Uitvoeringsagenda jeugd en Wmo.

Overzicht voorzieningen

Er zijn binnen programma 6. Sociaal domein geen voorzieningen.

Meerjareninvesteringsplan

Wij hebben geen investeringen gepland betreffende het sociaal domein.

7. VOLKSGEZONDHEID EN DUURZAAMHEID

Omschrijving
Dit programma gaat over de beleidsvelden volksgezondheid, milieu en duurzaamheid. Volksgezondheid richt zich op een gezonde leefomgeving en leefstijl. Duurzaamheid en milieu richten zich op energietransitie, CO_2 reductie, water (riolering), geluid, lucht, bodem en grond- en afvalstoffen. Ook gaat dit programma over de toezichthoudende en handhavende taken binnen deze beleidsvelden.

Wat willen we?
Behouden en bevorderen van een duurzame en gezonde leefomgeving voor nu en de volgende generaties.

Ontwikkelingen
Duurzaamheid en energietransitie
De ambitie richt zich nu op het energieneutraal worden, landelijk is de ontwikkeling ingezet om ook 'klimaatneutraal' te zijn. Een voorbeeld hiervan is de aanstaande 'Regionale Energie Strategieën (RES)'. Dit vraagt om extra inspanningen (middelen). Hieronder vallen ook de ontwikkelingen in het kader van de landelijk ambitie voor de transitie naar aardgas loos.

Beleidskaders
- Milieubeleidsplan 2013-2030 Zevenaar
- Beleidsvisie Externe Veiligheid 2012 Zevenaar
- Nota Bodembeheer 2011 Zevenaar
- Geluidbeleid 2008 Zevenaar
- Geluidbeleid Rijnwaarden
- Watertakenplan De Liemers 2017-2021
- Beleidskader Jeugd en Maatschappelijke ondersteuning 2018 en verder (2018)

WAT WILLEN WE?

7.1 Gezondheidszorg

We willen dat iedereen in onze gemeente gezond kan leven en opgroeien. Het accent ligt daarbij op jeugd en ouderen.

7.2 Duurzaamheid (energietransitie en CO_2 reductie)

In 2020 is minimaal 20% van de benodigde energie voor onze hele gemeente duurzaam opgewekt. In 2040 is dit 100%.

Beleidsindicatoren (verplicht)

Naam	Jaar meting	Gelderland	Zevenaar	Werkelijk 2008	Werkelijk 2012	Werkelijk 2016	Begroting 2019	Begroting 2022
Hernieuwbare elektriciteit (%)	2016	12,60	1,60					
Toelichting	Hernieuwbare elektriciteit is elektriciteit die is opgewekt uit wind, waterkracht, zon of biomassa. In de begroting 2020 komen we hier op terug.							

7.3 Duurzaam inzamelen en verwerken afval

In 2020 voldoen wij aan de doelstelling uit het programma Van Afval Naar Grondstof (VANG) van het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (IenW) en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG). Die doelstelling is maximaal 100 kg restafval per inwoner per jaar in 2020.

Beleidsindicatoren (verplicht)

Naam	Jaar meting	Gelderland	Zevenaar	Werkelijk 2008	Werkelijk 2012	Werkelijk 2016	Begroting 2019	Begroting 2022
Omvang huishoudelijke restafval (kg/inwoner)	2015	200,00	134,22		148,00	135,00	120,00	100,00

Toelichting

Het aantal kg niet gescheiden ingezameld huishoudelijk afval per inwoner ligt beduidend lager dan het landelijke gemiddelde. Waar in Rijnwaarden sinds 2011 (181 kg/inwoner) sprake is van een aanzienlijke daling van het restafval tot 111 kg/inwoner, is in Zevenaar het aantal sinds 2011 ongeveer gelijk gebleven (142 kg/inwoner). De komende jaren willen wij naar een hoeveelheid restafval van maximaal 100 kg/inwoner. De eerste stap gaan we in 2019 zetten door restafval minder vaak in te zamelen en de inzameling van GFT- en groenafval gratis te maken in de gehele gemeente.

7.4 Afvalwater en waterhuishouding

Wij willen de duurzaamheid in de buitenruimte bevorderen. Daarnaast hebben wij de wettelijke zorgplicht om het stedelijk afvalwater in te zamelen en te transporteren, de afvoer van het regenwater in de openbare ruimte en de grondwaterstand. Deze gemeentelijke taken zijn vastgelegd in het Watertakenplan De Liemers (WTP) 2017-2021.

7.5 Milieu

Wij willen een duurzame en gezonde omgeving om in te leven. Samen met de Omgevingsdienst Regio Arnhem zetten we ons daarom in voor een doelmatige uitvoering en handhaving van milieuwetgeving.

WAT DOEN WE?

7.1 Gezondheidszorg

7.1.3 Reguliere taken — Jaar realisatie 2022

Voor de periode 2017-2020 is door de gemeenten in Gelderland-Midden een regiovisie publieke gezondheid vastgesteld. Het accent ligt daarbij op jeugd en ouderen met de nadruk op veerkracht, eigen regie en het welbevinden van de inwoners.
De publieke gezondheid is direct verbonden met ontwikkelingen in bijvoorbeeld het sociaal domein en de Omgevingswet. Verschillende beleidsterreinen oefenen invloed uit op het stimuleren van een gezonde leefomgeving en leefstijl. Zo is het bevorderen van een gezonde leefstijl van inwoners één van de ontwikkellijnen in het beleidsplan Jeugd en Wmo. Dit beleidsplan werken wij verder uit in een uitvoeringsagenda voor de komende jaren.

7.2 Duurzaamheid (energietransitie en CO_2 reductie)

7.2.1 Invoeren van circulaire economie in Zevenaar — Jaar realisatie 2023

Voor het slagen van de energietransitie is een ander economisch model nodig: de Circulaire Economie. Hiermee optimaliseren we hergebruik én minimaliseren we waardevernietiging. Het Rijk heeft hier het Rijksbrede programma Circulaire Economie 'Nederland circulair in 2050' voor opgesteld. Wij vertalen dit concreet naar een:

- andere wijze van ontwerpen (planvorming, openbare ruimte e.d.)
- andere wijze van opdrachtverlening (aanpassen inkoop- en aanbestedingsbeleid e.d.)
- andere financiële afwegingen (zoals Total Cost of Ownership, het 'ontschotten' van potjes e.d.)
- een andere werkwijze van afval naar grondstof (in samenwerking met bedrijven, waterschap en gemeenten).

7.2.2 Energie neutraal maken eigen organisatie — Jaar realisatie 2025

Wij streven in 2025 naar een energieneutrale eigen organisatie. Hiervoor voeren we projecten uit op het gebied van gebouwen en vastgoed, bedrijfsvoering en mobiliteit.
In één van de projecten voeren we een onderzoek uit naar de manier waarop we ons eigen wagenpark verduurzamen.

7.2.3 Onderzoeken differentiatie bouwleges op basis van Energieprestatie coëfficiënt (EPC) — Jaar realisatie 2019

Wij gaan onderzoeken of het mogelijk is de gemeentelijke bouwleges bij nieuwbouwwoningen gedifferentieerd te heffen. Hierbij zal een relatie worden gelegd met de wettelijke energieprestatie-eisen.

7.2.4 Onderzoeken mogelijkheden deelname campagne fairtrade gemeente — Jaar realisatie 2021

'Fairtrade gemeente' is een predicaat dat vanuit 3 samenwerkende fairtrade organisaties kan worden toegekend als een gemeente op 6 criteria inzet toont voor fairtrade. Het gaat dan om gemeente in de zin van 'lokale gemeenschap', niet enkel 'gemeentelijke overheid'. Wij onderzoeken of er in de lokale samenleving animo is voor een werkgroep die fairtrade (en het behalen van het predicaat) wil oppakken.
Fairtrade nemen wij op in ons gemeentelijke inkoopbeleid, mogelijk onder het bredere vaandel van 'maatschappelijk verantwoord ondernemen'. Het facet fairtrade brengen wij periodiek onder de aandacht van inkopende budgethouders en betrokken in de periodieke peiling rond het inkoopbeleid.

7.2.5 Op weg naar aardgas loos Zevenaar — Jaar realisatie 2040

In 2020 is duidelijk hoe we onze gemeente aardgas loos gaan maken (warmtevisie en uitvoeringsprogramma). In twee wijken gaan we als 'proeftuin' aan de slag. Deze ervaringen en de regionale ontwikkelingen zoals de 'Wijk van de Toekomst' (Gelders Energieakkoord) gebruiken en volgen we. Bijvoorbeeld voor het opstellen van de warmtevisie en het uitvoeringsplan. In 2040 is Zevenaar van het aardgas af.
Het uitfaseren van aardgas is naast een technisch vraagstuk ook een sociaal en financieel vraagstuk dat de nodige inzet vergt.

7.2.6 Uitvoeren 'Gelders Energieakkoord in uitvoering' (2018-2023) — Jaar realisatie 2023

Wij zetten extra in op het uitvoeren van het Gelders Energieakkoord (zoals de discussietafels Inkoop, Wijk van de Toekomst en Samenwerking). Voor deze extra inzet is extra capaciteit (externe ondersteuning) nodig.

7.2.7 Uitvoeren van de Routekaart ...op weg naar een energie neutraal Zevenaar (2016-2020) — Jaar realisatie 2040

De Routekaart is een uitvoeringsagenda met verschillende projecten die bijdragen aan de CO_2-reductie en om energieneutraal te worden. Wij streven er naar om al in 2040 energieneutraal te zijn. Dit doen we onder andere door het professionaliseren van het Liemers Energieloket om nog beter de inwoner te bereiken, maar ook door een duurzaamheidsfonds waar initiatieven van derden gebruik van kunnen maken.

7.2.8 Uitvoeren van het uitvoeringsprogramma Routekaart energietransitie Regio Arnhem Nijmegen (2018-2023) — Jaar realisatie 2023

Ook de Regio Arnhem Nijmegen staat voor een opgave (in 2050 energieneutraal). Dit is een opgave voor alle vier de bestaande Portefeuillehouders-overleggen (Duurzaamheid, Mobiliteit, Wonen en Economie). De coördinatie is vanuit het portefeuillehoudersoverleg Duurzaamheid en wordt voorbereid via de regionale Icoongroep Slimme Duurzaamheid. Voor het halen van de opgave is het uitvoeringsprogramma opgesteld waarbij de focus van de regionale samenwerking ligt bij:

- Regionale Energiestrategie (RES)
- Energietransitie gebouwde omgeving
- Duurzame bedrijventerreinen
- Duurzaam en circulair inkopen en aanbesteden

7.3 Duurzaam inzamelen en verwerken afval

7.3.1 Verminderen restafval per inwoner (max. 100 kg) — Jaar realisatie 2020

Om deze doelstelling te gaan realiseren willen wij de hoeveelheid gescheiden ingezameld GFT- en groenafval verhogen. Om dat te bereiken gaan wij een aparte GFT-container invoeren die wij de inwoners gratis aanbieden. Ook kunnen inwoners groenafval op het aanbiedstation gratis aanbieden. Het aanbieden van restafval gaan wij ontmoedigen door dit minder vaak op te halen.
De aanvullende lasten worden gedekt binnen de afvalbegroting en verrekend via de afvalstoffenheffing.

7.4 Afvalwater en waterhuishouding

7.4.1 Uitvoeren duurzaamheidsmaatregelen Watertakenplan — Jaar realisatie 2019

Zoals in het Watertakenplan de Liemers 2017-2021 is opgenomen, wordt er serieus gefocust op duurzaamheid en klimaatverandering. Bij het ontwerpen en inrichten van zowel (afval)waterketen, watersysteem als openbare ruimte wordt hiermee rekening gehouden. Hierbij zoeken wij nadrukkelijk naar een integrale benadering bij grootonderhoud, reconstructie en nieuwbouw.

De volgende uitgangspunten hanteren wij bij alle plannen met betrekking tot afvalwaterketen, watersysteem en openbare ruimte:

1. Klimaatbestendig inrichten betreffende water, hitte en droogte;
2. Vasthouden, bergen en afvoeren;
3. Beperken wateroverlast in stedelijk gebied;
4. Scheiden bij de bron van hemelwater en vuilwater;
5. Vuilwater wordt via de riolering afgevoerd naar de zuivering;
6. Hemelwater voert bij voorkeur zichtbaar bovengronds af naar oppervlaktewater of bodem;
7. Anticiperen op klimaatverandering door rekening te houden met de verwachte effecten bij het ontwerp en inrichting van (afval)waterketen, watersysteem en openbare ruimte;
8. Milieutechnisch functioneren en oppervlaktewaterkwaliteit mag niet verslechteren ten opzichte van de huidige situatie;
9. Particulieren stimuleren voor meer groen in de tuin, voor hitte en water. Bewoners moeten zich zo veel mogelijk zelf verantwoordelijk voelen voor het verwerken van hemelwater op eigen terrein.

Wij gaan samen met andere Liemerse gemeenten en het waterschap dit jaar starten met het project 'Klimaatadaptatie De Liemers', zoals recent vanuit het Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie is voorgeschreven. Hiervoor zal een stresstest worden uitgevoerd om knelpunten en risico's op onder andere wateroverlast in kaart te brengen.

7.5 Milieu

7.5.1 Door stimuleren en handhaven wordt energie bespaart in het bedrijfsleven	Jaar realisatie	2022

Het uitgangspunt is dat het bedrijfsleven per jaar minimaal 1,5 % energie bespaart met een tussendoel voor 2020 van 7,5%. Wij gaan dit stimuleren en handhaven.

VERBONDEN PARTIJEN

Bedragen x € 1.000

Naam	Openbaar belang en doel	Bijdrage 2019
Reinigingsdienst de Liemers (RDL)	De RDL voert voor de deelnemende gemeenten taken uit op het gebied van reiniging en afvalinzameling.	1.581

WAT KOST HET?

Exploitatie (bedragen x € 1.000)	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Lasten					
Kadernota 2018-2022	9.351	9.353	9.150	9.067	9.067
Tot 2e Voortgangsrapportage	-1	-149	-149	-149	-149
2e Voortgangsrapportage	-205				
Lasten na 2e Voortgangsrapportage	9.144	9.204	9.001	8.918	8.918
Mutaties begroting					
1. Autonome ontwikkelingen		185	222	225	236
- Actualisatie kapitaallasten MJB 2019-2022		-83	-46	-43	-32
- Bijdrage Omgevingsdienst Regio Arnhem (ODRA)		17	17	17	17
- Doorbelastingen naar taakvelden		251	251	251	251
2. Actualisatie bestaand beleid		451	451	451	451
- Afval inzameling		451	451	451	451
Totaal mutaties lasten		636	673	677	687
Totaal lasten begroting	9.144	9.841	9.675	9.595	9.606
Baten					
Kadernota 2018-2022	7.931	7.967	7.992	7.992	7.992
Tot 2e Voortgangsrapportage					
2e Voortgangsrapportage	-17				
Baten na 2e Voortgangsrapportage	7.914	7.967	7.992	7.992	7.992
Mutaties begroting					
1. Autonome ontwikkelingen		5	4	4	4
- Actualisatie kapitaallasten MJB 2019-2022		5	4	4	4
2. Actualisatie bestaand beleid		405	405	405	405
- Afval inzameling		405	405	405	405
Totaal mutaties baten		410	410	409	409
Totaal baten begroting	7.914	8.377	8.401	8.401	8.400

Saldo voor bestemming	**-1.231**	**-1.464**	**-1.273**	**-1.194**	**-1.205**
Mutaties reserves					
Onttrekkingen					
Kadernota 2018-2022	328	425	117	20	20
Tot de 2e VGR	59	33	33	33	33
2e Voortgangsrapportage	51	-4	-4	-4	-4
Begroting		33	30	30	30
Totaal onttrekkingen reserves	**438**	**487**	**177**	**80**	**80**
Toevoegingen					
Kadernota 2018-2022					
Tot 2e Voortgangsrapportage		46	46	46	46
2e Voortgangsrapportage					
Begroting					
Totaal toevoegingen reserves		**47**	**47**	**47**	**47**
Totaal mutaties reserves	**437**	**440**	**130**	**33**	**33**
Saldo na bestemming	**-794**	**-1.023**	**-1.143**	**-1.161**	**-1.172**

Toelichting financiële ontwikkelingen

Lasten

1. Autonome ontwikkelingen

Actualisatie kapitaallasten MJB 2019-2022

De kapitaallasten zijn op basis van uitgestelde investeringen, nieuwe afschrijvingstermijnen en wijziging BBV geactualiseerd. Zie voor een nadere toelichting het hoofdstuk Financiën, onderdeel 'Kaders en uitgangspunten'.

Bijdrage gemeenschappelijke regeling VGGM 2019-2022

De bijdrage voor 2019 e.v. is aangepast o.b.v.:- nacalculatie werkelijke loonkostenontwikkeling van het CEP.- nieuwe verdeling gebaseerd op het aantal inwoners per 1-1-2018 (CBS) van de deelnemende gemeenten.

Bijdrage Omgevingsdienst Regio Arnhem (ODRA)

De omgevingsdienst (ODRA) is genoodzaakt haar tarieven vanaf 2019 te verhogen. Omdat de budgetten voor 2019 niet voor de inflatie zijn aangepast wordt voorgesteld om het budget vanaf 2019 met € 17.100 te verhogen om de werkelijke uitgaven in overstemming te brengen met de bijdrage.

Doorbelastingen naar taakvelden

Ten behoeve van de harmonisatie van de tarieven (riool en afval) is een nieuwe doorbelasting naar de taakvelden begroot. Deze doorbelasting is budgettair neutraal opgenomen in deze begroting.

2. Actualisatie bestaand beleid

Afval inzameling

De kosten voor afval zijn in 2019 € 451.000 hoger dan de oorspronkelijke begroting 2018. Op basis van de tweede VGR is de begroting al verhoogd met € 209.000. De begroting 2019 kent nog een extra verhoging van € 242.000. Daarvan komen er € 102.000 ten laste van hogere doorbelastingen, te weten inkomensregeling en belastingen. De kosten voor het product afval stijgen in totaal met € 140.000. Dit bedrag is opgebouwd uit twee bedragen. Het overgrote deel daarvan komt voor rekening van een nieuwe belasting op restafval, die het Rijk oplegt in het kader van de vergroening van het belastingstelsel. Voor Zevenaar is dat een bedrag van € 27 per ton, in totaal zo'n € 160.000. Daarnaast is er een voordeel ontstaan op de overige diverse producten van € 20.000.

Baten

1. Autonome ontwikkelingen

Actualisatie kapitaallasten MJB 2019-2022

De kapitaallasten zijn op basis van uitgestelde investeringen, nieuwe afschrijvingstermijnen en wijziging BBV geactualiseerd. Zie voor een nadere toelichting het hoofdstuk Financiën, onderdeel 'Kaders en uitgangspunten'.

2. Actualisatie bestaand beleid

Afval inzameling

De kosten voor afval zijn in 2019 € 451.000 hoger dan de oorspronkelijke begroting 2018. Op basis van de tweede VGR is de begroting al verhoogd met € 209.000. De begroting 2019 kent nog een extra verhoging van € 242.000. Daarvan komen er € 102.000 ten laste van hogere doorbelastingen, te weten inkomensregeling en belastingen. De kosten voor het product afval stijgen in totaal met € 140.000. Dit bedrag is opgebouwd uit twee bedragen. Het overgrote deel daarvan komt voor rekening van een nieuwe belasting op restafval, die het Rijk oplegt in het kader van de vergroening van het belastingstelsel. Voor Zevenaar is dat een bedrag van € 27 per ton, in totaal zo'n € 160.000. Daarnaast is er een voordeel ontstaan op de overige diverse producten van € 20.000.

Overzicht baten en lasten op taakveld

Exploitatie (bedragen x € 1.000)		Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Lasten						
7.1	Volksgezondheid	1.410	1.488	1.550	1.550	1.550
7.2	Riolering	3.153	3.618	3.699	3.698	3.711
7.3	Afval	3.027	3.381	3.377	3.372	3.370
7.4	Milieubeheer	1.369	1.170	863	790	790
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	185	184	186	185	184
Totaal Lasten		**9.144**	**9.841**	**9.675**	**9.595**	**9.606**
Baten						
7.2	Riolering	4.402	4.448	4.479	4.479	4.479
7.3	Afval	3.365	3.781	3.775	3.775	3.775
7.4	Milieubeheer	4	5	4	4	4
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	143	143	143	143	143
Totaal Baten		**7.914**	**8.377**	**8.401**	**8.401**	**8.400**
Saldo						
7.1	Volksgezondheid	-1.410	-1.488	-1.550	-1.550	-1.550
7.2	Riolering	1.249	830	780	781	768
7.3	Afval	337	400	397	403	405
7.4	Milieubeheer	-1.365	-1.166	-858	-786	-786
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	-42	-41	-43	-42	-41
Totaal Saldo		**-1.231**	**-1.464**	**-1.273**	**-1.194**	**-1.205**
Mutaties reserves						
0.10	Mutaties reserves	437	440	130	33	33
Totaal Mutaties reserves		**437**	**440**	**130**	**33**	**33**
Saldo Begroting na bestemming		**-794**	**-1.023**	**-1.143**	**-1.161**	**-1.172**

Overzicht van Incidentele baten en lasten

Onderwerp	Omschrijving	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Incidentele lasten					
Uitvoering en toezicht milieu	Stimuleren en handhaven energiebesparing bedrijfsleven	28	34		
Duurzaamheidsbeleid	Uitvoeren 'Gelders Energieakkoord in uitvoering' (2018-2023)	39			
Duurzaamheidsbeleid	Uitvoeren van de Routekaart ...op weg naar een energie neutraal Zevenaar	60			
Duurzaamheidsbeleid	Energieneutraal Eigen Organisatie	38	38		
Duurzaamheidsbeleid	Uitvoeren van het uitvoeringsprogramma Routekaart energietransitie Regio Arnhem Nijmegen (2018 - 2023)	10			
Duurzaamheidsbeleid	Op weg naar aardgas loos Zevenaar	200			
Totaal Incidentele lasten		**375**	**72**	**-**	**-**
Incidentele baten					
Mutaties reserves	Algemene reserve - onttrekking voor stimuleren en handhaven energiebesparing bedrijfsleven	28	34		
Mutaties reserves	Algemene reserve - onttrekking voor 'Gelders energieakkoord in uitvoering'	39			
Mutaties reserves	Algemene reserve - onttrekking 'Uitvoeren van de routekaart ..... op weg naar een energieneutraal Zevenaar'	60			
Mutaties reserves	Algemene reserve - onttrekking project Energieneutraal eigen organisatie	38	38		
Mutaties reserves	Algemene reserve - onttrekking uitvoeren 'Routekaart energietransitie Regio Arnhem-Nijmegen (2018-2023)'	10			
Mutaties reserves	Algemene reserve - onttrekking voor start project 'Op weg naar een aardgas loos Zevenaar'	200			
Totaal Incidentele baten		**375**	**72**	**-**	**-**
Totaal incidentele baten en lasten		**-**	**-**	**-**	**-**

Reserves en voorzieningen

Overzicht reserves

Naam reserve (bedragen x € 1.000)	Stand 01-01-2018	Stand 01-01-2019	Stand 01-01-2020	Stand 01-01-2021	Stand 01-01-2022
Bestemmingsreserves					
Reiniging	115				
Riolering	71	71	71	71	71
Totaal	186	71	71	71	71
Totaal programma 7	186	71	71	71	71

Toelichting ontwikkelingen reserves

Reiniging
De belangrijkste onttrekkingen uit de reserve Reiniging in 2018 zijn:
1. Aangepaste subsidieverordening oud papier voor een bedrag van € 33.000
2. Afval mutaties 2e Voortgangsrapportage in verband met de GFT-containers (€ 46.000)
3. Eenmalige afschrijving van de chips van de containers in de voormalige gemeente Rijnwaarden (€ 27.000)

Overzicht voorzieningen

De voorzieningen met betrekking tot programma 7. Volksgezondheid en duurzaamheid zijn:

Naam voorzieningen (bedragen x € 1.000)	Stand 01-01-2018	Stand 01-01-2019	Stand 01-01-2020	Stand 01-01-2021	Stand 01-01-2022
Begraafplaats	41	50	59	48	57
Vervanging riolering	5.169	5.427	4.983	4.931	4.932
Totaal programma 7	5.210	5.477	5.041	4.979	4.988

Toelichting mutaties voorzieningen

Op hoofdlijnen is sprake van de volgende mutaties:

Begraafplaats
Aan de voorziening voor groot onderhoud begraafplaats voegen wij op basis van een meerjarenonderhoudsplan jaarlijks een bedrag van € 9.000 toe aan de voorziening. In 2020 ramen wij een onttrekking van € 20.000.

Vervanging riolering
De toevoegingen en onttrekkingen voor vervanging van riolering baseren wij op het Watertakenplan 2017. In totaal voegen wij in de periode 2019-2022 een bedrag van € 2.512.000 toe aan de voorziening. De onttrekkingen in dezelfde periode zijn € 2.453.000.

Meerjareninvesteringsplan

Voor wat betreft het programma 7. Volksgezondheid en duurzaamheid hebben wij geen nieuwe investeringen gepland.

8. VOLKSHUISVESTING, RUIMTELIJKE ORDENING EN STEDELIJKE VERNIEUWING

Omschrijving
Dit programma gaat over de beleidsvelden ruimtelijke ordening, grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen) en wonen.

Wat willen we?
Wij willen een gemeente zijn waar het aantrekkelijk wonen, werken en leven is.

Ontwikkelingen
Economisch herstel
Het herstel van de economie in ons land heeft een grote impact op diverse activiteiten die wij als gemeente doen. Zeker op het gebied van wonen en ruimtelijke ordening.

Verbod asbestdaken
Vanaf 2024 zijn asbestdaken verboden. Eigenaren van bouwwerken met een asbest dak zijn vanaf dat moment in overtreding en komen in aanmerking voor een handhavingstraject.
Voorlichting en stimulering tot het tijdig verwijderen van dit asbest scheelt inzet capaciteit handhaving vanaf 2024.

Beleidskaders
- Structuurvisie Zevenaar 2012-2030
- Omgevingsvisie Gelders Eiland 2030
- Woonvisie Zevenaar
- Woonvisie Rijnwaarden (2009)
- Nota Vastgoedbeleid

WAT WILLEN WE?

8.1 Ruimtelijke Ordening

Wij streven naar een goede balans tussen de ontwikkeling van de stad Zevenaar met een bovenlokaal en regionaal voorzieningenniveau en leefbare kernen met een eigen lokaal voorzieningenaanbod. We maken gewenste (ruimtelijke) ontwikkelingen mogelijk en bevorderen de ruimtelijke kwaliteit en een veilige en gezonde fysieke leefomgeving. Hierbij respecteren wij het landschap en de daarin aanwezige natuur- en cultuurhistorische waarden.

8.2 Stedelijke vernieuwing

Via stedelijke vernieuwing zetten we in op de vitaliteit in dorpen en wijken. We nemen fysieke maatregelen die nodig zijn om wijken en dorpen toekomstbestendig te maken.

8.3 Wonen en bouwen

Wij hebben een toekomstbestendige woningvoorraad. Voor iedereen is er een geschikte woning en onze inwoners wonen prettig.

Beleidsindicatoren (verplicht)

Naam	Jaar meting	Gelderland	Zevenaar	Werkelijk 2008	Werkelijk 2012	Werkelijk 2016	Begroting 2019	Begroting 2022
Demografische druk (%)	2017	69,00	77,40		68,60	75,90	79,20	79,50
Toelichting	De som van het aantal personen van 0 tot 20 jaar en 65 jaar of ouder in verhouding tot de personen van 20 tot 65 jaar ligt in Zevenaar aanzienlijk hoger dan het landelijke gemiddelde. Dit heeft vooral te maken met de aanwezigheid van een relatief hoog aantal bejaardenhuizen/woonzorgcomplexen in Zevenaar.							
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden (€)	2017	644,00	564,30				564,30	564,30
Toelichting	Deze indicator betreft het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een éénpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten (OZB + afvalstoffenheffing + rioolheffing) betaald. Voor afval en riool zijn we kostendekkendheid, voor OZB hanteren we de inflatiecorrectie.							
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden (€)	2017	723,00	677,90				677,90	677,90
Toelichting	De indicator heeft betrekking op het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een meerpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten (OZB + afvalstoffenheffing + rioolheffing) verschuldigd is. Voor afval en riool zijn we kostendekkendheid, voor OZB hanteren we de inflatiecorrectie.							
Gemiddelde WOZ-waarde (per € 1.000)	2016	209,00	179,24				199,00	218,00
Toelichting	De ontwikkeling van de woningmarkt wordt conform landelijke cijfers als volgt ingeschat: 2018 --> 2019 +8% 2019 --> 2020 +5% 2020 --> 2021 +2% 2021 --> 2022 +2%							
Nieuw gebouwde woningen (aantal per 1.000 woningen)	2014	6,00	1,13		3,90	5,90	7,60	7,50
Toelichting	De woningmarkt is aangetrokken. Het aantal nieuwbouwwoningen dat wordt opgeleverd neemt toe. We zetten in op toevoeging van woningen, waar op lange termijn behoefte aan is. Het aantal opleveringen in 2018 baseren wij op het aantal woningen dat op 1 januari 2018 in aanbouw was. We verwachten een verdere toename van het aantal opleveringen in 2019 en verwachten dat deze lijn zich doorzet in de jaren daarna.							

8.4 Handhaving

Beschermen van de kwaliteit van de (leef-)omgeving door toezicht en handhaving.

WAT DOEN WE?

8.1 Ruimtelijke Ordening

8.1.1 Invoeren Omgevingswet — **Jaar realisatie 2021**

Voor 2021 zijn wij gereed voor de inwerkingtreding van de Omgevingswet. Wij stellen hiervoor een route vast in het procesplan implementatie Omgevingswet. Wij passen ons instrumentarium aan de nieuwe wettelijke vereisten aan. Hierbij is digitalisering van gegevens en het eenvoudig kunnen benaderen van die gegevens een belangrijk onderdeel. Wij zetten in op participatie van inwoners, ondernemers en instanties. Intern kijken wij naar de gevolgen voor de organisatie op het gebied van functies, cultuur, competenties en integraliteit. De Omgevingswet raakt de gehele organisatie.

8.2 Stedelijke vernieuwing

8.2.1 Herinrichten BAT-terrein — **Jaar realisatie 2019**

In 2018 zijn wij gestart met de herinrichting van het BAT-terrein. Het betreft een herstructurering van een bedrijventerrein. Dit biedt een kans om woningbouw te realiseren op een strategische plek bij de binnenstad, het treinstation en aan het landgoed. Met de huidige invulling is het gebied niet toegankelijk en vormt het een barrière in de stad. Door de herontwikkeling wordt het gebied toegankelijk en zo komt er onder meer een verbinding tussen het centrum en het landgoed en de groene wig. Met de eigenaar stemmen wij de stedenbouwkundige opzet van de woonblokken en de openbare ruimte af. Uitgangspunt daarbij is dat het industriële karakter zoveel mogelijk behouden blijft.
Wij hebben begin 2018 het voorterrein aangekocht, een deel van de gronden achter Huis Rijck en rondom Hal 12. Hiermee kunnen wij versneld uitvoering geven aan de inrichting van het voorterrein voor Hal 12 en gemeentehuis. De herinrichting van het voorterrein betekent een kwaliteitsslag voor onze gemeentelijke panden en een upgrade van de Kerkstraat. Het terrein achter Huis Rijck wordt deels ingezet voor de verkoop van Huis Rijck. Het overige deel vullen wij in met (fiets)parkeren en andere voorzieningen ten behoeve van Hal 12 en gemeentehuis. Voor de herinrichting van deze gronden moeten wij bovengronds en ondergronds maatregelen treffen.

8.3 Wonen en bouwen

8.3.1 Herontwikkelen Vestersbos Zevenaar — **Jaar realisatie 2020**

Herontwikkelen van de locatie van de voormalige schoolgebouwen van het Liemers College aan het Vestersbos in Zevenaar.

8.3.3 Verbeteren kwaliteit Dorpsplein Lobith — **Jaar realisatie 2020**

Om te komen tot een herinrichting van het Dorpsplein en een deel van de aangrenzende gebouwen worden voorbereidingskosten gemaakt. Hierbij moet u denken aan het bepalen van de scope van de opgave, de uitwerking van de opgave en mogelijk daarmee samenhangende onderzoeken en overleg met betrokkenen/omgeving. In het kader van de subsidie Sterk Bestuur ontvangen wij in 2018 een bijdrage van € 500.000. De hiervoor genoemde voorbereidingskosten kunnen ten laste van deze subsidie worden gebracht.

8.4 Handhaving

8.4.1 Uitvoeren doortastend handhavingsbeleid	Jaar realisatie 2019

Wij hebben nieuw toezicht en handhavingsbeleid ontwikkeld. Wij richten ons op actief toezicht, jaarlijkse speerpunten en het actief betrekken van inwoners. Het beleid op toezicht en handhaving biedt waarborg aan onze inwoners dat wij als overheid legitiem en controleerbaar handelen, maar ook maken we duidelijk op welke wijze we optreden als de regels niet nageleefd worden. De uitgangspunten voor de uitvoering van taken zijn: preventie, actief toezicht, datagedreven sturing en gebied- en projectgericht toezicht.
Gelet op het komende verbod op asbest daken (met ingang van 2024) gaan wij eigenaren voorlichten en stimuleren tot het tijdig verwijderen van dit asbest.

VERBONDEN PARTIJEN

Bedragen x € 1.000

Naam	Openbaar belang en doel	Bijdrage 2019
Omgevingsdienst Regio Arnhem (ODRA)	Uitvoering van meerdere taken op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving voor gemeenten uit de regio Arnhem. Ook is ODRA voor de deelnemende gemeenten het aanspreekpunt voor milieuvraagstukken.	609

WAT KOST HET?

Exploitatie (bedragen x € 1.000)	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Lasten					
Kadernota 2018-2022	4.990	4.358	3.232	4.604	7.470
Tot 2e Voortgangsrapportage	3.617	966	943	138	-2.496
2e Voortgangsrapportage	-94	-269	-218	-223	-221
Lasten na 2e Voortgangsrapportage	8.513	5.056	3.956	4.519	4.753
Mutaties begroting					
1. Autonome ontwikkelingen		-3	-6	-19	-24
- Actualisatie kapitaallasten MJB 2019-2022		-3	-6	-19	-24
Totaal mutaties lasten		-3	-6	-19	-24
Totaal lasten begroting	8.513	5.052	3.950	4.500	4.728
Baten					
Kadernota 2018-2022	3.542	4.024	2.862	4.175	7.040
Tot 2e Voortgangsrapportage	6.444		1.055	250	-2.384
2e Voortgangsrapportage	-88	-269	-218	-223	-221
Baten na 2e Voortgangsrapportage	9.898	4.833	3.699	4.202	4.435
Mutaties begroting					
1. Autonome ontwikkelingen		27	26	24	21
- Actualisatie kapitaallasten MJB 2019-2022		27	26	24	21
Totaal mutaties baten		27	26	24	21
Totaal baten begroting	9.898	4.860	3.725	4.225	4.456

Saldo voor bestemming	**1.385**	**-192**	**-225**	**-275**	**-272**
Mutaties reserves					
Onttrekkingen					
Kadernota 2018-2022	111	29	10	10	10
Tot de 2e VGR	95	15			
2e Voortgangsrapportage	-10	-10	-10	-10	-10
Begroting		-95			
Totaal onttrekkingen reserves	**196**	**-61**			
Toevoegingen					
Kadernota 2018-2022					
Tot 2e Voortgangsrapportage	2.583				
2e Voortgangsrapportage					
Begroting					
Totaal toevoegingen reserves	**2.583**				
Totaal mutaties reserves	**-2.387**	**-61**			
Saldo na bestemming	**-1.002**	**-253**	**-225**	**-275**	**-272**

Toelichting financiële ontwikkelingen

Lasten

1. Autonome ontwikkelingen

Actualisatie kapitaallasten MJB 2019-2022

De kapitaallasten zijn op basis van uitgestelde investeringen, nieuwe afschrijvingstermijnen en wijziging BBV geactualiseerd. Zie voor een nadere toelichting het hoofdstuk Financiën, onderdeel 'Kaders en uitgangspunten'.

Baten

1. Autonome ontwikkelingen

Actualisatie kapitaallasten MJB 2019-2022

De kapitaallasten zijn op basis van uitgestelde investeringen, nieuwe afschrijvingstermijnen en wijziging BBV geactualiseerd. Zie voor een nadere toelichting het hoofdstuk Financiën, onderdeel 'Kaders en uitgangspunten'.

Overzicht baten en lasten op taakveld

Exploitatie (bedragen x € 1.000)		Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Lasten						
8.1	Ruimtelijke ordening	917	820	818	818	818
8.2	Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	6.243	3.573	2.940	3.493	3.727
8.3	Wonen en bouwen	1.354	659	192	189	183
Totaal Lasten		**8.513**	**5.052**	**3.950**	**4.500**	**4.728**

Baten						
8.1	Ruimtelijke ordening	30	15	15	15	15
8.2	Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	8.843	3.578	2.945	3.498	3.732
8.3	Wonen en bouwen	1.026	1.267	765	712	710
Totaal Baten		**9.898**	**4.860**	**3.725**	**4.225**	**4.456**
Saldo						
8.1	Ruimtelijke ordening	-886	-805	-803	-803	-803
8.2	Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	2.600	5	5	5	5
8.3	Wonen en bouwen	-329	608	573	523	527
Totaal Saldo		**1.385**	**-192**	**-225**	**-275**	**-272**
Mutaties reserves						
0.10	Mutaties reserves	-2.387	-61			
Totaal Mutaties reserves		**-2.387**	**-61**			
Saldo Begroting na bestemming		**-1.002**	**-253**	**-225**	**-275**	**-272**

Overzicht van Incidentele baten en lasten

Onderwerp	Omschrijving	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Incidentele lasten					
Wonen	Dorpsplein Lobith	450			
Ruimtelijke ordening	Advieskosten - actualisatie bestemmingsplan buitengebied	15			
Project invoeren Omgevingswet	Kosten van voorbereiding en ontwerp (dekking zie programma 0)	600	600	600	600
Totaal Incidentele lasten		**1.065**	**600**	**600**	**600**
Incidentele baten					
Wonen	Dorpsplein Lobith Subsidie Sterk Bestuur	450			
Mutaties reserves	Bestemmingsreserve bestemmingsplannen	15			
Totaal Incidentele baten		**465**	**-**	**-**	**-**
Totaal incidentele baten en lasten		**-600**	**-600**	**-600**	**-600**

Opmerking:
De bijdrage vanuit de algemene reserve ter dekking van de implementatiekosten van de Omgevingswet zijn geraamd bij programma 0. Bestuur en dienstverlening.

Reserves en voorzieningen

Overzicht reserves

Naam reserve (bedragen x € 1.000)	Stand 01-01-2018	Stand 01-01-2019	Stand 01-01-2020	Stand 01-01-2021	Stand 01-01-2022
Bestemmingsreserves					
Bestemmingsplannen	202	107	92	92	92
Duurzaamheidsleningen	135	135	135	135	135
Nazorg diverse complexen grondexploitatie	115	115	115	115	115
Versnelling woningbouw	509	509	509	509	509
Volkshuisvesting	22	16	13	13	13
Totaal	983	883	864	864	864
Totaal programma 8	983	883	864	864	864

Toelichting ontwikkelingen reserves

Bestemmingsplannen
De onttrekkingen uit de reserve Bestemmingsplannen hebben betrekking op het opstellen van het bestemmingsplan buitengebied. In 2018 wordt er € 95.000 en in 2019 € 15.000 onttrokken.

Overzicht voorzieningen

Binnen programma 8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke ontwikkeling is er geen sprake van voorzieningen.

Meerjareninvesteringsplan

Omschrijving	Separaat voorstel	Start jaar	Jaar gereed	Netto inv.	Afschr. termijn	Afschrijving 2019	2020	2021	2022
BAT-terrein - herinrichting voorterrein, inclusief fiets-parkeren en ontsluiting	ja	2019	2019	594	25	0	24	24	24
Totaal Investeringen				594		0	24	24	24

Toelichting investeringen

Herinrichten BAT-terrein
In 2018 starten wij met de herinrichting van het BAT-terrein. Het betreft een herstructurering van een bedrijventerrein. Door de herontwikkeling wordt het gebied toegankelijk en zo komt er onder meer een verbinding tussen het centrum en het landgoed en de groene wig.
In 2019 gaan wij het voorterrein herinrichten, inclusief fietsparkeren en de ontsluiting voor een bedrag van € 594.000.

PARAGRAFEN

LOKALE HEFFINGEN

Inleiding
De lokale heffingen vormen een belangrijk deel (grofweg 20%) van de inkomsten van de gemeente. Deze paragraaf geeft inzicht in de te verwachten opbrengsten van de verschillende heffingen. De heffingen bestaan uit algemene heffingen en bestemmingsheffingen (retributies). De opbrengsten van de algemene heffingen, zoals onroerendezaakbelastingen, parkeerbelasting, hondenbelasting en toeristenbelasting, behoren tot de algemene dekkingsmiddelen. Bij bestemmingsheffingen en retributies, zoals de afvalstoffenheffing, rioolheffing of leges, is sprake van een samenhang tussen de opbrengst en bepaalde aanwijsbare kosten of tegenprestaties.

In de Gemeentewet en enkele bijzondere wetten, zoals de Wet milieubeheer, staat aangegeven welke belastingen een gemeente mag heffen. Wij benutten een groot deel van de toegestane belastingsoorten. U besluit tot het invoeren, wijzigen of afschaffen van belastingen door het vaststellen van een verordening. Voor elke heffing stelt u een afzonderlijke verordening vast.

De voormalige gemeenten Rijnwaarden en Zevenaar hadden een redelijk gelijkluidend samengesteld pakket van lokale heffingen. Echter, wel bestaan er verschillen in grondslagen en tarieven. Het beleid van onze nieuwe gemeente voor de lokale heffingen formuleren wij in 2018 en voeren wij per 2019 in. De wet ARHI biedt hierbij houvast en ondersteuning. De betreffende voorstellen leggen wij u in december ter besluitvorming voor.

Beleid
U stelt de verordeningen vast voor alle gemeentelijke belastingen en heffingen. In deze verordeningen is ook opgenomen of -en tot welk bedrag- kwijtschelding mogelijk is. Bij het vaststellen van de tarieven voor 2019 gelden de volgende uitgangspunten:

- De afvalstoffenheffing, rioolheffing, begrafenisrechten, marktgelden en leges mogen wettelijk gezien maximaal 100% kostendekkend zijn. Concreet betekent dit dat de geraamde baten van deze belastingen niet hoger mogen zijn dan de geraamde lasten die hiermee verband houden. Wij voldoen hieraan. Bij sommige heffingen, zoals marktgelden en begrafenisrechten, zien wij af van volledige kostendekking;
- Het te hanteren inflatiepercentage voor 2019 is 1,4% (raming CPB);
- De kosten die wij maken voor heffing en invordering van de belastingen en rechten worden op basis van een verdeelsleutel toegerekend naar de bestemmingsheffingen, zoals afvalstoffen- en rioolheffing en naar één verzamelpost voor de algemene heffingen. Deze verdeelsleutel is een zo goed mogelijke inschatting. Omdat het gros van de werkzaamheden niet specifiek aan één enkele belastingsoort is toe te rekenen, is een meer specifieke inschatting niet te maken.

Beleidskaders
De beleidskaders zijn opgenomen bij de verschillende belastingen en heffingen.

Ontwikkelingen
Er zijn op het gebied van de lokale heffingen geen bijzondere algemene ontwikkelingen te melden. Indien van toepassing zijn er bij de betreffende belastingen of heffingen specifieke ontwikkelingen opgenomen. Een voorbeeld hiervan is het vervallen van de precariobelasting op kabels en leidingen per 1 januari 2022.

OPBRENGSTEN

In deze begroting ramen wij de volgende opbrengsten in het kader van de gemeentelijke belastingen:

Belasting (bedragen x € 1.000)	2018	2019	2020	2021	2022
0. Bestuur en ondersteuning					
Hondenbelasting	304	309	309	309	309
OZB niet-woningen	3.462	3.759	3.775	3.775	3.775
OZB Woningen	6.221	6.332	6.388	6.468	6.528
Parkeergelden	1.130	1.130	1.130	1.130	1.130
Parkeervergunningen	93	93	93	93	93
Precariobelasting	32	32	32	32	32
Precariobelasting - kabels en leidingen	2.178	2.178	2.178	2.178	0
Totaal 0. Bestuur en ondersteuning	**13.420**	**13.833**	**13.905**	**13.985**	**11.867**
3. Economie					
Reclamebelasting	113	113	113	113	113
Toeristenbelasting	382	382	382	382	382
Totaal 3. Economie	**495**	**495**	**495**	**495**	**495**
Totaal opbrengsten belastingen	**13.915**	**14.328**	**14.400**	**14.480**	**12.362**

Voor de gemeentelijke heffingen ramen wij de volgende opbrengsten:

Heffing (bedragen x € 1.000)	2018	2019	2020	2021	2022
0. Bestuur en ondersteuning					
Burgerzaken	184	189	189	189	189
Paspoorten en rijbewijzen	598	620	620	620	620
Totaal 0. Bestuur en ondersteuning	**782**	**809**	**809**	**809**	**809**
1. Veiligheid					
Opstellen & handhaven APV	54	54	54	54	54
Totaal 1. Veiligheid	**54**	**54**	**54**	**54**	**54**
3. Economie					
Marktgelden	37	37	37	37	37
Totaal 3. Economie	**37**	**37**	**37**	**37**	**37**
7. Volksgezondheid en duurzaamheid					
Afvalstoffenheffing	2.648	3.084	3.093	3.093	3.093
Begraafrechten	142	142	142	142	142
Rioolheffing Huishoudens	3.763	3.800	3.824	3.824	3.824
Totaal 7. Volksgezondheid en duurzaamheid	**6.553**	**7.026**	**7.059**	**7.059**	**7.059**
Omgevingsvergunningen	907	750	700	650	650
Ruimtelijke ordening	30	15	15	15	15
Welstand	40	40	40	40	40
Totaal 8. Ruimtelijke ordening	**977**	**805**	**755**	**705**	**705**
Totaal opbrengsten heffingen	**8.404**	**8.731**	**8.714**	**8.664**	**8.664**

OVERZICHT KOSTENDEKKENDHEID

Heffing (bedragen x € 1.000)	Lasten	Inkomsten	Dekkings-percentage
Afvalstoffenheffing	3.083	3.083	100%
Begrafenisrechten	230	142	62%
Leges			
- Titel 1	969	771	80%
- Titel 2	953	978	103%
- Titel 3	95	52	55%
Marktgelden	48	36	75%
Rioolheffing	3.800	3.800	100%

LOKALE LASTENDRUK

Over de lokale lastendruk wordt jaarlijks door diverse organisaties gepubliceerd. In deze publicaties wordt bij het bepalen van de lastendruk veelal uitgegaan van verschillende gegevensverzamelingen en verschillende methoden van berekening en grondslagen. In de ene publicatie wordt bijvoorbeeld gewerkt met gemiddelden, in de andere worden verschillende standaardprofielen onderscheiden of wordt alleen een aantal tevoren geselecteerde heffingen opgenomen. Hierbij gaat het dan ook vrijwel altijd uitsluitend om de lasten voor bewoners, en dus niet voor bedrijven.
Informatie over lastendruk is onder andere te vinden bij de Provincie Gelderland en het Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden (COELO). Met ingang van 2019 is onze informatie ook weer via de Lokale Lastenmeter beschikbaar.

Op dit moment is nog geen inzicht te geven in de lastendruk 2019, omdat de tarieven van de verschillende belastingen bij de gemeenten nog geharmoniseerd dienen te worden. Dit vindt in het 4e kwartaal 2018 plaats. Het tarief van de OZB is wel al geharmoniseerd. Er is inzicht in de gemiddelde aanslag ozb, zie tabel:

	Lasten 2018	Lasten 2019
OZB eigendom woning	€ 312	€ 316

KWIJTSCHELDING

Inleiding
Burgers die niet in staat zijn de gemeentelijke belastingen te betalen kunnen onder bepaalde voorwaarden in aanmerking komen voor kwijtschelding.

Beleid
Uw raad is hierbij gebonden aan wettelijk voorgeschreven regels (onder meer de Invorderingswet 1990). De gemeente heeft slechts een beperkte beleidsvrijheid.

De gemeenteraad bepaalt voor welke belastingsoorten kwijtschelding mogelijk is en de voorwaarden waaronder kwijtschelding plaatsvindt. Binnen die beleidsvrijheid maakt de gemeente gebruik van de

mogelijkheid het percentage van kosten van bestaan op 100% te stellen. Dit betekent dat belastingschuldigen met een inkomen gelijk aan of lager dan 100% van het minimuminkomen (volgens de bijstandsnorm) in aanmerking komen voor gehele of gedeeltelijke kwijtschelding. Over de kwijtschelding per belasting wordt bij de vaststelling van de verordening een voorstel gedaan.

HONDENBELASTING

Inleiding
De hondenbelasting is gebaseerd op artikel 226 van de Gemeentewet. De belasting wordt geheven naar het aantal honden dat wordt gehouden. De hondenbelasting is een algemeen dekkingsmiddel. Er is in beginsel geen relatie tussen de opbrengsten van deze belasting en de dienstverlening vanuit de gemeente.

Beleid
Het tarief voor de eerste hond is lager dan het tarief voor elke volgende hond in een huishouden. Voor kennelhouders die geregistreerd staan bij de Raad van beheer op kynologisch gebied, geldt een vast tarief. Vrijstelling van hondenbelasting is mogelijk in bijzondere gevallen, zoals voor blindengeleidehonden, politiehonden en honden jonger dan drie maanden die bij de moederhond verblijven. De tarieven van de voormalige gemeenten Rijnwaarden en Zevenaar zijn nog verschillend. Deze worden per 2019 geharmoniseerd. Daartoe doen wij bij de vaststelling van de verordening een voorstel.

Beleidskaders
Verordening hondenbelasting:
- Rijnwaarden
- Zevenaar

Hier zijn ook de verschillende tarieven in opgenomen.

ONROERENDE ZAAKBELASTINGEN

Inleiding
De onroerendezaakbelastingen (OZB) wordt geheven op grond van artikel 220 van de Gemeentewet. Er worden twee soorten belastingen geheven:
- een eigenarenbelasting van de eigenaren van woningen en van niet-woningen;
- een gebruikersbelasting van de gebruikers van niet woningen.

Bij niet-woningen met woondelen (zoals een boerderij of een winkelpand met bovenwoning) wordt voor de gebruikersbelasting de waarde van die woondelen buiten beschouwing gelaten.

Grondslag
De grondslag voor de OZB is de waarde op basis van de Wet waardering onroerende zaken (Wet Woz). Deze waarde wordt jaarlijks opnieuw vastgesteld. In 2019 zal iedere belastingplichtige een nieuwe WOZ-beschikking ontvangen gecombineerd met de aanslag 2019. De waardepeildatum is 1 januari 2018.

Gebruik WOZ-waarde in Woningwaarderingsstelsel
Vanaf 1 oktober 2015 heeft de Woz-waarde een grotere invloed op de maximaal redelijke huurprijs voor huurwoningen. Het puntensysteem van het Woningwaarderingsstelsel gaat een groter aantal punten baseren op de WOZ-waarde van de woning.
Met deze wijziging per 1 oktober 2015 hebben veel huurders van woningen vanaf 2016 weer een formeel belang bij de WOZ-waarde van hun woning. Immers vanaf 2016 kan de jaarlijkse huurverhoging beïnvloed worden door de maximaal redelijke huurprijs die direct samenhangt met de WOZ-waarde. Daarom is het van belang dat ook de huurder van woningen de mogelijkheid heeft om bezwaar te maken tegen de Woz-waarde en zij zullen dus eveneens een Woz-beschikking ontvangen.

Beleid

Opbrengst

Bij de raming van de OZB-opbrengst 2019 houden wij rekening met een verhoging van de OZB tarieven met 1,4%. Daarnaast verdiscomteren wij, conform het amendement van 21 maart 2018 over de OZB, de eenmalige onttrekking van € 245.000 uit de Algemene reserve in de tarieven niet-woningen.

OZB en gemeentefonds

De hoogte van de algemene uitkering uit het Gemeentefonds van een gemeente hangt onder andere af van de zogenoemde 'OZB-belastingcapaciteit' van een gemeente. Het idee daarachter is eenvoudig: hoe meer geld een gemeente aan OZB kan binnenhalen, des te minder geld uit het Gemeentefonds nodig is. Zonder de toepassing van de OZB-belastingcapaciteit bij de verdeling van het Gemeentefonds zouden gemeenten met een hoge waarde aan onroerende zaken een hoger voorzieningenniveau of lagere belastingtarieven kunnen bieden dan gemeenten met een lage waarde.
Bij een gelijk tarief zijn de OZB-inkomsten in een gemeente met hoge WOZ-waarden immers hoger dan in een gemeente met lage WOZ-waarden. Een andere mogelijkheid is dat de tarieven in de gemeente met hoge WOZ-waarden lager uitvallen, terwijl de voorzieningen op een gemiddeld peil worden geboden.

Reken-/normtarieven

De belastingcapaciteit is afhankelijk van de WOZ-waarden in een gemeente. Hoe hoger de waarde, hoe hoger de belastingcapaciteit, hoe hoger de 'OZB-aftrekpost' bij de verdeling van het Gemeentefonds. Gemeenten worden afgerekend op de zogenoemde reken- of normtarieven. Er zijn drie reken- of normtarieven:

- voor eigenaren van woningen
- voor gebruikers van niet woningen
- voor eigenaren van niet-woningen

Deze drie tarieven zijn voor alle gemeenten gelijk. Verschillen tussen gemeenten in de OZB-aftrekpost worden dus alleen bepaald door verschillen in de waarde van onroerende zaken. De tarieven die de gemeenten werkelijk in rekening brengen bij de gebruikers en eigenaren van onroerende zaken spelen hierbij geen enkele rol. Dit betekent dat een verhoging of verlaging van de OZB-tarieven door de gemeente geen gevolgen heeft voor de uitkering uit het Gemeentefonds. Alleen als de WOZ-waarde verandert, door de jaarlijkse hertaxatie of door nieuwbouw of sloop, verandert de Gemeentefondsuitkering.

Beleidskaders

Verordening Onroerende zaakbelastingen
Hier zijn ook de verschillende tarieven in opgenomen.

PARKEERBELASTING

Inleiding

Gemeenten zijn op grond van artikel 225 van de Gemeentewet bevoegd parkeerbelastingen te heffen. De parkeerbelastingen zijn aan te merken als algemene en zakelijke belastingen. 'Algemeen' omdat de opbrengsten vrij besteedbaar zijn voor de gemeenten en 'zakelijk' omdat geen rekening wordt gehouden met persoonlijke omstandigheden.

Beleid

De parkeerbelasting is ingevoerd in het kader van parkeerregulering. De kostenopslag bij de naheffingsaanslagen mag maximaal kostendekkend zijn en is gemaximeerd.

Beleidskaders

Verordening parkeerbelasting.
Hier zijn ook de verschillende tarieven in opgenomen.

PRECARIOBELASTING

Inleiding
De precariobelasting is gebaseerd op artikel 228 van de Gemeentewet. Deze belasting kan worden geheven voor het hebben van voorwerpen onder, op of boven voor de openbare dienst bestemde gemeentegrond.

Beleid
De voormalige gemeente Zevenaar kende al langere tijd een tarief voor terrassen en standplaatsen (anders dan de weekmarkt) op gemeentegrond. In 2015 (Zevenaar) en in 2014 (Rijnwaarden) is ook precariobelasting ingevoerd voor het houden van kabels en leidingen in de grond.

Vanaf 2016 geldt voor de voormalige gemeente Zevenaar een tarief precario kabels en leidingen van € 2,25 per strekkende meter en voor de voormalige gemeente Rijnwaarden een tarief van € 3,00 per strekkende meter, waarmee ook in de begroting voor 2019 rekening is gehouden. Per 2019 worden deze tarieven geharmoniseerd. Daartoe doen wij bij de vaststelling van de verordening een voorstel.

Beleidskaders
Verordeningen precariobelastingen:
- Rijnwaarden
- Zevenaar
- Verordening op de heffing en invordering van precariobelasting ter zake van buizen, kabels, draden of leidingen 2017 (Zevenaar)

Hier zijn ook de verschillende tarieven in opgenomen.

Ontwikkelingen
Op basis van recente wetgeving mogen gemeenten tot 1 januari 2022 precario op kabels en leidingen heffen, waarbij het tarief vanaf 2016 wettelijk niet verhoogd mag worden.

RECLAMEBELASTING

Inleiding
Reclamebelasting kan worden geheven over openbare aankondigingen zichtbaar vanaf de openbare weg. Vanaf 2010 heffen wij voor het centrumgebied van Zevenaar reclamebelasting.

Beleid
De opbrengsten betalen wij, onder aftrek van € 7.500 voor perceptiekosten, door aan de Stichting Ondernemersfonds Zevenaar. Dit ter financiering van centrumpromotieactiviteiten.

Beleidskaders
Verordening reclamebelasting
Hier zijn ook de verschillende tarieven in opgenomen.

TOERISTENBELASTING

Inleiding
Op grond van artikel 224 van de Gemeentewet wordt toeristenbelasting geheven voor het houden van verblijf met overnachting binnen de gemeente in hotels en pensions, op campings en dergelijke. De toeristenbelasting is een algemeen dekkingsmiddel. Er is in beginsel geen relatie tussen de opbrengsten van deze belasting en de dienstverlening vanuit de gemeente.

Beleid
Belastingplichtig voor de toeristenbelasting is degene die tegen een vergoeding gelegenheid biedt tot verblijf met overnachting. De belastingplichtige is bevoegd de belasting te verhalen op degene die verblijf houdt. De tarieven van de voormalige gemeenten Rijnwaarden (€ 0,90) en Zevenaar (€ 1,10) zijn nog verschillend. Deze gaan wij per 2019 harmoniseren. Daartoe doen wij bij de vaststelling van de verordening een voorstel.

Beleidskaders
Verordeningen toeristenbelasting:
- Rijnwaarden
- Zevenaar

Hier zijn ook de verschillende tarieven in opgenomen.

AFVALSTOFFENHEFFING

Inleiding
Afvalstoffenheffing wordt geheven op grond van de Wet milieubeheer.

Beleid
De heffing leggen wij aan de gebruikers van percelen waarvoor wij verplicht zijn huishoudelijk afval in te zamelen.

Wij hanteren het diftar-systeem. Dit houdt in dat wij naast een vast bedrag per huishouden een bedrag per lediging van de afvalcontainer in rekening brengen. Van huishoudens die gebruik maken van een verzamelcontainer (bij hoogbouw) heffen wij een vast bedrag. De tarieven van de voormalige gemeenten Rijnwaarden en Zevenaar zijn nog verschillend. Deze harmoniseren wij per 2019. Daartoe doen wij u een voorstel bij de vaststelling van de verordening.

Beleidskaders
Verordeningen afvalstoffenheffing:
- Rijnwaarden
- Zevenaar

Hier zijn ook de verschillende tarieven in opgenomen.

Overzicht kostendekkendheid

De tarieven van de heffingen mogen hoogstens kostendekkend zijn. Hieronder is inzichtelijk gemaakt hoe bij de berekening van deze tarieven wordt bewerkstelligd dat de geraamde baten de geraamde lasten niet overschrijden.

Onderdeel	Begroting 2019
Afvalverwijdering	3.179
Straatreiniging	107
Kwijtschelding	89
Belastingen	146
Overhead	260
Inkomsten grondstoffen	-698
Netto-lasten	**3.083**
Afvalstoffenheffing	**3.083**
Dekking	**100%**

BEGRAFENISRECHTEN

Inleiding
Voor het gebruik van de algemene begraafplaatsen en het daarbij verlenen van diensten door of vanwege de gemeente worden leges geheven op grond van de 'Verordening begrafenisrechten'.

Beleid
De tarieven van voormalige gemeenten Rijnwaarden en Zevenaar zijn nog verschillend. Deze gaan wij per 2019 harmoniseren. Daartoe doen wij u een voorstel bij de vaststelling van de verordening.

Beleidskaders
Verordeningen:
- Rijnwaarden
- Zevenaar

Hier zijn ook de verschillende tarieven in opgenomen.

Overzicht kostendekkendheid

De tarieven van de heffingen mogen hoogstens kostendekkend zijn. Hieronder is inzichtelijk gemaakt hoe bij de berekening van deze tarieven wordt bewerkstelligd dat de geraamde baten de geraamde lasten niet overschrijden.

Onderdeel	Begroting 2019
Begraafplaatsen	186
Overhead	44
Inkomsten	-1
Netto-lasten	**230**
Heffingsinkomsten	**142**
Dekking	**62%**

LEGES

Inleiding
Voor het door ons verlenen van diensten heffen wij leges. In de Legesverordening op grond van artikel 229 van de Gemeentewet is geregeld voor welke diensten leges verschuldigd zijn.
Belastingplichtig is degene die de dienst aanvraagt, dan wel degene ten behoeve van wie de dienst is verleend.

Voor de Legesverordening nemen wij de modelverordening van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten als basis.

Beleid
De tarieven van de voormalige gemeenten Rijnwaarden en Zevenaar zijn nog verschillend. Deze harmoniseren wij eind 2018. Daartoe doen wij u bij de vaststelling van de verordening een voorstel.

Beleidskaders
Legesverordeningen:
- Rijnwaarden
- Zevenaar

Hier zijn ook de verschillende tarieven in opgenomen.

Overzicht kostendekkendheid

De tarieven van de heffingen mogen hoogstens kostendekkend zijn. Hieronder is inzichtelijk gemaakt hoe bij de berekening van deze tarieven wordt bewerkstelligd dat de geraamde baten de geraamde lasten niet overschrijden.

Kostendekkendheid leges, Titel 1

Onderdeel	Begroting 2019
Directe lasten	646
Overhead	323
Totaal-lasten	**969**
Legesinkomsten	**771**
Dekking	**80%**

Kostendekkendheid leges, Titel 2

Onderdeel	Begroting 2019
Directe lasten	521
Overhead	432
Totaal-lasten	**953**
Legesinkomsten	**978**
Dekking	**103%**

Kostendekkendheid leges, Titel 3

Onderdeel	Begroting 2019
Directe lasten	46
Overhead	49
Totaal-lasten	**95**
Legesinkomsten	**52**
Dekking	**55%**

MARKTGELDEN

Inleiding
Marktgeld wordt geheven van degene die goederen of koopwaren uitstalt tijdens de wekelijkse markt. Het is een recht, geheven voor het gebruik van de openbare grond op het marktterrein, gedurende tijd dat het markt is.

Beleid
Marktgeld heffen wij van degene, die de goederen of koopwaren uitstalt. Hiervoor geldt een tarief per strekkende meter die in gebruik is genomen. Bij het tarief marktgeld hebben wij rekening gehouden met de kosten voor promotie van de markt. De tarieven van de voormalige gemeenten Rijnwaarden en Zevenaar zijn nog verschillend. Deze gaan wij per 2019 harmoniseren. Daartoe doen wij u een voorstel bij de vaststelling van de verordening.

Beleidskaders
Verordeningen marktgelden:
- Rijnwaarden
- Zevenaar

Hier zijn ook de verschillende tarieven in opgenomen.

Overzicht kostendekkendheid

De tarieven van de heffingen mogen hoogstens kostendekkend zijn. Hieronder is inzichtelijk gemaakt hoe bij de berekening van deze tarieven wordt bewerkstelligd dat de geraamde baten de geraamde lasten niet overschrijden.

Onderdeel	Begroting 2019
Straatmarkt Zevenaar	41
Overhead	13
Inkomsten	-6
Netto-lasten	**48**
Heffingsinkomsten	**36**
Dekking	**75%**

RIOOLHEFFING

Inleiding
De Wet verankering en bekostiging van gemeentelijke watertaken is in werking getreden. Dit heeft een verbreding van de gemeentelijke zorgplicht tot gevolg. Tegenwoordig gaat het niet meer slechts om kostenverhaal van een doelmatig werkende riolering. Het gaat om verhaal van kosten die gemoeid zijn met alle collectieve maatregelen die de gemeente noodzakelijk acht voor een doelmatig werkende riolering én om verhaal van kosten van alle overige maatregelen ten aanzien van hemelwater en grondwater, kortom voor de volledige uitvoering van de gemeentelijke watertaken. De rioolheffing is gebaseerd op artikel 228a van de Gemeentewet.

Beleid
Wij heffen de rioolheffing van de gebruiker van een perceel van waaruit direct of indirect water (huishoudelijk afvalwater, bedrijfsafvalwater, hemelwater of grondwater) op de gemeentelijke riolering wordt afgevoerd. De opbrengst baseren wij op het Watertakenplan De Liemers (per 1-1-2017 vastgesteld). De tarieven van de voormalige gemeenten Rijnwaarden en Zevenaar zijn nog verschillend. Deze harmoniseren wij per 2019, een voorstel daartoe doen wij bij de vaststelling van de verordening.

Beleidskaders
Verordeningen rioolheffing:
- Rijnwaarden
- Zevenaar

Hier zijn ook de verschillende tarieven in opgenomen.

Overzicht kostendekkendheid

De tarieven van de heffingen mogen hoogstens kostendekkend zijn. Hieronder is inzichtelijk gemaakt hoe bij de berekening van deze tarieven wordt bewerkstelligd dat de geraamde baten de geraamde lasten niet overschrijden.

Onderdeel	Begroting 2019
Riolering	3.671
Straatreiniging	53
Inkomensregeling	117
Belastingen	128
Overhead	486
Inkomsten	-655
Netto-lasten	**3.800**
Heffingsinkomsten	**3.800**
Dekking	100%

WEERSTANDSVERMOGEN

Inleiding
In deze paragraaf worden de ontwikkelingen in risicomanagement toegelicht. Hierbij wordt het risicoprofiel en het bijbehorende weerstandsvermogen voor de gemeente Zevenaar weergegeven. Het weerstandsvermogen is het vermogen om financiële tegenvallers op te vangen, zonder dat het bestaande beleid aangepast moet worden en zonder dat de continuïteit van de gemeentelijke dienstverlening in gevaar komt.
De Gemeente Zevenaar vindt het wenselijk om risico's die van invloed zijn op de bedrijfsvoering inzichtelijk en beheersbaar te maken. Door inzicht in de (financiële) risico's wordt de organisatie in staat gesteld om op verantwoorde wijze een afweging te maken en besluiten te nemen over de inzet van middelen. Om inzicht in de risico's van de gemeente te kunnen verkrijgen is een risico-inventarisatie uitgevoerd. Hieronder wordt verslag gedaan van de resultaten van deze risico-inventarisatie. Op basis van de geïnventariseerde risico's is tevens het weerstandsvermogen berekend.

Beleid
Het beleid op het terrein van risicomanagement heeft als het doel:
- Het inzichtelijk maken van en sturen op (financiële) risico's;
- Het vergroten van het risicobewustzijn;
- Het voorkomen van onaangename (financiële) verrassingen;
- Het aanhouden van voldoende weerstandsvermogen, minimaal ratio 1.0.

De gemeenteraad neemt kennis van het risicoprofiel, bepaalt de financiële omvang van de noodzakelijke risicoreservering en stelt de ratio vast.

Ontwikkelingen
Wij zijn bezig met de doorontwikkeling van het risicomanagement. Naast het inventariseren en actualiseren van de financiële risico's gaan we meer focus leggen op risicobeheersing en risicomanagement van doelstellingen. Welke risico's hangen met de doelstellingen van de gemeente samen, welke maatregelen nemen we en hoe gaan we met de risico's om?

OVERZICHT TOPRISICO'S

In de voorbereiding op deze meerjarenbegroting zijn de risico's geïnventariseerd en geactualiseerd. In het hieronder weergegeven overzicht zijn de risico's gepresenteerd met de grootste netto impact; dat wil zeggen effect x kans groter dan € 250.000.

Bedragen x € 1.000

nr	Risico	Kans op voordoen van risico	Financieel gevolg (maximaal)
1	Niet realiseren geraamde opbrengst- waarde grondexploitaties (Zevenaar Oost, Babberich en Centrumplan)	*1	12.403
2	Tekort op het I-deel (BUIG)	50%	1.300
3	Verbonden Partijen / Gemeenschappelijke regelingen	50%	1.000
4	Wachtgeld wethouders	30%	1.400
5	Sociaal domein / Jeugd / WMO	30%	1.200
6	Verbouw HAL12	*1	355
7	Exploitatie HAL 12	*1	308
8	Vervangen essen in verband met schimmel	30%	1.000
9	Verstrekte hypotheekleningen aan personeel	50%	600
10	Algemene uitkering wijkt af van de begroting	50%	500

Opmerking:
*1: Voor de grondexploitaties en het project HAL12 is een separate risico-inventarisatie en -analyse uitgevoerd. De uitkomst daarvan is opgenomen in deze tabel, vandaar dat hiervoor geen kans is opgenomen.

Toelichting op risico's

Grondexploitatie

Uit de meest recente risicoanalyse van de grondexploitaties (Zevenaar-Oost, Babberich, Centrumplan en voormalig Rijnwaardense plannen) blijkt dat het totale risicoprofiel van de grondexploitaties is gecalculeerd op € 12.403.000. Ten opzichte van het risico in de jaarrekening 2017 betekent dit een afname van € 1.309.000. In de paragraaf Grondbeleid is een specificatie van de cijfers in tabelvorm opgenomen.
Het risico in het kader van het Regionaal Programma Werklocaties (RPW) behoudt een prominente plaats in het risicoprofiel van de grondexploitatie Zevenaar Oost Bedrijven. Daarnaast bestaat nog steeds onduidelijkheid als het gaat om de doortrekking van de A15 en aansluiting/verbreding van de A12. Naar verwachting doet de Raad van State hierover pas begin 2019 een uitspraak. Het afzetrisico voor het plangebied neemt hierdoor toe omdat de datum van 1 januari 2021 (dit is de termijn waarin evenwicht moet worden bereikt tussen vraag en aanbod) dichterbij komt. Verder spelen andere factoren als vertraging in de uitgifte, rente- en overige kostenstijgingen een rol in het risicoprofiel.
Om aan het afzetrisico het hoofd te bieden hebben wij de afgelopen tijd ingezet om (versnelde) fysieke maatregelen te treffen om de verkoopbaarheid van 7Poort te bevorderen. Zo is de hoofdlaan inmiddels aangelegd waarbij een 2e ontsluiting ontstaat (in geval van calamiteiten) via de Landeweerdijk. Ook heeft u in de raadsvergadering van 26 september 2018 besloten tot een onderzoek naar de aanleg van een 2e viaduct op 7Poort waardoor een goede ontsluiting voor bedrijven en de toekomstige Outlet ontstaat. Dit geeft vertrouwen bij de ondernemers. Ook wordt fors ingezet op de marketing en acquisitie van het bedrijventerrein. We verstrekken geen reserveringen/opties meer sinds 1 januari 2018 maar gaan direct over tot onderhandeling. Voor alle kavels zijn kavelpaspoorten uitgegeven waarvan wij voor de 19 hectare en 3,7 hectare momenteel in onderhandeling zijn. Voor de 6,1 hectare kavel zijn wij in gesprek om over te gaan tot onderhandeling. Er wordt meer ingezet op landelijke naamsbekendheid. Deze maatregelen dragen bij aan een verbeterde afzetbaarheid van het bedrijventerrein.

Het risicoprofiel van het complex Centrumplan is aanzienlijk afgenomen doordat de daadwerkelijke ontwikkeling van de locatie Bommersheufsestraat een feit is geworden. De grond is geleverd en de ontwikkelaar is gestart met de bouw.

Tekort op het I-deel / BUIG

In de Businesscase heeft de RSD de opdracht gekregen om zich verder te ontwikkelen tot een netwerkorganisatie. De effecten van de Businesscase zijn verwerkt in de begroting. Een belangrijke besparing in de businesscase is de daling van het aantal bijstandsgerechtigden. Het risico bestaat dat de veronderstelde daling niet wordt gerealiseerd, waardoor een nadeel ontstaat bij het I-deel. Dit risico in combinatie met de schommeling in de BUIG geeft aanleiding een risico op te nemen in de weerstandsparagraaf. Het risico wordt ingeschat op maximaal € 1,3 miljoen.

Verbonden Partijen

De begrote jaarlijkse bijdrage van onze gemeente aan Verbonden partijen is ongeveer 20 miljoen. Het risico bestaat dat Verbonden Partijen in een bepaald jaar een hogere bijdrage nodig hebben dan begroot. Dit kan bijvoorbeeld ontstaan bij onverwachte tegenvallers in hun exploitatie. Omdat de verbonden partijen in hoofdzaak niet beschikken over een eigen weerstandsvermogen, worden deze tegenvallers in rekening gebracht bij de gemeente. We gaan voor de inschatting van het risico uit van maximaal 5% van de totale

jaarlijkse bijdrage. In deze begroting is een algemeen risico op de verbonden partijen opgenomen. In het najaar van 2018 zal u een nota verbonden partijen ontvangen, wat de basis zal vormen voor het specifiek maken van deze risico's

Wachtgeld wethouders
Om de wethouders te beschermen tegen de gevolgen van werkloosheid na het wethouderschap geldt een wachtgeldregeling. Na het wethouderschap ontvangt een wethouder een Appa-ontslaguitkering, tenzij de pensioengerechtigde leeftijd is bereikt. Dit is geregeld in de Algemene pensioenwet politieke ambtsdragers (Appa). Waarom het wethouderschap beëindigd is hierbij niet van belang; het recht op de uitkering bestaat ongeacht de reden van het aftreden. De specifieke aanspraak en omvang kunnen pas worden bepaald op het moment dat zich dit voordoet. Omdat dit risico omvangrijk kan zijn wordt dit meegenomen bij het bepalen van het weerstandsvermogen.

Sociaal domein
De prognose voor het toekomstige gebruik van jeugdzorg en Wmo is nog steeds moeilijk te maken. De gemeente is hierbij van tal factoren afhankelijk die buiten de invloed sfeer van de gemeente liggen. In de kadernota zijn als gevolg van de realisatie in het verleden en in het kader van realistisch begroten de budgetten voor het sociaal domein bijgesteld. Hierdoor is het risico ten opzichte van de jaarrekening 2017 gedaald, maar er zal altijd nog een risico blijven bestaan. Als risico wordt op basis van het huidige kostenniveau voor de gemeente Zevenaar een bedrag van € 1,2 miljoen aangehouden.

Verbouw en exploitatie HAL 12
In de jaarrekening 2017 van de voormalige gemeente Zevenaar bevond het project Hal 12 zich in de toprisico's. Het risicoprofiel van dit project is echter onder te verdelen in risico's m.b.t. de bouw en risico's m.b.t. de toekomstige exploitatie. Het totale risicoprofiel in de jaarrekening van € 1.267.000,- was onder te verdelen in een bouwrisico van € 815.000,- en een exploitatierisico van € 452.000,- .
De risico's met betrekking tot de bouw zijn gerelateerd aan het bouwkrediet (incidenteel). De exploitatierisico's hebben betrekking op de meerjarenbegroting en de bedragen die hiervoor (structureel) zijn opgenomen. Het risicoprofiel ten aanzien van de bouw bedraagt nu – na actualisatie- € 355.000,- en dat van de exploitatie € 308.000. De afname van het risicoprofiel is toe te schrijven aan het feit dat het project verder gevorderd is. De beheersmaatregelen zijn daarmee verder uitgewerkt, wat het risico verkleind.

Vervangen essen in verband met schimmel
In de gemeente Zevenaar staan ongeveer 5.000 essen. Landelijk gaan veel essen dood als gevolg van het vals essenvlieskelkje, een schimmel uit Azië waar onze inlandse essen niet tegen kunnen. Ook in Zevenaar is reeds een aanzienlijk deel van de essen aangetast. Naar verwachting zal op termijn 25% van de essenpopulatie moeten worden vervangen door andere boomsoorten.

Verstrekte hypothecaire geldleningen
Het risico houdt verband met in het verleden verstrekte hypothecaire geldleningen aan personeel van de gemeente. De risico's zitten hoofdzakelijk bij de hypotheken die "onder water staan", oftewel de schuld is hoger dan de WOZ-waarde. Het risico daalt de komende jaren, omdat er wordt afgelost, de WOZ-waarde zich positief ontwikkeld en omdat er geen nieuwe hypothecaire leningen mogen worden verstrekt.

Algemene uitkering
De jaarlijkse verhogingen of verlagingen (het accres) van het gemeentefonds zijn onzeker. Het gemeentefonds ontwikkelt zich evenredig aan de rijksuitgaven. Nemen de rijksuitgaven toe, dan neemt ook de algemene uitkering toe. Bij een afname van de rijksuitgaven geldt het omgekeerde. De hoogte van de algemene uitkering is hierdoor afhankelijk van omstandigheden die buiten de invloedssfeer van de gemeenten liggen.

WEERSTANDSCAPACITEIT

De hoogte van de benodigde weerstandscapaciteit wordt bepaald door de risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die een grote impact kunnen hebben op de financiën van Zevenaar. Het risicoprofiel is een dynamisch geheel gelet op ontwikkelingen in de in- en externe omgeving, het bijstellen van doelstellingen en de werking van beheersmaatregelen. Op het moment dat een bepaald risico in de begroting is geraamd, is het geen risico meer. Op basis van een actuele risicosimulatie heeft de gemeente Zevenaar een weerstandscapaciteit nodig van € 14,6 miljoen.

De beschikbare weerstandscapaciteit bestaat uit de middelen waarover de gemeente beschikt om onverwachte, niet-begrote kosten, dat wil zeggen risico's, op te vangen. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen incidentele en structurele weerstandscapaciteit.

De beschikbare weerstandscapaciteit is samengesteld uit:
1. Risicoreserve;
2. Algemene reserve (vrij aanwendbaar deel);
3. Onbenutte belastingcapaciteit

1. Risicoreserve
De risicoreserve is per 31 december 2018 € 16.681.000.

2. Algemene reserve (vrij aanwendbaar deel)
Het vrij aanwendbare deel van de algemene reserve van onze gemeente is per 31 december 2018 € 19.479.000.

3. Onbenutte belastingcapaciteit
Hieronder wordt verstaan de beschikbare ruimte in de tarieven van belastingen en heffingen, met andere woorden de mogelijkheden om de belastingtarieven te verhogen. De laatste jaren zijn de OZB-tarieven in Zevenaar gestegen en de tarieven liggen boven het peil van 120% van het landelijk gemiddelde OZB-tarief. Daarom is geen sprake meer van onbenutte belastingcapaciteit. Dit wil niet zeggen dat het OZB-tarief niet meer verhoogd kan worden. Er zijn nog een groot aantal gemeentes die met het tarief voor OZB ver boven het landelijke gemiddelde en het tarief in Zevenaar zitten.

	Bedragen x € 1.000
Beschikbare weerstandscapaciteit	
Risicoreserve	16.681
Algemene reserve (vrij aanwendbaar deel)	19.479
Onbenutte belastingcapaciteit	0
Totaal	**36.160**

WEERSTANDSVERMOGEN

Om te bepalen of het weerstandsvermogen toereikend is, wordt de benodigde weerstandscapaciteit (risico's) afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit. De uitkomst van die berekening vormt het weerstandsvermogen.

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit}} = \frac{36.160.000}{14.600.000} = 2{,}5$$

De ratio voor het weerstandsvermogen kan worden ingedeeld in een aantal waarderingscijfers.

Waarderingscijfer	Ratio	Betekenis
A	2,0 ≤ x	Uitstekend
B	1,4 ≤ x < 2,0	Ruim voldoende
C	1,0 ≤ x < 1,4	Voldoende
D	0,8 ≤ x < 1,0	Matig
E	0,6 ≤ x < 0,8	Onvoldoende
F	x < 0,6	Ruim onvoldoende

De nu berekende ratio van de gemeente Zevenaar valt in klasse A. Dit duidt op een uitstekend weerstandsvermogen om de risico's af te dekken.

FINANCIELE KENGETALEN

De financiële kengetallen geven u een globaal inzicht in de financiële positie van onze gemeente. De kengetallen moeten in samenhang worden bezien, omdat ze alleen gezamenlijk en in hun onderlinge verhouding een goed beeld geven van de financiële positie van onze gemeente.

Financiële kengetallen		Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
1.a	Netto schuldquote	115%	125%	126%	118%
1.b	Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	103%	113%	114%	106%
2.	Solvabiliteitsratio	20%	19%	20%	21%
3.	Structurele exploitatieruimte	0,6%	0,3%	0,4%	-0,1%
4.	Grondexploitatie	36%	31%	23%	22%
5.	Belastingcapaciteit	99%	99%	99%	99%

De kengetallen wijken in sommige gevallen af van de waarden in eerdere begrotingen. Dit is het gevolg van de wijzigingen in het BBV. Het totaal aan baten is in bijna alle gevallen de deler en omdat deze anders moet worden geregistreerd is dit totaal lager dan in eerdere jaren. Als gevolg hiervan stijgen de percentages.

1. Netto schuldquote
De netto schuldquote bestaat uit twee kengetallen:

a. netto schuldquote: dit kengetal geeft inzicht in het niveau van de gemeentelijke schuldenlast ten opzichte van de eigen middelen. Het geeft een indicatie van de mate waarin de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie drukken. Hoe lager het percentage hoe beter. De VNG adviseert om 130% als maximum norm te hanteren en daarboven de schuld af te bouwen.
b. netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen: Om inzicht te verkrijgen in hoeverre er sprake is van doorlenen wordt de netto schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weergegeven (netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen).

Voor onze gemeente bedraagt het percentage van de netto schuldquote in 2019 115%. In de primaire begroting lag dit percentage lager en was dalend. Als gevolg van ons meerjareninvesteringsplan zullen de leningen de komende jaren echter toenemen. De leningen in relatie tot de grondexploitatie nemen nog steeds af (zie kengetal grondexploitatie), maar met name investeringen in de fysieke leefomgeving en het onderwijs (IHP) zorgen ervoor dat wij meer middelen nodig hebben.

De gecorrigeerde netto schuldquote komt uit op 103%. Bij de netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen spelen voornamelijk de hypotheken aan ambtenaren een rol. Deze leningen zijn de afgelopen jaren sterk gedaald en de verwachting is dat deze de komende jaren verder afnemen.

2. Solvabiliteitsratio
De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Voor onze gemeente zien we een stabiele solvabiliteitsratio van gemiddeld 20%. Alhoewel het kengetal stabiel blijft, is het lager dan het Gelders gemiddelde. De ontwikkeling van de solvabiliteit blijft daarmee een belangrijk aandachtspunt voor de komende jaren en hangt sterk samen met de ontwikkeling van de grondexploitaties en de toename van investeringen.

3. Grondexploitatie
Het kengetal grondexploitatie geeft aan hoe groot de grondpositie is ten opzicht van de totale baten.
In onze gemeente is sprake van 'in exploitatie genomen bouwgronden' die grotendeels bestaat uit grondexploitaties Zevenaar-Oost en Babberich. De boekwaarde zal de komende jaren als gevolg van verkopen af gaan nemen, waardoor het risico zal gaan dalen.
De afgelopen jaren is gebleken dat grondexploitaties een forse impact hebben op de financiële positie van een gemeente. Indien gemeenten leningen hebben afgesloten om grond te kopen voor een (toekomstig) woningbouwproject hebben zij een schuld. Bij de beoordeling van een dergelijke schuld is het van belang om te weten of deze schuld kan worden afgelost wanneer het project wordt uitgevoerd. Van de opbrengst van de woningen kan immers de schuld worden afgelost. Het kengetal grondexploitatie geeft aan hoe groot de grondpositie is ten opzichte van de totale (geraamde) baten. Wanneer grond tegen de prijs van landbouwgrond is aangekocht, loopt een gemeente relatief gering risico. Het is dus belangrijk om te kunnen beoordelen of er een reële verwachting is of een grondexploitatie kan bijdragen aan de verlaging van de schuld. Staat de grond tegen een te hoge waarde op de balans en moet die worden afgewaardeerd, dan leidt dit tot een lager eigen vermogen en dus een lagere solvabiliteitsratio. Omdat de economie is aangetrokken en de verkopen toenemen is het risico lager geworden, maar het blijft nog steeds van belang de waardering van de gronden in relatie tot de ontwikkeling in het RPW (Regionaal Programma Werklocaties) te blijven volgen.

4. Structurele exploitatieruimte
Voor de beoordeling van de financiële positie is het ook van belang te kijken naar de structurele baten en structurele lasten. Structurele baten zijn bijvoorbeeld de Algemene uitkering en de opbrengsten uit de onroerende zaakbelasting. Dit kengetal geeft aan hoe groot de structurele exploitatieruimte is. Een positief percentage betekent dat de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten te dekken. Dit kengetal is relevant voor de beoordeling van de financiële positie, omdat het van belang is om te weten welke structurele ruimte een gemeente heeft om de eigen lasten te dragen of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. De kengetallen moeten daarbij in samenhang worden bezien. Wanneer bijvoorbeeld de grondexploitatie er niet toe bijdraagt om de schuldpositie te verminderen en de structurele exploitatie ruimte negatief is, geeft het kengetal belastingcapaciteit inzicht in de mogelijkheid tot hogere baten.

De berekende structurele exploitatieruimte in meerjarig perspectief komt alleen in het laatste jaar licht negatief uit. Dit wordt met name verklaard door het wegvallen van enkele structurele inkomsten in de begroting. In 2022 vallen de precario opbrengsten weg, daarnaast is de systematiek ten aanzien van het BTW-compensatiefonds gewijzigd. De opbrengsten uit het BTW-compensatiefonds die wij structureel raamden (Algemene Uitkering), worden nu pas verwerkt als we ze realiseren.

5. Belastingcapaciteit
De belastingcapaciteit geeft inzicht in de belastingdruk van de gemeente ten opzichte van het landelijke gemiddelde. Het landelijk gemiddelde is gebaseerd op de gegevens van het Centrum voor Onderzoek van de

Economie van de Lagere Overheden (COELO), die jaarlijks een rapport opstelt over de ontwikkeling van de lokale lasten. COELO veronderstelt een vaste waarde voor gebruik en zet dit af tegen de tarievenontwikkeling. Het feitelijk gebruik kan afwijken van het veronderstelde gebruik, waardoor de ruimte voor belastingverhoging niet wordt bepaald door het percentage dat door de COELO wordt berekend.
In de berekening zijn meegenomen de OZB-lasten, rioolheffing en afvalstoffenheffing voor een gemiddeld gezin. Onze gemeente zit met 99 % onder het landelijk gemiddelde. Er is ruimte om een negatieve structurele exploitatieruimte aan te vullen met structurele baten.

In onderstaande tabel zijn de scores van onze gemeente gekoppeld aan de beoordeling door de provincie in het kader van het interbestuurlijk toezicht. Hieruit volgt de beoordeling "matig".

Kengetal	Gelders gemiddelde	Waarde kengetal	Categorie A	Categorie B	Categorie C
1. Solvabiliteitsratio	34%	20%	>50%	20-50%	<20%
2. Grondexploitatie	15%	36%	<20%	20-35%	>35%
3. Structurele exploitatieruimte Begr	0,72%	0,60 %	Begr én MJR	Begr of MJR	Begr én MJR
4. Structurele exploitatieruimte MJR	1,06%	-0,1%	> 0%	> 0%	< 0%
5. Belastingcapaciteit	100%	99%	<95%	95-105%	>105%
6. Weerstandsvermogen	276%	250%	>100%	80-100%	<80%
7. Nettoschuld quote	63%	115%	<90%	90-135%	>135%
8. Nettoschuld quote gecorrigeerd	53%	103%	<90%	90-135%	>135%

CONCLUSIE

Het risicoprofiel van onze gemeente is ten opzichte de jaarrekening 2017 en de begroting 2018 gedaald. In hoofdlijnen gelden daarvoor twee verklaringen: het financieel verwerken van risico's in de begroting en de positieve ontwikkeling van de economie. Voorbeelden van voorgaande zijn: vordering Zweekhorst, invoering van de Omgevingswet en het bijstellen begroting sociaal domein. Het effect op onze weerstandsratio is positief. Met een ratio van 2,5 zijn wij ruimschoots in staat onze risico's financieel op te vangen.

ONDERHOUD KAPITAALGOEDEREN

Inleiding
De gemeente Zevenaar heeft een groot deel van haar vermogen geïnvesteerd in kapitaalgoederen in de vorm van gebouwen, wegen en bruggen, openbare verlichting, groen, riolering en water. Het onderhoud van deze zaken is van groot belang voor het functioneren van de gemeente op vele terreinen. Vanwege het belang hiervan is het onderhoud van kapitaalgoederen grotendeels vastgelegd in beleids- en onderhoudsplannen. In deze paragraaf wordt per onderwerp ingegaan op deze plannen waarin het beleid is opgenomen, de kwaliteitsnormen, het onderhoud, de financiële middelen en de risico's die met het onderhoud samenhangen.

Beleid
Per 1 januari 2018 is het onderhoud van de kapitaalgoederen voor de voormalige gemeenten Rijnwaarden en Zevenaar samengevoegd. Voorafgaand aan de fusie is op een aantal onderdelen zoals riolering en water al samen gewerkt aan een geharmoniseerd beleid ten aanzien van de kapitaalgoederen. Wij hebben een beeldkwaliteitsplan opgesteld voor het integrale beheer en onderhoud van de openbare ruimte (IBOR). Op basis hiervan stellen wij een geharmoniseerd meerjarenbeleid op.

Beleidskaders
- Integraal Beheer Openbare Ruime (2018)

Ontwikkelingen
Voor de komende jaren zien we als gevolg van ingrijpende ruimtelijke ontwikkelingen (A15/A12) grote investeringen op onze gemeente afkomen. In het Meerjareninvesteringsplan zijn de verwachte investeringen voor de komende jaren opgenomen.

GEBOUWEN

Beleid
Het beleid voor de gemeentelijke gebouwen is vastgesteld op 26 januari 2017 in de nota vastgoedbeleid Zevenaar. Hierin is opgenomen dat de gemeente op termijn alleen nog eigenaar wil zijn van:
- de panden die zij zelf gebruikt;
- panden die vanwege een bepaald maatschappelijk belang of afbreukrisico niet bij marktpartijen kunnen worden ondergebracht;
- multifunctionele accommodaties

In 2018/2019 wordt een integraal huisvestingsplan opgesteld. Hierin wordt een strategisch vastgoedplan opgenomen, dat voorziet in de huisvestingsbehoefte van de doelgroepen van beleid. Het plan is tevens de onderlegger voor het verder verduurzamen van het vastgoed.

In 2018 is het meerjarenonderhoudsplan voor de nieuwe gemeente Zevenaar herzien. Alle panden van voormalig Rijnwaarden en Zevenaar zijn hierin opgenomen.

Kwaliteitsnormen
Het vaststellen van het onderhoud van de gemeentelijke panden wordt gebaseerd op NEN 2767, niveau 3 (redelijke conditie). Voor maatschappelijke en/of publieksfunctie wordt niveau 2 aangehouden voor de gevels en specifieke ruimten.

Onderhoudsniveau 3 houdt in dat het verouderingsproces over de gehele linie duidelijk op gang is gekomen. Plaatselijk kunnen zich ernstige gebreken voordoen zonder dat deze resulteren in functionele gebreken.

In geval panden tijdelijk onderdeel uitmaken van de vastgoedportefeuille en/of op termijn afgestoten dan wel op een termijn van langer dan 6 jaar gesloopt zullen worden, kan worden afgeweken van de onderhoudsnormering. Uitgangspunt in deze situatie zal zijn niveau 4 (matige conditie). Deze onderhoudsactiviteiten zijn gericht op het wind- en waterdicht houden van het object, op veiligheid en tijdelijke verhuurbaarheid.

Voor panden die tijdelijk onderdeel uitmaken van de vastgoedportefeuille en binnen 6 jaar gesloopt zullen worden, wordt eveneens afgeweken van de onderhoudsnormering. In deze gevallen zullen de onderhoudsactiviteiten betrekking hebben op de wettelijke eisen met betrekking tot veiligheid.

Financiën
In onderstaande tabel zijn de kosten voor het beheer en onderhoud voor de gemeentelijke gebouwen uiteengezet.

Onderdeel (bedragen x € 1.000)	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Advieskosten	54	32	0	0	0
Belastingen	124	124	124	124	124
Doorbelastingen	191	191	191	191	191
Dotatie voorziening	83	133	133	133	133
Huisvestingslasten	241	242	242	242	242
Leveringen diensten en goederen	141	66	66	66	66
Onderhoud gebouwen	294	294	294	294	294
Overige kosten	125	346	257	257	257
Totaal	**1.254**	**1.430**	**1.309**	**1.309**	**1.309**

Onderhoud
De actuele staat van onderhoud in het algemeen is conform het uitgangspunt conditieniveau 3 "redelijk". Conform dit niveau wordt in 2019 onderhoud uitgevoerd aan daken en schilderwerk. Daarnaast wordt aan de hand van de energiescan voor het pand van de brandweer Zevenaar een plan van aanpak opgesteld om dit pand te verduurzamen. Het gebouw heeft nu een label E en dient per 2023 minimaal een label C moeten hebben. Onderzocht wordt of er mogelijkheden en middelen zijn om dit naar een label A of hoger te brengen e.e.a. in overleg met VGGM, die mede verantwoordelijk is voor groot onderhoud aan de elektrotechnische installatie.

Van de gebouwen die naar verwachting op termijn gesloopt / vervangen worden, wordt het onderhoud nu reeds aangepast op een lager niveau.

GROEN

Beleid
Voor het beheer van de openbare ruimte en daarmee voor het openbaar groen is een beeldkwaliteitsplan opgesteld. Het plan heeft betrekking op de kwaliteit van het beheer en onderhoud van de openbare ruimte. In 2019 wordt het groenbeleid geharmoniseerd.
Vanaf november 2017 is het gebruik van bestrijdingsmiddelen in het openbaar groen niet meer toegestaan. Hiermee geven we uitvoering aan het rijksbeleid.

Kwaliteitsnormen
Voor de openbare ruimte en daarmee ook voor het openbaar groen zijn de volgende kwaliteitsnormen op basis van de CROW beeldkwaliteitssystematiek vastgesteld:

Beeldkwaliteit hoog: centrum, hoofdwegen en begraafplaatsen en accentplekken;
Beeldkwaliteit basis: woonwijken, parken en industrieterreinen en buitengebied.

De vastgestelde beeldkwaliteit heeft betrekking op het verzorgend niveau van de openbare ruimte.

Financiën
In onderstaande tabel zijn de kosten voor het beheer en onderhoud voor openbaar groen uiteengezet.

Onderdeel (bedragen x € 1.000)	2018	2019	2020	2021	2022
Bestekken onderhoud groen	546	526	526	526	526
Doorbelastingen	895	964	984	1.039	1.039
Leveringen diensten en goederen	512	250	250	250	250
Onderhoud groen	78	204	254	254	254
Onkruidbestrijding	160	160	160	160	160
Overige lasten	257	207	207	207	207
Totaal	**2.449**	**2.312**	**2.382**	**2.437**	**2.437**

Onderhoud
Het onderhoud van het groen wordt voor een deel in eigen beheer uitgevoerd. Daarnaast is een deel van het onderhoud van het groen uitbesteed aan derden. Voor het groen in eigen beheer en uitbesteed aan derden worden nieuwe beeldkwaliteitsbestekken gemaakt.

OPENBARE VERLICHTING

Beleid
Voor de openbare verlichting is een beleidsplan vastgesteld in 2016 voor een periode van 10 jaar. Het beheer van de openbare verlichting is onderdeel van het beeldkwaliteitsplan. Het plan heeft betrekking op de kwaliteit van het beheer en onderhoud van de openbare verlichting. Op basis van de vastgestelde beeldkwaliteit wordt het beleidsplan openbare verlichting nog geactualiseerd.

Kwaliteitsnormen
De kwaliteitsnormen zijn nu vastgelegd in het beleidsplan openbare verlichting 2016-2025 en vertaald in een werkbestek. In het overgangsjaar 2018 zullen de bestaande kwaliteitsnormen van beide voormalige gemeenten worden gehanteerd, in afwachting van het nieuwe beleidsplan openbare verlichting.

Financiën
In onderstaande tabel zijn de kosten voor het beheer en onderhoud voor de openbare verlichting uiteengezet.

Onderdeel (bedragen x € 1.000)	2018	2019	2020	2021	2022
Elektriciteit	203	196	189	189	189
Leveringen diensten en goederen	64	62	59	59	59
Doorbelastingen	61	61	61	61	61
Dotatie voorziening	26	26	26	26	26
Overige lasten	20	20	20	20	20
Totaal	**375**	**364**	**354**	**354**	**354**

Onderhoud
Beheer en onderhoud van de openbare verlichting is Europees aanbesteed voor de periode 2018-2019 met de optie om nog een jaar te verlengen. Hiervoor is een raamcontract afgesloten waarin deelopdrachten kunnen worden uitgezet. Deze bestekken zullen in onderdelen te zijner tijd worden omgezet in beeldkwaliteitsbestekken.

RIOLERING EN WATER

Beleid

Als verbreding van het vGRP 2012-2016 heeft de gemeente in samenwerking met drie Liemerse gemeenten en het waterschap Rijn en IJssel het "Watertakenplan De Liemers 2017-2021" opgesteld. Dit beleidskader verwoordt de gezamenlijke visie van de Liemers op zowel de afvalwaterketen als het stedelijk water. Zowel gemeenten als waterschap ondersteunen hierbij de gekozen strategie, maar behouden hierbij ieder hun eigen wettelijke taken en verantwoordelijkheden. Aanvullend op de bestaande beleidsstukken is door de vijf organisaties in dit Watertakenplan gekeken naar een gezamenlijke strategie ten aanzien van interacties binnen de afvalwaterketen en het stedelijk water. Specifiek voor het gebied De Liemers vormt dit Watertakenplan op onderstaande vier thema's een verbijzondering van algemeen beleid. De thema's zijn:

- Klaar voor de toekomst;
- Landelijke Bestuursakkoord Water;
- Invoering van de Omgevingswet;
- De burger centraal.

Beleidskaders

- Watertakenplan De Liemers (2016)

Kwaliteitsnormen

De gemeente draagt zorg voor de inzameling en het transport van huishoudelijk afvalwater vermengd met bedrijfsafvalwater, afvloeiend hemelwater, grondwater of ander water. De ontvangst en zuivering van het door de gemeente ingezamelde (stedelijke) afvalwater is de taak van het waterschap. Daarnaast draagt het waterschap zorg voor de waterhuishouding. Deze zorgplichten dienen in onderlinge samenwerking tussen de Liemerse gemeenten en het waterschap goed te worden uitgevoerd. Informatie hierover is beschreven in het rapport "Watertakenplan De Liemers 2017-2021".

Financiën

In onderstaande tabel zijn de kosten voor het beheer en onderhoud voor de riolering en water uiteengezet.

Onderdeel (bedragen x € 1.000)	2018	2019	2020	2021	2022
Beheersystemen en IT	121	106	106	106	106
Doorbelastingen	815	796	795	795	795
Dotatie voorziening	424	609	625	639	639
Onderhoud en reparaties	554	678	712	701	701
Onderzoeken	202	202	202	202	202
Overige lasten	205	277	277	277	277
Totaal	**2.322**	**2.668**	**2.717**	**2.720**	**2.720**

Onderhoud

Waterschap en gemeenten dragen zorg voor de instandhouding van de afvalwaterketen en het watersysteem zodanig dat voorzieningen goed blijven functioneren en geen gevaar optreden voor de volksgezondheid, het milieu of voor de leefomgeving. Jaarlijks zijn hiervoor activiteiten gepland zoals het vervangen en renoveren van objecten, uitvoeren van onderzoek, planvorming en beleid en zorg dragen voor het beheer en onderhoud. Deze werkzaamheden zijn meestal periodiek en/of cyclisch van aard.

Waterschap en gemeenten willen de komende jaren toegroeien naar een meer risicobewust beheer voor het uitvoeren van de watertaken. Dit is onderdeel van de implementatie van assetmanagement om te komen tot een meer doelmatiger waterbeheer.

WEGEN EN BRUGGEN

Beleid
Vanwege de grote raakvlakken tussen riolering en onderhoud wegen worden projecten integraal aangepakt. Het actualiseren van het vigerende beleidsplan wegen zal in het eerste kwartaal 2019 plaatsvinden. Daarin worden de onderhoudsplannen voor de aankomende jaren uiteengezet.

Kwaliteitsnormen
Openbare wegen en bruggen zijn een onderdeel van de openbare ruimte. Voor het beheer van de openbare ruimte en daarmee voor de openbare wegen en bruggen is een beeldkwaliteitsplan vastgesteld. Het plan heeft betrekking op de kwaliteit van het beheer en onderhoud van de openbare ruimte. Op basis van het vastgestelde beeldkwaliteit zal vervolgens het beleidsplan wegen worden geactualiseerd. De landelijke CROW beeldkwaliteit systematiek vormt hiervoor de basis.

Financiën
In onderstaande tabel zijn de kosten voor het beheer en onderhoud voor de wegen en bruggen uiteengezet.

Onderdeel (bedragen x € 1.000)	2018	2019	2020	2021	2022
Doorbelastingen	738	845	844	844	844
Dotatie voorziening	1.499	1.499	1.099	1.099	1.099
Leveringen diensten en goederen	247	239	239	239	239
Overige lasten	140	110	110	110	110
Totaal	**2.624**	**2.693**	**2.292**	**2.292**	**2.292**

Onderhoud
Het klein onderhoud van de wegen en bruggen wordt in eigen beheer uitgevoerd. Daarnaast is een deel van het onderhoud uitbesteed aan derden. Voor de uitvoering van het onderhoud zijn bestekken gemaakt. Deze bestekken zullen in onderdelen te zijner tijd worden omgezet in beeldkwaliteitsbestekken.

CONCLUSIE

Na de gemeentelijke herindeling is er in het jaar 2018 veel energie gestoken om de staat van de kapitaalgoederen te bepalen. In het voorjaar van 2018 is het integraal beheer van de openbare ruimte (IBOR) vastgesteld waarin de beleidskaders zijn vastgesteld ten aanzien van de openbare ruimte en met name het onderhoud van de kapitaalgoederen. Op basis hiervan zijn en worden er nieuwe beheersplannen opgesteld voor de verschillende afdelingen binnen de openbare ruimte. Daarmee ligt er nu een basis van waaruit de gemeente Zevenaar kan werken om de kapitaalgoederen kwalitatief op het gewenste niveau te brengen en te houden.

In onderstaande tabel zijn de onderhoudskosten van de verschillende onderdelen binnen de kapitaalgoederen opgenomen.

Soort kapitaalgoed (bedragen x € 1.000)	Realisatie 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Gebouwen	889	1.254	1.430	1.309	1.309	1.309
Wegen en bruggen	1.702	2.624	2.693	2.292	2.292	2.292
Openbare verlichting	329	375	364	354	354	354
Groen	2.259	2.449	2.312	2.382	2.437	2.437
Riolering	4.057	2.322	2.668	2.717	2.720	2.720
Totaal lasten onderhoud kapitaalgoederen	**9.236**	**9.023**	**9.467**	**9.054**	**9.113**	**9.113**

Op basis van de huidige meerjarenbegroting is een bedrag van €9,2 miljoen benodigd voor het beheer en onderhoud van de kapitaalgoederen binnen de gemeente Zevenaar. Op basis van nog vast te stellen beleidsplannen zal dit bedrag in de komende jaren mogelijk nog wijzigen.

FINANCIERING

Inleiding
De uitvoering van de gemeentelijke financieringsfunctie dient plaats te vinden binnen de kaders zoals gesteld in de Wet financiering decentrale overheden (Wet fido) en de daarbij behorende ministeriële regelingen. In deze wet staan transparantie en risicobeheersing centraal. De transparantie komt daarbij bijvoorbeeld tot uitdrukking in voorschriften voor een verplichte financieringsparagraaf in de begroting en in de jaarrekening. De risicobeheersing binnen de Wet fido richt zich op renterisico's, kredietrisico's, koersrisico's en valutarisico's.

Definitie van het begrip treasury:
Het besturen en beheersen, het verantwoorden over en het toezicht houden op de financiële geldstromen, de financiële posities en de hieraan verbonden risico's.

De doelstelling van de treasuryfunctie is dat deze uitsluitend de lokale publieke taak dient. De gemeente Zevenaar hanteert daarom als uitgangspunt dat er defensief en risicomijdend op de geld- en kapitaalmarkt opgetreden wordt. Binnen de financiële functie van de gemeente is het van belang het onderscheid te herkennen tussen de treasury- en de controlfunctie. Treasury zorgt voor de beschikbaarheid van geldmiddelen. De controlfunctie is juist belast met het toezicht en de bewaking van de aanwending ervan. Vanuit deze rollen is de focus bij treasury gericht op feitelijke in- en uitgaande kasstromen en die van de controlfunctie op de baten en lasten. In deze paragraaf staan voornamelijk de feitelijke kas- en financieringsstromen centraal.

Beleid
Het treasurybeleid is gericht op het minimaliseren van financiële risico's en het binnen de geldende kaders realiseren van een zo optimaal mogelijk rendement.

Beleidskaders
Treasurystatuut gemeente Zevenaar 2018

GEMEENTEFINANCIERING

Financieringsbehoefte
In onderstaand overzicht is het (verwachte) verloop van de langlopende geldleningen weergegeven.

Bedragen x € 1.000

Jaar	Stand ultimo	Rentebedrag	Rente %
2018	117.698	3.152	2,5%
2019	101.862	2.888	2,4%
2020	96.300	2.374	2,4%
2021	90.779	2.202	2,3%
2022	79.600	2.037	2,2%

Het gemiddelde rentepercentage is gebaseerd op de betaalde rente gedeeld door de schuldrestant aan het einde van het jaar. Dit kan als indicator worden afgezet tegen de huidige en verwachte rentestand. De huidige rente (zie ontwikkelingen) ligt onder het gemiddelde percentage. Dit percentage volgt daarmee de dalende lijn die zichtbaar is. Wij verwachten gezien de looptijd van de huidige leningen (tegen een lage interest) en de huidige renteontwikkelingen dat het risico van stijgende rentelasten komende jaren beperkt van invloed zal zijn op de begroting.

De geplande investeringen in het meerjareninvesteringsplan leiden tot een nieuwe financieringsbehoefte. Hier staat de toenemende verkoop van gronden uit de grondexploitaties tegenover. Naast deze ontwikkelingen en de ontwikkelingen op de geld- en kapitaalmarkt en het vervallen van fixe-leningen de komende jaren zullen nieuwe financieringsmiddelen aangetrokken moeten worden op basis van een goede liquiditeitsplanning.

RENTE

De belangrijkste risico's voor de gemeente die samenhangen met de uitvoering van de treasuryfunctie bestaan uit renterisico's. Deze worden getoetst aan twee normen. Dit zijn:

a) De kasgeldlimiet. Deze geeft het maximale bedrag aan dat een gemeente aan vlottende financieringsmiddelen (looptijd korter dan één jaar) mag opnemen;
b) De renterisiconorm. Hiermee wordt het renterisico op de vaste schuld (looptijd vanaf één jaar) in beeld gebracht.

De ontwikkelingen van deze renten worden hieronder nader toegelicht.

a) Renterisico kort geld, kasgeldlimiet

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet is het bedrag dat de gemeente Zevenaar maximaal 'rood' mag staan. Van belang is de netto schuld op korte termijn (looptijd korter dan 1 jaar). De hoogte van de kasgeldlimiet wordt bepaald door een vastgesteld percentage (8,5%) van het begrotingstotaal waarbij uit wordt gegaan van de lopende uitgaven. Dit percentage is vastgesteld in de Wet Financiering Decentrale Overheden (Wet Fido, art 2, punt 1b).
Het begrotingstotaal per 1 januari 2019 is € 122,4 mln. Dit betekent dat het kasgeldlimiet in 2019 een hoogte heeft van € 10,4 mln.
De gemiddelde netto vlottende schuld minus de gemiddelde netto vlottende middelen in een kwartaal mag de kasgeldlimiet, in principe, niet overschrijden. Deze gegevens worden ontleend aan de informatie die we elk kwartaal (IV3) aan het Centraal Bureau voor de Statistiek verstrekken. Als deze positie boven de limiet uitkomt, zijn we verplicht over te gaan tot consolidatie (omzetten van vlottende schuld in vaste schuld).
Gelet op het negatieve tarief voor kort geld, zal in overleg met onze toezichthouder, worden bekeken wat de mogelijkheden zijn om (indien nodig) de kasgeldlimiet tijdelijk te overschrijden en gebruik te maken van de ruimte die de wet Fido geeft. Deze handelwijze zorgt voor een besparing op de rentekosten. Uiteraard zullen we de kapitaalmarkt nauwlettend volgen en bij een stijgende rente op de kapitaalmarkt overgaan tot het consolideren.

Renterisico kort geld

De rentelasten van kort geld (kasgeldlimiet) hangen samen met de ontwikkeling van de Euribor. In onderstaande grafiek is het verloop van de Euribor in de afgelopen jaren weergegeven.

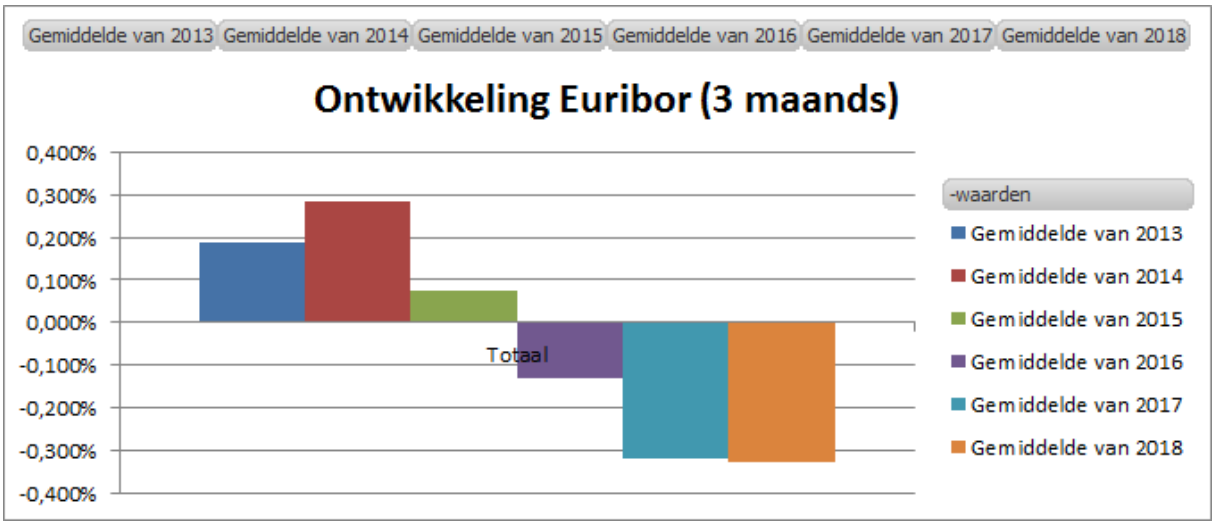

Zoals uit bovenstaande grafiek blijkt bevond het kortlopende renteniveau (referentierente: 3-maands Euribor) zich het volledige afgelopen jaar onder de 0%. Ofwel: een negatieve rente. Dit korte renteniveau staat hoofdzakelijk onder invloed van het monetair beleid van de Europese Centrale Bank (ECB). In het voorjaar van 2016 heeft de ECB het renteniveau voor de zogenoemde Deposit facility vastgesteld op -0,4%. Deze maatregel draagt er aan bij dat de geldmarkttarieven eveneens negatief zijn. De gemeente Zevenaar profiteert van deze situatie bij het opnemen van dag- en kasgeldleningen. Door de negatieve rente krijgt de gemeente namelijk geld toe als zij kortlopend leent

Ten tijde van het opstellen van deze paragraaf kunnen gemeenten tegen negatieve rente lenen voor looptijden tot circa drie jaar.

b) Renterisico lang geld, renterisiconorm

De gemeente Zevenaar gaat uit van totaalfinanciering. Op basis van de behoefte wordt lang geld aangetrokken. Het geld wordt met name aangewend om activa te financieren. In de gemeente Zevenaar worden activa lineair afgeschreven en hier wordt met het langlopende geld bij aangesloten. Voor het bepalen van de rentelasten voor de begroting wordt het volgende uitgangspunt als basis genomen:
Rentelasten van langlopend geld zijn gebaseerd op een lening bij de BNG met een looptijd van 20 jaar, waarbij de rente tussentijds niet wordt aangepast. Voor de begroting wordt de ontwikkeling van de rente in de eerste 6 maanden van het jaar gehanteerd.

In onderstaande grafiek staat het verloop van de rente in de afgelopen jaren opgenomen (2018: t/m 24-9-2018)

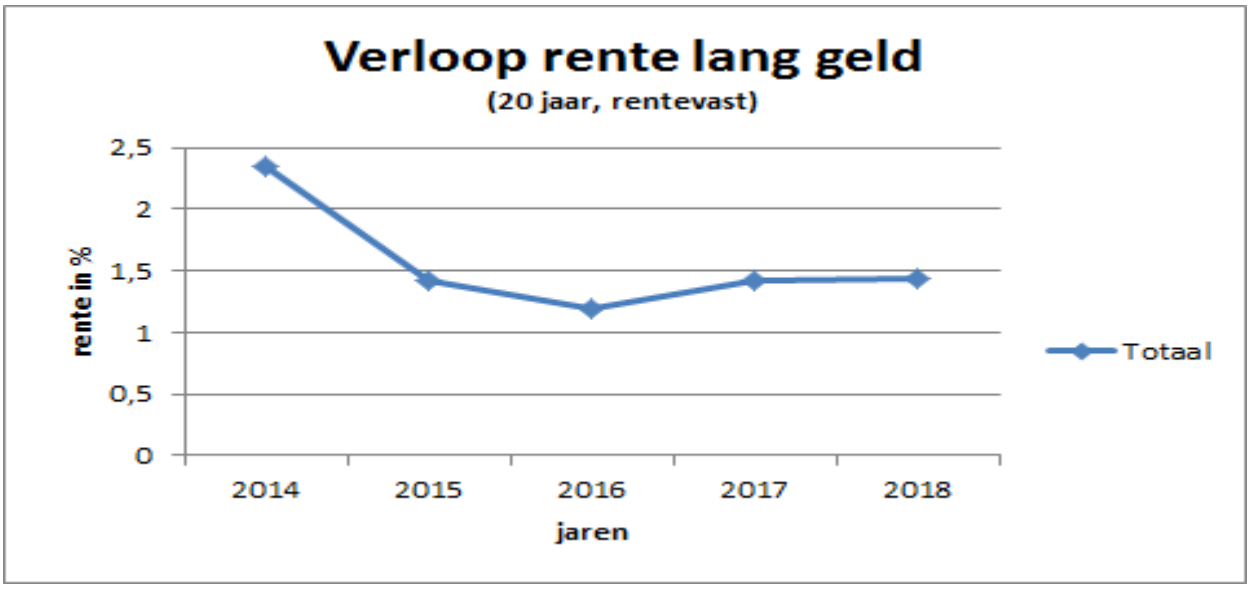

Hieruit blijkt dat de rente van de langlopende een lichte stijging te zien geeft. Dit sluit aan bij de rentevisie 2019 van de banken.

Renterisiconorm

Bij de renterisiconorm gaat het om het beperken van de gevolgen van een stijgende kapitaalmarktrente voor de rentelasten. Aanpassing van de rentepercentages doet zich voor bij herfinanciering en renteherziening. Herfinanciering houdt in, dat een vervangende geldlening wordt aangetrokken om aan de aflossingsverplichtingen van bestaande geldleningen te kunnen voldoen. Bij renteherziening gaat het om het aanpassen van het rentepercentage door de geldgever tijdens de looptijd van de geldlening.

Bedragen x € 1.000

	2019	2020	2021	2022
1a Renteherziening op vaste schuld o/g	-	-	-	-
1b Renteherziening op vaste schuld u/g	-	-	-	-
2 Netto renteherziening op vaste schuld	-	-	-	-
3a Nieuw aan te trekken vaste schuld	10.000	10.000	10.000	-
3b Nieuw te verstrekken leningen	-	-	-	-
4 Netto nieuw aangetrokken vaste schuld	10.000	10.000	10.000	-
5 Te betalen aflossing	15.800	5.560	5.520	11.180
6 Herfinanciering (laagste 4 en 5)	10.000	5.560	5.520	-
7 Renterisico op vaste schuld (2 + 6)	10.000	5.560	5.520	-
8 Begrotingstotaal	122.400	121.000	115.700	116.500
9 Bij ministeriële regeling vastgesteld	20%	20%	20%	20%
10 Renterisiconorm	24.500	24.000	23.100	23.300
7 Renterisico's	10.000	5.560	5.520	-
11 Ruimte (+) / overschrijding (-)	**14.500**	**18.440**	**17.580**	**23.300**

RISICOBEHEER

Gemeentelijk treasurybeleid
De beleidskaders ten aanzien van de treasury functie zijn vastgelegd in het treasury statuut 2018 van de gemeente Zevenaar.

Schatkistbankieren
De wet verplicht schatkistbankieren is in 2013 van kracht geworden. In deze wet is geregeld dat decentrale overheden, waaronder de gemeenten, verplicht worden tot schatkistbankieren. Het doel van het 'schatkistbeleggen' is om de EMU-schuld van de collectieve sector (Rijk en decentrale overheden gezamenlijk) te verminderen.

EMU-saldo
Gemeenten zijn verplicht om bij hun begroting een EMU-saldo te bepalen. Het EMU-saldo heeft het karakter van een resultaatbepaling op kasbasis. Om die reden geeft de uitkomst van het EMU-saldo een goede richting in de gemeentelijke financieringsbehoefte.
De opstelling voor het EMU-saldo tot en met 2019 treft u aan onder de bijlagen bij deze begroting. In dat overzicht komt een financieringsbehoefte tot uitdrukking in een negatief EMU-saldo; een overschot leidt tot een positief EMU-saldo.

RENTETOEREKENING

Beleid rentetoerekening
In deze begroting zijn zowel de stellige uitspraken als de aanbevelingen uit de BBV-notitie rente (juli 2017) verwerkt. De belangrijkste onderdelen betreffen:

- Treasury activiteiten worden via het taakveld treasury verwerkt in de begroting;
- Er wordt geen rente over het eigen vermogen verwerkt in de begroting;
- De omslagrente wordt berekend door de aan de taakvelden toe te rekenen rente (in euro's) te delen door de boekwaarde per 1 januari van de vaste activa die integraal zijn gefinancierd.

De verwerking van de rente is in onderstaand schema inzichtelijk gemaakt.

Bedragen x € 1.000

Renteschema		2019
a. Externe rentelasten over de korte en lange financiering		3.084
b. Externe rentebaten	-/-	173
Totaal door te rekenen externe rente		2.911
c. Rente die aan de grondexploitatie moet worden berekend	-/-	1.952
rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	-/-	912
Totaal rente aan grondexploitaties	-/-	2.864
d. Saldo door te rekenen rente		47
d1. Rente over eigen vermogen		-
d2. Rente over voorzieningen (gewaardeerd op contante waarde)		-
De aan taakvelden (programma's inclusief overzicht Overhead) toe te rekenen rente		47

e.	De werkelijke aan taakvelden (programma's inclusief overzicht Overhead) toegerekende rente (renteomslag)	-/-	-
f.	Renteresultaat op het taakveld treasury		47

Voor toerekening van rente aan de grondexploitatie worden de voorschriften opgenomen in de notitie grondexploitaties 2016 gehanteerd. Op basis hiervan moet de voorziening contant worden gemaakt tegen 2%.

Toelichting

a) Werkelijk verschuldigde rente voor de aangetrokken vaste geldleningen en berekende rente over het financieringstekort.

c) Over de boekwaarde op 1 januari 2019 van de Bouwgrond in exploitatie (BIE) mag alleen het gewogen gemiddelde rentepercentage van de bestaande leningenportefeuille van de gemeente naar verhouding vreemd vermogen/totaal vermogen. Dit percentage is basis van de werkelijke balansbedragen 2017 berekend op 2,28.

c) Rente projectfinanciering: Dit betreft investeringen uit het verleden waarvoor vaste rentepercentages gelden.

d1) en d2) Op aanbeveling van de Commissie BBV en door de harmonisatie is besloten geen rente over het eigen vermogen (bespaarde rente) meer te berekenen.

f) Het geringe renteresultaat van € 47.000 is niet omgeslagen over de boekwaarde per 1 januari 2019 van meer dan € 142 miljoen.

BEDRIJFSVOERING

Inleiding
Deze paragraaf beschrijft de ontwikkelingen en speerpunten in de bedrijfsvoering van de gemeente Zevenaar. Met de term bedrijfsvoering wordt bedoeld de sturing en beheersing van alle primaire processen, ondersteunende processen en besturingsprocessen in de organisatie. In een goed functionerende bedrijfsvoering is de dienstverlening efficiënt georganiseerd en wordt de realisatie van beleidsinhoudelijke doelstellingen effectief ondersteund. Dit betekent aandacht voor onze kernwaarden; klantgerichtheid, resultaatgerichtheid en samenwerking.
In deze paragraaf wordt een aantal speerpunten in de bedrijfsvoering toegelicht, waarbij voor zover relevant, aan de hand van enkele indicatoren zichtbaar wordt waar in de bedrijfsvoering op gestuurd wordt en welke doelen wij nastreven.

PERSONEEL EN ORGANISATIE

Personeel
De samenleving verandert in hoog tempo. Dit vraagt een grote flexibiliteit en veranderkracht van de gemeente en haar medewerkers. Ook de ontwikkeling naar één organisatie met een gemeenschappelijke cultuur en werkwijzen vraagt nog aandacht. Bij een nieuwe organisatie hoort een nieuw HR-beleid dat aansluit op deze uitdagingen. De basis hiervan ligt vast in de HR kadernota. Centraal hierin staan de medewerkers die toegerust moeten zijn om in steeds veranderende contexten hun werk te doen. Ze zijn goed opgeleid, flexibel in hun gedrag en communicatie. Medewerkers zijn zelf actief in hun eigen loopbaanontwikkeling en worden hierin ondersteund door de organisatie. Persoonlijke ontwikkeling, werkplezier, eigenaarschap en resultaten zijn hierin leidend en vormen het uitgangspunt van de gespreksmethodiek die in 2019 geïntroduceerd wordt.

Ziekteverzuim
De gemeente Zevenaar werkt met het eigen regiemodel. Dit betekent dat de organisatie volledige regie heeft over het verzuimproces. Leidinggevende en medewerker zijn verantwoordelijk voor de verzuimbegeleiding. Vanaf 1 januari 2018 werkt de gemeente samen met een nieuwe bedrijfsarts. In 2019 gaat de aandacht wederom uit naar de inzetbaarheid van medewerkers en naar de preventie en begeleiding van zieke medewerkers. De doelstelling voor 2019 is het verzuimpercentage te reduceren tot onder de 4%.

Naam	Rekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019
% Ziekteverzuim	4,34	4,00	4,00

Organisatie
De toekomstvisie van de gemeente Zevenaar is onder andere opgenomen in de besturingsfilosofie. Hierin staan de ambities verwoord vanuit het concept van stad en ommelanden, toegepast op de volgende beleidsthema's:

- Economie en werkgelegenheid
- Recreatie en toerisme
- Ruimtelijke kwaliteit
- Leefkwaliteit, welzijn en zorg.

Dit heeft direct invloed op de organisatie die we willen zijn. De gemeente Zevenaar is klantgericht en de burger staat centraal. De organisatie is daarvoor ingericht volgens een vraaggericht concept. De dienstverlening is gebaseerd op 3 focuspunten: Service op maat, Verbindend en Gastvrij. De inrichting en

ontwikkeling van onze organisatie en bedrijfsvoering is gericht op het realiseren van de visie van de gemeente Zevenaar binnen de rolopvatting van een verbindende overheid. Dit is vertaald naar alle aspecten van de gemeentelijke organisatie: het organisatiemodel, de competenties en werkwijzen, de werkprocessen en de bedrijfsvoering.

Formatie

Onderstaand overzicht geeft de vastgestelde formatie per afdeling aan per 1 januari 2019. De formatie is exclusief uitbreidingen zoals opgenomen in de Kadernota 2018-2022.

Afdeling	Totaal formatie
Directeur/S&B/P&P	8,50
Griffie	2,67
Maatschappelijke Ontwikkeling	19,80
Maatschappelijke Dienstverlening	27,69
Publiekszaken	20,58
Openbare Werken	64,85
Beheer Openbare Ruimte	23,22
Ruimtelijke Ontwikkeling	21,94
Vergunning, toezicht en handhaving	23,35
Bedrijfsvoering	27,54
Financiën	18,50
Informatiebeheer	31,11
Totaal	**289,75**

INFORMATIEVOORZIENING EN AUTOMATISERING

Informatievoorziening

Technische vernieuwingen blijven een aanjager van maatschappelijke ontwikkelingen. Dat zien we nadrukkelijk op het gebied van informatieverwerking. Zevenaar is geen voorloper op dit terrein, eerder een slimme volger: we proberen op ons niveau kansen aan te pakken, vooral gericht op dienstverlening, initiatieven uit de lokale samenleving en bedrijfsvoering. We sluiten aan op initiatieven in VNG-verband (Vereniging van Nederlandse Gemeenten) onder de vlag "Samen Organiseren".
Samenwerken doen we ook door deelname aan de RID (Regionale ICT-Dienst de Liemers). De overeenkomsten tussen de deelnemers zitten enerzijds in uitvoering van wetgeving en landelijke afspraken. Anderzijds vinden we er schaalvoordelen bij aanschaf en gebruik van ICT-systemen.
Digitalisering van informatie krijgt steeds meer invloed op de dagelijkse werkzaamheden en dienstverlening. Dat is aanleiding de werkprocessen in een cyclische aanpak actueel te houden. Daarbij hebben we oog voor de balans tussen stabiele uitvoering en innovatieve kansen. Wettelijke maatregelen en landelijke afspraken hebben een forse invloed op de gemeentelijke rol en informatievoorzieningen, bijvoorbeeld de Omgevingswet.

Datagedreven sturen

Datagedreven sturing is het vermogen om op basis van het verzamelen en analyseren van data tot sturing op de gemeentelijke thema's te komen. Wij gaan systematisch deze nieuwe werkwijze in het primaire proces opnemen. Dit brengt met zich mee dat we een aantal organisatorische en technische condities planmatig verbeteren. Te denken valt aan competentieontwikkeling, het werken met een datastrategie en de

ontwikkeling van open data. Daarbij hebben we nadrukkelijk oog voor de risico's en ethische vraagstukken die deze ontwikkeling met zich meebrengt. In 2018/2019 worden enkele pilots uitgevoerd.

Privacy en informatieveiligheid
In onze samenleving draait alles om data. Als gemeente zijn we schatbewaarder van een breed scala van data, zowel van inwoners als van ondernemers en andere organisaties. Door het gebruik van deze data kunnen wij onze dienstverlening steeds verder verbeteren en optimaliseren, maar is het ook belangrijk om hierbij de privacy van onze inwoners te borgen. De aangescherpte Europese privacynormen uit de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) zijn hierbij leidend. De inwoners van Zevenaar moeten er op kunnen vertrouwen dat de gemeente hier op de juiste wijze mee omgaat. Dit doen we door de privacywetgeving te borgen in onze dienstverlening en bij het verwezenlijken van onze ambities altijd te zoeken naar de juiste balans. Daarnaast worden in 2019 samen met de andere Liemerse gemeenten de voorbereidingen getroffen om te voldoen aan de Baseline Informatiebeveiliging Overheid. Dit nieuwe normenkader vervangt de Baseline Informatiebeveiliging Nederlandse Gemeenten vanaf 2020.
Het borgen van privacy in onze dienstverlening en ambities en het blijvend optimaliseren van de informatiebeveiliging is een continu proces binnen onze bedrijfsvoering.

Digitaal archiefbeheer
In de komende jaren moet ook het bewaren en toegankelijk houden van de digitale informatie meer nadruk krijgen. Het onderwerp "Digitaal archiefbeheer" is landelijk (en internationaal) nog in ontwikkeling onder de noemer "e-depot". Daarbij wordt aansluiting gezocht bij projecten op dit gebied in de regio.

PLANNING & CONTROL

De vastgestelde cyclus van onze nieuwe gemeente lijkt veel op de cyclus die in beide voormalige gemeenten werd gebruikt. Wij starten met een kadernota, als voorloper van de begroting. Deze heeft een richtinggevend karakter, en niet besluitvormend. Daarna volgt in het najaar de uitwerking van de kadernota in de meerjarenbegroting. In het jaar van uitvoering informeren wij u door middel van twee voortgangsrapportages over de voortgang van de uitvoering, zowel op beleidsmatig als financieel gebied. Als afsluiting verantwoorden wij het uitvoeringsjaar in de jaarstukken.
De documenten van de planning & control-cyclus zijn in ontwikkeling. Dit geldt voor zowel de inhoud als de vorm. Alle documenten worden digitaal beschikbaar gesteld via een portal. De 6 thema's uit het collegeprogramma zijn een vast onderdeel in de producten. De vernieuwde cyclus is een eerste aanzet op weg naar een nieuwe manier van verantwoorden. Deze andere verantwoordingssystematiek richt zich meer op de voortgang van beleid en de mate waarin wij de doelstellingen uit het collegeprogramma, de kadernota en begroting realiseren door de uitvoering van activiteiten.
Om de kwaliteit van de planning & control-cyclus en de informatiewaarde voor u verder te vergroten voeren wij in 2019 het project 'Doorontwikkeling P&C-cyclus' uit. Daarnaast voeren wij in 2019 een project 'Basis op orde' uit. Binnen dit project brengen wij het financieel beheer op orde, verbeteren wij de kwaliteit van het budgetbeheer, de budgetten en de financiële informatievoorziening.

COMMUNICATIE

Ontwikkelingen in de samenleving, media, organisatie en technologie, zorgen ervoor dat de buitenwereld ons uitgangspunt moet zijn. In de steeds complexer wordende samenleving kunnen problemen alleen worden opgelost door samenwerking met inwoners en partners. Uitgegaan wordt van de kracht van de samenleving. Wij faciliteren participatie en laten de uitvoering, waar mogelijk en wenselijk, aan de inwoner over. Om verbinding met en tevredenheid over de gemeente te krijgen, zetten we in op herkenbaarheid en een hogere kwaliteit van de communicatie.

Wat gaan we doen?

- Onze huisstijl is de basis van herkenbaarheid. De nieuwe huisstijl is volledig online en offline geïmplementeerd. Voor de borging van de huisstijl worden in 2019 tools beschikbaar gesteld. Eind 2020 moet uit een steekproef onder inwoners, bedrijfsleven & organisaties blijken dat minimaal 75% vindt dat de gemeente herkenbaar communiceert.
- Het is essentieel dat wij voor onze inwoners zorgen voor helder taalgebruik en begrijpelijke communicatie. Vandaar dat het streven is om uiteindelijk B1-taalniveau in de gehele organisatie door te voeren. Om daar te komen, bieden we diverse schrijftrainingen aan op het gebied van klantgerichte brieven en e-mails, heldere adviezen en schrijven voor de meldingen-app Fixi.
- We verbeteren de website en ons facebook-account verder, op basis van o.a. gebruikersinzichten en trends. Onze doelstelling is dat de beoordeling van de website door inwoners minimaal een 6,8 is. We onderzoeken de wensen en behoeften van inwoners aan nieuwe digitale dienstverleningskanalen.
- Inwoners vinden het belangrijk om informatie van de gemeente te krijgen die relevant, tijdig en actueel, op het goede moment, via de juiste kanalen en op hen afgestemd is. Bovendien willen zij op een goede wijze worden betrokken bij besluitvorming. Om daar aan bij te dragen, stellen we een communicatiekalender op.

INKOOP EN AANBESTEDING

De Liemerse gemeenten hebben een gemeenschappelijk inkoopbeleid. Dit is in 2017 opnieuw vastgesteld. Het bevat algemene spelregels voor inkoop, mede om te voldoen aan (Europese) wetgeving. Daarnaast zijn enkele lokale accenten opgenomen:

- social return
- kansen voor regionale
- maatschappelijk verantwoord inkopen

Naast dit Liemerse beleid kunnen specifieke regels van belang zijn. Bijvoorbeeld als het gaat om inhuur van personeel. Dat soort regels wordt uiteraard bij inkooptrajecten ook in acht genomen.

JURIDISCHE ZAKEN

De gemeente steekt energie in een structurele juridische kwaliteitszorg om de juridische kwaliteit, juridische control en het risicobeheer te verbeteren. We hebben een nieuwe huisadvocaat die de organisatie ondersteunt bij het juridisch in control blijven. Het doel van juridische kwaliteitszorg is een verbetering van de juridische kwaliteit van gemeentelijke diensten en producten. Dat doen we onder meer met het geven van trainingen aan collega's, het organiseren van een juridisch vakberaad en het bieden van ondersteuning bij het harmonisatietraject vanwege de fusie tussen Zevenaar en Rijnwaarden. Hiermee zetten we in op het blijven verhogen en uitwisselen van kennis over dit onderwerp binnen de organisatie. Daarnaast is een juridische scan van de nieuwe organisatie gemaakt. In 2019 gaat de organisatie met de aanbevelingen hiervan aan de slag.

VERBONDEN PARTIJEN

Inleiding
Gemeenten kennen in het Nederlands staatsbestel een omvangrijk en uiteenlopend takenpakket, dat door overheveling van rijkstaken naar de gemeenten alleen nog maar groter wordt. Deze ontwikkeling past bij de filosofie van de gemeente als eerste overheid. Waar mogelijk moeten taken worden neergelegd bij de overheid die het dichtst bij de burger staat en vanuit dat oogpunt het beste de belangen van haar inwoners kan behartigen.

Gemeenten kunnen voor de uitoefening van hun taken uit een aantal uitvoeringsvarianten kiezen. Ze kunnen de taken zelf uitvoeren, of de taken op afstand zetten. Een taak kan op afstand worden gezet door via inkoop of subsidie een andere partij te contracteren voor de uitvoering van een bepaalde taak. Een andere mogelijkheid vormt het aangaan van een samenwerkingsverband met andere publiek- of privaatrechtelijke partijen voor de uitvoering van een bepaalde taak. In alle gevallen blijft de gemeente verantwoordelijk voor de inhoudelijke aansturing of opdrachtverlening en de controle daarop.

Omschrijving
Wij spreken van een verbonden partij als het gaat om een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin de gemeente een financieel en bestuurlijk belang heeft. Van een financieel belang is sprake als:

- een aan de verbonden partij ter beschikking gesteld bedrag niet verhaalbaar is indien de verbonden partij failliet gaat;
- de gemeente voor bedragen aansprakelijk kan worden gesteld indien de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt.

Van een bestuurlijk belang is sprake als de gemeente zeggenschap heeft, hetzij uit hoofde van vertegenwoordiging in het bestuur hetzij uit hoofde van stemrecht. Dit betekent concreet dat er sprake is van een bestuurlijk belang als de wethouder, het raadslid of de ambtenaar van de gemeente namens de gemeente in het bestuur van de partij plaatsneemt, of namens de gemeente stemt. Bij alleen een benoemingsrecht of een voordrachtsrecht - de gemeente mag een bestuurder of commissaris in de organisatie benoemen of voordragen - is er strikt genomen geen sprake van een verbonden partij.

Beleid
Bestuurders en ambtelijke organisatie hebben behoefte aan regie en grip op gemeenschappelijke regelingen. Met regie op verbonden partijen wil de gemeente in de kern bereiken dat de belangen van Zevenaar worden behartigd en dat de overeengekomen opdracht wordt gerealiseerd binnen de afgesproken beleidsinhoudelijke en financiële kaders.

Het is van belang dat de raad in het proces van begroting en verantwoording voldoende informatie krijgt om de bijdrage van de verbonden partijen aan de realisatie van doelstellingen en risico's te kunnen laten meewegen. De invloed van de gemeente op haar verbonden partijen is het grootst aan de "voorkant". Hiermee wordt bedoeld dat beïnvloeding in een (politiek) besluitvormingsproces aan de voorkant het meeste kans van slagen heeft. De ervaring leert dat stukken die eenmaal in het dagelijks of algemeen bestuur komen, niet snel meer gewijzigd worden.

In de gemeenschappelijke regeling heeft de gemeente zowel de rol van eigenaar als opdrachtgever.

Ontwikkelingen
Als samenwerkingspartner zetten wij ons steeds intensiever in om binnen die samenwerkingsverbanden de gezamenlijk bepaalde doelstellingen te halen. Hiervoor vervullen wij posities binnen het dagelijks bestuur of een trekkersrol binnen een portefeuilleoverleg of bestuurscommissie. Ook ambtelijk is hier nadrukkelijk op ingezet en wordt aangesloten bij de overlegstructuren ten behoeve van de verbonden partij. Uitgangspunt is dat de eigenaarsrol en de opdrachtgeversrol centraal staan. Om de kaders met betrekking tot Gemeenschappelijke Regelingen vast te stellen wordt eind 2018 een nota verbonden partijen aan u aangeboden.

Op het overzicht verbonden partijen is Presikhaaf bedrijven niet meer opgenomen. Alle activiteiten zullen

voor of per 1-1-2019 zijn overgedragen aan andere partijen. De GR Presikhaaf bedrijven zal naar verwachting per 1-1-2019 worden opgeheven/geliquideerd.

OVERZICHT VERBONDEN PARTIJEN

Verbonden partij (bedragen x € 1.000)	Bijdrage 2019	Aandeel gemeente	Eigen vermogen 2017	Vreemd vermogen 2017	Resultaat 2017
Gemeenschappelijke regelingen					
Bedrijfsvoeringsorganisatie Doelgroepenvervoer Regio Arnhem-Nijmegen (DRAN)	1.142	12		5.950	91
Euregio Rijn-Waal	11				2
Gemeenschappelijk Orgaan Regio Arnhem-Nijmegen	66	5			-11
Huisvesting voortgezet onderwijs in de Liemers (GRHVOL)	1.005	45			
Omgevingsdienst Regio Arnhem (ODRA)	609	8	771	3.122	-83
Reinigingsdienst de Liemers (RDL)	1.581	55			-38
Samenwerking De Liemers	4.943	52			551
Streekarchivariaat de Liemers en Doesburg	125	48			
Veiligheids- en Gezondheidsregio Midden-Gelderland (VGGM)	3.657	6	1.453	11.740	2.788
MGR Sociaal domein Centraal-Gelderland	497	9		1.612	81
Vennootschappen					
Alliander N.V.			3.942.000	4.127.000	203.000
Ataro B.V.	1.749	100	320		82
Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)			4.200.000		
Leisurelands (R.G.V. Holding B.V.)		3			
Vitens N.V.		1	526.300	1.223.800	49
Totaal verbonden partijen	**15.385**		**8.670.844**	**5.373.224**	**206.512**

Bedrijfsvoeringsorganisatie Doelgroepenvervoer Regio Arnhem-Nijmegen (DRAN)	
Omschrijving	Een gemeenschappelijke regeling, gebaseerd op een bedrijfsvoeringsorganisatie.
Juridische vorm	Gemeenschappelijke regelingen
Vestigingsplaats	Arnhem
Partijen	Gemeenten Arnhem, Berg en Dal, Beuningen, Doesburg, Druten, Duiven, Heumen, Lingewaard, Montferland, Mook en Middelaar, Nijmegen, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Westervoort, Wijchen, Zevenaar en de provincie Gelderland.
Beleidskaders	-Raadsbesluit Wijziging Regeling Bedrijfvoeringsorganisatie Doelgroepenvervoer Regio Arnhem-Nijmegen (gemeente Zevenaar en gemeente Rijnwaarden 2017) -Raadsbesluit Vaststellen Regeling Bedrijfvoeringsorganisatie Doelgroepenvervoer Regio Arnhem-Nijmegen (gemeente Zevenaar en gemeente Rijnwaarden 2016) -Verordening Leerlingenvervoer (gemeente Zevenaar 2018) -Verordening Maatschappelijke Ondersteuning (gemeente Zevenaar 2016 en gemeente Rijnwaarden 2015)

Openbaar belang en doel	De vervoersorganisatie is ingesteld ter gemeenschappelijke behartiging van de belangen van de deelnemers met betrekking tot het tot stand brengen, ontwikkelen en in stand houden van een kwalitatief hoogwaardig, herkenbaar, efficiënt en eenvoudig te gebruiken doelgroepenvervoer. Hierbij wordt rekening gehouden met de mogelijkheden van reizigers en hun sociale netwerk en wordt erop toegezien dat het aanvullend vervoer ook in het buitengebied en de kleine kernen voldoende gewaarborgd is en dat het vervoer een optimale aansluiting heeft op het openbaar-vervoer-netwerk.
Bestuurlijk belang	Deelname bestuur door portefeuillehouder.
Aandeel in %	12
Ontwikkelingen	Het wegvallen van de provinciale bijdrage per 2020 en de open einde systematiek veroorzaken een forse kostenstijging. De BVO DRAN heeft een plan van aanpak (Knoppenplan) opgesteld om tot kostenbeheersing te komen. Er is besloten tot een nieuwe verdeling van kosten te komen. De verdeelsleutel heeft het effect dat kosten voor het routevervoer toenemen en voor het vraagafhankelijke vervoer afnemen. Een ander effect is dat door het toepassen van de nieuwe verdeelsleutel voor – en nadeelgemeenten ontstaan. Naar aanleiding daarvan is afgesproken om een solidariteitsfonds in te stellen waarbij de voordeelgemeenten de nadeelgemeenten in een afbouwend scenario compenseren over een periode van 3 jaar, te weten 2017, 2018 en 2019. In 2019 wordt gekeken naar de regionale samenwerking en aanbesteding na 2020.
Prestaties2019	Door de deelnemende gemeenten is de sturing en (financiële) beheersing van uitvoeringstaken en uitvoering van ondersteunende processen op het gebied van doelgroepenvervoer en aanvullend vervoer bij de vervoersorganisatie neergelegd. Voor het uitvoeren van de taak aanvullend vervoer is de vervoersorganisatie een samenwerkingsovereenkomst aangegaan met de provincie Gelderland waarin wordt overeengekomen dat de vervoersorganisatie de taak van het aanvullend vervoer (basismobiliteit) uitvoert voor de provincie Gelderland.
Website	Website vervoersorganisatie

Bedragen x € 1.000

Financiële informatie	Rekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Bijdrage gemeente	1.075	1.305	1.142	1.142	1.142	1.142
Resultaat partij	91					
Eigen vermogen						
Vreemd vermogen	5.950	5.950				

Toelichting	Afgerond op basis begroting 2016/2020
Risico's	De inrichting van het doelgroepenvervoer is gebaseerd op een 'open einde' systematiek. Dit betekent dat de kosten oplopen wanneer een gemeente meer inbrengt of dat er in een periode meer ritten hebben plaatsgevonden dan begroot. Dit brengt een financieel risico met zich mee. Periodiek wordt er gerapporteerd over het volume van het aantal ritten en worden de gevolgen van verwachte toenames van ritten tijdig gecommuniceerd met de klant (gemeente). Buiten de post onvoorzien is er geen weerstandscapaciteit aanwezig bij de BVO.
Programma	6. Sociaal domein

Euregio Rijn-Waal

Omschrijving	
Juridische vorm	Gemeenschappelijke regelingen
Vestigingsplaats	Kleve
Partijen	29 Nederlandse gemeenten en 20 Duitse gemeenten
Beleidskaders	

Openbaar belang en doel	De Euregio Rijn-Waal heeft als belangrijkste doel de grensoverschrijdende samenwerking op het gebied van economie en maatschappij te verbeteren en te intensiveren. De Euregio Rijn-Waal brengt partners bij elkaar om gezamenlijke initiatieven te starten en zo gebruik te maken van synergie-effecten.
Bestuurlijk belang	Deelname Algemeen Bestuur/Dagelijks bestuur door respectievelijk een door de raad en college aangewezen lid.
Aandeel in %	
Ontwikkelingen	Een viertal INTERREG projecten is gestart, waardoor de komende jaren voor € 21,2 miljoen naar de Euregio Rijn Waal vloeit.
Prestaties2019	
Website	Website Euregio Rijn-Waal

Bedragen x € 1.000

Financiële informatie	Rekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Bijdrage gemeente	11	11	11	11	11	11
Resultaat partij	2					
Eigen vermogen		1.331				
Vreemd vermogen		2.424				

Toelichting	
Risico's	Het algemene financiële beheer van de Euregio Rijn - Waal wordt bij begroting, jaarrekening en begrotingswijziging van de Euregio getoetst en beoordeeld door de commissie financiën en projecten en de Euregioraad. Op dit moment is met in aanmerking nemend het eigen vermogen geen sprake van grote actuele risico 's .
Programma	0. Bestuur en ondersteuning

Gemeenschappelijk Orgaan Regio Arnhem-Nijmegen

Omschrijving	Het gemeenschappelijk orgaan is een samenwerkingsverband dat de belangen behartigt van de deelnemende gemeenten in de regio. Dit kunnen individuele belangen zijn, maar ook regionale. Daarnaast voeren zij gemeenschappelijke taken uit voor de gemeenten in de regio.
Juridische vorm	Gemeenschappelijke regelingen
Vestigingsplaats	Arnhem
Partijen	Gemeente Arnhem, Berg en Dal, Beuningen, Doesburg, Druten, Duiven, Heumen, Lingewaard, Montferland, Mook en Middelaar, Nijmegen, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Westervoort, Wijchen en Zevenaar.
Beleidskaders	
Openbaar belang en doel	Orgaan voor de gemeenten in de regio Arnhem en Nijmegen voor overleg en afstemming op de beleidsterreinen economie, mobiliteit en wonen. Voor de stimulering van de economische ontwikkelingen van de regio is een triple helix samenwerking tussen ondernemers, onderwijsinstellingen en overheden opgericht in de vorm van de Stichting Economic Board.
Bestuurlijk belang	Het Bestuurlijk Overleg bestaat uit 18 leden; van iedere gemeente de burgemeester.
Aandeel in %	5,42
Ontwikkelingen	Vanuit de Pfo's zijn verschillende ambities geformuleerd, die om extra budget vragen, ook voor de ondersteuning door de Pfo's.
Prestaties2019	
Website	Website Regio AN

Bedragen x € 1.000

Financiële informatie	Rekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Bijdrage gemeente	66	66	66	66	66	66
Resultaat partij	-11					
Eigen vermogen						
Vreemd vermogen						
Toelichting						

Risico's	Het GO is een overlegorgaan. Het heeft geen rechtspersoonlijkheid en kan niet op eigen naam rechtshandelingen aangaan. De risico's zijn daarom zeer beperkt.
Programma	o. Bestuur en ondersteuning

Huisvesting voortgezet onderwijs in de Liemers (GRHVOL)

Omschrijving	
Juridische vorm	Gemeenschappelijke regelingen
Vestigingsplaats	Zevenaar
Partijen	Het betreft een samenwerking tussen de gemeenten Duiven, Montferland en Zevenaar.
Beleidskaders	
Openbaar belang en doel	Op het gebied van huisvesting voortgezet onderwijs werken de gemeenten Duiven, Montferland en Zevenaar samen in een Gemeenschappelijke Regeling Huisvesting Voortgezet Onderwijs Liemers. Door deze samenwerking kunnen er in alle drie de gemeenten grote renovaties en nieuwbouw plaatsvinden, die de gemeenten zelfstandig moeilijk kunnen realiseren.
Bestuurlijk belang	De gemeente Zevenaar benoemt een van de drie leden van het Algemeen Bestuur.
Aandeel in %	45
Prestaties2019	
Website	

Bedragen x € 1.000

Financiële informatie	Rekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Bijdrage gemeente	1.096	1.031	1.005	971	961	943
Resultaat partij						
Eigen vermogen						
Vreemd vermogen						
Toelichting						

Risico's	De GRHVOL heeft geen rechtspersoonlijkheid en neemt geen eigen besluiten. Financiële risico's zijn hierdoor nihil. De gemeentelijke bijdrage kan wel jaarlijks verschillen, aangezien het aantal leerlingen wijzigt.
Programma	4. Onderwijs

MGR Sociaal domein Centraal-Gelderland

Omschrijving	De MGR (Modulaire Gemeenschappelijke Regeling) biedt een algemeen kader voor samenwerking op het gebied van het sociaal domein binnen de regio Centraal Gelderland en voorziet in samenwerkingsmodules. Er wordt deelgenomen aan de modules: Inkoop, Werkgevers Service Punt (WSP) en Regionaal Bureau Leerplicht.
Juridische vorm	Gemeenschappelijke regelingen
Vestigingsplaats	Arnhem

Partijen	11 regiogemeenten nemen deel aan de algemene regeling: Arnhem, Doesburg, Duiven, Lingewaard, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Wageningen, Westervoort en Zevenaar. Het aantal deelnemende gemeenten per samenwerkingsmodule verschilt.
Beleidskaders	
Openbaar belang en doel	Regionale samenwerking in het sociaal domein moet leiden tot kwalitatief goede en efficiënte dienstverlening aan de inwoners van de 11 gemeenten. Daarbij is het lokale beleid leidend. De MGR is van en voor de samenwerkende gemeenten. De doelstelling van de MGR verschilt per module. Zo willen gemeenten samenwerken binnen de inkoop van het sociaal domein: • Samen sterker staan in de transformatie van het sociaal domein; • Samenwerking moet leiden tot verhoging van de kwaliteit van zorg, efficiency in de uitvoering van taken, lastendrukverlaging bij aanbieders door eenduidige uitvoering en versnelling van de transformatie door bundeling van kennis en inkoopkracht. Samenwerking bij Onderwijszaken is gericht op: • Op eenduidige wijze uitvoeren van de Leerplichtwet; • Uitvoering geven aan de regionale RMC-taak (regionale meld- en coördinatiefunctie) op het gebied van voortijdig schoolverlaten; Vanuit de module Onderwijszaken wordt samengewerkt met scholen, samenwerkingsverbanden passend onderwijs, sociale wijkteams, jeugdzorg en het Openbaar Ministerie met als doel de ontwikkelingskansen van kinderen en jongeren te optimaliseren. Samenwerking bij het WSP heeft als slogan: 'samen werken aan werk'. • Er is sprake van een regionale arbeidsmarkt die voorbij de grenzen van gemeenten gaat; • Het vanuit één servicepunt samen met UWV benaderen van werkgevers en het matchen zodat er werkplekken ontstaan voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt, levert voor inwoners van gemeenten nieuwe kansen op om hun inkomenspositie en leefomstandigheden te verbeteren.
Bestuurlijk belang	Deelname aan het algemeen bestuur en de verschillende bestuurscommissies.
Aandeel in %	9,40
Ontwikkelingen	Het voornemen is per 1 januari 2019 de MGR uit te breiden met de module werkgeverschap sociale werkvoorziening Midden Gelderland. Dit betreft de overgebleven activiteiten van Presikhaaf Bedrijven.
Prestaties2019	De focus voor 2019 is tweeledig. Enerzijds het faciliteren van het bestuurlijke proces, het verminderen van de bestuurlijke druk voor bestuurders en de afstemming met de 11 gemeenten. Anderzijds het faciliteren van de modules om hun werk op een goede manier uit te kunnen voeren. Daarbij gaat erom dat de basis op orde is, zoals goed HR-beleid zodat medewerkers hun talenten kunnen benutten en verder ontwikkelen
Website	Website MGR

Bedragen x € 1.000

Financiële informatie	Rekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Bijdrage gemeente	295	295	497	497	497	497
Resultaat partij	81					
Eigen vermogen						
Vreemd vermogen	1.612	277				

Toelichting	
Risico's	Buiten de post onvoorzien is er geen weerstandscapaciteit aanwezig bij de MGR. Ten behoeve van de MGR is de 'open einde' systematiek van toepassing waarbij bij een tekort de deelnemende gemeenten bij moeten betalen en bij een overschot geld terug krijgen. Het risico hiervoor ligt dus bij de deelnemende gemeenten.
Programma	6. Sociaal domein

Omgevingsdienst Regio Arnhem (ODRA)	
Omschrijving	De Omgevingsdienst voert taken op het gebied van bouwen, milieu, handhaving en toezicht voor de deelnemende gemeenten en Provincie uit. De ODRA is vanaf 1 april 2013 operationeel.
Juridische vorm	Gemeenschappelijke regelingen
Vestigingsplaats	Arnhem
Partijen	Gemeente Arnhem, Gemeente Doesburg, Gemeente Duiven, Gemeente Lingewaard, Gemeente Overbetuwe, Gemeente Renkum, Gemeente Rheden, Gemeente Rozendaal, Gemeente Westervoort, Gemeente Zevenaar en de Provincie Gelderland.
Beleidskaders	De Gemeenschappelijke Regeling Omgevingsdienst Regio Arnhem ODRA is per 14 november 2012 in werking getreden. Per 1 april 2013 is vervolgens de Omgevingsdienst van start gegaan.
Openbaar belang en doel	Uitvoering van meerdere taken op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving voor gemeenten uit de regio Arnhem. Ook is ODRA voor de deelnemende gemeenten het aanspreekpunt voor milieuvraagstukken.
Bestuurlijk belang	Deelname in het algemeen bestuur door een wethouder. Het dagelijks bestuur bestaat uit vijf leden. Eén lid vertegenwoordigt de gemeenten Westervoort, Duiven en Zevenaar.
Aandeel in %	7,80
Ontwikkelingen	De wet- en regelgeving is dynamisch. Het is van belang om tijdig in te spelen op veranderingen voor onszelf maar ook voor de partners. Deze veranderingen kunnen plaats vinden op gemeentelijk niveau (bijv. handhavingsbeleid of gemeentelijk Wabo-beleid), provinciaal niveau (bijv. provinciaal geurbeleid), nationaal niveau (bijv. Omgevingswet) of het Europese niveau (bijv. wijzigingen op het gebied van luchtkwaliteit). In de voorbereiding naar de begroting 2019 heeft de ODRA met de partners afgesproken dat de begroting 2019 in twee stappen tot stand komt. Een initiële begroting 2019 opgesteld door extrapolatie van de begroting en realisatie van de voorafgaande jaren.. Voor de aangepaste begroting 2019 hanteert de ODRA een andere werkwijze door meer trendmatig te gaan begroten. Dit houdt in dat er op productgroep / productniveau samen met de partners de trends worden besproken en vertaald naar de werkprogramma's. Voor sommige productgroepen betekent dit een neerwaartse tendens. Voor andere producten een positieve, afhankelijk van de economische en maatschappelijke ontwikkelingen. Dit model sluit aan bij de gewenste vorm van outputsturing en mogelijk outputfinanciering.
Prestaties2019	Uitvoering geven aan de VTH-taken op het gebied van milieu door middel van een dienstverleningsovereenkomst en een jaarlijks uitvoeringsprogramma.
Website	Website ODRA

Bedragen x € 1.000

Financiële informatie	Rekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Bijdrage gemeente	491	599	609	609	609	609
Resultaat partij	-83					
Eigen vermogen	771	771	740	740	740	740

Vreemd vermogen	3.122	1.104	900	900	900	900

Toelichting	De werkzaamheden van ODRA worden nu betaald door middel van de zogenaamde inputfinanciering. Hierbij brengen de deelnemers de financiële middelen in voor vergunningverlening en handhaving. In 2017 worden de werkprogramma's beschouwd als een begroting op basis van outputfinanciering. Er zal worden gerapporteerd op basis van input maar ook op basis van geleverde producten en daaraan verbonden kosten.
Risico's	Het weerstandsvermogen is de verhouding tussen de beschikbare weerstandscapaciteit en de benodigde weerstandscapaciteit. Deze is nog positief. De impact van de omgevingswet en de wet kwaliteitsborging bouwen is nog niet in te schatten.
Programma	8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening

Reinigingsdienst de Liemers (RDL)

Omschrijving	
Juridische vorm	Gemeenschappelijke regelingen
Vestigingsplaats	Zevenaar
Partijen	Gemeenten Montferland en Zevenaar.
Beleidskaders	GR Reinigingsdienst De Liemers wordt als gevolg van de herindeling en nieuwe regelgeving over GR's opnieuw vastgesteld in 2019.
Openbaar belang en doel	De RDL voert voor de deelnemende gemeenten taken uit op het gebied van reiniging en afvalinzameling.
Bestuurlijk belang	In het algemene bestuur wordt onze gemeente vertegenwoordigd door drie raadsleden één wethouder. Daarnaast maakt de wethouder ook deel uit van het dagelijks bestuur.
Aandeel in %	55
Ontwikkelingen	Als gevolg van de gemeentelijke herindeling moet de afvalinzameling in de nieuwe gemeente Zevenaar worden geharmoniseerd. Dit heeft ook gevolgen voor RDL. In 2019 wordt de eerste stap gezet. Inzameling gft- en restafval wordt geharmoniseerd. RDL gaat in het gebied voormalige gemeente Rijnwaarden de inzameling verzorgen van rest, gft en PMD.
Prestaties2019	Inzameling van diverse afvalstromen, exploitatie van aanbiedstations in Zevenaar en Lobith en (straat) vegen in grootste deel van de gemeente.
Website	

Bedragen x € 1.000

Financiële informatie	Rekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Bijdrage gemeente	1.552	1.359	1.581	1.581	1.581	1.581
Resultaat partij	-38					
Eigen vermogen						
Vreemd vermogen						

Toelichting	
Risico's	Er geen weerstandscapaciteit aanwezig bij de RDL. Voor de taken van de RDL is de 'open einde' systematiek van toepassing waarbij bij een tekort de deelnemende gemeenten bij moeten betalen en bij een overschot geld terug krijgen. Het risico hiervoor ligt dus bij de deelnemende gemeenten.
Programma	7. Volksgezondheid en milieu

Samenwerking De Liemers

Omschrijving	Het uitvoeren van de ICT (RID), sociale dienst (RSD) en de inkoop voor de deelnemende gemeenten: Duiven, Westervoort en Zevenaar.
Juridische vorm	Gemeenschappelijke regelingen

Vestigingsplaats	Duiven
Partijen	Gemeenten Duiven, Westervoort en Zevenaar.
Beleidskaders	
Openbaar belang en doel	Samenwerking De Liemers is een samenwerkingsverband van Liemerse gemeenten op gebied ICT, inkoop en werk en inkomen.
Bestuurlijk belang	Het algemeen bestuur van de SDL de Liemers wordt gevormd door de colleges van B&W van de deelnemende gemeenten. Het dagelijks bestuur bestaat uit een vertegenwoordiger van elk van die colleges, bij voorkeur de burgemeester.
Aandeel in %	52
Ontwikkelingen	Zowel bij de RSD als de RID zijn uitbreidingen in de personeelsformatie opgenomen vanwege informatieveiligheid, hetgeen de afgelopen jaren in hoog tempo omvangrijker is geworden. Verder hebben gemeenten en samenwerkingsverbanden te maken met een veelheid aan digitale ontwikkelingen; Big Data, social media, drones, robotisering en dergelijke. De snelheid van de digitale ontwikkelingen samen met nieuwe wetgeving zorgt er voor dat gemeenten hun visie op dienstverlening, bedrijfsvoering en informatie regelmatig tegen het licht houden. Bij de RSD heeft in juli 2018 besluitvorming plaatsgevonden over de businesscase, de omvorming van de RSD tot de netwerkorganisatie voor Werk en Participatie binnen de Liemers. Ontwikkelingen bij Werk en Inkomen zijn de veranderende arbeidsmarkt, krimp op de beschikbare financiële middelen als gevolg van bezuinigingen door het Rijk, regionale samenwerking (gemeenten regio Arnhem, UWV en Scalabor en de ontwikkeling van de sociale teams binnen de Liemers.
Prestaties2019	
Website	Website RSD De Liemers

Bedragen x € 1.000

Financiële informatie	Rekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Bijdrage gemeente	4.197	4.607	4.943	5.014	5.104	5.171
Resultaat partij	551					
Eigen vermogen						
Vreemd vermogen						

Toelichting	
Risico's	De exploitatielasten incl. eventueel niet begrote kosten worden volledig door de drie deelnemende gemeenten gedragen. Er wordt jaarlijks een begroting opgesteld die via twee tussenrapportages wordt gemonitord. Afwijkingen ten opzichte van de begroting worden dan voorgelegd aan het bestuur en aan het bestuur van de deelnemende gemeenten.
Programma	0. Bestuur en ondersteuning

Streekarchivariaat de Liemers en Doesburg

Omschrijving	Regionale voorziening voor het beheren van de archiefbescheiden.
Juridische vorm	Gemeenschappelijke regelingen
Vestigingsplaats	Zevenaar
Partijen	Gemeenten Doesburg, Zevenaar, Duiven en Westervoort
Beleidskaders	
Openbaar belang en doel	Het Streekarchivariaat heeft als doel het beheren van de archiefbescheiden van de deelnemende gemeenten conform de Archiefwet 1995.
Bestuurlijk belang	Deelname Algemeen Bestuur.
Aandeel in %	48

Ontwikkelingen	Gewerkt wordt aan de verhuizing van het streekarchivariaat naar Hal 12 en het opzetten van een kenniscentrum in samenwerking met Liemers museum. Er wordt gewerkt aan het vernieuwen van de huidige gemeenschappelijke regeling. De recente ontwikkelingen in het archiefbeheer (e-depot) worden gevolgd.
Prestaties2019	
Website	Website Streekarchivariaat

Bedragen x € 1.000

Financiële informatie	Rekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Bijdrage gemeente	121	120	125	125	125	125
Resultaat partij						
Eigen vermogen						
Vreemd vermogen						

Toelichting	
Risico's	Eventuele tekorten worden verhaald op de deelnemende gemeenten. De financiële omvang van de regeling is echter relatief klein en het risico wordt op gering geschat.
Programma	0. Bestuur en ondersteuning

Veiligheids- en Gezondheidsregio Midden-Gelderland (VGGM)

Omschrijving	Samenwerking op het gebied van de regionale brandweertaken, ambulancevoorziening, geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen en collectieve preventieve gezondheidszorg ter realisering van deskundigheidsversterking en capaciteitsvergroting.
Juridische vorm	Gemeenschappelijke regelingen
Vestigingsplaats	Arnhem
Partijen	Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden werkt in opdracht van de gemeenten Arnhem, Barneveld, Doesburg, Duiven, Ede, Lingewaard, Nijkerk, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Scherpenzeel, Wageningen, Westervoort en Zevenaar.
Beleidskaders	
Openbaar belang en doel	De VGGM behartigt de gemeenschappelijke belangen van de deelnemende gemeenten op het gebied van brandweer, regionale ambulancevoorziening en GGD voor de zestien gemeenten in de regio Gelderland-Midden.
Bestuurlijk belang	Deelname Algemeen Bestuur door burgemeester.
Aandeel in %	6,43
Ontwikkelingen	De begroting 2019 van de VVGM is relatief beleidsarm, omdat er nog onvoldoende zicht is op het beleid van het Rijk en nieuwe beleidsinitiatieven van de gemeenten op basis van de college-akkoorden voor 2018-2022. In het najaar van 2019 komt de VVGM met een nieuw meerjarig perspectief, dat tot een wijziging van de begroting 2019 kan leiden.
Prestaties2019	
Website	Website VGGM

Bedragen x € 1.000

Financiële informatie	Rekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Bijdrage gemeente	3.351	3.594	3.657	3.720	3.720	3.720
Resultaat partij	2.788					
Eigen vermogen	1.453					
Vreemd vermogen	11.740					

Toelichting	De bijdrage van de gemeente aan VGGM bestaat uit een brandweerdeel en volksgezondheidsdeel.
Risico's	VGGM heeft het risicomanagement op orde. Aan de hand van de zogenaamde 'kans x effect'-methode wordt jaarlijks een onderzoek uitgevoerd naar de mogelijke risico's en een kwantificering daarvan. VGGM vindt het eigen weerstandsvermogen op basis van deze inschatting voldoende om de risico's af te dekken.
Programma	1. Veiligheid

Alliander N.V.

Omschrijving	Alliander N.V. is een nutsbedrijf dat voortgekomen is uit Nuon en zorgt voor de levering van energie. Alliander bestaat uit de onderdelen Liander en Liandon. Het bedrijf telt 5,7 miljoen klantaansluitingen.
Juridische vorm	Vennootschappen
Vestigingsplaats	Arnhem
Partijen	De grootste aandeelhouders van Alliander zijn de provincies Gelderland, Friesland en Noord-Holland en de gemeente Amsterdam. Deze aandeelhouders bezitten gezamenlijk ongeveer 76% van de aandelen. De overige aandeelhouders, die elk minder dan 3% van de aandelen bezitten, zijn 72 kleinere gemeenten en de provincie Flevoland.
Openbaar belang en doel	De primaire taak van Alliander is het onderhouden en beheren van de elektriciteits- en gas(distributie)netten in het verzorgingsgebied. Deze taken zijn wettelijk bepaald omdat de maatschappij sterk afhankelijk is van een betrouwbare aanvoer van (duurzame) energie.
Bestuurlijk belang	De gemeente heeft recht op deelneming aan de beraadslagingen en stemrecht in de algemene vergadering van aandeelhouders.
Aandeel in %	0,45
Ontwikkelingen	Zevenaar is deelnemer van het Nuval platform. Het gaat hierbij om een platform dat de belangen van de aangesloten gemeenten uit Flevoland en Gelderland behartigt voor wat betreft het aandeelhouderschap in Nuon/ Alliander en Vitens. De gemeenten die zich verenigd hebben in het Nuval-platform hebben afgesproken in een aantal onderwerpen met één stem op te treden tijdens de aandeelhoudersvergaderingen van Alliander en Vitens. Een vertegenwoordiger van het platform neemt ook deel aan het Grootaandeelhoudersoverleg van Alliander.
Prestaties2019	De dividenduitkering over 2017 bedroeg € 412.000.
Website	Website Alliander

Bedragen x € 1.000

Financiële informatie	Rekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Bijdrage gemeente						
Resultaat partij	203.000					
Eigen vermogen	3.942.000					
Vreemd vermogen	4.127.000					

Toelichting	
Risico's	Het financieel risico is verlies van maximaal de nominale waarde van de aandelenportefeuille en het begrote bedrag aan dividend in onze begroting.
Programma	0. Bestuur en ondersteuning

Ataro B.V.

Omschrijving	
Juridische vorm	Vennootschappen
Vestigingsplaats	Zevenaar
Partijen	Gemeente Zevenaar

Openbaar belang en doel	Ataro heeft als doel het beheren en exploiteren (verhuren daaronder mede verstaan) van maatschappelijk vastgoed (sportaccommodaties daaronder mede verstaan).
Bestuurlijk belang	De rol van gemeentelijk aandeelhouder in Ataro wordt uitgeoefend door een wethouder.
Aandeel in %	100
Ontwikkelingen	Vanuit een drietal binnensport verenigingen zijn er vragen gekomen om op sportpark Hengelder gezamenlijk een beachpark te realiseren. Ataro heeft in samenwerking met deze verenigingen hiervoor een plan ontwikkeld om dit te realiseren bij korfbalvereniging De Zwaluwen.
Prestaties2019	• Promotie ter bevordering van het gebruik van de accommodaties door inwoners van de gemeente. • Waarborgen van openstelling van de accommodaties van maandag tot en met zondag van 8.30 uur tot 23.30 uur. In tijden van lage bezetting (tijdens vakantieperiodes) kunnen accommodaties gesloten worden op voorwaarde dat een vergelijkbare accommodatie ter beschikking staat. • innovaties en verduurzamen
Website	Website Ataro

Bedragen x € 1.000

Financiële informatie	Rekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Bijdrage gemeente	1.749	1.779	1.749	1.749	1.749	1.749
Resultaat partij	82					
Eigen vermogen	320					
Vreemd vermogen						
Toelichting						

Risico's	De gemeente blijft bij tegenvallende exploitatieresultaten uiteindelijk financieel verantwoordelijk.
Programma	5. Sport, cultuur en recreatie

Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)

Omschrijving	De Bank Nederlandse Gemeenten is de bank van en voor overheden en instellingen voor maatschappelijk belang.
Juridische vorm	Vennootschappen
Vestigingsplaats	Den Haag
Partijen	Aandeelhouders van de bank zijn uitsluitend overheden. De Staat is houder van de helft van de aandelen, de andere helft is in handen van gemeenten, elf provincies en een hoogheemraadschap.
Openbaar belang en doel	De B.N.G. is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. De bank draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger.
Bestuurlijk belang	Stemrecht in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AVA).
Aandeel in %	0,02
Prestaties2019	De dividenduitkering over 2017 bedroeg € 32.700.
Website	Website BNG

Bedragen x € 1.000

Financiële informatie	Rekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Bijdrage gemeente						
Resultaat partij						

Eigen vermogen	4.200.000
Vreemd vermogen	
Toelichting	
Risico's	Het financieel risico is verlies van maximaal de nominale waarde van de aandelenportefeuille en het begrote bedrag aan dividend in onze begroting.
Programma	0. Bestuur en ondersteuning

Leisurelands (R.G.V. Holding B.V.)

Omschrijving	
Juridische vorm	Vennootschappen
Vestigingsplaats	Arnhem
Partijen	Gemeenten Apeldoorn, Barneveld, Berg en Dal, Beuningen, Brummen, Ede, Elburg, Epe, Ermelo, Hattem, Heerde, Nijmegen, Nunspeet, Putten, Renkum, Rozendaal, Voorst, Wijchen, Zevenaar en RAL B.V.
Openbaar belang en doel	Het doel is het publiekstoegankelijk houden van recreatievoorzieningen en -plassen. Het recreatiegebied Rhederlaag is ondergebracht in Leisurelands BV. Bij het deelnemen aan een verbonden partij staat de vraag centraal of dit de meest geëigende vorm is om de doelstelling van de gemeente (het publieke belang) te realiseren. De gemeente ziet de instandhouding van recreatieplassen als een publiek belang. Het aandeelhouderschap in Leisurelands BV is een middel om invloed te houden op het realiseren van en het laagdrempelig toegankelijk houden van recreatieplassen in Zevenaar en omgeving.
Bestuurlijk belang	Via stemrecht algemene leden vergadering
Aandeel in %	2,84
Ontwikkelingen	In 2016 is de aandeelhoudersovereenkomst verlengd met 5 jaar. Leisurelands heeft sterk de ambitie om in een concurrerende en snel veranderende markt een toonaangevende rol te spelen en verder uit te groeien tot een nog slagvaardiger en ambitieuzer recreatiebedrijf. Hierbij zijn een duurzame leefomgeving en maatschappelijke rendement belangrijke pijlers.
Prestaties2019	
Website	Website Leisurelands

Bedragen x € 1.000

Financiële informatie	Rekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Bijdrage gemeente						
Resultaat partij						
Eigen vermogen						
Vreemd vermogen						
Toelichting						

Risico's	Gezien het geringe belang van de gemeente hierin is het risico bijzonder klein.
Programma	5. Sport, cultuur en recreatie

Vitens N.V.

Omschrijving	Vitens levert leidingwater en zorgt voor de instandhouding van het leidingnetwerk.
Juridische vorm	Vennootschappen
Vestigingsplaats	Utrecht
Partijen	De aandelen van Vitens N.V. zijn in handen van 110 aandeelhouders waaronder de provincie Friesland, provincie Gelderland, provincie Overijssel provincie Flevoland en provincie Utrecht en het merendeel van de in deze provincies liggende gemeenten.
Openbaar belang en	Waarborgen van de kwaliteit van drinkwater en grondwater.

doel	
Bestuurlijk belang	Via stemrecht algemene leden vergadering.
Aandeel in %	0,60
Ontwikkelingen	Zevenaar is deelnemer van bij het Nuval platform. Het gaat hierbij om een platform dat de belangen van de aangesloten gemeenten uit Flevoland en Gelderland behartigt voor wat betreft het aandeelhouderschap in Nuon/ Alliander en Vitens.De gemeenten die zich verenigd hebben in het Nuval-platform hebben afgesproken in een aantal onderwerpen met één stem op te treden tijdens de aandeelhoudersvergaderingen van Alliander en Vitens.
Prestaties2019	De dividenduitkering over 2017 bedroeg € 114.500.
Website	Website Vitens

Bedragen x € 1.000

Financiële informatie	Rekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Bijdrage gemeente						
Resultaat partij	49					
Eigen vermogen	526.300	525.700				
Vreemd vermogen	1.223.800	1.223.900				

Toelichting	
Risico's	Het financieel risico is verlies van maximaal de nominale waarde van de aandelenportefeuille en het begrote bedrag aan dividend in onze begroting.
Programma	0. Bestuur en ondersteuning

GRONDBELEID

Inleiding
Overeenkomstig artikel 9, lid 2 van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) dient een paragraaf Grondbeleid deel uit te maken van de programmabegroting. Transparantie van het grondbeleid voor u is om twee redenen van belang. In de eerste plaats vanwege het financiële belang en de risico's en in de tweede plaats vanwege de relatie met de doelstellingen zoals aangegeven in de programma's.

Beleid
Het gemeentelijke grondbeleid is vastgelegd in de Nota Grondbeleid van de voormalige gemeente Zevenaar die in februari 2012 door de gemeenteraad is vastgesteld en in het grondexploitatieplan van de voormalige gemeente Rijnwaarden dat in 2013 is vastgesteld. In de nota's wordt uitwerking gegeven aan de manier waarop de grondpositie en het grondbeleid worden ingezet voor de ruimtelijke ontwikkeling. Daarnaast is een strategie opgesteld voor het beheer van strategisch grondbezit van Zevenaar (aankoop, exploitatie en uitgifte). Ook de relatie met het exploitatieplan in de nieuwe Wro, gericht op publiekrechtelijk kostenverhaal, is ingevuld.
Naast de nota's grondbeleid en strategie beheer van strategisch grondbezit is ook een grondprijsbrief 2018 vastgesteld. Dit is in de collegevergadering van 27 maart 2018 gebeurd. Jaarlijks wordt deze grondprijsbrief geactualiseerd.

Op basis van de Liemerse Woonagenda voor de periode 2017-2027 stellen wij uitgangspunten vast voor het woningbouwprogramma. Hiermee realiseren wij een flexibele woningbouwprogrammering voor alle doelgroepen (jongeren, jonge gezinnen, senioren) met maatwerk per kern. We bouwen zoveel mogelijk levensloopbestendig, zodat mensen er gedurende verschillende fasen van hun leven in kunnen (blijven) wonen. Om nieuwe kansrijke initiatieven mogelijk te maken brengen wij de capaciteit van woningbouwlocaties, die niet aansluiten bij de vraag op lange termijn, terug.

Beleidskaders
Nota grondbeleid gemeente Zevenaar januari 2012
Grondprijsbrief gemeente Zevenaar 2018

Ontwikkelingen
Het herstel van de economie in het algemeen en de woningmarkt in het bijzonder heeft tot op heden een positieve invloed op de gemeentelijke grondexploitaties. De kavelafzet in Groot Holthuizen verloopt boven verwachting waardoor er ruimte is voor de ontwikkeling van het 3e buurtschap. Hieraan wordt in 2018 uitvoering gegeven. Ook lijkt er meer interesse te bestaan voor het project Middag Oost in Babberich. Eind 2018 wordt het initiatief van de projectontwikkelaar, afhankelijk van de belangstelling, verder worden uitgewerkt.
Het project Bommersheufsestraat in Zevenaar is in uitvoering. oplevering van het appartementencomplex vindt medio 2019 plaats, alsmede de inrichting van het openbaar gebied.

Om het hoofd te bieden aan de dreiging van de uitwerking van het Regionaal Programma Werklocaties (RPW) zijn in 2017 voor Businesspark 7Poort versnellingsmaatregelen genomen om hier een versnelde verkoop te stimuleren. Deze maatregelen krijgen in 2018 en 2019 een verdere uitwerking.

BOUWGRONDEXPLOITATIE (WONINGBOUW EN BEDRIJVENTERREINEN)

Met betrekking tot de ontwikkeling van Businesspark 7Poort weten wij eind 2018 of wij een kavel van 19 ha. uitgeven in erfpacht of 11,6 ha. verkopen. Wij sluiten voor eind 2018 een erfpachtovereenkomst voor ruim 2 ha. in de Spoorallee.
De aanleg van de hoofdlaan, als onderdeel van de versnellingsmaatregelen voor 7Poort, is onlangs afgerond en in gebruik genomen. Ook andere versnellingsmaatregelen zijn in voorbereiding zoals de voorbereiding voor de aanleg van het 2e viaduct. In het 1e kwartaal 2019 werken wij het bestaande viaduct naar 7Poort af, wordt de Giga aangesloten op de hoofdlaan en leggen wij de hoofdstructuur van het water in de Walmasque aan.

De woningbouwlocatie Groot Holthuizen is in ontwikkeling, waarbij oorspronkelijk werd uitgegaan van een uitgifte van 30 kavels per jaar. U heeft op 4 juli 2018 ingestemd met een verhoging van de aantallen woningen in de Grondexploitatie Zevenaar Oost. Het deelplan De Stede wordt uitgebreid door de toevoeging van 155 woningen. Hierbij is de deelexploitatie Het Hof afgesloten waarmee 40 woningen zijn vervallen. Netto gaat het dus om een uitbreiding van 115 woningen.
Ten behoeve van De Stede zijn uitwerkingsplannen in voorbereiding. Daarnaast voeren wij gesprekken met ontwikkelende partijen om te zorgen dat nog een vierde fase in de verkoop kan gaan.
Wij gaan voor 2019 uit van een uitgifte van 60 kavels en de jaren daarna 40 stuks.

In het woningbouwplan Middag Oost is een ontwikkelaar bezig met de realisatie van 14 woningen. Afhankelijk van het tempo van verkoop zal dit plan in de komende tijd verder ontwikkeld worden.

REALISATIE

In onderstaande tabel presenteren wij de gerealiseerde en te realiseren grondverkopen. Ten aanzien van de te realiseren grondverkopen 2018 tot en met 2021 geldt dat deze overeenkomstig de laatst vastgestelde uitgangspunten voor de herziening van de grondexploitaties zijn (per 01-01-2017).

Aantallen/m² kavels wonen en bedrijven (realisatie en prognose)

Naam complex	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Bedrijven (in ha.)							
Zevenaar Oost - 7Poort en Landeweer	0,72	1,41	2,00	2,00	2,00	3,00	3,00
Zevenaar Oost - Spoorallee/FOZ	0,00	0,00	0,00	3,00	3,00	0,00	0,00
Mercurion	0,00	0,21	0,00	0,14	0,00	0,51	0,51
Totaal Bedrijven	**0,72**	**1,62**	**2,00**	**5,14**	**5,00**	**3,51**	**3,51**
Wonen (in aantallen kavels/woningen)							
Groot Holthuizen	55	79	65	55	40	40	40
Middag Oost & Zwanenwaay		1	2	2	2	2	2
Geerlingshofstraat		4					
Centrumplan	0	0	9	0	0	0	0
Totaal Wonen	**55**	**84**	**76**	**57**	**42**	**42**	**42**

PROGNOSE TE VERWACHTEN RESULTATEN

De geprognosticeerde resultaten van de gemeentelijke grondexploitaties zijn voor het laatst herzien per 1 januari 2018. Vervolgens hebben wij deze verwerkt in de Uitvoeringsrapportage grondexploitaties welke u hebt vastgesteld in de vergadering van juli 2018. De financiële effecten zijn verwerkt in de jaarrekening 2017 welke u in dezelfde vergadering hebt vastgesteld.

De geprognosticeerde resultaten van de grondexploitaties (inclusief het effect van de bovengenoemde uitbreiding van De Stede) luiden als volgt:

Bedragen x € 1.000

Prognose financiële resultaten actieve grondexploitaties Netto Contante Waarde (NCW) per 1 januari 2018	
Naam complex	**Resultaat herziene Grex NCW per 01-01-2018**
Zevenaar Oost - bedrijven	-2.069
Zevenaar Oost – wonen	-36.822
Totaal Zevenaar Oost	**-38.891**
Middag Oost & Zwanenwaay	-5.527
Mercurion	287
Centrumplan	-467
Totaal Overige complexen	**-5.707**
Totaal Complexen	**-44.598**

WINST- EN VERLIESNEMING

Ten aanzien van winst- en verliesneming is hierover het volgende in de Nota Grondbeleid 2012 opgenomen:

1. Verliezen worden genomen als die bekend zijn (voorzichtigheidsbeginsel), daartoe wordt een voorziening getroffen ten laste van de algemene reserve (risicoreserve).
2. Winsten worden genomen wanneer die gerealiseerd zijn (realisatiebeginsel).
3. Winst en verlies wordt genomen op basis van contante waarde.
4. Winst en verlies komen via de exploitatie ten laste van en ten goede aan de reserve grondexploitaties. In de praktijk (zie ook onder 1) is dit nu de algemene reserve.
5. Als de geraamde kosten en opbrengsten zijn gerealiseerd mag winst worden genomen binnen een (deel) grondexploitatie.
6. Tussentijdse winstneming vindt dan slechts plaats als er voldoende zekerheid is voor winst nemen.
7. Winstneming vindt plaats bij de jaarrekening of programma uitvoeringsrapportage (pur). De laatste is inmiddels vervangen door de Voortgangsrapportage.

Bovenstaande beleidsregels sloten tot op heden aan bij de bepalingen in het BBV. In 2016 is echter een Notitie Grondexploitatie verschenen waarin is aangegeven op welke wijze wij rekening moeten houden met tussentijds winst nemen bij positieve grondexploitatiecomplexen. Omdat daarover vragen zijn gerezen heeft de commissie hierover een nadere uitleg gepubliceerd welke in het najaar van 2018 zal worden verwerkt in een actualisatie van de Notitie.
Het bovengenoemde realisatiebeginsel dient zodanig te worden uitgelegd dat de winst bij meerjarige projecten niet pas aan het eind van dat project als gerealiseerd moet worden beschouwd, maar gedurende de looptijd ontstaat en ook als zodanig moet worden verantwoord. Het verantwoorden van tussentijdse winst is daarmee geen keuze maar een verplichting die voortvloeit uit het realisatiebeginsel. Bij het bepalen van tussentijdse winst is het wel noodzakelijk om de nodige voorzichtigheid te betrachten. In dat kader dienen de projectspecifieke risico's van de nog te realiseren kosten en opbrengsten in beeld te zijn gebracht.
Voor het bepalen van de tussentijdse winst heeft de commissie BBV de zogenaamde Poc-methode geïntroduceerd (Percentage of completion). De Poc-methode houdt rekening met de fase waarin de grondexploitatie, zowel wat betreft de opbrengsten als kosten, verkeert. De methode is vrij eenvoudig toepasbaar en kan eenduidig worden gehanteerd voor alle positieve grondexploitaties. Hiermee wordt aangesloten bij de doelstelling van de vernieuwing van het BBV, namelijk vereenvoudiging en eenduidigheid en daarmee betere onderlinge vergelijkbaarheid tussen gemeenten.

Van de gemeentelijke grondexploitaties wordt geen (tussentijdse) winstneming in 2018 of 2019 verwacht. In het kader van uw besluit van 4 juli 2018, waarin u hebt besloten tot uitbreiding van de grondexploitatie Zevenaar Oost, vindt wel een correctie op de verliesvoorziening plaats. Het gaat hier om een bedrag van € 2.583.000 welke wij hebben verwerkt in de Voortgangsrapportage 2018 en toegevoegd aan de Algemene reserve.
Overige correcties op de verliesvoorziening vinden, voor zover nodig, plaats bij de jaarlijkse herziening van de grondexploitaties. Deze verwerken wij vervolgens in de jaarrekening.

RESERVES, VOORZIENINGEN EN RISICO'S

Eventuele winsten uit de grondexploitaties voegen wij toe aan de algemene reserve, een en ander zoals bepaald in de Nota Grondbeleid 2012.
Voor verlieslatende complexen wordt een verliesvoorziening getroffen, zoals voorgeschreven in het BBV.
De stand van de verliesvoorziening grondexploitaties bedraagt volgens de jaarrekening 2017 van de voormalige gemeente Zevenaar € 47.469.000. In de voormalige gemeente Rijnwaarden was geen sprake van verlieslatende exploitaties, waardoor ook geen verliesvoorziening noodzakelijk was.

Ten behoeve van de voorliggende begroting hebben wij de risico's geactualiseerd. Het risicoprofiel van de grondexploitaties kent de volgende ontwikkeling:

Bedragen x € 1.000

Risicoprofiel actieve grondexploitaties 01-01-2018 en 01-09-2018				
Naam complex	**Risicoprofiel per 01-01-2018**	**Risicoprofiel per 01-09-2018**	**Verschil jan. - sept. 2018**	**Afwijking in%**
Zevenaar Oost - bedrijven	12.370	11.231	1.139	9,2%
Zevenaar Oost - wonen	945	928	17	1,8%
Totaal Zevenaar Oost	**13.315**	**12.159**	**1.156**	**8,7%**
Middag Oost & Zwanenwaay	183	157	26	14,2%
Geerlingshofstraat Lobith	11	0	11	100,0%
Rijnark Lobith	36	36	0	0,0%
Uuleveld Pannerden	11	30	-19	-172,7%
Centrumplan Zevenaar	156	21	135	86,5%
Totaal Overige complexen	**397**	**244**	**153**	**38,5%**
Totaal Risico's	**13.712**	**12.403**	**1.309**	**9,5%**

We zien een verbetering van het risicoprofiel van €1.309.000 waarvoor de volgende oorzaken zijn aan te wijzen:

1. Algemeen:
   Een wijziging in de werkwijze met betrekking tot de kwantificering van de risico's;

2. Zevenaar Oost - Bedrijven:
   Ingevolge het Regionaal Programma Werklocaties (RPW) dienen in de regio afspraken te worden gemaakt over een reductie van de hoeveelheid uitgeefbaar bedrijventerreinen. Het risico van het mogelijk onverkoopbaar worden van een deel van het Businesspark 7Poort is geactualiseerd en dit heeft een verhoging van het risico tot gevolg. Deze verhoging houdt verband met een mogelijk verder uitstel rond de doortrekking van de Rijksweg A15 en verbreding A12. Door dit uitstel kunnen potentiële klanten hun keuze niet op Zevenaar laten vallen.

3. Zevenaar Oost - Wonen:
   Behoudens de onder punt 1 genoemde gewijzigde werkwijze zijn er hier geen ontwikkelingen ten aanzien van het risicoprofiel.

4. Centrumplan Zevenaar: het ontwikkelrisico van de locatie Bommersheufsestraat is sterk gereduceerd, doordat de grond in 2018 is geleverd. De ontwikkeling is hiermee zeker gesteld.

In de Paragraaf Weerstandsvermogen gaan wij nader in op de grootste risico's en de verhouding van de grondexploitatie-risico's in relatie tot het gemeentebrede risicoprofiel.

FINANCIËN

INLEIDING

Inleiding
In onze begroting heeft het beleid een centrale plaats. Het beleid is verwerkt bij de thema's en programma's. Dit financiële deel betreft de cijfermatige uitwerking van dit beleid. In het onderdeel Financiën van deze meerjarenbegroting bieden wij u financieel inzicht in effecten van het beleid. Dit doen wij op basis van een aantal overzichten en toelichtingen. Deze zijn deels verplicht voorgeschreven in het kader van het 'Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten' (BBV).
In dit algemene gedeelte gaan wij in op het beleid en de beleidskaders, eventuele ontwikkelingen en risico's. Verder bieden wij u inzicht in de financiële hoofdlijnen van deze begroting, inclusief toelichtingen. Deze presenteren wij in de volgende paragrafen:

- Autorisatie
- Kaders en uitgangspunten
- Financieel meerjarenbeeld
- Overzicht van baten en lasten
- Overzicht van baten en lasten naar taakvelden
- Overzicht algemene dekkingsmiddelen, vennootschapsbelasting en onvoorzien
- Overzicht van incidentele baten en lasten
- Geprognosticeerde balans
- EMU-saldo
- Arbeidskosten gerelateerde verplichtingen.

Beleid
Het financiële beleid van onze gemeente is gericht op een gezonde en solide financiële positie en huishouding. Dit betekent een begroting die structureel en reëel sluitend is en waarbij risico's zijn afgedekt. In het kader van ons financiële beleid hebben wij diverse verordeningen en beleidsnota's vastgesteld. Deze zijn beschikbaar onder het kopje 'Beleidskaders'.

Beleidskaders

- Financiële verordening
- Controleverordening
- Nota activering en afschrijving

AUTORISATIE

De autorisatie van de budgetten gebeurt bij de vaststelling van deze begroting en eventueel later door het vaststellen van wijzigingen van de begroting door uw raad. U autoriseert op het niveau van de in de programma's opgenomen budgetten voor het begrotingsjaar en stelt de budgetten voor de volgende jaarschijven voorlopig vast. De volgende jaarschijven autoriseert u bij de betreffende begrotingsbehandeling in de komende jaren. Het eerste jaar na de herindeling is, ook wat de autorisatie betreft, een bijzonder jaar. Bij de behandeling van de Kadernota op 5 juli 2018 hebt u structurele wijzigingen voor het dienstjaar 2018 geautoriseerd. Deze structurele wijzigingen gelden ook voor de jaren 2019 en volgende. Bij de behandeling van de huidige begroting autoriseert u, eventueel na vaststelling van amendementen, de budgetwijzigingen met ingang van 2019.
Op basis van deze autorisatie zijn wij gemachtigd binnen de gestelde kaders uitgaven te doen en inkomsten te genereren. Dit geldt ook voor de investeringsbudgetten uit de jaarschijf 2019 die wij in het Meerjareninvesteringsplan presenteren. Uitzondering hierbij zijn die investeringsbudgetten (kredieten) waarbij u besluit de betreffende investering via een separaat raadsvoorstel te willen behandelen.

Beleid autorisatie
In de verordening artikel 212 Gemeentewet heeft u in de vergadering van 31 januari 2018 hierover het volgende bepaald:

Artikel 5. Autorisatie begroting en investeringskredieten
1. De raad autoriseert met het vaststellen van de begroting de baten en de lasten per programma.
2. Bij de begrotingsbehandeling geeft de raad aan van welke nieuwe investeringen hij op een later tijdstip een apart voorstel voor autorisatie van het investeringskrediet wil ontvangen. De overige nieuwe investeringen worden bij de begrotingsbehandeling met het vaststellen van de financiële positie geautoriseerd.
3. Bij de behandeling van de tussenrapportages in de raad bedoeld in artikel 6, lid 1, doet het college voorstellen voor het wijzigen van de geautoriseerde baten en lasten, het wijzigen van de geautoriseerde investeringskredieten en het bijstellen van het beleid. In geval van investeringen met een meerjarig karakter doet het college indien nodig ook bij iedere begroting op grond van geactualiseerde ramingen voorstellen voor het wijzigen van de geautoriseerde investeringskredieten.
4. Voor een investering waarvan het investeringskrediet niet met het vaststellen van de begroting is geautoriseerd, legt het college voorafgaand aan het aangaan van verplichtingen een investeringsvoorstel met een voorstel voor het vaststellen van een investeringskrediet aan de raad voor.

Soorten budgetten
Een budget is een in de begroting opgenomen uit te geven of te ontvangen geldbedrag dat is gekoppeld aan een product om bepaalde activiteiten en prestaties te realiseren. Een budget komt tot uitdrukking in een bedrag voor baten en/of lasten.

Binnen onze gemeente kennen wij verschillende soorten budgetten:
1. Exploitatiebudgetten
   Deze worden ook wel reguliere budgetten genoemd. Dit betreft, vaak structurele, geldbedragen die op jaarbasis binnen de begroting aan een budgethouder ter beschikking staan.
2. Investeringsbudgetten
   Deze worden ook wel kredieten genoemd. Een investeringsbudget is een afzonderlijk door u verleend geldbedrag voor het uitvoeren van nieuwe investeringen of projecten, toegekend aan een budgethouder. Het nut van deze investeringen strekt zich over meerdere jaren uit.
3. Reserves en voorzieningen
   Reserves en voorzieningen zijn bijzondere 'budgetten'. Deze zijn door u ingesteld voor het doen of dekken van specifieke uitgaven. Bij voorzieningen bijvoorbeeld op basis van een door u vastgesteld beheerplan.

Exploitatiebudgetten
U autoriseert ons college op het niveau van programma's. Wij zijn daarmee bevoegd uitvoering te geven aan het realiseren van de doelstellingen van het betreffende programma met behulp van de daarbij opgenomen middelen. Voorwaarde daarbij is dat wij bij de besteding van de budgetten voor bestaand beleid binnen de

grenzen van het totale budget van het programma blijven. Binnen deze grenzen zijn wij bevoegd om de wijze van besteding van de budgetten aan te passen als dit noodzakelijk is voor het bereiken van de door u vastgestelde doelstellingen van het betreffende programma. Hiervoor hoeven wij u, ingevolge de voorschriften, geen begrotingswijziging voor te leggen.
Bij het schuiven met budgetten tussen verschillende programma's, moeten wij uw goedkeuring vragen door middel van het voorleggen van een raadsvoorstel met begrotingswijziging.
Bij tussentijdse voortgangsrapportages en de jaarstukken leggen wij aan u verantwoording af over de uitvoering, de besteding van de middelen en de bereikte resultaten van het betreffende programma en de realisatie van de doelstellingen.

Investeringsbudgetten
Bij de programmabegroting vermelden wij per programma naast de exploitatiebudgetten ook de investeringsbudgetten uit het meerjareninvesteringsplan die bijdragen aan het realiseren van de doelstellingen van het betreffende programma. Zoals gezegd autoriseert u ons op het niveau van de programma's en zijn wij daarmee bevoegd uitvoering te geven aan de realisatie van de doelstellingen van het betreffende programma. Wij zijn dus bevoegd om ook uitvoering te geven aan de investeringsbudgetten. Hiertoe ramen wij een investeringsbudget/krediet, inclusief bijbehorende dekking en eventueel in te stellen dekkingsreserves en de jaarlijkse kosten van rente en afschrijving.
Indien bij een kredietaanvraag blijkt dat het te voteren bedrag noodzakelijkerwijs hoger (10% of meer) is dan het in het meerjareninvesteringsplan opgenomen bedrag zullen wij u hiervoor vooraf om autorisatie vragen. Hierbij zullen wij tevens de daarbij behorende dekkingsmiddelen aangeven. Wij zullen u dan ook een begrotingswijziging voorleggen. Na uw goedkeuring, met de bijbehorende begrotingswijziging, is het krediet beschikbaar gesteld. Uiteraard leggen wij ook over de uitvoering van de investeringsbudgetten, zowel inhoudelijk als financieel, tussentijds (indien er sprake is van noodzakelijke aanpassingen) en bij de jaarstukken verantwoording aan u af.

Budgetten reserves en voorzieningen
Bij de programmabegroting presenteren wij per programma ook de betreffende reserves en voorzieningen. Voor mutaties in reserves zijn wij verplicht uw raad om autorisatie te vragen. In het kader van het budgetrecht bent u als raad bevoegd reserves in te stellen en toevoegingen en onttrekkingen te autoriseren. De bij het onderdeel reserves opgenomen mutaties gelden in dit verband als vast te stellen kader. Voor noodzakelijke wijzigingen hierin komen wij met een apart voorstel bij u terug.
Voor voorzieningen geldt een ander regime. U stelt als raad een voorziening in op basis van bijvoorbeeld een onderhoudsplan. Bij de instelling van de voorziening bepaalt u de hoogte van de jaarlijkse dotatie. De werkelijke bestedingen ten laste van de voorziening vinden plaats op basis van het vastgestelde onderhoudsplan. Deze bestedingen vallen binnen het mandaat van ons college.

KADERS EN UITGANGSPUNTEN

Inleiding
Uitgangspunt van het financiële beleid van onze gemeente is een structureel en reëel sluitende begroting. Dit betekent dat:

- Structurele lasten worden gedekt door structurele baten;
- De begroting duidelijk inzicht geeft welke baten en lasten incidenteel van aard zijn;
- Budgetten in de begroting zijn gebaseerd op het bestaande beleid;
- De meerjarenraming is gebaseerd op constante lonen en prijzen.

Onderdeel	Grondslag	Toelichting
Loonontwikkeling	2,50	Het percentage is gebaseerd op de gemiddelde CAO loonontwikkeling bij de sector overheid volgens het CBS.
Prijsontwikkeling	1,40	Het percentage is gebaseerd op de Macro Economische Verkenningen van het CPB (maand maart 2018).
Rente	1,40	Het percentage is gebaseerd op de Macro Economische Verkenningen van het CPB (maand maart 2018).
Huren en pachten	1,40	Het percentage is gebaseerd op de Macro Economische Verkenningen van het CPB (maand maart 2018).
Subsidies	1,40	Het percentage is gebaseerd op de Macro Economische Verkenningen van het CPB (maand maart 2018).
Belastingen	1,40	Het percentage is gebaseerd op de Macro Economische Verkenningen van het CPB (maand maart 2018).
Leges en heffingen	1,40	Het percentage is gebaseerd op de Macro Economische Verkenningen van het CPB (maand maart 2018).

Aantal inwoners	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**
	44.183	44.326	44.588	44.720

De prognoses zijn gebaseerd op StatLine Regionale prognose kerncijfers 2009-2040 van het CBS.

Aantal woningen	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**
	19.735	19.855	20.135	20.343

De prognoses zijn gebaseerd op StatLine Regionale prognose kerncijfers 2009-2040 van het CBS.

Toelichting op de gehanteerde afschrijvingstermijnen in de begroting 2019

In het financieel startdocument die de basis vormde voor het opstellen van de primaire begroting 2018 zijn enkele financieel technische harmonisaties beschreven. Onderdelen hiervan waren de harmonisatie van de afschrijvingsmethodiek en afschrijvingsduur. De effecten op de investeringen tot en met 2017 zijn verwerkt in het financieel startdocument. Voor de investeringen die worden afgerond in 2018 is op 31 januari 2018 door u een nieuwe nota activerings- en afschrijvingsbeleid vastgesteld. In de tabel in bijlage 2 van deze nota is een gecomprimeerd overzicht opgesteld van de nieuwe activa categorieën en de maximale afschrijvingstermijnen. Uitgangspunt hierbij was dat er zoveel mogelijk zou worden aangesloten bij de afschrijvingstermijnen van de voormalige gemeente Zevenaar.
Bij het opstellen van de begroting 2019 hebben wij geconstateerd dat door de vereenvoudigde en gecomprimeerde samenstelling er onvoldoende aangesloten kan worden bij de situatie van de voormalige gemeente Zevenaar. Dit geeft materiële en ongewenste effecten op de afschrijvingslasten van de nieuwe gemeente. Om dit te herstellen bieden wij u eind 2018 / begin 2019 een nieuwe nota aan. Deze nota doet recht

aan de intenties en het vereiste inzicht. In deze begroting lopen wij vooruit op deze nieuwe tabel en hebben wij ook rekening gehouden met expliciete besluitvorming over afschrijvingstermijnen die door de voormalige gemeenteraden zijn genomen bij grote investeringen en bij specifieke investeringen die zijn gebaseerd op beheersplannen (bijvoorbeeld het watertakenplan).

FINANCIEEL MEERJARENBEELD

Exploitatie (bedragen x € 1.000)	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Lasten					
Tot de Kadernota	108.045	115.415	113.906	108.400	111.266
Kadernota 2018-2022	4.108	6.414	4.968	5.463	4.688
Tot 2e Voortgangsrapportage	4.881	509	322	-554	-1.481
2e Voortgangsrapportage	935	-125	-74	-79	-77
Lasten na 2e Voortgangsrapportage	**117.968**	**122.214**	**119.122**	**113.231**	**114.396**
Mutaties begroting					
1. Autonome ontwikkelingen		-778	106	268	9
2. Actualisatie bestaand beleid		439	439	379	379
3. Nieuw beleid		184	174	174	174
Totaal mutaties lasten begroting		**-155**	**719**	**822**	**562**
Totaal Lasten	**117.968**	**122.059**	**119.841**	**114.053**	**114.958**
Baten					
Tot Kadernota	110.024	116.945	115.777	110.383	113.249
Kadernota 2018-2022	2.455	4.922	3.973	4.884	3.954
Tot 2e Voortgangsrapportage	4.867	509	322	-553	-1.481
2e Voortgangsrapportage	791	-234	-183	-188	-187
Baten na 2e Voortgangsrapportage	**118.136**	**122.142**	**119.888**	**114.525**	**115.535**
Mutaties begroting					
1. Autonome ontwikkelingen		-83	-183	-314	-953
2. Actualisatie bestaand beleid		433	433	433	433
3. Nieuw beleid					
Totaal mutaties baten begroting		**350**	**251**	**120**	**-519**
Totaal Baten	**118.136**	**122.493**	**120.138**	**114.645**	**115.016**
Saldo na bestemming	**168**	**434**	**298**	**593**	**58**

TOELICHTING ONTWIKKELINGEN FINANCIEEL MEERJARENBEELD

Uitgangspunt bij onze planning & control-instrumenten is dat wij steeds het verloop van de begroting schetsen. Dit betekent dat u steeds aansluiting ziet bij het vorige door u vastgestelde P&C-instrument. In dit geval is dus de 2e Voortgangsrapportage 2018 het vertrekpunt voor de financiële overzichten.

De beginstand voor deze begroting ziet er als volgt uit:

Exploitatie (bedragen x € 1.000)	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Saldo					
Tot Kadernota	1.979	1.530	1.871	1.983	1.983
Kadernota 2018-2022	-1.653	-1.492	-996	-579	-734
Tot 2e Voortgangsrapportage	-14				
2e Voortgangsrapportage	-144	-110	-110	-110	-110
Saldo na 2e Voortgangsrapportage	**168**	**-71**	**766**	**1.295**	**1.140**

Ontwikkelingen meerjarenbegroting

In deze meerjarenbegroting zijn diverse financiële ontwikkelingen opgenomen die het financieel meerjarenbeeld beïnvloeden. Op hoofdlijnen ziet het financieel meerjarenbeeld er na verwerking van deze ontwikkelingen als volgt uit:

Exploitatie (bedragen x € 1.000)	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Lasten	0	-155	719	822	562
Baten	0	350	251	120	-519
Totaal mutaties	**0**	**505**	**-468**	**-702**	**-1.081**
Saldo na bestemming	**168**	**434**	**298**	**593**	**58**

Toelichting ontwikkelingen meerjarenbegroting

Op basis van autonome ontwikkelingen, actualisatie van bestaand beleid en nieuw beleid wijzigt het meerjarenbeeld. Dit wordt vooral veroorzaakt door de volgende ontwikkelingen:

Onderdeel	2019	2020	2021	2022
Sociaal domein	-92	92	263	263
Fysiek domein	-435	-435	-435	-435
Bedrijfsvoering	-299	-274	-274	-274
Algemene ontwikkelingen	1.331	150	-256	-635
Totaal Mutaties meerjarenbegroting	**505**	**-468**	**-702**	**-1.081**

De verschillende onderdelen lichten wij hierna toe.

Sociaal domein	2019	2020	2021	2022
1. Bijdrage exploitatie GR SDL / RSD	-160	-145	-130	-130
2. Nieuwe opdracht RSD / Businesscase	114	282	282	282
3. Overige ontwikkelingen	-46	-45	111	111
Totaal Sociaal domein	**-92**	**92**	**263**	**263**

Toelichting ontwikkelingen

1. Bijdrage exploitatie GR SDL / RSD
   In juli jl. is de gewijzigde begroting 2018 en de meerjarenbegroting 2019-2022 van de SDL/RSD door het AB vastgesteld. De financiële gevolgen voor 2019-2022 zijn verwerkt in deze meerjarenbegroting. De hogere lasten worden veroorzaakt door loon- en prijsontwikkelingen, een hoger aandeelpercentage van de toegerekende exploitatiekosten, toename van de formatie en een correctie i.v.m. een foutieve raming van de salariskosten in de vastgestelde begroting 2018

2. Nieuwe opdracht RSD / Businesscase
   In de raadsvergadering van 4 juli 2018 is ingestemd met de 'Nieuwe opdracht RSD/Businesscase RSD'. De financiële effecten zijn verwerkt in de meerjarenbegroting 2019-2022.

Fysiek domein	2018	2019	2020	2021	2022
1. Aframen bijdrage stortplaats Doesburgseweg		-260	-260	-260	-260
2. Formatie uitbreiding voor		-153	-153	-153	-153

geharmoniseerd toezicht- en handhavingsbeleid				
3. Overige ontwikkelingen	-22	-22	-22	-22
Totaal Fysiek domein	**-435**	**-435**	**-435**	**-435**

Toelichting ontwikkelingen

1. Aframen bijdrage stortplaats Doesburgseweg (Zweekhorst)
   In de begroting is structureel een bijdrage geraamd van € 260.000 voor de stortplaats aan de Doesburgseweg. Deze vergoeding wordt betwist door Mineralz-Zweekhorst B.V. Het standpunt dat de vergoedingen terecht worden opgelegd is onveranderd. Op basis van verslaggeving en het voorzichtigheidsbeginsel zullen wij deze vergoeding niet meer opnemen in de begroting.

2. Formatie uitbreiding voor geharmoniseerd toezicht- en handhavingsbeleid
   In oktober heeft u het geharmoniseerde toezicht- en handhavingsbeleid vastgesteld. De financiële consequenties zijn nu meegenomen in de begroting 2019-2022.

Bedrijfsvoering	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**
1. Salarislasten 2019	-274	-274	-274	-274
2. Overige ontwikkelingen	-25	0	0	0
Totaal Bedrijfsvoering	**-299**	**-274**	**-274**	**-274**

Toelichting ontwikkelingen

1. Salarislasten 2019
   De salarislasten worden per afdeling geraamd volgens de vastgestelde formatie. In de kadernota hebben wij gerekend met 1,5% loonontwikkeling. In de begroting 2019 houden wij 2,5% aan, conform de gemiddelde CAO loonontwikkeling bij de sector overheid volgens het CBS. In de Macro Economische Verkenningen MEV (september 2017) wordt voor de collectieve sector rekening gehouden met een loonkostenstijging in 2018 van 2,7%.

Algemene ontwikkelingen	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**
1. Aanpassing Algemene uitkering aan mei-circulaire 2018	577	307	144	-482
2. Actualisatie kapitaallasten	754	-157	-400	-153
Totaal Algemene ontwikkelingen	**1.331**	**150**	**-256**	**-635**

Toelichting ontwikkelingen

1. Aanpassing Algemene uitkering aan mei-circulaire 2018
   De mei-circulaire 2018 van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties heeft gevolgen voor de Algemene uitkering uit het gemeentefonds. Een toelichting is hierna opgenomen.

2. Actualisatie kapitaallasten
   De kapitaallasten zijn op basis van uitgestelde investeringen, nieuwe afschrijvingstermijnen en wijziging BBV geactualiseerd. Zie voor een nadere toelichting het hoofdstuk Financiën, onderdeel "Kaders en uitgangspunten".

Algemene uitkering uit het gemeentefonds

De belangrijkste inkomstenbron voor de gemeente is de Algemene uitkering uit het gemeentefonds. Het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) verstrekt op meerdere momenten in het jaar informatie over de hoogte van deze uitkering. De ramingen in de 2e Voortgangsrapportage 2018 en de

begroting 2019 – 2022 is gebaseerd op een circulaire van de minister d.d. 31 mei 2018. De hoogte van de Algemene uitkering wordt voor een belangrijk deel bepaald door de hoogte van de rijksuitgaven. Door een bepaalde systematiek (de zgn. 'trap-op-trap-af') hebben wijzigingen binnen de rijksuitgaven direct invloed op de hoogte van het gemeentefonds en daarmee op de omvang van de uitkering aan de afzonderlijke gemeenten. Deze toe- of afname wordt het 'accres' genoemd.

Overheveling uitkering sociaal domein
Vanaf 2015 ontvingen de gemeenten afzonderlijke uitkeringen met betrekking tot de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo), de jeugdhulp en participatie. In het Regeerakkoord van het huidige kabinet is opgenomen dat het grootste deel van deze uitkeringen sociaal domein met ingang van 2019 opgaat in de Algemene uitkering. Deze overheveling vindt budgettair neutraal plaats; dat wil zeggen: iedere gemeente ontvangt binnen de Algemene uitkering het bedrag waarmee zij op basis van eerdere informatie rekening kon houden. Mochten er door de gewijzigde systematiek toch verschillen ontstaan, dan wordt dit gecompenseerd door een zgn. suppletie-uitkering. Dit betekent echter dat het bedrag dat de gemeente van het Rijk ontvangt voor het sociaal domein vanaf 2019 deel uitmaakt van de 'trap-op-trap-af'-systematiek en daardoor niet meer afzonderlijk traceerbaar zal zijn.

Plafond BTW-compensatiefonds
Naast het gemeentefonds, waaruit de Algemene uitkering wordt betaald, bestaat er ook het BTW-compensatiefonds (BCF). Gemeenten kunnen hieruit de door hen betaalde BTW terugvragen, overeenkomstig de regeling die voor private ondernemingen geldt.Net als het gemeentefonds kent het BCF een in de rijksbegroting vastgesteld bedrag, dat wordt gemuteerd door middel van het accres. Als gemeenten in enig jaar minder BTW terugvragen dan het vastgestelde bedrag, dan wordt het restant toegevoegd aan het gemeentefonds en naar verhouding aan de afzonderlijke gemeenten uitgekeerd.
Tot vorig jaar was het gebruikelijk dat in de circulaires van het ministerie vooraf rekening werd gehouden met het verwachte overschot (of tekort) binnen het BCF. Met ingang van de laatst verschenen circulaire is deze methode gewijzigd en vindt de verrekening pas aan het eind van het jaar plaats. Hiermee wordt enerzijds voorkomen dat gemeenten achteraf moeten terugbetalen; anderzijds betekent het wel dat aan het eind van het jaar nog een (mogelijk forse) correctie op de Algemene uitkering plaatsvindt.
Overigens blijft de circulaire van het ministerie wel de informatie bieden die gemeenten in staat stelt om zelf in hun raming rekening te houden met de door het Rijk te verwachten overschot (of tekort) binnen het BCF. De provincie kan hier in het kader van haar toezichthoudende taak ook mee instemmen. In de berekening van de Algemene uitkering in de nu voorliggende begroting 2019 – 2022 hebben wij dit niet toegepast.

Analyse van het verschil t.o.v. de Kadernota 2018–2022
De verschillen die optreden tussen de berekening van de Algemene uitkering (incl. bedragen betreffende het sociaal domein) ten behoeve van de Kadernota 2018 – 2022, op grond van de toenmalige maart-circulaire, en die ten behoeve van de nu voorliggende begroting worden hieronder toegelicht. Om een onoverzichtelijke cijferbrij te voorkomen wordt volstaan met een uitsplitsing voor de jaren 2019 en 2022.

	2019	**2022**
2e VGR 2018	63.907	67.183
Begroting 2019–2022	64.484	66.701
Verschil	*577*	*-482*
Uitsplitsing van het verschil:		
a. Accres	892	-435
b. Ontwikkeling uitkeringsbasis	-212	148
c. Hoeveelheidsverschillen	-25	-60

d. Schulden en armoede	-13	-72
e. Diverse kleine verschillen	-65	-63
Totaal	*577*	*-482*

Toelichting op het verschil

a. Accres.

De ontwikkelingen binnen het accres hebben zoals gebruikelijk meerdere oorzaken. Dit jaar treedt nog een aanvullend effect op, omdat de bedragen welke tot en met 2018 behoorden tot de uitkering sociaal domein nog niet waren aangepast aan het prijsniveau 2019. Om de gemeenten hiervoor te compenseren neemt de uitkering voor dat jaar toe. De inflatiecorrectie voor de overige onderdelen van de Algemene uitkering zat al wel structureel in de berekening, zoals die in onze Kadernota was opgenomen. Daarbij treedt een dalend effect op, omdat de raming voor de inflatie door het Centraal Planbureau lager is dan die eerder is gebruikt. Een derde effect wordt veroorzaakt door lagere rijksuitgaven als gevolg van het verminderen van de gaswinning in het Groningerveld.

b. Ontwikkeling uitkeringsbasis.

Het landelijk totaalbedrag van het gemeentefonds staat vast. Wanneer individuele gemeenten op grond van de voor hen geldende maatstaven een hogere uitkering ontvangen, wordt dit gecorrigeerd door een verlaging van de uitkeringsbasis. In de eerste jaren treedt een negatief effect op als gevolg van hoger geraamde landelijke aantallen bijstandsontvangers. Vanaf 2021 is de situatie omgekeerd.

c. Hoeveelheidsverschillen.

Ten opzichte van de berekening van de Algemene uitkering in de laatste Kadernota doet zich een aantal mutaties voor in de maatstaven, die voorheen werden gebruikt bij de berekening van de afzonderlijke uitkering sociaal domein. Hierdoor ontstaat een klein negatief effect.

d. Schulden en armoede.

Ter versterking van het gemeentelijk armoede- en schuldenbeleid stelt het Rijk voor de jaren 2018 t/m 2020 aflopende bedragen ter beschikking voor het voorkomen van schulden en de bestrijding van armoede, in het bijzonder onder kinderen. Deze middelen zullen in onze gemeente zodanig worden ingezet dat een impuls kan worden gegeven aan de verbetering van de toegang tot en de effectiviteit van de gemeentelijke schuldhulpverlening en de versterking van de lokale regie van het armoedebeleid. In de tabel wordt het aflopen van het jaarlijkse bedrag tot uitdrukking gebracht.

OVERZICHT VAN BATEN EN LASTEN

Exploitatie (bedragen x € 1.000)	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Lasten					
0. Bestuur en ondersteuning	21.234	24.410	24.646	25.066	25.282
1. Veiligheid	2.946	2.757	2.757	2.757	2.757
2. Verkeer, vervoer en waterstaat	4.966	5.222	4.564	4.801	4.956
3. Economie	1.365	10.041	10.145	3.351	5.057
4. Onderwijs	5.340	5.380	5.579	5.630	5.613
5. Sport, cultuur en recreatie	9.065	8.305	8.382	8.381	8.358
6. Sociaal domein	50.296	49.396	48.487	48.316	48.194
7. Volksgezondheid en duurzaamheid	9.144	9.841	9.675	9.595	9.606
8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	8.513	5.052	3.950	4.500	4.728
Actuele stand begroting - lasten	**112.870**	**120.403**	**118.185**	**112.397**	**114.550**
Baten					
0. Bestuur en ondersteuning	81.488	82.452	83.162	84.156	82.593
1. Veiligheid	72	72	72	72	72
2. Verkeer, vervoer en waterstaat	55	455	55	55	55
3. Economie	1.145	10.135	10.218	3.452	5.159
4. Onderwijs	324	306	306	306	306
5. Sport, cultuur en recreatie	1.636	1.040	992	968	967
6. Sociaal domein	12.874	12.473	12.068	12.068	12.068
7. Volksgezondheid en duurzaamheid	7.914	8.377	8.401	8.401	8.400
8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	9.898	4.860	3.725	4.225	4.456
Actuele stand begroting - baten	**115.406**	**120.170**	**119.000**	**113.703**	**114.077**
Saldo					
0. Bestuur en ondersteuning	60.253	58.042	58.517	59.090	57.312
1. Veiligheid	-2.875	-2.685	-2.685	-2.685	-2.685
2. Verkeer, vervoer en waterstaat	-4.911	-4.766	-4.508	-4.746	-4.900
3. Economie	-220	94	73	102	102
4. Onderwijs	-5.017	-5.074	-5.273	-5.324	-5.307
5. Sport, cultuur en recreatie	-7.428	-7.265	-7.390	-7.413	-7.391
6. Sociaal domein	-37.421	-36.923	-36.418	-36.248	-36.126
7. Volksgezondheid en duurzaamheid	-1.231	-1.464	-1.273	-1.194	-1.205
8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	1.385	-192	-225	-275	-272
Actuele stand begroting - saldo	**2.536**	**-234**	**815**	**1.307**	**-473**
Mutaties reserves					
0. Bestuur en ondersteuning	-1.085	-558	-921	-989	255
2. Verkeer, vervoer en waterstaat	467	471	87	87	87
3. Economie	81	40	6		
4. Onderwijs	74	74	74	74	74
5. Sport, cultuur en recreatie	134	63	58	58	58
6. Sociaal domein	-88	199	49	24	24

7. Volksgezondheid en duurzaamheid	437	440	130	33	33
8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	-2.387	-61			
Totaal mutaties reserves	**-2.367**	**667**	**-517**	**-714**	**531**
Actuele stand begroting	**168**	**434**	**298**	**593**	**58**

OVERZICHT BATEN EN LASTEN OP TAAKVELD

Exploitatie (bedragen x € 1.000)		Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Lasten						
0.	**Bestuur en ondersteuning**					
0.1	Bestuur	2.294	2.048	2.035	2.002	2.002
0.2	Burgerzaken	794	921	803	803	803
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	1.866	1.235	1.363	1.361	1.374
0.4	Overhead	15.362	19.098	18.891	19.054	18.957
0.5	Treasury	36	4	4	4	4
0.61	OZB woningen	369	404	384	369	369
0.63	Parkeerbelasting	-1	-1	-1	-1	-1
0.64	Belastingen Overig	313	148	149	132	132
0.7	Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds			500	750	1.000
0.8	Overige baten en lasten	202	553	517	592	642
Totaal Programma		21.234	24.410	24.646	25.066	25.282
1.	**Veiligheid**					
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	2.394	2.502	2.502	2.502	2.502
1.2	Openbare orde en veiligheid	552	255	255	255	255
Totaal Programma		2.946	2.757	2.757	2.757	2.757
2.	**Verkeer, vervoer en waterstaat**					
2.1	Verkeer en vervoer	3.938	4.151	3.537	3.774	3.928
2.2	Parkeren	1.010	1.021	1.010	1.010	1.010
2.5	Openbaar vervoer	17	50	17	17	17
Totaal Programma		4.966	5.222	4.564	4.801	4.956
3.	**Economie**					
3.1	Economische ontwikkeling	405	216	242	213	213
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	590	9.643	9.726	2.960	4.666
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	136	82	78	78	78
3.4	Economische promotie	234	101	100	100	100
Totaal Programma		1.365	10.041	10.145	3.351	5.057
4.	**Onderwijs**					
4.1	Openbaar basisonderwijs	9	9	9	9	9
4.2	Onderwijshuisvesting	2.902	2.927	3.151	3.202	3.185
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	2.430	2.444	2.419	2.419	2.419
Totaal Programma		5.340	5.380	5.579	5.630	5.613
5.	**Sport, cultuur en recreatie**					
5.1	Sportbeleid en activering	509	580	563	563	563
5.2	Sportaccommodaties	2.504	2.438	2.434	2.419	2.396

5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	1.308	1.296	1.281	1.281	1.281
5.4	Musea	222	222	222	222	222
5.5	Cultureel erfgoed	102	92	92	67	67
5.6	Media	590	590	589	587	587
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	3.829	3.086	3.200	3.240	3.240
Totaal Programma		9.065	8.305	8.382	8.381	8.358
6.	**Sociaal domein**					
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	5.769	6.467	6.368	6.296	6.296
6.2	Wijkteams	3.597	3.167	3.167	3.167	3.167
6.3	Inkomensregelingen	16.025	15.675	15.078	15.078	15.078
6.4	Begeleide participatie	5.708	5.508	5.315	5.129	4.948
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	1.441	1.087	1.162	1.221	1.280
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	8.889	8.818	8.822	8.815	8.815
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	8.108	7.930	7.840	7.874	7.874
6.81	Geëscaleerde zorg 18+	39	39	39	39	39
6.82	Geëscaleerde zorg 18-	721	706	695	698	698
Totaal Programma		50.296	49.396	48.487	48.316	48.194
7.	**Volksgezondheid en duurzaamheid**					
7.1	Volksgezondheid	1.410	1.488	1.550	1.550	1.550
7.2	Riolering	3.153	3.618	3.699	3.698	3.711
7.3	Afval	3.027	3.381	3.377	3.372	3.370
7.4	Milieubeheer	1.369	1.170	863	790	790
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	185	184	186	185	184
Totaal Programma		9.144	9.841	9.675	9.595	9.606
8.	**Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing**					
8.1	Ruimtelijke ordening	917	820	818	818	818
8.2	Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	6.243	3.573	2.940	3.493	3.727
8.3	Wonen en bouwen	1.354	659	192	189	183
Totaal Programma		8.513	5.052	3.950	4.500	4.728
Totaal Lasten		112.870	120.403	118.185	112.397	114.550
Baten						
0.	**Bestuur en ondersteuning**					
0.2	Burgerzaken	782	809	809	809	809
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	1.435	374	374	374	374
0.4	Overhead	2.726	2.671	2.663	2.666	2.659
0.5	Treasury	32	10	3	3	3
0.61	OZB woningen	6.221	6.332	6.388	6.468	6.528
0.62	OZB niet-woningen	3.457	3.754	3.770	3.770	3.770
0.63	Parkeerbelasting	1.221	1.221	1.221	1.221	1.221

0.64	Belastingen Overig	2.700	2.706	2.706	2.706	528
0.7	Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	62.935	64.484	65.229	66.139	66.701
0.8	Overige baten en lasten	74	106			
Totaal Programma		81.583	82.467	83.162	84.156	82.593
1.	**Veiligheid**					
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	16	16	16	16	16
1.2	Openbare orde en veiligheid	56	56	56	56	56
Totaal Programma		72	72	72	72	72
2.	**Verkeer, vervoer en waterstaat**					
2.1	Verkeer en vervoer	55	455	55	55	55
Totaal Programma		55	455	55	55	55
3.	**Economie**					
3.1	Economische ontwikkeling	63				
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	590	9.643	9.726	2.960	4.666
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	44	44	44	44	44
3.4	Economische promotie	448	448	448	448	448
Totaal Programma		1.145	10.135	10.218	3.452	5.159
4.	**Onderwijs**					
4.2	Onderwijshuisvesting	1	1	1	1	1
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	323	305	305	305	305
Totaal Programma		324	306	306	306	306
5.	**Sport, cultuur en recreatie**					
5.2	Sportaccommodaties	610	610	555	555	554
5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	347	343	340	340	340
5.4	Musea	34	34	34	34	34
5.5	Cultureel erfgoed	20	15	15	15	15
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	626	37	48	24	24
Totaal Programma		1.636	1.040	992	968	967
6.	**Sociaal domein**					
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	168	166	112	112	112
6.3	Inkomensregelingen	11.704	11.304	10.954	10.954	10.954
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	1.003	1.003	1.003	1.003	1.003
Totaal Programma		12.874	12.473	12.068	12.068	12.068
7.	**Volksgezondheid en duurzaamheid**					
7.2	Riolering	4.402	4.448	4.479	4.479	4.479
7.3	Afval	3.365	3.781	3.775	3.775	3.775
7.4	Milieubeheer	4	5	4	4	4
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	143	143	143	143	143

Totaal Programma		**7.914**	**8.377**	**8.401**	**8.401**	**8.400**
8.	**Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing**					
8.1	Ruimtelijke ordening	30	15	15	15	15
8.2	Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	8.843	3.578	2.945	3.498	3.732
8.3	Wonen en bouwen	1.026	1.267	765	712	710
Totaal Programma		**9.898**	**4.860**	**3.725**	**4.225**	**4.456**
Totaal Baten		**115.501**	**120.185**	**119.000**	**113.703**	**114.077**
Saldo						
0.	**Bestuur en ondersteuning**					
0.1	Bestuur	-2.294	-2.048	-2.035	-2.002	-2.002
0.2	Burgerzaken	-12	-112	6	6	6
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	-431	-861	-990	-987	-1.000
0.4	Overhead	-12.636	-16.427	-16.229	-16.388	-16.297
0.5	Treasury	-4	6	-1	-1	-1
0.61	OZB woningen	5.853	5.929	6.005	6.100	6.160
0.62	OZB niet-woningen	3.457	3.754	3.770	3.770	3.770
0.63	Parkeerbelasting	1.222	1.222	1.222	1.222	1.222
0.64	Belastingen Overig	2.387	2.557	2.556	2.573	395
0.7	Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	62.935	64.484	64.729	65.389	65.701
0.8	Overige baten en lasten	-128	-447	-517	-592	-642
Totaal Programma		**60.348**	**58.057**	**58.517**	**59.090**	**57.312**
1.	**Veiligheid**					
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	-2.378	-2.487	-2.487	-2.487	-2.487
1.2	Openbare orde en veiligheid	-496	-199	-199	-199	-199
Totaal Programma		**-2.875**	**-2.685**	**-2.685**	**-2.685**	**-2.685**
2.	**Verkeer, vervoer en waterstaat**					
2.1	Verkeer en vervoer	-3.883	-3.696	-3.481	-3.719	-3.873
2.2	Parkeren	-1.010	-1.021	-1.010	-1.010	-1.010
2.5	Openbaar vervoer	-17	-50	-17	-17	-17
Totaal Programma		**-4.911**	**-4.766**	**-4.508**	**-4.746**	**-4.900**
3.	**Economie**					
3.1	Economische ontwikkeling	-343	-216	-242	-213	-213
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-91	-37	-33	-33	-33
3.4	Economische promotie	214	347	347	347	347
Totaal Programma		**-220**	**94**	**73**	**102**	**102**
4.	**Onderwijs**					
4.1	Openbaar basisonderwijs	-9	-9	-9	-9	-9

4.2	Onderwijshuisvesting	-2.900	-2.926	-3.150	-3.201	-3.184
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	-2.108	-2.140	-2.115	-2.114	-2.114
Totaal Programma		**-5.017**	**-5.074**	**-5.273**	**-5.324**	**-5.307**
5.	**Sport, cultuur en recreatie**					
5.1	Sportbeleid en activering	-509	-580	-563	-563	-563
5.2	Sportaccommodaties	-1.894	-1.827	-1.879	-1.864	-1.842
5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	-961	-953	-942	-942	-942
5.4	Musea	-188	-188	-188	-188	-188
5.5	Cultureel erfgoed	-82	-77	-77	-52	-52
5.6	Media	-590	-590	-589	-587	-587
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-3.203	-3.049	-3.152	-3.216	-3.216
Totaal Programma		**-7.428**	**-7.265**	**-7.390**	**-7.413**	**-7.391**
6.	**Sociaal domein**					
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	-5.601	-6.300	-6.256	-6.184	-6.184
6.2	Wijkteams	-3.597	-3.167	-3.167	-3.167	-3.167
6.3	Inkomensregelingen	-4.321	-4.371	-4.124	-4.124	-4.124
6.4	Begeleide participatie	-5.708	-5.508	-5.315	-5.129	-4.948
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	-438	-85	-160	-218	-277
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	-8.889	-8.818	-8.822	-8.815	-8.815
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	-8.108	-7.930	-7.840	-7.874	-7.874
6.81	Geëscaleerde zorg 18+	-39	-39	-39	-39	-39
6.82	Geëscaleerde zorg 18-	-721	-706	-695	-698	-698
Totaal Programma		**-37.421**	**-36.923**	**-36.418**	**-36.248**	**-36.126**
7.	**Volksgezondheid en duurzaamheid**					
7.1	Volksgezondheid	-1.410	-1.488	-1.550	-1.550	-1.550
7.2	Riolering	1.249	830	780	781	768
7.3	Afval	337	400	397	403	405
7.4	Milieubeheer	-1.365	-1.166	-858	-786	-786
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	-42	-41	-43	-42	-41
Totaal Programma		**-1.231**	**-1.464**	**-1.273**	**-1.194**	**-1.205**
8.	**Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing**					
8.1	Ruimtelijke ordening	-886	-805	-803	-803	-803
8.2	Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	2.600	5	5	5	5
8.3	Wonen en bouwen	-329	608	573	523	527
Totaal Programma		**1.385**	**-192**	**-225**	**-275**	**-272**
Totaal Saldo voor bestemming		**2.631**	**-219**	**815**	**1.307**	**-473**

Mutaties reserves (taakveld 0.10)					
0. Bestuur en ondersteuning	-1.180	-573	-921	-989	255
2. Verkeer, vervoer en waterstaat	467	471	87	87	87
3. Economie	81	40	6		
4. Onderwijs	74	74	74	74	74
5. Sport, cultuur en recreatie	134	63	58	58	58
6. Sociaal domein	-88	199	49	24	24
7. Volksgezondheid en duurzaamheid	437	440	130	33	33
8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	-2.387	-61			
Totaal Mutaties reserves	**-2.462**	**652**	**-517**	**-714**	**531**
Saldo Begroting na bestemming	**168**	**434**	**298**	**593**	**58**

OVERZICHT ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN, VENNOOTSCHAPSBELASTING EN ONVOORZIEN

Algemene dekkingsmiddelen	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Algemene uitkering	41.176	58.538	59.028	59.765	60.185
Belasting op eigendom en gebruik bedrijven	3.457	3.754	3.770	3.770	3.770
Belasting op eigendom woningen	6.221	6.332	6.388	6.468	6.528
Hondenbelasting	304	309	309	309	309
Precariobelasting	30	30	30	30	30
Uitkering sociaal domein	21.759	5.946	5.701	5.624	5.516
Totaal algemene dekkingsmiddelen	72.947	**74.909**	**75.226**	**75.966**	**76.338**

In bovenstaande tabel blijkt een verschuiving van de Uitkering sociaal domein naar de Algemene uitkering. Vanaf 2015 ontvingen de gemeenten afzonderlijke uitkeringen met betrekking tot de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo), de jeugdhulp en participatie. In het Regeerakkoord van het huidige kabinet is opgenomen dat het grootste deel van deze uitkeringen sociaal domein met ingang van 2019 opgaat in de Algemene uitkering. Deze overheveling vindt budgettair neutraal plaats; dat wil zeggen: iedere gemeente ontvangt binnen de Algemene uitkering het bedrag waarmee zij op basis van eerdere informatie rekening kon houden. Mochten er door de gewijzigde systematiek toch verschillen ontstaan, dan wordt dit gecompenseerd door een zogenaamde suppletie-uitkering.
Verder merken wij op dat in bovenstaande tabel de netto-opbrengsten (dus gecorrigeerd met eventueel optredende lasten) van de diverse belastingen worden vermeld. In de paragraaf Lokale heffingen worden eveneens de belastingopbrengsten vermeld; in die tabel is echter sprake van de bruto-opbrengst. Hierdoor ontstaan verschillen tussen beide tabellen.

VENNOOTSCHAPSBELASTING

In Nederland zijn overheidsondernemingen in principe belastingplichtig voor de vennootschapsbelasting (Vpb). Activiteiten of clusters van activiteiten zijn te kwalificeren als Vpb-plichtig als sprake is van een duurzame organisatie van kapitaal en arbeid, van deelname aan het economisch verkeer en van een winstoogmerk of van structurele overschotten.
Uit een inventarisatie van de activiteiten binnen de reguliere exploitatie blijken in onze gemeente geen Vpb-plichtige (clusters van) activiteiten aanwezig te zijn. Ook de activiteiten op het gebied van de grondexploitatie zijn niet Vpb-plichtig. Aan de voorwaarde van winstoogmerk of structurele overschotten wordt namelijk niet voldaan.
Derhalve luidt de conclusie dat onze gemeente niet belastingplichtig is voor de Vennootschapsbelasting. Wij hebben dan ook geen bedrag hiervoor in onze begroting opgenomen.

ONVOORZIEN

Op taakveld 0.8 Overige baten en lasten van programma 0. Bestuur en ondersteuning is een post voor onvoorziene uitgaven opgenomen voor het opvangen van in de loop van het begrotingsjaar noodzakelijke nieuwe uitgaven of de onvermijdelijke verhoging van bestaande posten. Voor 2019 en volgende jaren is een raming van € 126.000 beschikbaar.

OVERZICHT VAN INCIDENTELE BATEN EN LASTEN

Inleiding

Op grond van artikel 189 Gemeentewet ziet u erop toe dat de begroting structureel en reëel in evenwicht is. (Opmerking: hiervan kunt u afwijken als wij het structureel en reëel evenwicht in de begroting in de eerstvolgende jaren tot stand brengen).

Hiermee wordt het volgende bedoeld:

- structureel evenwicht = structurele lasten worden gedekt door structurele baten.
- reëel evenwicht = geraamde baten en lasten in de begroting en meerjarenraming zijn volledig en realistisch.

Voor het inzicht in de financiële positie op korte en langere termijn is het voor u van groot belang om een goed beeld te hebben van het structureel begrotingssaldo.

Beleid(skaders)

Eind 2018 bieden wij u een geactualiseerde financiële verordening aan met daarin een onderdeel gewijd aan de incidentele lasten en baten. Voor wat betreft de invulling van het begrip 'incidenteel' volgen wij de handreiking in het BBV van maximaal 3 jaar. Wij doen ook een voorstel over de omvang aan van de te presenteren incidentele lasten en baten.
In het overzicht in deze begroting presenteren wij vooralsnog alle incidentele lasten en baten.

Overzicht van incidentele lasten en baten

Onderwerp	Omschrijving	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Incidentele lasten					
Programma 0. Bestuur en dienstverlening					
Raadsondersteuning	Rekenkamercommissie	33	33		
Raadsondersteuning	Verbeteren bestuurscultuur	13			
Uitvoering OZB	Advieskosten verandering grondslag WOZ	35	15		
Gemeentehuis	Afwikkeling verkoop gemeentehuis Rijnwaarden	65			
Afdeling Bedrijfsvoering	Invoering Wet normalisering rechtspositie ambtenaren	54			
Afdeling Publiekszaken	Project verbetering dienstverlening	10			
Afdeling Informatie-beheer (I&A)	Inrichten digitale belastingbalie	25			
Afdeling Informatie-beheer (I&A)	Project 'Datagedreven sturing'	50			
Afdeling Financiën	Advieskosten - project 'Doorontwikkeling Planning & control'	50			
Afdeling Financiën	Project 'Basis op orde'	75			
Afdeling Beheer openbare ruimte	Extra formatie infrastructurele projecten	304	250		

Afdeling Publiekszaken	Klant staat centraal / verbetering dienstverlening	30	20		
Totaal Incidentele lasten 0. Bestuur en dienstverlening		**743**	**318**	**-**	**-**
Programma 2. Verkeer, vervoer en waterstaat					
Wegen BOR	Achterstallig onderhoud wegen	400			
Parkeerbeheer BOR	Centrumafsluiting - vervanging pollers	25			
Verkeersmaatregelen BOR	Laadpalen voor elektrische auto's	7			
Verkeersbeleid	Verbetering openbaar vervoer	400			
Totaal Incidentele lasten 2. Verkeer, vervoer en waterstaat		**832**	**-**	**-**	**-**
Programma 3. Economische zaken					
Economische zaken	Bijdragen aan Logistiek Innovatiehuis Achterhoek Liemers	6			
Economische zaken	Uitvoeren en monitoren Regionaal Programma Werklocaties (RPW)	6	6		
Bedrijfscontactfunctie	Logistiek innovatiehuis De Liemers	4			
Economische zaken	Ontwikkelen van de Fashion Outlet Zevenaar op Business Park 7Poort	15			
Totaal Incidentele lasten 3. Economie		**31**	**6**	**-**	**-**
Programma 5. Sport, cultuur en recreatie					
Kunst en cultuur	Subsidieregeling compensatie ozb verhoging verenigingen	5			
Kunst en cultuur	Subsidie stichting Muziekstad	10			
Recreatie en toerisme	Oppakken kansen recreatie en toerisme	13			
Monumenten en archeologie	Opstellen beleidsnotitie 'Zorgdragen voor historisch erfgoed'	25	25		
Recreatie en toerisme	Uitvoering landschapsbeleid Rijnwaarden	13	24		
Totaal Incidentele lasten 5. Sport, cultuur en recreatie		**66**	**49**	**-**	**-**
Programma 6. Sociaal domein					
Participatiebudget re-integratie	Pilot gemeente / UWV	50	25		
Participatiebudget re-integratie	Agenda Economie en Participatie	50			
Bijzondere bijstand	Overgang van bewindvoering naar budgetbeheer	25			
Schuldhulpverlening	Pilot Schuldenvrij Zevenaar	75			
Opvang minderheden (asielzoekers)	Diverse kosten	57			
Totaal Incidentele lasten 6. Sociaal domein		**257**	**25**	**-**	**-**
Programma 7. Volksgezondheid en duurzaamheid					
Uitvoering en toezicht milieu	Stimuleren en handhaven energiebesparing bedrijfsleven	28	34		

Duurzaamheidsbeleid	Uitvoeren 'Gelders Energieakkoord in uitvoering' (2018-2023)	39			
Duurzaamheidsbeleid	Uitvoeren van de Routekaart ...op weg naar een energie neutraal Zevenaar	60			
Duurzaamheidsbeleid	Energieneutraal Eigen Organisatie	38	38		
Duurzaamheidsbeleid	Uitvoeren van het uitvoeringsprogramma Routekaart energietransitie Regio Arnhem Nijmegen (2018 - 2023)	10			
Duurzaamheidsbeleid	Op weg naar aardgas loos Zevenaar	200			
Totaal Incidentele lasten 7. Volksgezondheid en duurzaamheid		**375**	**72**	**-**	**-**
Programma 8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing					
Wonen	Dorpsplein Lobith	450			
Ruimtelijke ordening	Actualisatie bestemmingsplan buitengebied	15			
Project invoeren omgevingswet	Kosten van voorbereiding en ontwerp (dekking zie programma 0)	600	600	600	600
Totaal Incidentele lasten 8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing		**1.065**	**600**	**600**	**600**
Totaal incidentele lasten		**3.370**	**1.070**	**600**	**600**

Incidentele baten

Programma 0. Bestuur en dienstverlening					
Mutaties reserves	Algemene reserve - onttrekking rekenkamer	33	33		
Mutaties reserves	Algemene reserve - onttrekking voor bijeenkomsten thema Verbeteren bestuurscultuur	13			
Mutaties reserves	Reserve Frictiekosten - onttrekking voor veranderen grondslag Wet onroerende zaken	35	15		
Mutaties reserves	Reserve Frictiekosten - onttrekking voor de invoering van de Wet normalisatie ambtenaren	54			
Mutaties reserves	Algemene reserve - onttrekking betreffende doorontwikkeling digitale dienstverlening	10			
Mutaties reserves	Reserve ICT- onttrekking ten behoeve van de inrichting van een digitale belastingbalie	25			
Mutaties reserves	Reserve ICT - onttrekking voor het project 'Datagedreven sturing'	50			
Mutaties reserves	Reserve Frictiekosten - onttrekking	50			

	project doorontwikkeling Planning & control				
Mutaties reserves	Reserve Frictiekosten - onttrekking 'Project basis op orde'	75			
Mutaties reserves	Algemene reserve - onttrekking voor project 'Klant staat centraal-verbetering dienstverlening'	30	20		
Mutaties reserves	Algemene reserve - onttrekking kosten invoering Omgevingswet (kosten zie programma 8)	600	600	600	600
Totaal Incidentele baten 0. Bestuur en dienstverlening		**975**	**668**	**600**	**600**
Programma 2. Verkeer, vervoer en waterstaat					
Mutaties reserves	Algemene reserve - onttrekking achterstallig onderhoud wegen en wegenlegger	400			
Mutaties reserves	Algemene reserve - onttrekking voor project centrumafsluiting	25			
Mutaties reserves	Algemene reserve - onttrekking voor plaatsen laadpalen voor elektrische auto's	7			
Verkeersbeleid	Bijdrage van de Provincie (Subsidie Strek bestuur)	400			
Totaal Incidentele baten 2. Verkeer, vervoer en waterstaat		**832**	**-**	**-**	**-**
Programma 3. Economische zaken					
Mutaties reserves	Algemene reserve - onttrekking bijdragen aan Logistiek Innovatiehuis Achterhoek Liemers	6			
Mutaties reserves	Algemene reserve - onttrekking voor project uitvoeren en monitoren RPW	6	6		
Mutaties reserves	Algemene reserve - onttrekking ontwikkelen synergievoordelen Fashion Outlet Zevenaar	15			
Totaal Incidentele baten 3. Economie		**27**	**6**	**-**	**-**
Programma 5. Sport, cultuur en recreatie					
Sportbedrijf	Dienstverleningsovereenkomst Technische dienst gemeente-Ataro BV	54			
Mutaties reserves	Algemene reserve - onttrekking subsidie compensatie OZB verenigingen	5			
Mutaties reserves	Algemene reserve - onttrekking voor project Oppakken kansen recreatie en toerisme/opstellen beleidsplan	13			
Mutaties reserves	Algemene reserve - onttrekking voor beleidsnotitie 'Zorgdragen voor historisch erfgoed'	25	25		

Recreatie en toerisme	Bijdrage van de Provincie (exploitatie)	13	24		
Totaal Incidentele baten 5. Sport, cultuur en recreatie		**110**	**49**	**-**	**-**
Programma 6. Sociaal domein					
Kinderopvang	Opbrengst verhuur Rijnwaarden	24			
Mutaties reserves	Algemene reserve - onttrekking pilot gemeente/ UWV	50	25		
Mutaties reserves	Algemene reserve - onttrekking Agenda economie en participatie	50			
Mutaties reserves	Algemene reserve - onttrekking Pilot schuldenvrij Zevenaar	75			
Opvang minderheden (asielzoekers)	Bijdrage Rijk (exploitatie)	31			
Totaal Incidentele baten 6. Sociaal domein		**230**	**25**	**-**	**-**
Programma 7. Volksgezondheid en duurzaamheid					
Mutaties reserves	Algemene reserve - onttrekking voor stimuleren en handhaven energiebesparing bedrijfsleven	28	34		
Mutaties reserves	Algemene reserve - onttrekking voor 'Gelders energieakkoord in uitvoering'	39			
Mutaties reserves	Algemene reserve - onttrekking 'Uitvoeren van de routekaart ..... op weg naar een energieneutraal Zevenaar'	60			
Mutaties reserves	Algemene reserve - onttrekking project Energieneutraal eigen organisatie	38	38		
Mutaties reserves	Algemene reserve - onttrekking uitvoeren 'Routekaart energietransitie Regio Arnhem-Nijmegen (2018-2023)'	10			
Mutaties reserves	Algemene reserve - onttrekking start project 'Op weg naar een aardgas loos Zevenaar'	200			
Totaal Incidentele baten 7. Volksgezondheid en duurzaamheid		**375**	**72**	**-**	**-**
Programma 8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing					
Wonen	Dorpsplein Lobith Subsidie Sterk Bestuur	450			
Mutaties reserves	Bestemmingsreserve bestemmingsplannen	15			
Totaal Incidentele baten 8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing		**465**	**-**	**-**	**-**
Totaal incidentele baten		**3.014**	**820**	**600**	**600**
Totaal incidentele baten en lasten		**-356**	**-250**	**-**	**-**

Toelichting incidentele lasten en baten

De in het overzicht opgenomen incidentele lasten en baten betreffen middelen die voor een periode van maximaal drie jaar door u beschikbaar zijn gesteld voor het uitvoeren van projecten. Alleen de kosten voor de invoering van de Omgevingswet per 1 januari 2021 en de dekking hiervan ten laste van de Algemene reserve lopen door tot de implementatie in 2022 volledig is afgerond.
In de meeste gevallen betreft dit voorstellen uit de Kadernota 2018-2022. Voor de toelichting op de verschillende posten verwijzen u deze keer naar deze kadernota. Hier zijn bij de verschillende programma's de posten uitgebreid toegelicht.

GEPROGNOSTICEERDE BALANS

Met het opnemen van een geprognosticeerde balans krijgt de raad meer inzicht in de ontwikkeling van onder meer investeringen, het aanwenden van reserves en voorzieningen, en in de financieringsbehoefte.

Activa		2018	2019	2020	2021	2022
Materiële vaste activa		120.051	132.286	147.360	154.588	147.765
Fin. Vaste activa		13.977	13.681	13.422	13.163	12.901
Voorraden	BIE	86.550	89.537	83.951	73.690	73.428
						-
	-/- Verliesvoorziening	-47.469	-45.810	-46.726	-47.661	48.614
Uitzettingen < 1jr		11.253	11.253	11.253	11.253	11.253
Liquide middelen		19	19	19	19	19
Overlopende activa		7.611	7.611	7.611	7.611	7.611
Totaal activa		**191.990**	**208.576**	**216.889**	**212.662**	**204.363**

Passiva	2018	2019	2020	2021	2022
Reserves (Eigen vermogen)	40.644	42.557	41.591	42.266	43.131
Voorzieningen	8.830	8.472	7.396	7.508	7.350
Vaste schulden	119.053	128.498	122.359	126.433	120.459
Vlottende schulden	10.595	15.595	15.595	15.595	15.595
Overlopende passiva	12.868	13.454	29.948	20.861	17.829
Totaal passiva	**191.990**	**208.576**	**216.889**	**212.662**	**204.363**

EMU-SALDO

Centraal Bureau voor de Statistiek
www.cbs.nl/kredo

Berekening EMU-saldo

Gemeente Zevenaar (0299)

	Omschrijving	2018 x € 1000,- Volgens realisatie tot en met sept. 2018, aangevuld met raming resterende periode	2019 x € 1000,- Volgens begroting 2019	2020 x € 1000,- Volgens meerjarenraming in begroting 2019
1.	Exploitatiesaldo **vóór** toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	2.631	-219	815
2.	Mutatie (im)materiële vaste activa	12.235	15.075	7.228
3.	Mutatie voorzieningen	-358	-1.077	112
4.	Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	4.646	-6.502	-11.196
5.	Verwachte boekwinst bij verkoop effecten en verwachte boekwinst bij verkoop (im)materiële vaste activa			
Berekend EMU-saldo		**-14.608**	**-9.869**	**4.895**

ARBEIDSKOSTEN GERELATEERDE VERPLICHTINGEN

In onze begroting hebben wij ramingen opgenomen voor jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume. Op grond van de voorschriften mag hiervoor geen voorziening getroffen worden, maar dient hierover wel afzonderlijk informatie in de begroting te worden opgenomen.
In onze gemeente gaat het om de volgende post:

- opgebouwde vakantierechten

Als de arbeidskosten gerelateerde verplichtingen jaarlijks sterk kunnen wisselen dan moet verplicht een voorziening worden gevormd. Hierna lichten wij de systematiek van toevoegingen en onttrekkingen van de volgende twee posten toe:

- wachtgeldverplichtingen wethouders
- pensioenen wethouders

OPGEBOUWDE VAKANTIERECHTEN

Per 1 januari 2017 heeft iedere medewerker de beschikking over het Individueel KeuzeBudget (IKB). Het IKB is een budget in geld dat elke medewerker maandelijks kan inzetten voor door hem gekozen doelen. De jaarlijkse vakantietoelage maakt hiervan onderdeel uit. Met het IKB krijgen medewerkers meer keuzevrijheid over de inhoud van hun arbeidsvoorwaardenpakket. De opbouw van het IKB vindt maandelijks plaats van januari tot en met december van een kalenderjaar en wordt uiterlijk in december uitbetaald. De kosten van het IKB zijn daardoor jaarlijks van ongeveer gelijke omvang en zijn in de begroting opgenomen.

WACHTGELDVERPLICHTINGEN WETHOUDERS

Bestuurders hebben geen garantie dat zij na vier jaar hun zetel kunnen behouden. Hierdoor bestaat de mogelijkheid van wachtgeldverplichtingen. De wachtgeldverplichtingen van voorgaande colleges worden steeds in de 2e voortgangsrapportage geraamd voor het eerstkomende begrotingsjaar. Eventuele wachtgeldverplichtingen van het huidige college nemen wij op in de begroting op het moment dat tot werkelijke uitbetaling moet worden overgegaan. In de paragraaf weerstandsvermogen van deze begroting hebben wij bij de risico's rekening gehouden met mogelijke wachtgeldverplichtingen.

PENSIOENEN WETHOUDERS

Wethouders bouwen jaarlijks pensioenrechten op. Hiervoor vormen wij een voorziening. In de begroting houden wij in verband met de toename van de rechten jaarlijks rekening met een toevoeging aan deze voorziening.
Over de periode vóór de invoering van het Besluit Begroting en Verantwoording (2004) is geen voorziening voor pensioenen gevormd. In ongeveer vijftien gevallen wordt deze pensioenuitkering betaald aan (nabestaanden van) gewezen wethouders. Deze lasten zijn in de begroting opgenomen.

BIJLAGEN

OVERZICHT MUTATIES KADERNOTA 2018-2022

In deze bijlage presenteren wij het overzicht van de begrotingswijzigingen zoals deze zijn opgenomen in de Kadernota 2018-2022. De (structurele) wijzigingen voor het dienstjaar 2018 hebt u bij de vaststelling van de kadernota op 5 juli 2018 geautoriseerd. Met het, eventueel na vaststelling van moties en amendementen, vaststellen van deze begroting autoriseert u de budgetwijzigingen met ingang van 2019.

Exploitatie (bedragen x € 1.000)	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Lasten					
0. Bestuur en ondersteuning					
1. Autonome ontwikkelingen	**-37**	**416**	**971**	**1.296**	**1.596**
Aanpassing salaris en pensioenen wethouders	82	82	82	82	82
Capaciteit informatieveiligheid SdL (RSD en RID)		118	118	118	118
Loonontwikkeling personeel 2019		285	285	285	285
Mutaties Algemene uitkering en uitkering sociaal domein	11	11	511	761	1.011
Prijsontwikkeling 2019	-130	-80	-25	50	100
2. Actualisatie bestaand beleid	**313**	**470**	**327**	**62**	**62**
Aanschaf GIS apparatuur	25				
Aanvraag extra formatie infrastructurele projecten	93	304	250		
Actualisatie budget salarisverwerking	34	34	34	34	34
Advieskosten Planning & Control		50			
Capaciteit t.b.v. extra aanvragen bouw	118				
Inrichten digitale belastingbalie		25	6	6	6
Milieuadvies	16				
Veerhuys Aerdt	15				
Veranderen grondslag Wet Onroerende Zaken		35	15		
Verhogen budget voor knelpunten Ondernemingsraad	12	22	22	22	22
3. Nieuw beleid					
Aanvraag extra formatie inzake Quotumwet		54	54	54	54
Budget project datagedreven sturing	25	50			
Budget teambuilding en management development		74	84	89	89
Doorontwikkeling digitale dienstverlening	15	10			
Invoering Wet normalisering rechtspositie ambtenaren	54	54			
Invullen bestuurlijke rol als betrouwbare samenwerkingspartner	15	30	30	30	30
Klant staat centraal - verbetering dienstverlening	10	30	20		

Meerjareninvesteringsplan 2018-2022		-14	-63	-113	-113
Opstellen integraal huisvestingplan	50				
Uitbreiding formatie inzake ondermijningsbeleid	18	53	53	53	53
Uitvoeren project 'Basis op orde'		75			
Verbeteren bestuurscultuur	12	12			
Vergroten veiligheid in de gemeente	10	20	20	20	20
Verhogen opleidingsbudget personeel		50	75	105	105
Verhoging budget rekenkamercommissie		33	33		
4. Dekkingsplan	**-575**	**-401**	**-401**	**-401**	**-401**
Aframing budget frictiekosten	-125	-101	-101	-101	-101
Salarissen - verlaging ruimte binnen personeelsformatie	-450	-300	-300	-300	-300
Totaal programma	-90	1.016	1.203	1.195	1.495

1. Veiligheid

1. Autonome ontwikkelingen		**45**	**45**	**45**	**45**
Bijdrage brandweerdeel VGGM begroting 2019 VGGM		45	45	45	45
3. Nieuw beleid	**7**	**7**	**7**	**7**	**7**
Advisering ondermijningsbeleid	7	7	7	7	7
Totaal programma	7	52	52	52	52

2. Verkeer, vervoer en waterstaat

1. Autonome ontwikkelingen	**438**	**408**	**1**	**1**	**1**
Achterstallig onderhoud wegen en opstellen wegenlegger	430	400			
Laadpalen voor elektrische auto's	7	7			
Ophoging bijdrage Veerdienst	1	1	1	1	1
2. Actualisatie bestaand beleid	**36**	**78**	**-22**	**-22**	**-22**
Afwaarderen oude parkeerautomaten		53	-22	-22	-22
Centrumafsluiting	25	25			
Kwaliteitsverbetering Openbaar Vervoer	11				
3. Nieuw beleid		**536**	**262**	**396**	**563**
Meerjareninvesteringsplan 2018-2022		136	262	396	563
Subsidie sterk bestuur: verbeteren Openbaar Vervoer		400			
Totaal programma	474	1.022	241	375	542

3. Economie

1. Autonome ontwikkelingen	**23**	**12**	**6**		
Bijdragen aan Logistiek Innovatiehuis Achterhoek Liemers	6	6			
Economische visies Liemers en Zevenaar	10				
Uitvoeren en monitoren Regionaal Programma Werklocaties (RPW)	7	6	6		
3. Nieuw beleid	**53**	**63**	**130**	**171**	**179**
Formatieruimte accountmanager bedrijven	8	17	17	17	17
Huur gebouw Raadhuisplein		24	54	54	54

Invullen gebouw raadhuisplein	30				
Meerjareninvesteringsplan 2018-2022		7	59	100	108
Ontwikkelen van de Fashion Outlet Zevenaar op BusinessPark 7Poort	15	15			
Totaal programma	76	75	136	171	179
4. Onderwijs					
3. Nieuw beleid		**69**	**68**	**367**	**547**
Meerjareninvesteringsplan 2018-2022		69	68	367	547
Totaal programma		69	68	367	547
5. Sport, cultuur en recreatie					
1. Autonome ontwikkelingen	**49**	**43**	**43**	**43**	**43**
LiemERS++/projecten leefbaarheid dorpen	6				
Uitbreiding combinatiefunctie	43	43	43	43	43
2. Actualisatie bestaand beleid	**20**	**13**	**13**	**13**	**13**
Beheer kunstcollectie	20	13	13	13	13
3. Nieuw beleid	**739**	**375**	**457**	**432**	**431**
Aanleg Bike-park in Babberich	30				
Groeien naar een verbindende gemeente	65	105	130	130	130
Harmoniseren beleid aangepast sporten	3	5	5	5	5
Harmoniseren Buurtbemiddeling	10	10	10	10	10
Meerjareninvesteringsplan 2018-2022		24	40	40	39
Oppakken kansen recreatie en toerisme	12	12			
Subsidie compensatie OZB verhoging	5	5			
Subsidie Meer Muziek in de Klas	10				
Subsidie sterk bestuur: toeristische infrastructuur	500				
Verbetering kwaliteit openbare ruimte	100	176	226	226	226
Verder ontwikkelen toeristische infrastructuur	4	13	21	21	21
Zorgdragen voor historisch erfgoed		25	25		
Totaal programma	808	431	513	488	487
6. Sociaal domein					
1. Autonome ontwikkelingen	**297**	**303**	**424**	**571**	**390**
Bijdrage gemeenschappelijke regeling Presikhaaf Bedrijven	137	148	274	426	250
Bijdrage Scalabor bv / begeleiding (module 8)	160	155	150	145	140
2. Actualisatie bestaand beleid	**2.075**	**1.500**	**1.300**	**1.300**	**1.300**
Actualisatie zorgkosten	1.300	1.100	900	900	900
Verbetering bedrijfsvoering sociaal domein	775	400	400	400	400
3. Nieuw beleid	**62**	**832**	**667**	**642**	**642**
Agenda Economie en Participatie		50			
Overgang van bewindvoering naar budgetbeheer		25			
Pilot gemeente / UWV	25	50	25		

Pilot Schuldenvrij Zevenaar	25	75	10	10	10
Stimuleren en ontwikkelen van preventieve activiteiten		400	400	400	400
Subsidies armoedebeleid	10	10	10	10	10
Uitbreiding formatie Kinderopvang (0,5 fte)	2	2	2	2	2
Wijzigen inkomensgrenzen minimaregelingen		220	220	220	220
4. Dekkingsplan	**-200**	**-400**	**-400**	**-400**	**-400**
Aframing innovatiekosten	-200	-400	-400	-400	-400
Totaal programma	2.234	2.235	1.991	2.113	1.932

7. Volksgezondheid en duurzaamheid					
1. Autonome ontwikkelingen	**8**	**21**	**21**	**21**	**21**
Bijdrage gemeenschappelijke regeling VGGM (volksgezondheid)	5	18	18	18	18
ODRA aanpassing begroting in verband met prijsontwikkeling	3	3	3	3	3
2. Actualisatie bestaand beleid			**20**	**20**	**20**
Extra bijdrage bevolkingszorg aan VGGM			20	20	20
3. Nieuw beleid	**251**	**375**	**72**		
Energieneutraal Eigen Organisatie	10	38	38		
Op weg naar aardgas loos Zevenaar	100	200			
Stimuleren en handhaven energiebesparing bedrijfsleven	14	28	34		
Uitvoeren "Gelders Energieakkoord in uitvoering"	39	39			
Uitvoeren programma Korte Voorzieningsketens	18				
Uitvoeren van de Routekaart …op weg naar een energie neutraal Zevenaa	60	60			
Uitvoeren van het uitvoeringsprogramma Routekaart energietransitie Regio Arnhem Nijmegen (2018 - 2023)	10	10			
Totaal programma	259	396	113	41	41

8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing					
2. Actualisatie bestaand beleid	**95**	**15**			
Actualisatie bestemmingsplan buitengebied	95	15			
3. Nieuw beleid	**243**	**1.103**	**652**	**662**	**662**
Dorpsplein Lobith Subsidie Sterk Bestuur	50	450			
Herinrichten BAT terrein	2	2	2	2	2
Invoeren omgevingswet	191	600	600	600	600
Meerjareninvesteringsplan 2018-2022		51	50	60	60
Totaal programma	338	1.118	652	662	662

Totaal mutaties kadernota - Lasten	**4.106**	**6.414**	**4.969**	**5.464**	**5.937**

Baten

0. Bestuur en ondersteuning

1. Autonome ontwikkelingen	**26**	**1.968**	**3.163**	**4.321**	**3.391**
Actualisatie belastingopbrengsten	-295	12	47	127	187
Aframen terugverdiensten personeel	-147	-147	-147	-147	-147
Afschaffing Precariobelasting m.i.v. 2022					-2.178
Mutaties Algemene uitkering en uitkering sociaal domein	468	2.103	3.263	4.341	5.529
3. Nieuw beleid	**50**				
Opstellen integraal huisvestingplan	50				
Totaal programma	76	1.968	3.163	4.321	3.391
2. Verkeer, vervoer en waterstaat					
3. Nieuw beleid		**400**			
Subsidie sterk bestuur: verbeteren Openbaar Vervoer		400			
Totaal programma		400			
3. Economie					
1. Autonome ontwikkelingen	**-6**	**-6**	**-6**	**-6**	**-6**
Verwerking afschaffing forensenbelasting	-6	-6	-6	-6	-6
Totaal programma	-6	-6	-6	-6	-6
5. Sport, cultuur en recreatie					
3. Nieuw beleid	**500**				
Subsidie sterk bestuur: toeristische infrastructuur	500				
Totaal programma	500				
8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing					
2. Actualisatie bestaand beleid	**341**	**169**	**119**	**69**	**69**
Legesinkomsten 2018 ophogen i.v.m. extra aanvragen	326	169	119	69	69
Veerhuys Aerdt	15				
3. Nieuw beleid	**50**	**450**			
Dorpsplein Lobith Subsidie Sterk Bestuur	50	450			
Totaal programma	391	619	119	69	69
Totaal mutaties kadernota - Baten	**961**	**2.981**	**3.276**	**4.384**	**3.454**
Totaal mutaties Kadernota - Saldo	**-3.145**	**-3.433**	**-1.693**	**-1.080**	**-2.483**
Mutaties reserves					
Onttrekkingen kadernota	1.494	1.941	696	500	500
Toevoegingen kadernota					-1.248
Totaal mutaties reserves	**1.494**	**1.941**	**696**	**500**	**1.748**
Totaal mutaties kadernota - Saldo	**-1.652**	**-1.493**	**-997**	**-580**	**-735**

OVERZICHT MUTATIES MEERJARENBEGROTING 2019-2022

In deze bijlage presenteren wij het totaaloverzicht van alle voorgestelde wijzigingen van deze begroting. Met het vaststellen van deze meerjarenbegroting autoriseert u ons college om uitgaven te doen en inkomsten te genereren binnen de gestelde kaders in deze begroting.

Exploitatie (bedragen x € 1.000)	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Lasten				
0. Bestuur en ondersteuning				
1. Autonome ontwikkelingen	**-321**	**258**	**612**	**528**
Actualisatie kapitaallasten MJB 2019-2022	-431	149	502	418
Doorbelastingen naar taakvelden	-165	-165	-165	-165
Loonontwikkeling 2019	274	274	274	274
3. Nieuw beleid	**174**	**174**	**174**	**174**
Uitbreiding formatie a.g.v. geharmoniseerd toezicht- en handhavingsbeleid.	153	153	153	153
Uitbreiding formatie t.b.v. aanpak voorkoming escalatie	21	21	21	21
Totaal programma	-147	433	786	702
1. Veiligheid				
1. Autonome ontwikkelingen	**-15**	**-14**	**-14**	**-14**
Actualisatie kapitaallasten MJB 2019-2022	-15	-14	-14	-14
Totaal programma	-15	-14	-14	-14
2. Verkeer, vervoer en waterstaat				
1. Autonome ontwikkelingen	**-50**	**97**	**208**	**196**
Actualisatie kapitaallasten MJB 2019-2022	-60	87	198	185
Doorbelastingen naar taakvelden	10	10	10	10
Totaal programma	-50	97	208	196
3. Economie				
1. Autonome ontwikkelingen	**-65**	**-100**	**-140**	**-148**
Actualisatie kapitaallasten MJB 2019-2022	-65	-100	-140	-148
Totaal programma	-65	-100	-140	-148

4. Onderwijs				
1. Autonome ontwikkelingen	**-202**	**55**	**-158**	**-354**
Actualisatie kapitaallasten MJB 2019-2022	-178	70	-153	-350
Gemeenschappelijke Regeling Huisvesting Voortgezet Onderwijs	-24	-15	-5	-5
Totaal programma	-202	55	-158	-354
5. Sport, cultuur en recreatie				
1. Autonome ontwikkelingen	**88**	**95**	**103**	**81**
Actualisatie kapitaallasten MJB 2019-2022	39	71	78	57
Groeien naar een verbindende gemeente	25			
Indexering subsidie Ataro bv	24	24	24	24
3. Nieuw beleid	**10**			
Subsidie stichting Muziekstad	10			
Totaal programma	98	95	103	81
6. Sociaal domein				
1. Autonome ontwikkelingen	**-394**	**-502**	**-550**	**-491**
Actualisatie kapitaallasten MJB 2019-2022	-358	-283	-208	-149
Bijdrage exploitatie gemeenschappelijke regeling SDL/RSD	160	145	130	130
Doorbelastingen naar taakvelden	-92	-92	-92	-92
Nieuwe opdracht RSD/Businesscase RSD	-114	-282	-282	-282
Participatiebudget	10	10	-98	-98
2. Actualisatie bestaand beleid	**-13**	**-13**	**-72**	**-72**
Versterking armoede- en schuldenbeleid	-13	-13	-72	-72
Totaal programma	-407	-515	-622	-563
7. Volksgezondheid en duurzaamheid				
1. Autonome ontwikkelingen	**185**	**222**	**225**	**236**
Actualisatie kapitaallasten MJB 2019-2022	-83	-46	-43	-32
Bijdrage gemeenschappelijke regeling VGGM 2019-2022				
Bijdrage Omgevingsdienst Regio Arnhem (ODRA)	17	17	17	17
Doorbelastingen naar taakvelden	251	251	251	251
2. Actualisatie bestaand beleid	**451**	**451**	**451**	**451**
Afval inzameling	451	451	451	451
Totaal programma	636	673	677	687

8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing				
1. Autonome ontwikkelingen	**-3**	**-6**	**-19**	**-24**
Actualisatie kapitaallasten MJB 2019-2022	-3	-6	-19	-24
Totaal programma	-3	-6	-19	-24
Totaal mutaties begroting - Lasten	**-155**	**719**	**822**	**562**
Baten				
0. Bestuur en ondersteuning				
1. Autonome ontwikkelingen	**104**	**-158**	**-285**	**-918**
Aanpassen Algemene uitkering aan mei-circulaire 2018	577	307	144	-482
Actualisatie kapitaallasten MJB 2019-2022	-213	-205	-169	-176
Aframen bijdrage stortplaats Doesburgseweg (Zweekhorst)	-260	-260	-260	-260
Totaal programma	104	-158	-285	-918
4. Onderwijs				
2. Actualisatie bestaand beleid	**-18**	**-18**	**-18**	**-18**
Ontwikkelingen NME	-18	-18	-18	-18
Totaal programma	-18	-18	-18	-18
5. Sport, cultuur en recreatie				
1. Autonome ontwikkelingen	**7**	**7**	**6**	**6**
Actualisatie kapitaallasten MJB 2019-2022	7	7	6	6
Totaal programma	7	7	6	6
7. Volksgezondheid en duurzaamheid				
1. Autonome ontwikkelingen	**5**	**4**	**4**	**4**
Actualisatie kapitaallasten MJB 2019-2022	5	4	4	4
2. Actualisatie bestaand beleid	**405**	**405**	**405**	**405**
Afval inzameling	405	405	405	405
Totaal programma	410	410	409	409
8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing				
1. Autonome ontwikkelingen	**27**	**26**	**24**	**21**
Actualisatie kapitaallasten MJB 2019-2022	27	26	24	21
Totaal programma	27	26	24	21
Totaal mutaties begroting - Baten	**531**	**266**	**136**	**-500**
Totaal mutaties begroting - Saldo	**686**	**-452**	**-686**	**-1.062**

Mutaties reserves				
Onttrekkingen	-181	-16	-16	-19
Toevoegingen	0	0	0	0
Totaal mutaties reserves	**-181**	**-16**	**-16**	**-19**
Totaal mutaties begroting - Saldo	**505**	**-468**	**-702**	**-1.081**

MEERJARENINVESTERINGSPLAN

In het meerjareninvesteringsplan vermelden wij de voor de komende vier jaren geplande investeringen. Het meerjareninvesteringsplan is bedoeld voor de bewaking van de planning en de voortgang van deze investeringen. De wijzigingen hebben vooral betrekking op de fasering van de investeringen die in het meerjareninvesteringsplan zijn opgenomen en daarmee op de raming van de lasten in de meerjarenbegroting. Het meerjareninvesteringsplan wordt jaarlijks geactualiseerd bij het opstellen van de kadernota en vastgesteld bij de begroting.
In de 2e Voortgangsrapportage en de Jaarstukken nemen wij het kredietenoverzicht op. In dit overzicht geven wij de stand van zaken weer van de beschikbaar gestelde en lopende investeringen.

Hierna presenteren wij het bijgestelde meerjareninvesteringsplan voor de jaren 2019-2022. Voor de toelichting op de geplande investeringen verwijzen wij u naar de betreffende programma's bij het onderdeel 'Wat kost het?'.
In onderstaande tabel is een kolom 'separaat voorstel' opgenomen. Wanneer in deze kolom een 'ja' is ingevuld dan komen wij bij u terug met een separaat raadsvoorstel.

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Separaat voorstel	Start jaar	Jaar gereed	Netto inv.	Afschr. termijn	Afschrijving			
						2019	2020	2021	2022
Programma 2 - Verkeer en vervoer									
Vervanging VRI Arnhemseweg		2019	2019	50	10	0	5	5	5
Planstudie Noordelijke Randweg		2019	2019	50	5	0	10	10	10
Planstudie doorstrekking Witte Kruis/MER		2019	2019	50	5	0	10	10	10
Parkeerautomaten		2019	2019	200	10	0	20	20	20
Investeren in veilige wegen		2019	2019	305	30	0	10	10	10
Aanpassing Arnhemseweg en weg Hengelder	Ja	2019	2019	250	30	0	8	8	8
Spoorverdubbeling Zevenaar-Didam		2019	2020	50	5	0	0	10	10
Reconstructie Halve maan		2019	2020	1.135	30	0	0	37	37
Oversteek Douwe Dekkerstraat		2019	2020	175	25	0	0	7	7
Herinrichting Kop van Tolkamer	Ja	2019	2020	900	30	0	0	30	30
Planvorming herinrichting Mercurion		2019	2021	75	5	0	0	0	15
Planvorming herinrichting Edisonstraat (inclusief aanbiedstation)		2019	2021	100	5	0	0	0	20
Herinrichting Babberichseweg		2019	2021	75	25	0	0	0	3
Planvorming herinrichting Doesburgseweg		2019	2022	100	5	0	0	0	0
Coördinatie en regie infrastructurele projecten in de uitvoering	Ja	2019	2022	735	5	0	29	58	87
Advies en planvorming Project A15/A12	Ja	2019	2022	660	5	0	26	52	78
Monitoring geluid, fijnstof en trillingen A12/A15	Ja	2019	2023	245	5	0	10	20	30
Herinrichting parkeerplaatsen sportvelden Hengelder		2020	2021	200	25	0	0	8	8
Aanleg 2e viaduct 7Poort	Ja	2019	2021	2.750	30	0	0	0	92
Vervanging brug Eltenseweg	Ja	2022	2022	650	30	0	0	0	0
Totaal programma 2				**8.755**		**0**	**128**	**285**	**480**

Programma 3 - Economie									
Herinrichten Raadhuisplein	Ja	2019	2019	690	25	0	28	28	28
Invullen gebouw Raadhuisplein 1		2019	2019	140	5	0	28	28	28
Herinrichten Markt en Muldershof	Ja	2020	2020	840	25	0	0	34	34
Totaal programma 3				**1.670**		**0**	**56**	**90**	**90**
Programma 4 - Onderwijs									
Carrousel/Maatjes - verbouw/aanpassing	Ja	2019	2019	976	25	0	41	41	41
De Bem - schoolwoningen en tijdelijke huisvesting	Ja	2020	2020	4.200	40	0	0	105	105
Platanenlaan - verhuizing door tijdelijke huisvesting	Ja	2019	2019	0	nvt	0	0	0	0
Platanenlaan - herinrichting openbare ruimte	ja	2020	2020	270	30	0	0	9	9
Liemers college - gebouwen	Ja	2019	2019	577	40	0	14	14	14
Liemers college - grond	Ja	2019	2019	207	0	0	0	0	0
Tamboerijn - nieuwbouw	Ja	2020	2020	5.852	40	0	0	146	146
Totaal programma 4				**12.082**		**0**	**55**	**315**	**315**
Programma 5 - Sport, cultuur en recreatie									
Kunstgrasvelden (2 stuks)		2019	2019	80	10	0	8	8	8
Totaal programma 5				**80**		**0**	**8**	**8**	**8**
Programma 8 - Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing									
BAT-terrein - herinrichting voorterrein, inclusief fietsparkeren en ontsluiting	ja	2019	2019	594	25	0	24	24	24
Totaal programma 8				**594**		**0**	**24**	**24**	**24**
Totaal investeringen				**23.181**		**0**	**271**	**722**	**917**

RESERVES EN VOORZIENINGEN

Hierna presenteren wij het totaaloverzicht van de reserves en voorzieningen. De opgenomen standen geven de (verwachte) situatie weer op 1 januari van het betreffende jaar. Bij de programma's geven wij op hoofdlijnen inzicht in de ontwikkelingen.

Het totaaloverzicht van de reserves ziet er als volgt uit:

Naam reserve (bedragen x € 1.000)	Programma	Stand 2018	Stand 2019	Stand 2020	Stand 2021	Stand 2022
Algemene reserves						
Algemene Reserve (AR)	0	17.497	19.479	18.934	19.407	20.055
Risico's	0	16.681	16.681	16.681	16.681	16.681
Totaal Algemene reserves		**34.178**	**36.160**	**35.615**	**36.088**	**36.736**
Bestemmingsreserves						
Aanpassing patio activa	0	31				
Automatisering	0	152	102	27	27	27
Besteding jaarrekeningresultaat	0	282				
Collegeprogramma	0	91				
Extra kosten herindeling	0	17	17	17	17	17
Fricties / vernieuwingskosten	0	503	449	235	220	220
ICT-SDL	0	26	26	26	26	26
Onderhoud gemeentelijke gebouwen	0	108	108	108	108	108
Onderzoekscommissie P&O-beleid	0	35	35	35	35	35
Opleiding personeel	0	12	12	12	12	12
Organisatieontwikkeling	0	7	7	7	7	7
Rekenkameronderzoek informatieveiligheid	0	7				
Betaald parkeren	2	182	182	182	182	182
Plankosten en voorbereiding A15/A12	2	67	132	132	106	79
Revitalisering Tatelaar fase 2	2	500	500	500	500	500
Visie en planvorming station Zevenpoort	2	32	32			
Wegen	2	387	745	1.104	1.462	1.821
Verhuizing peuterspeelzaalwerk	4	24	24	24	24	24
Privatisering sportaccommodaties	5	397				
Extra inzet op re-integratie	6	180	180	180	180	180
Investeringen Sociaal Domein	6	124	324	0	0	0
Statushouders	6	117	117	117	117	117
Reiniging	7	115				
Riolering	7	71	71	71	71	71
Bestemmingsplannen	8	202	107	92	92	92
Duurzaamheidsleningen	8	135	135	135	135	135
Nazorg diverse complexen grondexploitatie	8	115	115	115	115	115
Versnelling woningbouw	8	509	509	509	509	509
Volkshuisvesting	8	22	16	13	13	13
Totaal Bestemmingsreserves		**4.451**	**3.946**	**3.640**	**3.957**	**4.289**

Reserves ter dekking kapitaallasten						
Balansverkorting	0	230	212	203	193	183
Werkzaamheden gemeentehuis	0	505	505	492	480	467
Fietspad Geitenwaard	2	0	100	97	93	90
Herinrichting Tengnagelwaard	2	0	55	53	51	50
Onderzoek randweg nabij A15	2	0	150	136	122	108
Snelfietsroute F12	2	383	383	372	361	351
Centrummanagement	3	140				
Basisschool 't Scathe	4	512	449	414	380	345
Onderwijshuisvesting	4	84	70	66	63	59
De Cirkel/De Duim	5	41	321	297	273	249
Speelvoorzieningen kinderen met beperking	5	0	85	85	85	85
Sportvelden RPSC	5	120	120	120	120	120
Totaal Reserves ter dekking van kapitaallasten		**2.016**	**2.451**	**2.336**	**2.221**	**2.107**
Totaal		**40.644**	**42.557**	**41.592**	**42.266**	**43.131**

Het totaaloverzicht van de voorzieningen ziet er als volgt uit:

Naam voorzieningen (bedragen x € 1.000)	Programma	Stand 01-01-2018	Stand 01-01-2019	Stand 01-01-2020	Stand 01-01-2021	Stand 01-01-2022
Aanspraken overstromingen Riverparc	0	117	119	122	124	127
Gebouwen	0	595	430	519	496	555
Pensioenen wethouders	0	1.905	1.896	1.886	1.877	1.868
Wachtgelden voormalige wethouders	0	294				
WW verplichtingen (ambtenaren)	0	166	30	30	30	30
Totaal programma 0		**3.078**	**2.476**	**2.558**	**2.528**	**2.580**
ANWB-bewegwijzering	2	9	14	19	24	29
Bruggen	2	52	17	25	10	12
Openbare verlichting	2	158	184	9	35	61
Wegen	2	301	283	-278	-89	-342
Totaal programma 2		**520**	**498**	**-225**	**-20**	**-240**
Onderwijsachterstandbeleid	4	22	22	22	22	22
Totaal programma 4		**22**	**22**	**22**	**22**	**22**
Begraafplaats	7	41	50	59	48	57
Vervanging riolering	7	5.169	5.427	4.983	4.931	4.932
Totaal programma 4		**5.210**	**5.477**	**5.041**	**4.979**	**4.988**
Totaal		**8.830**	**8.472**	**7.396**	**7.508**	**7.350**

OVERZICHT BELEIDSINDICATOREN

Naam	Jaar meting	Gelderland	Zevenaar	Werkelijk 2008	Werkelijk 2012	Werkelijk 2016	Begroting 2019	Begroting 2022
Absoluut verzuim (aantal per 1.000 leerlingen)	2017	2,28	1,13			0,81	0,90	0,70
Toelichting	Het genereren van verzuimcijfers is altijd een momentopname. Voortijdig schoolverlaten (VSV) is vrijwel nooit het gevolg van één enkele gebeurtenis of situatie. Het integrale beleid (samen met de samenwerkingspartners) streeft naar een haalbaar doel van de reductie van het percentage VSV-ers: de landelijke norm. Het aantal leerplichtigen (per 1.000 inwoners leeftijd 5-18 jaar) dat niet op een school staat ingeschreven laat op basis van de waarden www.waarstaatjegemeente.nl een schommelend beeld te zien. De monitor Leerplicht van het Regionaal Bureau Leerplicht in de periode tot april 2018 meldt dat het absolute verzuim nul is.							
Apparaatskosten (in € per inwoner)	2018						468,00	468
Toelichting								
Banen (aantal per 1.000 inwoners 15 t/m 64 jaar)	2017	752,00	618,50				705,00	720
Toelichting	Het aantal banen (per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar) laat, in vergelijking tot 2016 (664,6) in Zevenaar een lichte daling zien in 2017 naar 618,5. Het provinciaal gemiddelde ligt op 752 banen per 1000 inwoners.							
Bezetting (aantal Fte per 1.000 inwoners)	2018						6,50	6,85
Toelichting	De bezetting is in 2018 245 fte, op een totale formatie van 290 fte. De komende tijd neemt de bezetting met eigen medewerkers toe. We nemen meer afscheid van inhuur en externen, zodat de opgebouwde kennis in de organisatie wordt behouden.							
Cliënten met een maatwerkarrangement Wmo (aantal per 10.000 inwoners)	2017	55,00	72,00			71,00	73,00	75
Toelichting	Het aantal cliënten (per 1.000 inwoners in de betreffende bevolkingsgroep) is voor onze gemeente redelijk stabiel. Provinciaal gezien ligt het aantal een stuk lager. Wij proberen in te zetten op het ontwikkelen van toereikende algemene voorzieningen die voorliggend kunnen zijn op een maatwerkarrangement. Op die manier proberen wij de stijging te beperken.							
Demografische druk (%)	2017	69,00	77,40		68,60	75,90	79,20	79,50
Toelichting	De som van het aantal personen van 0 tot 20 jaar en 65 jaar of ouder in verhouding tot de personen van 20 tot 65 jaar ligt in Zevenaar aanzienlijk hoger dan het landelijke gemiddelde. Dit heeft vooral te maken met de aanwezigheid van een relatief hoog aantal bejaardenhuizen/woonzorgcomplexen in Zevenaar.							

Diefstal uit woningen (aantal per 1.000 inwoners)	2017	2,50	2,10	2,30	2,90	2,10	2,05	2
Toelichting	De afgelopen jaren laat het aantal diefstallen een schommelend beeld zien. Mede op basis van de activiteiten in het kader van de uitvoering van de kadernota Integrale veiligheid denken wij dat het aantal de komende jaren licht gaat dalen en is de doelstelling dat deze onder het Gelders gemiddelde blijft.							
Externe inhuur (kosten in % totale loonsom en inhuur externen)	2018						17,00	17
Toelichting	Het gaat hier om de inhuur als % van de loonsom; landelijk komt deze in onze gemeentegrootteklasse uit op ± 17%. Onze doelstelling is om niet boven het landelijk gemiddelde te scoren. In 2018 zal de externe inhuur nog rond de 20% uit komen, als gevolg van de afronding van de herindeling en andere grote projecten.							
Formatie (aantal Fte per 1.000 inwoners)	2018		0,00				7,20	7,20
Toelichting	De formatie zoals die is vastgesteld voor 2018 bedraagt 290 fte. Zie ook de paragraaf bedrijfsvoering. Door uitvoering van de activiteiten uit de Kadernota 2018-2022 wordt vanaf 2019 een uitbreiding in de formatie doorgevoerd.							
Functiemenging (%)	2017	52,80	45,90	48,90	49,60	48,70	49,00	50
Toelichting	Het percentage functiemenging geeft de verhouding weer tussen het aantal banen en het aantal woningen. In Zevenaar zijn iets meer woningen dan banen (functiemenging <50). De verwachting is dat het percentage functiemenging iets toeneemt, door een verwachte sterkere stijging van het aantal banen dan de bouw van het aantal woningen. De stijging van banen en vestiging van bedrijven is niet alleen het gevolg van de aantrekkende economie. Lokale en regionale activiteiten om de economie te versterken en het beter promoten en verbinden van wat Zevenaar toeristisch en recreatief gezien te bieden heeft, worden ingezet om zodoende de werkgelegenheid in de gemeente te vergroten.							
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden (€)	2017	644,00	564,30				564,30	564,30
Toelichting	Deze indicator betreft het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een éénpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten (OZB + afvalstoffenheffing + rioolheffing) betaald. Voor afval en riool zijn we kostendekkendheid, voor OZB hanteren we de inflatiecorrectie.							
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden (€)	2017	723,00	677,90				677,90	677,90
Toelichting	De indicator heeft betrekking op het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een meerpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten (OZB + afvalstoffenheffing + rioolheffing) verschuldigd is. Voor afval en riool zijn we kostendekkendheid, voor OZB hanteren we de inflatiecorrectie.							

Gemiddelde WOZ-waarde (per € 1.000)	2016	209,00	179,24				199,00	218
Toelichting	De ontwikkeling van de woningmarkt wordt conform landelijke cijfers als volgt ingeschat: 2018 --> 2019 +8% 2019 --> 2020 +5% 2020 --> 2021 +2% 2021 --> 2022 +2%							
Geweldsmisdrijven (aantal per 1.000 inwoners)	2017	4,20	3,20	6,30	4,70	2,60	2,60	2,60
Toelichting	De afgelopen jaren laat het aantal geweldsmisdrijven een schommelend beeld zien, over de lange termijn is trendmatig sprake van een afname. Op basis van de trendmatige ontwikkelingen en de activiteiten in het kader van de uitvoering van de kadernota integrale veiligheid is de doelstelling om het aantal misdrijven niet te laten stijgen.							
Hernieuwbare elektriciteit (%)	2016	12,60	1,60					
Toelichting	Hernieuwbare elektriciteit is elektriciteit die is opgewekt uit wind, waterkracht, zon of biomassa. In de begroting 2020 komen we hier op terug.							
Jongeren met een delict voor de rechter (% 12 t/m 21 jarigen)	2015	1,29	0,82	1,61	1,54		0,78	0,74
Toelichting	Het percentage jongeren (12-21 jaar) dat met een delict voor de rechter is verschenen daalt de afgelopen jaren, zowel in Gelderland als in onze gemeente. In onze gemeente van 2,4% (2006) naar 0,82%. Wij denken dat dit percentage de komende jaren nog iets zal dalen. Wij voeren geen specifiek beleid om deze cijfers verder te laten dalen. Ons beleid is erop gericht jongeren kansrijk en veilig te laten opgroeien en waar nodig jeugdhulp aan te bieden.							
Jongeren met jeugdbescherming (% van alle jongeren tot 18 jaar)	2017	1,00	1,10			1,00	1,05	1
Toelichting	Deze beleidsindicator betreft het percentage jongeren tot 18 jaar met een jeugdbeschermingsmaatregel ten opzichte van alle jongeren tot 18 jaar. Dit percentage ligt in onze gemeente (1,1%) ongeveer op het niveau van de Gelderse gemeenten. Wij verwachten dat op de langere termijn het percentage iets af zal nemen. Ons beleid is er, via de ontwikkellijnen uit de beleidsnotitie Jeugd en Maatschappelijke ondersteuning, op gericht deze cijfers zo laag mogelijk te laten zijn. Dit doen wij door erin te investeren jongeren kansrijk en veilig op te laten groeien en waar nodig jeugdhulp aan te bieden. Wij zetten daarop lokaal en regionaal activiteiten in om de toegang te versterken en wij investeren in preventie en voorliggende voorzieningen.							

Jongeren met jeugdhulp (% van alle jongeren tot 18 jaar)	2017	9,60	12,70			10,10	13,20	12,60
Toelichting	Het percentage jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp ten opzicht van alle jongeren tot 18 jaar is zowel in Zevenaar als Gelderland stijgende. Wij verwachten dat op de langere termijn het percentage af zal nemen. Ons beleid is erop gericht via de ontwikkellijnen uit de beleidsnotitie Jeugd en Maatschappelijke ondersteuning, te investeren in jongeren kansrijk en veilig te laten opgroeien, maar zeker ook om jeugdhulp aan te bieden waar nodig. Wij zetten daarop lokaal en regionaal activiteiten in om de toegang te versterken en wij investeren in preventie en voorliggende voorzieningen.							
Jongeren met jeugdreclassering (% kinderen 12 tot 23 jaar)	2017	0,40	0,50			0,40	0,40	0,37
Toelichting	Het percentage jongeren (12-22 jaar) met een jeugdreclasseringsmaatregel ten opzichte van alle jongeren (12-22 jaar) is redelijk stabiel. Gelet op onze activiteiten op basis van de Kadernota Integrale veiligheid en onze aanpak op de ontwikkellijn zorg & veiligheid uit de beleidsnotitie Jeugd en Maatschappelijke ondersteuning verwachten wij dat het percentage, door de preventieve werking, de komende jaren iets zal dalen.							
Kinderen in armoede (% kinderen tot 18 jaar)	2015	6,58	5,31	3,35	3,94		5,10	4,60
Toelichting	Het percentage kinderen tot 18 jaar dat in een gezin leeft dat van een bijstandsuitkering moet rondkomen is de laatste jaren gestegen. In onze gemeente was 2009 het jaar met de laagste score (3,06%). Gelet op de economische ontwikkelingen en de terugloop van het aantal bijstandsgerechtigden verwachten wij de komende jaren een daling. Meest recente beschikbare cijfers dateren uit 2015							
Lopende re-integratievoorzieningen (aantal per 10.000 inwoners van 15 t/m 64 jaar)	2017						18,00	19,50
Toelichting	Het aantal reïntegratievoorzieningen (per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar) ligt in 2017 op 12,3 personen met lopende re-integratievoorziening per duizend inwoners.							
Netto arbeidsparticipatie (% werkzame beroepsbevolking t.o.v. beroepsbevolking)	2017	67,30	64,30				65,00	68
Toelichting	Het percentage van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de (potentiële) beroepsbevolking ligt in gemeente Zevenaar met 64,3% licht onder het landelijk gemiddelde van 66,7% (2017). Dit heet netto arbeidsparticipatie De werkeloosheid in gemeente Zevenaar ligt met 4,6% onder het landelijk gemiddelde van 4,9% (2017). Landelijk is de dalende trend van de netto arbeidsparticipatie sinds 2015 gekeerd en er is nu sprake van een stijging. Wij verwachten dat deze stijging ook voor onze gemeente vorm krijgt.							

Niet sporters (%)	2016	46,80	50,40		50,40	49,50	48
Toelichting	Deze beleidsindicator geeft het percentage niet-wekelijkse sporters ten opzichte van de bevolking van 19 jaar en ouder aan. Het gaat hierbij om inwoners van 19 jaar en ouder die niet minstens één keer per week aan sport doen. Wij scoren op deze indicator iets slechter dan de provinciale score. Onze nabuurgemeenten Duiven en Westervoort scoren met 45,7 en 48,4 iets beter.						
Nieuw gebouwde woningen (aantal per 1.000 woningen)	2014	6,00	1,13	3,90	5,90	7,60	7,50
Toelichting	De woningmarkt is aangetrokken. Het aantal nieuwbouwwoningen dat wordt opgeleverd neemt toe. We zetten in op toevoeging van woningen, waar op lange termijn behoefte aan is. Het aantal opleveringen in 2018 baseren wij op het aantal woningen dat op 1 januari 2018 in aanbouw was. We verwachten een verdere toename van het aantal opleveringen in 2019 en verwachten dat deze lijn zich doorzet in de jaren daarna.						
Omvang huishoudelijke restafval (kg/inwoner)	2015	200,00	134,22	148,00	135,00	120,00	100
Toelichting	Het aantal kg niet gescheiden ingezameld huishoudelijk afval per inwoner ligt beduidend lager dan het landelijke gemiddelde. Waar in Rijnwaarden sinds 2011 (181 kg/inwoner) sprake is van een aanzienlijke daling van het restafval tot 111 kg/inwoner, is in Zevenaar het aantal sinds 2011 ongeveer gelijk gebleven (142 kg/inwoner). De komende jaren willen wij naar een hoeveelheid restafval van maximaal 100 kg/inwoner. De eerste stap gaan we in 2019 zetten door restafval minder vaak in te zamelen en de inzameling van GFT- en groenafval gratis te maken in de gehele gemeente.						
Overhead (in % van totale lasten)	2018					21,00	21
Toelichting	Het totaal van de loonkosten, ICT, P&O, facilitaire zaken, huisvesting en overige overhead wordt uitgedrukt in een % van de totale lasten.						
Personen met een bijstandsuitkering (aantal per 10.000 inwoners)	2017	35,90	33,60			31,50	28
Toelichting	Het aantal personen met een bijstandsuitkering (per 1.000 inwoners) is de afgelopen jaren gestegen, deels door verbreding van de participatiewet en deels onder invloed van de economische crisis. Er is een voorzichtige stabilisering van het aantal personen met een bijstandsuitkering zichtbaar. Op basis van de economische ontwikkelingen gaan wij de komende jaren uit van een voorzichtige daling, immers is ten gevolge van de verbreding van de participatiewet er een (potentieel) groter aantal mensen aanwezen op gemeentelijke bijstand. Het gemiddeld aantal bijstandsuitkeringen in 2017 per 1.000 inwoners ligt met 33,6 ligt net onder het gemiddelde van de provincie Gelderland (35,9) en ligt onder het landelijk gemiddelde (41,9). De RSD wordt een netwerkorganisatie en maakt flexibele afspraken met ondernemers, onderwijs en andere overheden. Hierdoor zal het aantal bijstandsgerechtigden naar verwachting verder dalen.						

Relatief verzuim (aantal per 1.000 leerlingen)	2017	23,10	30,56			22,92	22,00	19

Toelichting

Het aantal leerplichtigen dat wel staat ingeschreven op een school, maar ongeoorloofd afwezig is (per 1.000 inwoners leeftijd 5-18 jaar) laat een wisselend beeld zien. In Zevenaar lijkt er sprake van een stijging. Doordat de verzuimmeldingen beter worden geregistreerd door de onderwijsorganisaties krijgen we een steeds beter beeld bij het relatief verzuim van leerlingen.

Het aantal leerplichtige leerlingen waarbij sprake is van meer dan 16 uur ongeoorloofd verzuim gedurende 4 opeenvolgende lesweken is 30,5% (144 leerlingen). De monitor Leerplicht van het Regionaal Bureau Leerplicht in de periode tot april 2018 geeft een gedetailleerd overzicht van de afhandeling dan wel herplaatsing van de verzuimende leerling.

Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte) (aantal per 1.000 inwoners)	2017	4,30	4,50	9,00	7,00	4,60	4,40	4,35

Toelichting

Het aantal vernielingen en beschadigingen neemt de laatste jaren af. Wij scoren in de meeste jaren iets beter de andere Liemerse gemeenten. In Gelderland is een duidelijke dalende trend te zien. Onze doelstelling is, mede op basis van de activiteiten in het kader van de uitvoering van de kadernota Integrale veiligheid, het aantal vernielingen de komende jaren met 5% te laten dalen.

Verwijzingen Halt (aantal per 10.000 jongeren)	2017	94,00	49,00			49,00	45,00	40

Toelichting

De afgelopen jaren laat het aantal Halt-verwijzingen een schommelend beeld zien, tussen de 72 (2015) en 46 (2014) keer. De meeste Liemerse gemeenten scoren minder. In Gelderland ligt het aantal boven de 90. Onze doelstelling is om het aantal verwijzingen met minimaal 10% te laten dalen. Dit doen wij mede door de activiteiten opgenomen in de kadernota Integrale veiligheid.

Vestigingen (van bedrijven) (aantal per 1.000 inwoners 15 t/m 64 jaar)	2017	135,50	123,00	88,80	105,30	122,20	123,50	125

Toelichting

Het aantal vestigingen is sinds 2008 (88,80) behoorlijk toegenomen. Dit houdt gelijke tred met de Gelderse ontwikkelingen. Vergeleken met de Gelderse trend blijven we iets achter. Naar verwachting zal dit verschil de komende jaren kleiner worden. Door de aantrekkende economie, de uitgifte van bedrijfskavels en de ontwikkelingen op onze bedrijventerreinen gaat het aantal vestigingen stijgen. Dit is een autonome ontwikkeling. Vooralsnog hebben we geen specifiek beleid over het aantal bedrijfsvestigingen. Het is niet mogelijk een goede vertaling van de ontwikkelingen naar waarden te maken. Onze focus ligt op de ontwikkeling van de werkgelegenheid.

Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers) (% deelnemers aan VO en MBO)	2017	1,40	1,50	2,40	3,20	1,50	

Toelichting

De landelijke norm voor het aantal voortijdig schoolverlaters (VSV) per onderwijssoort is voor het schooljaar 2016-2017 door het ministerie vastgesteld op 1,75% (t.o.v. vorig schooljaar 1,70%). De gemeente Zevenaar maakt deel uit van de RMC-regio Arnhem-Nijmegen. De RMC-regio laat een lichte stijging zien van het aantal VSV-ers van 1,79% naar 1,84%. Met een percentage van 1,55 % ligt het Zevenaarse aantal voortijdig schoolverlaters beneden de landelijke norm.

	15/16	16/17	deelnemers	VSV-ers
Zevenaar		1,51	1,55	3.422 53
VO	0,38%	0,34%	2.379	8
MBO	4,16%	4,31%	1.043	45

De Monitor Leerplicht van het Regionaal Bureau Leerplichtzaken in de periode tot april 2018 meldt dat het actueel aantal thuiszitters nul is.

Bron voor de actuele VSV-kengetallen in de toelichting is www.vsvkompas.nl Het Verzuim en Schoolverlaters Kompas (VSv Kompas) is een digitaal platform dat de meest actuele informatie over verzuim en uitval bundelt. Vsvkompas genereert de meest recente cijfers. De informatie is afkomstig uit de Art. 25 rapportages, uit de VSV Verkenner, de RMC-effectrapportages, de convenanten en een gerichte, aanvullende uitvraag onder gemeenten en RMC-regio's.
De waardenvergelijking voor Jaar meting (2017) betreft een provinciale vergelijking van kengetallen en zijn afkomstig van de bron www.waarstaatjegemeente.nl

Werkloze jongeren (% 16 t/m 22 jarigen)	2015	1,52	0,63			0,55	0,50

Toelichting

Het percentage werkeloze jongeren (16-22 jaar) ligt in de huidige gemeente Zevenaar (0,44%) nadrukkelijk lager dan in Rijnwaarden 1,19%). In Rijnwaarden is ook sprake van relatief grote schommelingen tussen 2,50% in 2010 en 0,59% in 2014. In Zevenaar lag het percentage sinds 2011 rond de 0,83%, in 2015 is er een daling te zien naar 0,44%. In beide voormalige gemeenten lag de top in 2010. Op basis van de actuele economische ontwikkelingen verwachten wij ook voor de komende jaren nog een daling van het aantal werkloze jongeren.

Winkeldiefstallen (aantal per 1.000 inwoners)	2017	1,70	1,00	0,70	1,00	1,30	1,00	1

Toelichting

Het aantal winkeldiefstallen per 1.000 inwoners toont een wisselend beeld, maar schommelt rond de 1. In onze regio scoren met name Duiven en Westervoort minder goed. In Gelderland ligt de score de afgelopen 10 jaar rond de 2,0. Onze gemeente zit hier dus onder. Wij streven, mede op basis van de activiteiten in het kader van de uitvoering van de kadernota integrale veiligheid, er naar dat dit cijfer niet stijgt.

KERNGEGEVENS

Kerngegeven	Rekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Sociale structuur						
Inwoners 0-19 jaar	9.357	9.282	9.245	9.154	9.126	9.098
Inwoners 20- 64 jaar	25.177	24.962	24.913	24.859	24.807	24.762
Inwoners 65 jaar en ouder	9.656	9.939	10.168	10.409	10.655	10.860
Totaal aantal inwoners	**44.190**	**44.183**	**44.326**	**44.422**	**44.588**	**44.720**
Bijstandsgerechtigden	943	904	881	881	881	881
Tewerkgestelden SW	215	207	198	189	180	171
Fysieke structuur						
Oppervlakte gemeente (ha)			9.253			
- waarvan binnenwater (ha)			1.358			
Woonruimten		19.650	19.735	19.855	20.135	20.345

OVERZICHT ACTIVITEITEN COLLEGEPROGRAMMA

In dit overzicht presenteren wij de stand van zaken van de activiteiten uit het collegeprogramma. Op deze manier hebt u inzicht in de voortgang van de activiteiten. De gepresenteerde stand 2018 betreft de status bij de 2e voortgangsrapportage 2018.

Achter de activiteit presenteren wij de status met een kleur. Op basis hiervan kunt u in één oogopslag zien wat de stand van zaken is van de betreffende activiteit. De kleuren betekenen het volgende:

- lichtgrijs = de activiteit is nog niet gestart, dit past binnen de vastgestelde planning.
- groen = de activiteit loopt op schema binnen de gestelde kaders.
- oranje = let op, deze activiteit dreigt qua planning of financieel uit de pas te gaan lopen of er is een risico ontstaan, bijsturing is noodzakelijk.
- rood = de activiteit loopt uit de pas, corrigerende maatregelen zijn noodzakelijk.
- donkergrijs = de activiteit is afgerond en wij stellen voor deze af te sluiten.

Naam activiteit	Jaar realisatie	Status 2018
0. Bestuur en ondersteuning		
0.1.1 Verbeteren bestuurscultuur	2022	
0.1.2 Groeien naar een verbindende gemeente	2022	
0.1.3 Invullen bestuurlijke rol als samenwerkingspartner	2022	
0.2.1 Afronden lopende projecten voor start nieuwe projecten	2022	
0.2.2 Datagedreven sturen als vernieuwende sturingspraktijk	2020	
0.2.3 Harmoniseren gemeentelijke regelingen	2020	
0.2.4 Ontwikkelen naar een moderne en professionele organisatie	2022	
0.2.5 Verbeteren dienstverlening aan inwoners en ondernemers	2022	
0.3.1 Uitvoeren Planning & Controlcyclus	2022	
1. Veiligheid		
1.1.1 Verbeteren eerste hulpverlening in alle kernen	2022	
1.2.2 Vergroten veiligheid in de gemeente	2021	
2. Verkeer en vervoer		
2.1.2 Brengen en houden lokale wegennet op goed onderhoudsniveau	2019	
2.1.3 Infrastructuur voorbereiding en uitvoering	2022	
2.1.4 Investeren in veilige wegen	2019	
2.1.5 Verbeteren en verduurzamen openbare verlichting	2019	
2.2.1 Verbeteren parkeervoorzieningen	2019	
3. Economie		
3.1.2 Ondersteunen aanleg snelle en betrouwbare internetvoorziening in buitengebied	2019	
3.1.3 Opstellen economische visies Liemers en Zevenaar	2019	
3.2.1 Bruisend maken centrum Zevenaar - activiteiten 2018	2018	
3.2.2 Bruisend maken centrum Zevenaar - activiteiten 2019	2019	
3.2.3 Bruisend maken centrum Zevenaar - Herinrichten Raadhuisplein	2020	
3.2.4 Bruisend maken centrum Zevenaar - Herinrichten Markt en Muldershof	2022	

3.2.5 Herstructureren bedrijventerreinen	2022	
3.2.7 Ontwikkelen bedrijventerrein BusinessPark 7Poort	2021	
3.2.8 Ontwikkelen van de Fashion Outlet Zevenaar (FOZ) op BusinessPark 7Poort	2021	
3.2.9 Ruimte geven aan agrarische sector	2018	
3.3.1 Inkopen bij lokale Liemerse bedrijven	2018	
3.3.2 Stimuleren start-ups	2022	
3.3.3 Verminderen regeldruk voor Midden- en kleinbedrijf (MKB)	2022	
3.4.1 Opstellen en uitvoeren marketingplan stad Zevenaar	2022	
3.4.2 Verbeteren toeristische informatievoorziening en promotie	2019	

4. Onderwijs

4.1.1 Opstellen integraal huisvestingsplan (IHP) Onderwijs	2018	
4.1.2 Bouwen kwalitatief goede schoolgebouwen	2022	
4.1.4 Organiseren brede basisvoorziening voor jongste kinderen	2019	
4.2.1 Toegang bieden tot kinderopvang	2022	
4.3.1 Voorlichten over voeding, beweging en gezondheid in relatie met natuur en milieu	2018	

5. Sport, cultuur en recreatie

5.1.1 Harmoniseren subsidiebeleid	2018	
5.1.2 Ondersteunen samengaan sportverenigingen	2022	
5.2.2 Ondersteunen verenigingen	2018	
5.2.3 Ondersteunen culturele activiteiten	2018	
5.2.5 Ondersteunen organisatie Kunstwerk!	2018	
5.2.6 Ontwikkelen Hal 12	2019	
5.3.1 Zorgdragen voor historisch erfgoed	2022	
5.4.1 Investeren in speelvoorzieningen	2018	
5.4.2 Oppakken kansen recreatie en toerisme	2022	
5.4.3 Verder ontwikkelen toeristische infrastructuur	2020	
5.4.4 Vergroten verblijfsmogelijkheden in gemeente	2022	
5.4.5 Goed en netjes onderhouden openbaar gebied	2018	

6. Sociaal domein

6.1.1 Stimuleren en faciliteren initiatieven in de samenleving	2021	
6.1.2 Versterken samenwerking met en tussen maatschappelijke partners (zoals Caleidoz)	2018	
6.2.1 Inkoop zorg en ondersteuning Jeugd en Wmo	2022	
6.2.2 Stimuleren en ontwikkelen van preventieve activiteiten	2022	
6.2.4 Ondersteunen mantelzorgers	2019	
6.2.5 Ondersteunen vrijwilligers	2018	
6.3.1 Begeleiden mensen naar werk	2018	
6.3.3 Inburgeringsbeleid	2022	

7. Volksgezondheid en duurzaamheid

7.2.1 Invoeren van circulaire economie in Zevenaar	2023	
7.2.2 Energie neutraal maken eigen organisatie	2025	

7.2.3 Onderzoeken differentiatie bouwleges op basis van Energieprestatie coëfficiënt (EPC)	2019	
7.2.4 Onderzoeken mogelijkheden deelname campagne fairtrade gemeente	2021	
7.2.5 Op weg naar aardgas loos Zevenaar	2040	
7.2.6 Uitvoeren 'Gelders Energieakkoord in uitvoering' (2018-2023)	2023	
7.2.8 Uitvoeren van het uitvoeringsprogramma Routekaart energietransitie Regio Arnhem Nijmegen (2018-2023)	2023	

8. Volkshuisvesting en ruimtelijke ordening

8.1.1 Invoeren Omgevingswet	2021	
8.3.2 Regie op woningbouwprogramma	2018	
8.4.1 Uitvoeren doortastend handhavingsbeleid	2019	

Toelichting

In 2018 zijn wij als college van de nieuwe gemeente Zevenaar ambitieus gestart. Op basis van het coalitieakkoord 'Vernieuwend Verder' hebben wij een collegeprogramma vastgesteld. De in het overzicht opgenomen activiteiten zijn zaken die wij in de jaren 2018-2021 op gaan pakken en tot een goed einde gaan brengen.
Wij constateren dat we in 2018 een goede start gemaakt hebben. De meeste activiteiten verlopen volgens planning en binnen de beschikbaar gestelde budgetten. Op een enkel onderdeel is in de 2e Voortgangsrapportage 2018 bijsturing nodig. Op basis van de bijsturing gaan wij de activiteiten in 2019 verder oppakken en binnen de bijgestelde kaders uitvoeren.

In de voortgangsrapportages en de jaarstukken rapporteren wij uitgebreid over de voortgang van de activiteiten. Hierbij doen wij, indien van toepassing, ook voorstellen voor bijsturing. In deze begroting geven wij alleen inzicht op hoofdlijnen.

GRIFFIE Memo

Aan: de gemeenteraad
Van: griffie
Betreft: Begrotingsbehandeling 7 november
Datum: 11 oktober 2018

Op 7 november vindt de eerste volwaardige begrotingsbehandeling plaats in de nieuwe gemeente Zevenaar. Dit memo licht de wijze waarop die begroting door de raad behandeld gaat worden toe.

Inloopavond en begrotingscommissies
Als eerste is al in de jaarplanning 2018 vastgelegd dat de inloopavond voor de begroting plaatsvindt op 22 oktober van 18:30-19:30. Tijdens deze inloopavond zijn ambtenaren op verschillende beleidsterreinen aanwezig om technische vragen te noteren en, indien mogelijk, gelijk te beantwoorden.

Aansluitend vinden op 22 (Ruimte), 23 (Samenleving) en 25 (Middelen) oktober de commissies plaats. De begroting wordt opgeknipt en delen van de begroting worden behandeld in de relevante commissies. Het behandelschema is toegevoegd aan de stukken op iBabs. Deze commissievergaderingen zijn volledig gewijd aan de behandeling van de begroting. Aan de commissieleden wordt verzocht om in één keer hun bijdrage te doen voor alle programma's die in de desbetreffende commissie besproken worden.

Begrotingsraad 7 november
Fracties worden opgeroepen amendementen en moties uiterlijk op 7 november, 12.00 uur bij de griffie aan te leveren. De griffie zorgt vervolgens voor een overzicht in hardcopy.

In overleg met het Presidium en de Agendacommissie is het volgende behandelschema opgesteld:

Middag: 15:00 – 17:45
- Algemene beschouwingen: spreektijd maximaal 15 minuten per fractie, strak gehanteerd door de voorzitter, zonder interrupties. Fracties kondigen in hun bijdrage de eigen (vooraf ingediende) moties en amendementen aan. Volgorde: van groot naar klein. Wie het woord voert en of dit één of meerdere leden van de fractie betreft is aan de fracties zelf. Indien meerdere fractieleden het woord voeren tijdens de 15 minuten spreektijd van de fractie wordt dit vooraf gemeld aan de voorzitter via de griffie.
- Indien nodig: korte technische ronde met vragen naar aanleiding van de moties en amendementen
- Schorsing: 10 minuten
- Reactie van het college op de algemene beschouwingen en de ingediende moties en amendementen (in die reactie wordt ook het advies van het college gegeven), zonder interrupties. Spreektijd 30 minuten.

Pauze: 17:45 - 19:30
- De fracties gaan uiteen en eten op eigen gelegenheid

Avond: 19:30 - 22:30
- Eerste termijn: debat tussen de partijen over de inhoud van de begroting, algemene beschouwingen en de ingediende moties en amendementen, reactie van het college.
- Schorsing: 10 minuten
- Tweede termijn

- Stemronde moties en amendementen. Voor zover het college nog geen reactie heeft gegeven op de amendementen en de moties, kan er nog een korte reactie worden gegeven. Volgorde van stemming hetzelfde als bij de Kadernota.

OVERZICHT AMENDEMENTEN EN MOTIES BIJ PROGRAMMABEGROTNG 2019 (raadsvergadering 7 november 2018)

Amen-demen-ten	Onderwerp	Indieners	Fracties voor	Fracties tegen	Besluit
A-1	Geen verdere verhoging OZB dan met CPI	VVD	VVD, SP, Sociaal Zevenaar en GroenLinks (6)	Lokaal Belang, CDA, D66 en PvdA (21)	Verworpen
Moties	**Onderwerp**	**Indieners**	**Fracties voor**	**Fracties tegen**	**Besluit**
M-1	AED's	Lokaal Belang, CDA	Alle fracties (unaniem)		Aangenomen
M-2	Harmonisatie en actualisatie groenuitgiftebeleid	Lokaal Belang, CDA, D66, VVD	Alle fracties (unaniem)		Aangenomen
M-3	Discussievoorstel laadpalen voor elektrische auto's	VVD	Alle fracties (unaniem)		Aangenomen
M-4	WOZ Zonnepanelen	VVD, D66	Alle fracties (unaniem)		Aangenomen
M-5	Gezonde gemeentelijke financiën	VVD	VVD, SP (4)	Lokaal Belang, CDA, PvdA, D66, Sociaal Zevenaar en GroenLinks (23)	Verworpen
M-6	Mantelzorgcompli-ment 2018	SP, PvdA, GroenLinks	-	-	Aangehouden
M-7	Mantelzorgcompli-ment 2019 en verder	PvdA, GroenLinks, SP, D66	-	-	Aangehouden
M-8	Ondersteunen samengaan sportverenigingen	PvdA	Alle fracties (unaniem)		Aangenomen
M-9	Tijdelijke huisvesting BEM	PvdA, VVD	PvdA, VVD, SP, D66, Sociaal Zevenaar en GroenLinks (10)	Lokaal Belang, CDA (17)	Verworpen
M-10	Heroverweging bezuinigingen / lastenverzwaringen	PvdA, D66	PvdA, D66, VVD, SP en Sociaal Zevenaar (9)	Lokaal Belang, CDA en GroenLinks (18)	Verworpen
M-11	Ambulant jongerenwerk	PvdA	Alle fracties (unaniem)		Aangenomen
M-12	Duurzaamheidspara-graaf bij alle raadsvoorstellen	GroenLinks, Lokaal Belang, CDA, D66, VVD	Alle fracties (unaniem)		Aangenomen

OVERZICHT AMENDEMENTEN EN MOTIES BIJ PROGRAMMABEGROTNG 2019 (raadsvergadering 7 november 2018)

Moties	Onderwerp	Indieners	Fracties voor	Fracties tegen	Besluit
M-13	Aanpassing planning Edisonstraat	Lokaal Belang, CDA, VVD	Alle fracties (unaniem)		Aangenomen
M-14	Problematiek verzakkingen in relatie tot grondwaterpeil	Lokaal Belang, CDA	-	-	Ingetrokken
M-15	Woningverzakkingen	GroenLinks, Sociaal Zevenaar, SP	-	-	Ingetrokken
M-16	Problematiek verzakkingen in relatie tot grondwaterpeil (ter vergadering)	Alle fracties	Alle fracties (unaniem)		Aangenomen

Amendement geen verdere verhoging OZB dan met CPI

De ondergetekende stelt volgend amendement voor bij voorstel Meerjarenbegroting 2019-2022 (Z/18/314390):

De raad besluit:

In de paragraaf "Lokale Heffingen" onderdeel "onroerende zaakbelastingen", passage op pagina 101: "Bij de raming van de OZB opbrengsten 2019 houden wij rekening met een verhoging van de OZB tarieven met 1,4%."

wordt gewijzigd in:

"Voor de jaren 2019-2022 worden de OZB tarieven niet verder verhoogd dan met het percentage van Consumenten Prijs Index."

Toelichting

De inwoners, verenigingen, bedrijven en instellingen hebben de afgelopen jaren steeds te maken gehad met stijgingen van de OZB. Ook de samenvoeging van Rijnwaarden en Zevenaar heeft dit jaar tot een forse stijging van de lasten geleid. Er is behoefte aan stabilisatie van deze tarieven bij alle categorieën. Dit harde uitgangspunt dient dan ook te worden vastgelegd.

R. Teunissen, VVD

Dit amendement is verworpen in de vergadering van 7 november 2018.

Stemverhouding:	Fracties voor (6):	Fracties tegen (21):
	VVD	Lokaal Belang
	GroenLinks	CDA
	SP	D66
	Sociaal Zevenaar	PvdA

De griffier, De voorzitter,

LOKAAL BELANG ZEVENAAR

CDA

M-1

Motie Versterking bezettingsgraad AED's in Zevenaar

De gemeenteraad van Zevenaar, in vergadering bijeen op 7 november 2018, gehoord de beraadslagingen over de Meerjarenbegroting 2019-2022 (Z/18/314390);

Constaterende dat:

1. Gemeente Zevenaar o.b.v. cijfers van het Rode Kruis een lage dekkingsgraad kent van AED's;
2. Binnen onze gemeente geen actueel overzicht is over de aanwezigheid van AED's;
3. Er ook (nog) geen vorm van ondersteuning aanwezig is voor de eigenaren van AED's om de betrouwbaarheid van AED's te borgen;
4. Het College van B&W slechts een ondersteunende rol ziet voor de gemeente op lokale initiatieven om deze dekkingsgraad en betrouwbaarheid te bevorderen.

Overwegende dat:

1. De cruciale tijd bij een hartstilstand de eerste 6 minuten zijn. Hoe sneller iemand gereanimeerd wordt, hoe groter de kans op leven én leven met minimale schade.
2. Voor de professionele hulpverlening het vaak lastig is om binnen deze tijd bij een slachtoffer aan te komen (zie ook www.hartslagnu.nl);
3. Voor een toereikend netwerk van AED's de zogenaamde '6 minuten zones' gemeentebreed ingericht dienen te worden;
4. Met de aangenomen motie 'Aanwezigheid en werking van AED's in Zevenaar' van 23 november 2016 te weinig actie is ondernomen in de bevordering van (de dekkingsgraad van) de AED's in deze gemeente;
5. De benadering van het college aangaande de plaatsing van aanvullende AED's onvoldoende uiting geeft aan de wens *(van de raad)* om deze gemeente 'hartsafe (gemeentelijk dekkend netwerk van 6 minuten zones)' te maken.

Draagt het college op:

1. Nader onderzoek (m.m.v. de lokale Rode Kruisvereniging) te verrichten naar de huidige dekkingsgraad van AED's in relatie tot de zogenaamde '6 minuten zones' in de gemeente Zevenaar en de gemeenteraad in het eerste kwartaal van 2019 te berichten over: geregistreerde of niet geregistreerde AED's, beschikbaarheid per uur / per week, locatie (openbaar toegankelijk gebouw, bedrijfspand of particulier), huidige (onderhoud)status van de aanwezige AED's, bekostiging aanschaf/onderhoud en eventuele blinde vlekken binnen onze gemeente;
2. De gemeenteraad aanvullend te informeren inzake de beschikbaarheid van de vrijwilligers rond de AED's (zogenaamde burgerhulpverleners), de status en kwaliteit van de trainingen van deze burgerhulpverleners;
3. De gemeenteraad in het eerste kwartaal van 2019 te informeren over de vervolgstappen die het college gaat ondernemen i.r.t. de inrichting van de '6 minuten zones' in deze gemeente n.a.v. de bevindingen omtrent bovenstaand onderzoek;

en gaat over tot de orde van de dag.

Zevenaar, 7 november 2018

P. Putman, Lokaal Belang
J. de Nooij, CDA

Deze motie is met algemene stemmen aangenomen in de vergadering van 7 november 2018.

De griffier,

De voorzitter,

LOKAAL BELANG GEM. ZEVENAAR

CDA Zevenaar

D66

VVD Zeker Zevenaar

M-2

Motie harmonisatie en actualisatie groenuitgiftebeleid

De gemeenteraad van Zevenaar, in vergadering bijeen op 7 november 2018, gehoord de beraadslagingen over de Meerjarenbegroting 2019-2022 (Z/18/314390);

Constaterende dat:

1. inwoners nogal eens verzoeken te mogen beschikken over een (gedeelte van) een stukje openbaar groen grenzend aan een eigen perceel;
2. de tijden veranderd zijn, participatie vanuit inwoners is de nieuwe standaard (collegeprogramma);
3. een opknapbeurt voor de kwaliteit van de openbare ruimte op de rol staat door onder andere het renoveren van oude beplantingen en het verbeteren van bestaande groenstroken;
4. nu in beeld kan worden gebracht welke (rest)stroken e.d. onder (oude) voorwaarden in gebruik gegeven zijn (verhuur, bruikleen of pacht) en welke gronden wellicht nu toch verkocht zouden kunnen worden;
5. in 2005 een soort inhaalslag is gepleegd voor wat betreft het in gebruik zijn van gemeentelijke groen/reststroken en we inmiddels 13 jaar verder zijn.

Overwegende dat:

1. in Zevenaar dit soort verzoeken getoetst worden aan een naar onze mening gedateerd uitgiftebeleid;
2. het dus tijd wordt voor een ''frisse'' kijk op het (13 jaar) oude beleid;
3. we nu in een harmonisatiefase zitten, waardoor dit het moment is om over te gaan tot het actualiseren van het groenuitgiftebeleid en dit gelijktijdig een goede gelegenheid is om inwoners te betrekken bij deze nieuwe beleidsvorming;
4. de gemeenteraad graag aan die ''frisse'' kijk wil meewerken en dit ziet als een kans om inwoners echt mee te laten doen aan nieuw beleid.

Draagt het college op:

1. het huidige uitgiftebeleid te harmoniseren en te actualiseren;
2. bewoners te betrekken bij het ontwikkelen van dit nieuwe beleid;
3. te inventariseren welke (rest) stroken/gronden die in het verleden in gebruik zijn gegeven, maar (nog) niet verkocht alsnog in aanmerking komen voor verkoop,

en gaat over tot de orde van de dag.

Zevenaar, 7 november 2018

P. Putman, Lokaal Belang
J. de Nooij, CDA
P. Pollmann, D66
R. Teunissen, VVD

Deze motie is met algemene stemmen aangenomen in de vergadering van 7 november 2018.

De griffier,

De voorzitter,

Motie discussievoorstel laadpalen voor elektrische auto's

De gemeenteraad van Zevenaar, in vergadering bijeen op 7 november 2018, gehoord de beraadslagingen over de Meerjarenbegroting 2019-2022 (Z/18/314390);

Constaterende dat:

1. steeds meer inwoners graag de overstap willen maken naar elektrisch vervoer, mede omdat vanaf 2030 nieuwe auto's alleen nog maar elektrisch mogen zijn;
2. onder meer het beperkte aantal laadpalen in de buurt van de woning en/of op openbare parkeerplaatsen in Zevenaar mensen tegenhoudt om de overstap te maken naar elektrisch vervoer;
3. het realiseren van een laadpaal voor inwoners met een huis met eigen oprit eenvoudig zelf te regelen is, maar voor diegenen die geen eigen oprit hebben het zelf plaatsen van een laadpaal vaak niet mogelijk is (een laadpaal in de tuin is niet mogelijk, je mag tenslotte geen kabels over de stoep leggen, ook een laadpaal realiseren op of bij een publieke parkeerplek is vaak erg omslachtig).

Overwegende dat:

1. Zevenaar op dit moment een heel beperkt aantal laadpalen heeft en zeker niet in alle wijken en dorpen;
2. voor veel inwoners het nu niet mogelijk is om zelf laadpalen te realiseren i.v.m. gemeentelijke regelgeving;
3. het te gemakkelijk is om ons hier zo maar bij neer te leggen, terwijl de behoefte hoog is;
4. het wenselijk is om hiervoor met elkaar naar oplossingen te zoeken.

Draagt het college op:

1. een (discussie)voorstel voor te laten bereiden die meer (particuliere) laadpalen in de wijken, dorpen en openbare parkeergelegenheden mogelijk maakt.

en gaat over tot de orde van de dag.

Zevenaar, 7 november 2018

R. Teunissen, VVD

Deze motie is met algemene stemmen aangenomen in de vergadering van 7 november 2018.

De griffier,

De voorzitter,

M-4

Motie Zonnepanelen WOZ waarde

De gemeenteraad van Zevenaar, in vergadering bijeen op 7 november 2018, gehoord de beraadslagingen over de Meerjarenbegroting 2019-2022 (Z/18/314390);

Constaterende dat:

1. de gemeente Zevenaar ambities heeft neergelegd om te komen tot een energieneutrale gemeente;
2. steeds meer inwoners energiebesparende maatregelen in de vorm van zonnepanelen op het dak aanbrengen;
3. vooralsnog deze een waardeverhogende invloed hebben op de woning en dus bij de bepaling van de WOZ waarde worden meegeteld, wat leidt tot een hogere aanslag OZB.

Overwegende dat:

1. op dit moment het plaatsen van zonnepanelen stimulering verdienen in plaats van een extra aanslag OZB;
2. op dit moment nog niet geheel helder is of er wettelijke mogelijkheden zijn om de waarde van zonnepanelen buiten de OZB heffing te houden;
3. het zinvol is daar nader onderzoek naar te doen en zodra er wettelijke mogelijkheden zijn, de waarde van zonnepanelen uit te zonderen van de OZB;
4. het past binnen de ambities van de gemeente Zevenaar om de waarde van zonnepanelen buiten de WOZ waardebepaling te houden.

Roept het college op:

1. ertoe over te gaan de waarde van zonnepanelen buiten de WOZ waardebepaling te houden zodra hiervoor wettelijke mogelijkheden zijn en dit voor het eerstvolgende heffingsjaar in te voeren.

en gaat over tot de orde van de dag.

Zevenaar, 7 november 2018

R. Teunissen, VVD
P. Pollmann, D66

Deze motie is met algemene stemmen aangenomen in de vergadering van 7 november 2018.

De griffier, De voorzitter,

Motie gezonde gemeentelijke financiën

De gemeenteraad van Zevenaar, in vergadering bijeen op 7 november 2018, gehoord de beraadslagingen over de Meerjarenbegroting 2019-2022 (Z/18/314390);

Constaterende dat:

1. de solvabiliteitsratio van de gemeente Zevenaar deze bestuursperiode rond de 20% ligt.

Overwegende dat:

1. dit te ver afwijkt van het Gelderse gemiddelde van 34%.

Draagt het college op:

1. met een plan van aanpak te komen om de solvabiliteitsratio in deze bestuursperiode te verbeteren tot (minimaal) 25%,

en gaat over tot de orde van de dag.

Zevenaar, 7 november 2018

R. Teunissen, VVD

Deze motie is verworpen in de vergadering van 7 november 2018.

Stemverhouding:	Fracties voor (4):	Fracties tegen (23):
	VVD	Lokaal Belang
	SP	CDA
		PvdA
		D66
		Sociaal Zevenaar
		GroenLinks

De griffier,

De voorzitter,

M-6

Motie Mantelzorgcompliment 2018

De gemeenteraad van Zevenaar, in vergadering bijeen op 7 november 2018, gehoord de beraadslagingen over de Meerjarenbegroting 2019-2022 (Z/18/314390);

Constaterende dat:

1. door het college is besloten in 2018 geen mantelzorgcompliment, in de vorm van een geldelijke waardering te geven;
2. het stoppen met het mantelzorgcompliment, zoals deze in 2017 nog wel is gegeven, niet is vermeld in de Kadernota;
3. het directe mantelzorgcompliment door mantelzorgers ervaren wordt als meer dan een geldbedrag, namelijk waardering en erkenning. Door de manier waarop over het stoppen met de geldelijke waardering is gecommuniceerd met mantelzorgers voelt het alsof de geldelijke waardering nu van de mantelzorger wordt afgepakt.

Overwegende dat:

de gemeente haar waardering aan mantelzorgers overtuigend wil blijven tonen.

Draagt het college op:

ernstig in overweging te nemen alsnog te besluiten in 2018 een geldelijke waardering te geven aan mantelzorgers,

en gaat over tot de orde van de dag.

Zevenaar, 7 november 2018

E. van der Schaft, SP
N. Niebuur-Sluiter, PvdA
B. Kagei, GroenLinks

Deze motie is aangehouden in de vergadering van 7 november 2018.

Motie Mantelzorgcompliment 2019 en verder

De gemeenteraad van Zevenaar, in vergadering bijeen op 7 november 2018, gehoord de beraadslagingen over de Meerjarenbegroting 2019-2022 (Z/18/314390);

Constaterende dat:

Door het college wordt in 2019 gekozen voor een Expertisecentrum Mantelzorg en dit te financieren uit de middelen van het “mantelzorgcompliment”. De ambitie om de mantelzorgers te ondersteunen met meer expertise is te waarderen. Op termijn moet deze expertise echter geborgd zijn in de diverse wijkteams. Het gaat dan m.n. om operationele kennis van de manier waarop mantelzorgers zich in bepaalde situaties een goede ondersteuning ervaren. Met het als een structuur neerzetten van een gespecialiseerd “Centrum” naast de wijkteams ontstaat ook het risico in van sub-optimalisatie en hokjesvorming. Het college heeft recentelijk aangegeven dat het Expertisecentrum niet naast het individuele directe mantelzorgcompliment gaat staan, maar deze vervangt. Het directe mantelzorgcompliment wordt door mantelzorgers ervaren als meer dan een geldbedrag, namelijk waardering en erkenning. Door de manier waarop dit nu is gecommuniceerd met mantelzorgers en voelt het alsof de geldelijke waardering nu van de mantelzorger wordt afgepakt.

Op zichzelf zijn er geen bezwaren – en misschien wel voordelen - om de bestaande middelen anders in te zetten. Maar dan wel zodanig dat de mantelzorger zowel waardering, individuele erkenning, als professionelere ondersteuning ervaart. Alleen op die manier is mogelijk de huidige vrij besteedbare geldelijke bijdrage om te zetten in waardering in natura, bijv. voor extra mogelijkheden voor respijtzorg.

Overwegende dat:

1. door het college wordt gekozen voor een Expertisecentrum Mantelzorg en te financieren uit de middelen van het “mantelzorgcompliment”;
2. de keuze voor de financiering ook inhoudt dat er geen middelen meer zijn voor een directe blijk van waardering voor mantelzorgers door middel van het individuele mantelzorgcompliment.

Draagt het college op:

1. een zodanig deel beschikbare middelen te blijven gebruiken voor een directe vorm van waardering, dat deze voor de ontvangers als een passende blijk van waardering wordt ervaren;
2. om met voorstellen te komen bij de kadernota 2019-2023 te komen op welke wijze het betreffende budget in natura aan mantelzorgers kan worden aangeboden;

3. om in dit voorstel rekening te houden met de ervaringen van mantelzorgers met het Expertisecentrum,

en gaat over tot de orde van de dag.

Zevenaar, 7 november 2018

N. Niebuur-Sluiter, PvdA
B. Kagei, GroenLinks
E. van der Schaft, SP
P. Pollmann, D66
R. Teunissen, VVD
P. Freriks, Sociaal Zevenaar

Deze motie is aangehouden in de vergadering van 7 november 2018.

PvdA

M-8

Motie ondersteunen samengaan sportverenigingen

De gemeenteraad van Zevenaar, in vergadering bijeen op 7 november 2018, gehoord de beraadslagingen over de Meerjarenbegroting 2019-2022 (Z/18/314390);

Constaterende dat:

1. samengaan van sportverenigingen kan alleen succesvol als eerst wordt samengewerkt;
2. met name op de facilitaire functies in een vereniging (ledenadministratie, inkoop, verzekeringen, schoonmaak etc.) besparing van geld en menskracht te realiseren is;
3. met de wijziging van de BTW-regeling per 1 januari 2019 bijvoorbeeld de mogelijkheid voor sportverenigingen ontstaat om in aanmerking te komen voor een subsidie (20%) met gezamenlijke inkoop. Ook biedt een lokaal samenwerkingsverband (bijvoorbeeld: "Sportsupport Zevenaar") de mogelijkheid om mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt in te zetten;
4. op dit moment de verenigingsverbinder/combinatiefunctionaris nu vaak bezig is met het bedenken van uitbreiding van taken van toch al overbelaste verenigingen;
5. dit veel energie kost die je eerst juist door samenwerken vrij zou moeten spelen.

Overwegende dat:

1. initiatieven van sportverenigingen om samen te gaan dienen nadrukkelijk vanuit de verenigingen zelf te komen;
2. de gemeente kan ondersteunen en begeleiden om plannen ook daadwerkelijk uit te voeren;
3. de gemeente de verenigingsverbinder/combinatiefunctionaris een belangrijke rol hierbij toekent en de ondersteuning en begeleiding van deze in 2019 gefocust zou moeten zijn op de mogelijkheden die ontstaan door de wijziging van de BTW-regeling.

Verzoekt het college:

1. om plannen voor het samengaan van sportverenigingen actief te ondersteunen;
2. om in 2019 de focus van de verenigingsverbinder/combinatiefunctionaris ook te richten op het ondersteunen van sportverenigingen bij het behalen van efficiencywinst door actief de samenwerking te zoeken,

en gaat over tot de orde van de dag.

Zevenaar, 7 november 2018

N. Niebuur-Sluiter, PvdA

Deze motie is met algemene stemmen aangenomen in de vergadering van 7 november 2018.

De griffier, De voorzitter,

PvdA VVD Zeker Zevenaar

M-9

Motie Tijdelijke huisvesting voor de Bem

De gemeenteraad van Zevenaar, in vergadering bijeen op 7 november 2018, gehoord de beraadslagingen over de Meerjarenbegroting 2019-2022 (Z/18/314390);

Constaterende dat:

1. om de tijdelijke huisvesting voor basisschool De Bem te realiseren is het werken met "Schoolwoningen" een sympathiek streven, waarbij het gaat om huisvesting voor een periode van 5 tot 10 jaar;
2. in de begroting de kapitaallasten van de volledige investering van € 4.200.000 in 40 jaar als investering in onderwijshuisvesting worden verwerkt, waarbij geen rekening wordt gehouden met een opbrengst na transformatie van school naar woning;
3. het grootste deel van de investering geen betrekking heeft op onderwijshuisvesting maar op het op termijn realiseren van woningen, waardoor het niet juist is om in deze begroting 40 jaar de kapitaallasten aan onderwijshuisvesting toe te rekenen;
4. door deze werkwijze geen goed zicht ontstaat op de werkelijke kosten van de tijdelijke huisvesting en kunnen eventuele alternatieven daarmee niet worden afgewogen.

Overwegende dat:

1. een investering van € 4.200.000,- voor 4 tot 7 "schoolwoningen" uitzonderlijk hoog is;
2. deze investering voor "schoolwoningen" niet in verhouding staat met het vervangen/ verbouwen van een andere school met alle voorzieningen.

Draagt het college op:

1. om ten aanzien van de definitieve investering in "schoolwoningen" de netto kosten van de tijdelijke huisvesting in kaart te brengen en in de uiteindelijke kredietaanvraag in 2019 uitsluitend die kapitaallasten op te nemen, die betrekking hebben op de kosten van de tijdelijke huisvesting gedurende 5 tot 10 jaar,

en gaat over tot de orde van de dag.

Zevenaar, 7 november 2018

N. Niebuur-Sluiter, PvdA
R. Teunissen, VVD

Deze motie is verworpen in de vergadering van 7 november 2018.

Stemverhouding:	Fracties voor (10):	Fracties tegen (17):
	PvdA	Lokaal Belang
	VVD	CDA
	SP	
	D66	
	Sociaal Zevenaar	
	GroenLinks	

De griffier,

De voorzitter,

PvdA D66

M-10

Motie Heroverweging bezuinigingen / lastenverzwaring

De gemeenteraad van Zevenaar, in vergadering bijeen op 7 november 2018, gehoord de beraadslagingen over de Meerjarenbegroting 2019-2022 (Z/18/314390);

Constaterende dat:

1. in de Voortgangsrapportage een voordelig saldo in de grondexploitatie van ruim € 2,5 miljoen is toegevoegd aan de Algemene Reserve;
2. in de afgelopen jaren Zevenaar diverse bezuinigingen heeft moeten doorvoeren als gevolg van zware verliezen op de grondexploitatie, waarbij een aantal bezuinigingen beleidsvelden op allerlei verschillende terreinen nog steeds de nadelige effecten van die bezuinigingen voelen;
3. ook de slechte financiële situatie aanleiding is geweest tot een meer dan trendmatige verhoging van de WOZ.

Overwegende dat:

1. het de gemeente zou sieren – en door de inwoners zou worden gewaardeerd - als de positieve ontwikkeling op financieel gebied vertaald zou worden in het (gedeeltelijk) terugdraaien van enkele bezuinigingen c.q. lastenverzwaringen uit het verleden.

Draagt het college op:

1. om ten laste van de Algemene Reserve een bedrag van € 2.500.000 toe te voegen aan de bestemmingsreserve "Heroverweging bezuinigingen/lastenverzwaring";
2. om met de Raad, met inwoners en belanghebbende partijen in dialoog te gaan over een passende besteding van deze middelen.

en gaat over tot de orde van de dag.

Zevenaar, 7 november 2018

N. Niebuur-Sluiter, PvdA
P. Pollmann, D66

Deze motie is verworpen in de vergadering van 7 november 2018.

Stemverhouding:	Fracties voor (9):	Fracties tegen (18):
	PvdA	Lokaal Belang
	D66	CDA
	VVD	GroenLinks
	SP	
	Sociaal Zevenaar	

De griffier, De voorzitter,

PvdA VVD Zeker Zevenaar

M-11

Motie ambulant jongerenwerk

De gemeenteraad van Zevenaar, in vergadering bijeen op 7 november 2018, gehoord de beraadslagingen over de Meerjarenbegroting 2019-2022 (Z/18/314390);

Constaterende dat:

1. het inzetten van ambulant jongerenwerk (ook wel 'streetwork' genoemd) een effectief middel is om bijvoorbeeld hangjongeren te bereiken, zowel om hen te ondersteuning waar nodig als om overlast te bestrijden voor de buurt;
2. ambulant jongerenwerk ervoor zorgt dat jongeren met een hulpvraag tijdig worden bereikt en waar nodig ondersteund;
3. er op dit moment alleen in delen van de voormalige gemeente Rijnwaarden ambulant jongerenwerk is uit gelden die bijna op zijn;
4. de hele gemeente Zevenaar gebaat is bij outreaching jongerenwerk om groepen jongeren in beeld te krijgen.

Overwegende dat:

1. door het college in de meerjarenbegroting wordt gekozen om in te zetten op preventieve maatregelen op het gebied van Jeugd;
2. ambulant jongerenwerk bij uitstek een instrument is met preventieve werking;
3. zonder ambulant jongerenwerk er groepen (moeilijk toegankelijke) jongeren zijn die niet of moeilijker bereikt worden.

Draagt het college op:

1. om samen met het jongerenwerk binnen de gemeente Zevenaar het gesprek aan te gaan over het benodigde aantal fte voor ambulant jongerenwerk;
2. om met voorstellen te komen bij de kadernota 2019/2023 om ambulant jongerenwerk binnen de gemeente Zevenaar blijvend te borgen;
3. om in deze voorstellen meetpunten mee te nemen die de controlerende rol van de raad verder ondersteunen,

en gaat over tot de orde van de dag.

Zevenaar, 7 november 2018

N. Niebuur-Sluiter, PvdA
R. Teunissen, VVD

Deze motie is met algemene stemmen aangenomen in de vergadering van 7 november 2018.

De griffier, De voorzitter,

GROEN LINKS ZEVENAAR CDA LOKAAL BELANG D66 VVD Zeker Zevenaar

M-12

Motie duurzaamheidsparagraaf bij alle raadsvoorstellen

De gemeenteraad van Zevenaar, in vergadering bijeen op woensdag 7 november 2018, gehoord de beraadslagingen over de Meerjarenbegroting 2019-2022 (Z/18/314390);

Constaterende dat:

1. duurzaamheid een van de leidende thema's van de ambities van het college is;
2. het college de klimaatdoelstellingen van het akkoord van Parijs en het Gelders Energie-akkoord eerder dan afgesproken wil realiseren;
3. het college heeft aangegeven dat zij "duurzaamheid verankeren in alle gemeentelijke beleidsterreinen, bij totstandkoming van beleid zullen we steeds het thema duurzaamheid in de voorbereiding en afweging meenemen";
4. en dat "duurzaamheid een vast thema wordt in de voorstellen die wij aan u doen";
5. de ambitie van het college is dat de eigen organisatie in 2025 CO2 neutraal is;
6. de ambitie van het college is om in 2020 minimaal 20% van de benodigde energie voor onze hele gemeente duurzaam op te wekken en in 2040 100%;
7. Zevenaar op weg naar een CO2 neutrale gemeente een middenmoter is in Gelderland;

Overwegende dat:

1. het duurzaam en CO2 neutraal maken van de eigen organisatie een goede eerste stap is en een leertraject kan zijn voor het streven naar een CO2 neutrale gemeente;
2. de raad geïnformeerd wil worden over de vorderingen van de eigen organisatie om CO2 neutraal te worden;
3. het daarom wenselijk is om als raad goed vinger aan de pols te kunnen houden of in alle raadsvoorstellen, waarin het gemeentelijk beleid invloed kan uitoefenen op het duurzaam-heidsaspect, duurzaamheid is meegewogen, waardoor de raad inzicht krijgt in de beweegredenen om duurzaamheidsmaatregelen wel of niet toe te passen;
4. indien het voorstel geen duurzaamheidsaspecten kent of de gemeente geen invloed kan uitoefenen op de duurzaamheidsaspecten van het beleidsvoornemen volstaan kan worden met 'Niet van toepassing';

Verzoekt het college:

1. om bij ieder voorstel dat aan de raad wordt voorgelegd een duidelijke duurzaamheids-paragraaf toe te voegen;

2. in de voortgangsrapportage als kengetal ook het percentage duurzame energie van de organisatie op te nemen;
3. met de raad in maart 2019, of zoveel eerder als mogelijk, te bespreken op welke wijze en met welke parameters vanaf april 2019 invulling wordt gegeven aan een klimaatparagraaf bij alle raadsvoorstellen.

en gaat over tot de orde van de dag.

Zevenaar, 7 november 2018

B. Kagei, GroenLinks
J. de Nooij, CDA
P. Putman, Lokaal Belang
P. Pollmann, D66
R. Teunissen, VVD

Deze motie is met algemene stemmen aangenomen in de vergadering van 7 november 2018.

De griffier, De voorzitter,

LOKAAL BELANG GEM. ZEVENAAR

CDA Zevenaar

VVD Zeker Zevenaar

M-13

Motie aanpassing planning Edisonstraat

De gemeenteraad van Zevenaar, in vergadering bijeen op 7 november 2018, gehoord de beraadslagingen over de Meerjarenbegroting 2019-2022 (Z/18/314390);

Constaterende dat:

1. in de meerjarenbegroting 2018-2021 op blz.126 en 127 melding is gemaakt van de herontwikkeling Edisonstraat-A12 met als realisatie 2018;
2. de voorgenomen werken aan de Edisonstraat in de directe nabijheid van de sportvelden en het aanbiedstation zijn geprojecteerd;
3. zowel in de kadernota 2018-2022 als in de meerjarenbegroting 2019-2022 (blz. 186-meerjareninvesteringsplan) uitgegaan wordt van een afronding van de plannen tussen 2019 en 2022;
4. dat de Edisonstraat nu al een belangrijke ontsluitingsweg is voor de aanliggende bedrijventerreinen;
5. volgens mededeling van het college de ontwikkeling van het FOZ gestaag verdergaat, los van het wel/niet aanwezig zijn van de nieuwe aansluiting A12 en de huidige ontwikkeling op 7Poort nu al voor meer (vracht)verkeer zorgt;
6. de aansluiting Griethse Poort open blijft totdat de nieuwe aansluiting A12 is gerealiseerd;

Overwegende dat:

1. de Edisonstraat tot de realisatie van de nieuwe aansluiting A12 een belangrijke (gebieds)ontsluitingsweg blijft met daaraan gelegen bedrijven/ondernemingen en een sportaccommodatie met een aanzienlijke verkeer aantrekkende werking;
2. deze weg in haar huidige inrichting zeker niet geschikt is om te dienen als "toevoerweg" voor o.a. 7Poort met een FOZ;
3. de huidige aansluiting op de Doesburgseweg steeds meer voor problemen zorgt;
4. de Edisonstraat in de toekomst – na sluiting Griethse Poort – een belangrijke toe- en aanvoerweg zal worden voor de nieuwe aansluiting A12;
5. de ervaring leert dat alleen al de planvorming voor reconstructies als deze enige tijd in beslag zal nemen en het daardoor gewenst is de planning voor het aanpassen van die weg naar voren te schuiven zodat er z.s.m. sprake is van een tijdige verkeersveilige weginrichting en zeker nog voordat de nieuwe aansluiting er ligt;
6. wij ons –gelet op het hiervoor genoemde - zorgen maken over de aangegeven planning.

Roept het college op:

1. met inachtneming van bovenstaande overwegingen de planvorming en uitvoering voor de Edisonstraat een hogere prioriteit te geven en qua uitvoering in ieder geval naar voren te schuiven waarbij uitgegaan moet worden van afronding van de werkzaamheden (ruim) voor openstelling FOZ;

2. de raad te informeren over de bijgestelde planning en de mogelijkheden daartoe.

en gaat over tot de orde van de dag.

Zevenaar, 7 november 2018

P. Putman, Lokaal Belang
J. de Nooij, CDA
R. Teunissen, VVD

Deze motie is met algemene stemmen aangenomen in de vergadering van 7 november 2018.

De griffier, De voorzitter,

M-14

Motie problematiek verzakkingen in relatie tot het grondwaterpeil

De gemeenteraad van Zevenaar, in vergadering bijeen op 7 november 2018, gehoord de beraadslagingen over de Meerjarenbegroting 2019-2022 (Z/18/314390) en gehoord en gezien de verslaggeving rond de huisverzakkingen in Zevenaar;

Constaterende dat :

1. er grote onrust is ontstaan onder de Zevenaarse bevolking door schade aan hun woningen;
2. deze schade vermoedelijk als gevolg van het lage grondwaterpeil is ontstaan.

Overwegende dat :

1. deze situatie ook in 2006 heeft gespeeld;
2. dat de ervaringen uit 2006 meegenomen kunnen worden door het college.

Draagt het College op :

1. in gesprek te gaan met de bewoners die de schade hebben gemeld;
2. te onderzoeken op welke manier deze bewoners kunnen worden ondersteund;
3. voor 1 februari 2019 met voorstellen naar de raad te komen op welke manier deze bewoners kunnen worden bijgestaan,

en gaat over tot de orde van de dag.

Zevenaar, 7 november 2018

Namens de Coalitie,

P. Putman, Lokaal Belang
J. de Nooij, CDA

Deze motie is ingetrokken in de vergadering van 7 november 2018.

M-15

Motie woningverzakkingen

De gemeenteraad van Zevenaar, in vergadering bijeen op 7 november 2018, gehoord de beraadslagingen over de Meerjarenbegroting 2019-2022 (Z/18/314390);

Constaterende dat:

1. er in Zevenaar wederom huiseigenaren zijn die schade aan hun woning ondervinden, zoals scheuren en verzakkingen;
2. het vermoeden bestaat dat dit onder andere veroorzaakt wordt door de aanhoudende droogte van afgelopen periode;
3. daardoor waarschijnlijk de grondwaterstand drastisch verlaagd is.

Overwegende dat:

1. bij vergelijkbare problematiek in 2006 het college ook met concrete maatregelen is gekomen.

Geeft het college de opdracht:

1. op korte termijn de huidige problematiek in kaart te brengen;
2. korte termijnoplossingen aan te dragen;
3. en te komen met een structureel plan om deze problematiek in de toekomst zoveel als mogelijk te voorkomen,

en gaat over tot de orde van de dag.

Zevenaar, 7 november 2018

P. Freriks, Sociaal Zevenaar
B. Kagei, GroenLinks
E. van der Schaft, SP

Deze motie is ingetrokken in de vergadering van 7 november 2018.

Motie problematiek verzakkingen in relatie tot het grondwaterpeil

De gemeenteraad van Zevenaar, in vergadering bijeen op 7 november 2018, gehoord de beraadslagingen over de Meerjarenbegroting 2019-2022 (Z/18/314390) en gehoord en gezien de verslaggeving rond de huisverzakkingen in Zevenaar;

Constaterende dat :

1. er grote onrust is ontstaan onder de Zevenaarse bevolking door schade aan hun woningen;
2. deze schade vermoedelijk als gevolg van het lage grondwaterpeil is ontstaan.

Overwegende dat :

1. deze situatie ook in 2006 heeft gespeeld;
2. dat de ervaringen uit 2006 meegenomen kunnen worden door het college.

Draagt het College op :

1. in gesprek te gaan met de bewoners die de schade hebben gemeld;
2. te onderzoeken op welke manier deze bewoners kunnen worden ondersteund;
3. alle partijen die een rol hebben bij de waterhuishouding in Zevenaar, bij elkaar te brengen en regie te voeren en houden over deze partijen met als doel een plan te maken waarin de problematiek van de verzakkende woningen voor zover mogelijk wordt voorkomen;
4. de raad periodiek op de hoogte te houden van de voortgang.

en gaat over tot de orde van de dag.

Zevenaar, 7 november 2018

P. Putman, Lokaal Belang
J. de Nooij, CDA
B. Kagei, GroenLinks
P. Freriks, Sociaal Zevenaar
E. van der Schaft, SP
N. Niebuur-Sluiter, PvdA
P. Pollmann, D66
R. Teunissen, VVD

Deze motie is met algemene stemmen aangenomen in de vergadering van 7 november 2018.

De griffier,

De voorzitter,

Technische Vraag/vragen*

Datum indiening: 16 oktober 2018

Commissie-/raadsvergadering:	Ruimte d.d. 22 oktober 2018
Raadsvoorstelnummer:	Z/18/314390
Onderwerp:	Meerjarenbegroting 2019-2022
Naam fractie:	Lokaal Belang
Naam raads/commissielid:	Edwin Buil

Vragen:

1. Hoofdstuk 2.2 Blz 34

   Wat is de totale opbrengst van het betaald parkeren, incl. boetes en waar wordt dit verantwoord ?

   Reactie:
   De totale opbrengst van betaald parkeren bedraagt € 1.221.000. Dit is terug te vinden in het overzicht baten en lasten per taakveld op programma 0 op taakveld 0.63 Parkeerbelasting.

2. Wat wordt er van deze boetes niet betaald, en wordt hier op gehandhaafd ?

   Reactie:
   De meeste naheffingen worden gewoon betaald, tussen 2013 en 2015 zijn zo'n 30 vorderingen moeizaam te innen. Indien naheffingen niet betaald worden, wordt er een dwangvorderingstraject opgestart. De dwanginvordering voor 2018 wordt binnenkort opgestart. Hieronder de nog in te vorderen bonnen:

jaar	Aantal opgelegd		totaalbedrag	Nog te innen	Bedrag incl kosten
2017	2633	€ 160086	94	€ 8672	
2018(tm 22/10/18)	1545	€ 97180	235*	€ 13436	

3. Hoofdstuk 2.1.5 Blz. 36

   Hoeveel lichtmasten moeten er nog omgezet worden naar LED

   Reactie:
   De gemeente Zevenaar heeft het beheer en onderhoud over totaal 10454 armaturen. Ruim 4000 armaturen hiervan zijn al voorzien van LED. Er is opdracht verstrekt voor het vervangen van ongeveer 1000 armaturen in 2018. De uitvoering vindt op dit moment plaats en loopt door in 2019.
   Ongeveer 50% van alle openbare verlichting bestaat eind 2019 uit LED. Belangrijk is om te vermelden dat alle energieverslindende lampen halverwege 2019 vervangen zijn in Zevenaar. De overige 5000 armaturen die nog niet vervangen zijn bestaan over het algemeen uit PLL lampen en die zijn al redelijk zuinig in verbruik van energie.

4. Hoofdstuk 3.2.5 Blz.47

   Wat is momenteel de status van Jansen containers en Van Spijk vwb Halve Maan Lobith.

   Reactie:
   Er wordt nog steeds actief gehandhaafd bij Jansen Containers en Spijk Metalen in Lobith. We zijn met de eigenaar van Jansen Containers in gesprek over zijn toekomst. Het dossier Spijk Metalen is een complex handhavingsdossier waarvan we verwachten dat deze in Q1 2019 is afgerond.

5. Hoofdstuk 3.2.6 Blz. 47

   Openbaar toilet op het Raadhuisplein wordt dit een gratis toilet of net als in de parkeergarage en betaalde voorziening. En als dit betaald is wat gebeurt er met de opbengsten ?

   Reactie:
   Antwoord: om te voorkomen dat het te makkelijk is om de toiletten in te gaan en daarmee om vandalisme te voorkomen, zal er gekozen worden voor een betaalde voorziening zoals Masiusplein. Het gaat dan om € 0,50 of € 1,00. De opbrengsten zullen worden ingezet om de toiletten schoon te houden en goed te kunnen beheren. Er zijn in de begroting ook jaarlijkse kosten opgenomen voor onderhoud en beheer. De opbrengsten uit de betaalde toiletvoorziening zullen hiermee verrekend worden.

6. Toelichting investeringen Blz. 68

   Waar komen de 2 kunstgrasvelden precies te liggen

   Reactie:
   Locatie kunstgras trapveldjes:
   1. Sportcomplex van voetbalvereniging RKPSC
   2. Trapveldje Thebenstraat Zevenaar

   Uitgangspunt is dat de veldjes openbaar toegankelijk zijn, want ze zijn bedoeld voor het dorp en de wijk. Op dit moment zijn we in gesprek met de dorpsraad Pannerden voor een trapveldje bij sportvereniging RKPSC en met bewoners van de Thebenstraat in Zevenaar. We verwachten wel een eigen bijdrage/inspanning van de partijen.

7. Hoofdstuk 7.2.3 Blz. 83

   Zie tekst van dit hoofdstuk. Onze vraag is afronding in 2019 en in 2020 gaan er nieuwe normen gelden (BENG)

   Reactie:
   Landelijk zijn er tot op heden geen maatregelen BENG vastgesteld (dus wettelijk is er geen verplichting voor de BENG-normering). Bij de geraamde bedragen onderwijshuisvesting in de kadernota/begroting is een percentage (te weten 25%) voor duurzaamheidsmaatregelen etc. meegenomen.

8. Hoofdstuk 8.4.1 Blz. 93

   Handhaving op verwijderen asbest in 2024. Is er inzichtelijk om hoeveel m² dit gaat in onze gemeente en wanneer is de voorlichting gepland.

   Reactie:

Uit de inventarisatie van de provincie blijkt dat er in de huidige gemeente Zevenaar 408.499 m2 asbestdaken aanwezig zijn. Het aantal daken betreft 2890 stuks.
Voorlichting: 1e helft 2019

9. Grondbeleid.

Er wordt in dit hoofdstuk gesproken over in- en uitbreidingsplannen in de stad Zevenaar. Hoe zit dit in onze dorpen. Dus concreet hoeveel zal er in welke dorpen gebouwd worden. Want laten we wel zijn, Leefbaarheid staat hoog in ons vaandel.

Reactie:
Het hoofdstuk grondbeleid gaat over het financiële effect op de meerjarenbegroting van gemeentelijke grondexploitaties en kostenverhaal. De grootste financiële belangen zitten in de kern Zevenaar, omdat de gemeente daar zelf veel gronden uitgeeft. In de kleine kernen is echter ook ruimte voor diverse woningbouwplannen. Veelal zijn dit plannen van derden, die niet in de paragraaf grondbeleid komen, omdat de gemeentelijke kosten via leges en/of exploitatiebijdragen worden verhaald. Er ligt in de gemeente Zevenaar een ruime capaciteit aan bouwplannen. Op basis van bestemmingsplannen en Omgevingsvergunningen kunnen circa 1.800 woningen gebouwd worden. Hiervan is ongeveer 30% gelegen in de kleine kernen.

***** graag vraag/vragen beperken tot één onderwerp.
technische vragen worden schriftelijk ingediend bij de griffier. Deze zorgt voor verzending naar de portefeuillehouder/ambtelijke organisatie en verspreiding van het antwoord van de portefeuillehouder.
Ook zullen alle technische vragen en de antwoorden op de website van de gemeente geplaatst worden.

Technische Vraag/vragen*

Datum indiening:

Commissie-/raadsvergadering: Middelen, 25 oktober 2018
Raadsvoorstelnummer: Z/18/314390
Onderwerp: Meerjarenbegroting 2019-2022

Naam fractie: Lokaal Belang
Naam raads/commissielid: Tjeerd Boekhorst

Vraag/vragen:

1. Pagina 99 en pagina 105 en 106.
   Vraag: Wat houdt Leges Titel 1, Leges Titel 2 en Leges Titel 3 exact in.

   Reactie:
   Titel 1 Algemene Dienstverlening
   Titel 2 Dienstverlening vallend onder fysieke leefomgeving/omgevingsvergunning
   Titel 3 Dienstverlening vallend onder Europese dienstenrichtlijn

2. Pagina 111
   Het ratio weerstandsvermogen bedraagt 2,5 en wordt aangegeven als uitstekend. Het kan onwenselijk zijn om een te hoge (opvang)buffer aan te houden voor niet afgedekte risico's. Deze financiën hadden wellicht ook ingezet kunnen worden voor het ontwikkelen en realiseren van beleid. De uitdaging is om hierin een goede balans te vinden.
   Vraag: Heeft de gemeente bewust veel capaciteit achter de hand?

   Reactie:
   Nee, de gemeente heeft niet bewust weerstandscapaciteit achter de hand. De hoge ratio is ontstaan in de afgelopen maanden, in de periode na de herindeling. Er heeft een actualisatie van risico's plaatsgevonden, waarna het risicoprofiel is gedaald. Een aantal risico's is verlaagd of met een budget in de begroting opgenomen.
   Tegelijkertijd is de reservepositie toegenomen, onder meer door enkele toevoegingen aan de algemene reserve. Het is verstandig om voorzichtig met de inzet van de algemene reserve om te gaan, immers de reservepositie en het risicoprofiel zijn aan fluctuaties onderhevig.

3. Pagina 121, financieringsbehoefte
   Hoe verhoudt de stand van de langlopende geldleningen (2018 t/m 2022) met pagina 174 de geprognosticeerde balans. De bedragen aan vaste schulden 2019 t/m 2022 wijken namelijk af van de stand van de langlopende geldleningen 2019 t/m 2022.
   Vraag: is hiervoor een verklaring te geven?

   Reactie:
   In de standen van de langlopende geldleningen (2018 t/m 2022) op bladzijde 174 in de paragraaf financiering zijn alleen de standen van de bestaande vaste

geldleningen van de gemeente meegenomen. De bedragen van de te verwachten nieuw aan te trekken vaste geldleningen zijn hierin niet meegenomen.
Dit in tegenstelling tot de standen van de geprognosticeerde balans. In deze standen zijn de geraamde bedragen meegenomen van
a) Het verloop van de schuld die de gemeente heeft aan de Gemeenschappelijke Regeling Huisvesting Voortgezet Onderwijs (GRHVO) in verband met het beheer van de reserve;
b) De te verwachten nieuw aan te trekken vaste geldleningen (op grond van de berekende financieringsbehoefte) genoemd in de paragraaf financiering onder Renterisiconorm.

4. Pagina 172, EMU-saldo
In de berekening van het EMU-saldo blijkt de optelling van de omschrijvingen 1 t/m 5 niet tot het berekend EMU-saldo te komen.
Vraag: klopt het dat er omschrijvingen met bedragen ontbreken? Indien dit zo is, zouden deze bedragen of anders de juiste bedragen van de omschrijvingen gepresenteerd kunnen worden?

Reactie:
Voor de berekening van het EMU-saldo wordt gebruik gemaakt van een door het CBS aangeleverd formulier. Dit formulier is ten opzichte van vorige jaren vereenvoudigd. Van negen onderdelen is men naar vijf onderdelen gegaan. Er ontbreken dus geen omschrijvingen en/of bedragen.
De uitkomst van het EMU-saldo kan niet worden bepaald door alle bedragen bij elkaar op te tellen. De volgende “formule” moet hiervoor worden gehanteerd: [1] -/- [2] + [3] -/- [4] -/- [5].
De berekening van het EMU-saldo 2019 is dan als volgt: [-219] -/- [15.075] + [-1.077] -/- [-6.502] -/- [0] = -9.869

5. Pagina 112-114
De structurele exploitatieruimte laat in de begroting, voor het eerst, een negatief percentage zien. Dit houdt dus in dat in 2022 de structurele baten niet voldoende zullen zijn om de structurele lasten te dekken.
De grondexploitatie in de baten laten tevens een daling zien. Echter de grondexploitatie draagt er niet aan toe bij dat de schuldenlast wordt verminderd. Dit wordt veroorzaakt door met name investeringen in de fysieke leefomgeving en het onderwijs (IHP). Uit de geprognosticeerde balans blijken de langlopende schulden in 2022 ten opzichte van 2018 zelfs toe te nemen. In 2022 vallen de precario opbrengsten volledig weg, deze worden nu als structurele baten in aanmerking genomen.
Vraag: hoe gaat de gemeente er voor zorgen dat de structurele baten een stijging laten zien en de structurele laten een daling laten zien? Is het dus mogelijk om de structurele exploitatieruimte in de MJB positief te krijgen? Kan dit ook zonder stijging van de belasting?

Reactie:
Benadrukt wordt dat het kengetal van de structurele exploitatieruimte alleen in het laatste jaar slechts gering negatief is. De doelstelling binnen het financieel beleid is om de structurele lasten in de begroting af te dekken met structurele baten.

Vragen en antwoorden begroting inloopavond 22-10-2018

Pagina 23

Overhead
In de gepresenteerde tabel lijkt de overhead te stijgen van 12.636 in 2018 naar 16.297 in 2020, een stijging van 3.661. In werkelijkheid stijgt de overhead veel minder sterk, dit houdt verband met doorbelastingen naar andere taakvelden die nog doorgevoerd moeten worden en nog niet in deze cijfers zijn doorgewerkt. Anders gezegd: het taakveld overhead zal na wijziging een lagere toename laten zien, en andere taakvelden zullen een hogere toename laten zien, maar per saldo geen effect. Voor de kostendekkende tarieven heeft e.e.a. ook geen effect. De wijziging / correctie wordt in een begrotingswijziging verwerkt.

Pagina 23

OZB woningen en niet-woningen
Het taakveld 0.61 OZB woningen bestaat uit lasten en baten. De lasten zijn in 2019 404, bestaande uit onder meer salarissen van medewerkers Belastingen en advieskosten. De baten zijn in 2019 6332, betreft de OZB opbrengst.

Het taakveld 0.62 is OZB niet woningen en bestaat alleen uit baten. De stijging van 3457 in 2018 naar 3754 in 2019 wordt met name verklaard door de uitvoering van het amendement van 21 maart 2018.

Pagina 98

Opbrengsten gemeentelijke belastingen
opstellen en handhaven APV, 54, dit zijn de opbrengsten van de leges van o.a. drank en horeca en evenementen.

Pagina 104

kostendekkendheid afvalstoffenheffing.
Kwijtschelding, 89, maakt onderdeel uit van het tarief afvalstoffenheffing. Dit is ook toegestaan en komt vaker voor, ook bij andere gemeenten. Dit was ook de praktijk in Zevenaar en Rijnwaarden. De raad van voormalig Zevenaar heeft juist enkele jaren geleden uitdrukkelijk besloten om de kosten van kwijtschelding in de berekening mee te nemen. Daarvoor gebeurde dit in Zevenaar niet.

Pagina 117
Beheer en Onderhoud groen. Verschillen 2018 en 2019?

Onderhoud groen stijgt door verbeteringen in de kwaliteit van de openbare ruimte, zoals bij de Kadernota besloten.

Leveringen diensten daalt van 512 in 2018 naar 250 in 2019. De daling heeft met name betrekking op inhuur derden die onderdeel uit maakt van het cijfer van 2018 (bijgestelde begroting 2018) en in het cijfer voor 2019 niet is geraamd.

Pagina 130

kansen voor regionale …..?

Kansen voor regionale bedrijven.

Pagina 188

Reserve privatisering sport: waarom loopt deze af naar 0?

In 2018 heeft de onttrekking plaatsgevonden van € 397.000 ter dekking van de kosten van de bijdrage aan privatisering sportaccommodatie van V.V. Angerlo Vooruit.

Technische Vraag/vragen*

Datum indiening:	21 oktober 2018
Commissie-/raadsvergadering:	Middelen
Raadsvoorstelnummer:	(Z/18/314390)
Onderwerp:	Meerjarenbegroting 2019-2022 (Gemeentehuis / Hal12)
Naam fractie:	PvdA
Naam raads/commissielid:	Marcel Lap

Inleiding:
Door het besluit om het gemeentehuis van het Raadhuisplein naar de Kerkstraat te verhuizen zijn twee grote projecten ontstaan. Namelijk: Gemeentehuis en Hal12. Voor beide projecten zijn in de afgelopen jaren budgetten en kredieten beschikbaar gesteld. Op 24 september 2014 heeft toenmalig wethouder Gerard Hendriksen een financieel overzicht gestuurd over o.a. de subsidie. (zie bijlage) Ondertussen is aanvullend onder andere het voorterrein aangekocht en Huize Rijck verkocht. Op korte termijn wordt BAT-terrein in de omgeving ingericht (o.a. fietsenstalling en afvalvoorziening). Maar ook voor andere delen buiten de gebouwen worden voorbereidingen getroffen.
Om inzicht te krijgen in de huidige budgetten en kredieten hebben wij de volgende vraag.

Vragen:

- Kunnen wij een financiële rapportage ontvangen van het gemeentehuis en Hal12. Waarbij minimaal de beschikbare budgetten/kredieten zijn opgenomen per onderdeel. De investeringen (aankopen), de ontvangen subsidies, de verkopen, de uitgaven (bouw, advies, interne kosten etc.), de kosten die nu aanbesteed zijn en nog gepland zijn.

Antwoorden:

- Het krediet voor het gemeentehuis is in 2016 afgesloten middels een raadsbesluit (Z/16/253901). Het betreffende raadsvoorstel met bijlage biedt inzicht in de budgetten/kredieten die voor het gemeentehuis van toepassing waren. Het raadsvoorstel met bijlage zijn daarom als bijlage bij deze beantwoording gevoegd.
- Voor Hal 12 geeft onderstaand overzicht inzage in de beschikbare budgetten/kredieten en de daaruit gedane uitgaven en gemaakte reserveringern. Het is bijgewerkt naar de laatste stand van zaken, oktober 2018.

FINANCIEEL OVERZICHT PROJECT HAL 12 (bedragen afgerond op € 1.000, 1-10-2018

Omschrijving uitgaven	budget	opgedragen /betaald	reservering
Aanvullende noodzakelijke maatregelen gemeentehuis	*505.000*	*355.000*	*150.000*
			-
Hal 12 - Culturele instellingen	*8.526.000*	*6.647.000*	*1.879.000*
- bouwkosten en installaties	5.892.000	5.784.000	108.000
- advieskosten	526.000	411.000	115.000
- inrichtingskosten	1.982.000	334.000	1.648.000
- bijkomende kosten/legeskosten	126.000	118.000	8.000
Hal 12 - Toewijzing gealloceerde middelen	*226.000*	*102.000*	*124.000*
- Additionele advieskosten	87.000	14.000	73.000
- Additionele investeringen	70.000	23.000	47.000
- Additionele kosten partners	57.000	57.000	-
- Afronding en onvoorzien	12.000	8.000	4.000
Totaal	***9.257.000***	***7.104.000***	***2.153.000***

Omschrijving inkomsten	budget	in rekening gebracht	in %
Hal 12 - Culturele instellingen	*1.469.000*	*1.119.000*	*23,8%*
- subsidie verduurzaming BAT-locatie	469.000	469.000	0,0%
- subsidie Sterk Bestuur	1.000.000	650.000	35,0%
Totaal	***1.469.000***	***1.119.000***	**23,8%**

-

* graag vraag/vragen beperken tot één onderwerp.
technische vragen worden schriftelijk ingediend bij de griffier. Deze zorgt voor verzending naar de portefeuillehouder/ambtelijke organisatie en verspreiding van het antwoord van de portefeuillehouder.
Ook zullen alle technische vragen en de antwoorden op de website van de gemeente geplaatst worden.

BIJLAGE 3 **Z/16/253901**

Financieel overzicht afrekening krediet

De bedragen in dit overzicht zijn afgerond op duizendtallen

Omschrijving	1. Beschikbaar krediet	2. Bijdragen derden	3. Extra benodigd	4. Totaal beschikbaar	5. Besteding	7.Resultaat
A. Grondkosten	2.228.000	-239.000	15.000	2.004.000	2.004.000	0
B. Bijkomende grondkosten	24.000	2.000	0	26.000	13.000	13.000
C. Terreininrichting	71.000	0	0	71.000	15.000	56.000
D. Bouwkosten	5.588.000	879.000	905.000	7.372.000	7.403.000	-31.000
E. Vaste inrichting	1.775.000	0	0	1.775.000	1.608.000	167.000
F. Advieskosten	1.862.000	90.000	0	1.952.000	1.797.000	155.000
G. Bijkomende kosten	281.000	171.000	245.000	697.000	683.000	14.000
H. Overige kosten	86.000	0	26.000	112.000	107.000	5.000
J. Onvoorzien	1.437.000	38.000	-1.191.000	284.000	0	284.000
K. Eenmalige afschrijving	611.000	0	0	611.000	611.000	0
Totaal	**13.963.000**	**941.000**	**0**	**14.904.000**	**14.241.000**	**663.000**
				Nog uit te voeren werkzaamheden		*505.000*
				Restant		**158.000**

Toelichting op de kolommen

1. Beschikbaar krediet

Het bruto krediet zoals beschikbaar gesteld door de raad.

2. Bijdragen derden

Bijdragen van andere partijen, zijnde:

* Bijdrage ontwikkelaar in bestemmingsplanwijziging, kosten t/m contractfase en ontvlechting gebouwen
* Subsidie provincie
* Verlaging koopprijs i.v.m. asbest. Dit betreft een verschuiving van de verwachte aankoopprijs (A) naar de bouwkosten (D)

3. Extra benodigd

Tussentijdse onttrekkingen uit onvoorzien i.v.m. meerwerk

4. Totaal beschikbaar

Som onderdeel 1, 2 en 3

5. Besteding

Bestedingen (incl. verplichtingen/reserveringen nog uit te voeren nazorg)

7. Resultaat

Het resterende saldo op het krediet voor en na de nog uit te voeren werkzaamheden binnen de scope

Z00CF275B4A

Zevenaar

RAADSVOORSTEL

Datum raadsvergadering: 28 september 2016

Onderwerp	
Afrekening nieuwbouw/verbouw gemeentehuis BAT-locatie	**Zaaknummer** Z/16/253901
	Documentnummer INT/16/741935

Samenvatting

Ruim een half jaar na de ingebruikname van het gemeentehuis, is in dit voorstel de financiële verantwoording en afrekening van het krediet nieuwbouw/verbouw van het gemeentehuis op de BAT-locatie opgenomen.
Het krediet kan per 1 oktober formeel afgesloten worden, echter zijn nog niet alle werkzaamheden binnen de scope van het project uitgevoerd. Hiervoor wordt voorgesteld om vanuit het restant krediet een nieuw krediet beschikbaar te stellen ad € 505.000 voor deze werkzaamheden. Tevens wordt voorgesteld vanuit het restant € 90.000 beschikbaar te stellen voor nog enkele wensen buiten de scope van het project, die echter wel een meerwaarde bieden aan dit project.
Door een goede control op het bouwproces kan het krediet, na de vorming van de nieuwe kredieten, afgesloten worden met een positief saldo van € 68.000.

Raadsvoorstel

We stellen de raad voor om:

1. Het krediet nieuwbouw/verbouw gemeentehuis BAT-locatie formeel af te sluiten per 1 oktober 2016.
2. Vanuit het restant krediet een nieuw krediet beschikbaar te stellen voor de nog komende noodzakelijke werkzaamheden van € 505.000, genoemd en toegelicht in bijlage 1
3. Uit het resterende positieve saldo van het krediet ad € 158.000 krediet beschikbaar te stellen van € 90.000 voor de aanvullende wensen, genoemd en toegelicht in bijlage 2
4. Het resterende positieve saldo van dit krediet ad € 68.000 vrij te laten vallen

Waarom naar de raad

U heeft op 11 juni 2011 gekozen voor de locatie aan de Kerkstraat 27 (hierna: BAT-locatie) voor het nieuwe gemeentehuis. Naar aanleiding van het financieel perspectief van de gemeente Zevenaar in 2012 heeft u de financiële kaders naar beneden bijgesteld waarbij het uitgangspunt ‘sober en doelmatig’ is gehanteerd. Meer informatie over het beschikbaar gestelde krediet is opgenomen bij het onderdeel ‘kosten, baten en dekking’.
Na een vertraging van een half jaar door een juridische procedure met als uitkomst een hernieuwde aanbesteding, heeft 2015 in teken gestaan van de werkelijke nieuwbouw/verbouw van het gemeentehuis. In juni 2015 zijn de medewerkers van publieksbalies definitief verhuisd naar Hal 12 en in januari 2016 volgde de rest van de gemeentelijke organisatie.

Zoals in artikel 197 van gemeentewet is opgenomen legt het college verantwoording af over het door haar gevoerde beleid in de jaarrekening en het jaarverslag. Aangezien dit een majeur project betreft, is ervoor gekozen de verantwoording af te leggen in dit separate voorstel.

Doelstelling en beoogd meetbaar effect

De gemeenteraad heeft het college opdracht gegeven binnen de financiële kaders een duurzaam en toekomstbestendig gemeentehuis te realiseren op de BAT-locatie conform het opgestelde programma van eisen. In dit voorstel wordt verantwoording afgelegd van deze opdracht waarbij er een formele afsluiting

plaatsvindt van het project.

Argumenten en alternatieven

1.1 Ruim een half jaar na de verhuizing is het nodig het krediet af te rekenen
Inmiddels is het gemeentehuis ruim een half jaar in gebruik en is veel van de nazorg afgerond. De gemeenteraad heeft terecht gevraagd om een afrekening om zo inzicht te krijgen in het financieel resultaat van de nieuwbouw/verbouw van het gemeentehuis. Gebruikelijk binnen de gemeente Zevenaar is om een dergelijk krediet af te sluiten in het een planning & controldocument, in dit geval de jaarrekening (zie kanttekening 1.2).

2.1 Nog enkele noodzakelijke onderdelen uit het krediet zijn nog niet uitgevoerd
Ondanks dat het gemeentehuis een half jaar in gebruik is, zijn nog niet alle werkzaamheden afgerond die binnen de scope van het project vallen. Hiervoor wordt voorgesteld om vanuit het bestaande budget een nieuw krediet van € 505.000 beschikbaar te stellen. Het betreft de volgende werkzaamheden:

Nr.	Onderwerp	Investering
1	Plaatsen gevel Hal 12 zuidzijde na sloop Hal 22	€ 250.000
2	Kantine (conform amendement raad)	€ 150.000
3	Aanpassingen gemeentehuis Hal 12 i.v.m. definitieve invulling Hal	€ 50.000
4	Inrichting voorterrein (beperkte aanpassingen)	€ 25.000
5	Fietsenstalling	€ 15.000
6	Sloop vloer filterhal	€ 15.000
		€ 505.000

In bijlage 1 bij dit advies is een inhoudelijke toelichting opgenomen op de bovenstaande werkzaamheden.

2.2 Het creëren van een nieuw krediet maakt afsluiten mogelijk
Door voor de nog uit te voeren werkzaamheden binnen de scope van het project een nieuw krediet beschikbaar te stellen kan het oorspronkelijke krediet worden afgesloten.

3.1 Er zijn nog wensen voor het nieuwe gemeentehuis die een meerwaarde bieden
Buiten de noodzakelijke werkzaamheden die nog niet uitgevoerd zijn, zijn er ook enkele wensen voor aanvullende werkzaamheden buiten de scope van het oorspronkelijke krediet. De werkzaamheden bieden wel een meerwaarde binnen dit project.
Dit betreft de volgende wensen:

Nr.	Onderwerp	Investering
1	Kunst	€ 50.000
2	Invulling patio	€ 20.000
3	Herplaatsen Carillon	€ 20.000
		€ 90.000

In bijlage 2 is een toelichting opgenomen op de genoemde wensen in het bovenstaande tabel.

4.1 De besteding blijft binnen het krediet
Het krediet wordt uiteindelijk afgesloten met een voordeel van € 68.000.
Dit is het resultaat waarbij ook de wensen ad € 90.000 zoals opgenomen in dit advies gerealiseerd kunnen worden.
Binnen dit project is de gemeente gedurende het gehele proces in control geweest, wat heeft geleid tot dit resultaat.
Uiteraard zijn alle aanscherpingen uit 2011 rondom projectmatig werken en budgetbewaking naar aanleiding van budgetoverschrijding op de Bergbezinkleiding, binnen dit project toegepast.
Dit betekent onder andere dat er binnen dit project een projectcontroller is aangewezen, die hierin o.a. de volgende specifieke taken had:

1. *Periodiek een voortgangsrapportage opstellen*
   Periodiek is er een financieel overzicht incl. toelichting, actiepunten en beslispunten gepresenteerd in het overleg van het kernteam (ambtelijk) en besproken met de portefeuillehouder. Hierin is uiteraard ook aandacht besteed aan de post onvoorzien
2. *Periodiek organiseren van risicosessies*
   Periodiek zijn er risicosessies met alle betrokken georganiseerd. Hierin zijn niet alleen de risico's geactualiseerd, maar ook de beheersmaatregelen besproken en acties hierop uitgezet

Daarnaast heeft de projectleider van de gemeente actief afstemming gezocht met het bouwbedrijf, de installateur en andere uitvoerders van de bouw. Naast de periodieke bouwvergaderingen is hierbij ook specifiek aandacht geweest voor het bevorderen van het contact tussen deze verschillende partijen. Hierdoor zijn de onderlinge communicatielijnen tussen de verschillende partijen kort en is er een prettige onderlinge samenwerking ontstaan. Dit heeft tot gevolg dat knelpunten binnen de bouw in een vroeg stadium zijn gesignaleerd en in gezamenlijkheid is gezocht naar goede, effectieve oplossingen tegen zo min mogelijk extra kosten.

Alternatieven/kanttekeningen

1.1 De afrekening is ook gebaseerd op reserveringen en verplichtingen
Omdat de nazorg nog in volle gang is, is de afrekening ook nog gebaseerd op een aantal verplichtingen en reserveringen van werkzaamheden die in zomerperiode nog uitgevoerd zullen worden. Voorbeelden hiervan zijn de optimalisatie van de werkplekken op basis van opgedane ervaringen en het verder verbeteren van de raadleeszaal en raadzaal conform de ervaringen van de gemeenteraad.

1.2 Het is gebruikelijk kredieten te verantwoorden binnen een P & C document
De verantwoording en afrekening van kredieten vindt binnen de gemeente normaliter plaats in het kredietoverzicht van de P & C documenten. Aangezien dit een majeur project betreft is ervoor gekozen de verantwoording en afrekening in een separaat voorstel voor te leggen aan de gemeenteraad.

3.1 De wensen zijn geen onderdeel van de integrale afweging bij de meerjarenbegroting
Binnen de gemeente Zevenaar is het gebruikelijk dat nieuw beleid opgenomen wordt in de meerjarenbegroting en er binnen de gemeenteraad hierover een integrale afweging plaatsvindt. In dit geval wordt voorgesteld de wensen, die niet binnen de scope van het oorspronkelijke krediet vallen, te financieren uit de overgebleven middelen binnen het krediet. Hiervoor is gekozen omdat deze wensen voortvloeien uit het project, nauw samenhangen met het project en een meerwaarde bieden voor het project. Hiermee ontstaat een duidelijke basis om voor deze werkwijze te kiezen. Daarnaast maakt besluitvorming over de wensen binnen dit advies uitvoering op korte termijn mogelijk.

4.1 Er is geen geld meer beschikbaar voor nazorg die nog niet bekend is
Binnen bouwprojecten is het gebruikelijk om budget voor nazorg beschikbaar te houden tot ongeveer een jaar na de ingebruikname. Hierna wordt het beheer formeel overgedragen vanuit het project naar de lijnafdeling. Door het resterende saldo nu al vrij te laten vallen is er geen geld meer beschikbaar voor nazorg en knelpunten die in het 2e half jaar van 2016 naar voren kunnen komen. Gezien de werkzaamheden en inventarisaties die uitgevoerd zijn m.b.t. de nazorg wordt er geen extra nazorg meer verwacht. Het vrij laten vallen van het resterende budget wordt daarom niet als een groot risico gezien.

Hoe gaan we dat bereiken en is evaluatie nodig?

Binnen de ambtelijke organisatie wordt een evaluatie uitgevoerd na het afsluiten van het project. Hieruit kunnen eventueel leerpunten komen die zinvol zijn voor volgende (grote) projecten binnen de gemeente.

Communicatie

Na het collegebesluit van 16 augustus 2016 is er een persbericht uitgebracht, die tevens ter info is verstuurd naar u, de gemeenteraad. Daarnaast is vanuit de gemeente actief contact gezocht met de media voor het interview met de portefeuillehouder, burgemeester Jan de Ruiter.

Kosten, baten en dekking

Inleiding
Na het besluit om te kiezen voor de BAT-locatie voor het nieuw gemeentehuis heeft er meerdere malen besluitvorming plaatsgevonden over de hoogte van het krediet voor de nieuwbouw/verbouw van de BAT-locatie. Uiteindelijk heeft deze besluitvorming geleid tot het volgende beschikbare krediet[1] voor deze nieuwbouw/verbouw:

Datum raadsbesluit	Omschrijving	Bedrag	
28-11-2012	Uitvoering fase 1 en 2	€	11.600.000
6-11-2013	Duurzaamheidsinvesteringen gemeentehuis	€	750.000
5-11-2014	Uitvoering fase 3	€	1.575.000
		€	13.925.000

In het bovenstaande overzicht is voor fase 1 & 2[2] € 11,6 miljoen opgenomen. Dit betreft een bruto bedrag van de uitgaven. In het advies van 28 november 2012 is namelijk besloten dat de verwachte opbrengst van Huize Rijck ad € 500.000[3] ingezet wordt als dekking voor deze € 11,6 miljoen, waardoor de netto kosten € 11,1 miljoen zijn.

In totaal is er voor de duurzaamheidsinvesteringen voor het BAT-complex € 1.500.000 beschikbaar, hiervan is € 750.000 voor het gedeelte van het gemeentehuis en dus opgenomen in het bovenstaande overzicht. De resterende € 750.000 zal worden ingezet tijdens de nieuwbouw/verbouw van het resterende gedeelte van Hal 12.

Financiële verantwoording
Het financieel overzicht van de nieuwbouw/verbouw van het gemeentehuis is opgenomen in bijlage 3. Dit is de stand van zaken op dit moment zonder rekening te houden met de nog noodzakelijke werkzaamheden (beslispunt 2) en de aanvullende wensen (beslispunt 3).
Hieronder wordt een overzicht gegeven van het financieel resultaat rekening houdend met de beslispunten uit dit advies.

Omschrijving	Bedrag
Positief saldo	663.000
Nog uit te voeren werkzaamheden	-505.000
Subtotaal	*158.000*
Wensen	-90.000
Totaal restant krediet	***68.000***

Het vrij laten vallen van het restant krediet ad € 68.000 betekent een kleine daling van de jaarlijkse kapitaallasten voor het gemeentehuis. Hiervoor wordt na de besluitvorming over de afrekening een berekening gemaakt en dit zal verwerkt worden in de voortgangsrapportage 2017 en de meerjarenbegroting 2018-2021. Helaas is het gezien het moment van besluitvorming en de verschillende afschrijvingstermijnen binnen het krediet niet mogelijk dit al in de meerjarenbegroting 2017-2020 te verwerken.

Jaarlijkse exploitatiekosten gemeentehuis
De begrote jaarlijkse exploitatiekosten van het gemeentehuis, zoals de energiekosten, de schoonmaakkosten en de onderhoudskosten zijn nog gebaseerd op de inschatting zoals deze voor de bouw

[1] In de verschillende adviezen zijn de bedragen afgerond om het advies overzichtelijk te houden. Dit betekent dat het krediet administratief € 13.963.000 bedraagt.

[2] Fase 1: Publieksbalies Hal 12
Fase 2: Werkplekken Turmac gebouw
Fase 3: Raadzaal, vergadercentrum en kantine

[3] In 2015 is deze opbrengst bijgesteld naar € 302.000 op basis van de taxatie van de makelaar. Hierover is gedetailleerde informatie opgenomen in de 2e voortgangsrapportage 2015.

van het gemeentehuis is gedaan. Het is na een half jaar gebruik nog niet mogelijk om de begroting bij te stellen naar de ervaringscijfers. Dit heeft meerdere redenen zoals:

- Het meerjarenonderhoudsplan is nog niet gereed. De inventarisatie heeft plaatsgevonden, dit wordt op dit moment uitgewerkt.
- De energiekosten zijn nog niet gebaseerd op een jaar lang gebruik van de warmte koude opslag en zonnepanelen. Dit is wel nodig om het rendement te bepalen

In de meerjarenbegroting 2018-2021 zal een eventuele bijstelling van de jaarlijkse exploitatiekosten worden meegenomen en toegelicht.

Stand van zaken subsidies
Voor het gehele BAT-complex zoals aangekocht door de gemeente Zevenaar zijn 2 subsidies beschikt door de Provincie Gelderland, namelijk:

- Subsidie Brede impulsregeling ad € 500.000
- Subsidie Cultuur en Erfgoed Thema 5, kwaliteit in de uitvoering ad € 500.000

Van deze totale subsidie ad € 1.000.000 is op basis van m^2 € 531.000 toegerekend aan de nieuwbouw/verbouw gemeentehuis (zie ook raadsbesluit 14-057 d.d. 5 november 2014).
Inmiddels is de subsidie Brede impulsregeling verantwoord en definitief toegekend aan de gemeente. De subsidie Cultuur en Erfgoed zal in het voorjaar van 2017 worden verantwoord bij de Provincie Gelderland en ook hier wordt, op basis van de huidige gegevens, een volledige toekenning verwacht.

Burgemeester en wethouders van Zevenaar,

De secretaris,	De burgemeester
mr. S.E.G. Wiersma	drs. J.A. de Ruiter

Portefeuillehouder	drs. J.A. de Ruiter
Datum b&w	16 AUGUSTUS 2016
Nummer b&w-advies	ADV/16/738747
Behandelend ambtenaar/afdeling	
Telefoon	
Behandeling in raadscommissie	

Z00CF487997

Zevenaar

Geamendeerd gewijzigd

RAADSBESLUIT

De raad van de gemeente Zevenaar;

overwegende dat;

afrekening van het project nieuwbouw/verbouw gemeentehuis op de BAT-locatie ruim een half jaar na de ingebruikname gewenst is

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van Zevenaar:

Onderwerp	
Afrekening nieuwbouw/verbouw gemeentehuis BAT-locatie	**Zaaknummer**
	Z/16/253901
	Documentnummer
	INT/16/741968

Gelet op artikel 197 van de Gemeentewet.

b e s l u i t :

I. Het krediet nieuwbouw/verbouw gemeentehuis BAT-locatie formeel af te sluiten per 1 oktober 2016.

II. Het positieve saldo van dit krediet ad € 663.000,00 toe te voegen aan de algemene reserves.

Aldus besloten in de openbare vergadering van de raad van de gemeente Zevenaar, gehouden op 28 september 2016.

De griffier, De voorzitter,

Vragen en antwoorden begroting inloopavond 22-10-2018 onderdeel sociaal domein

Vragen, gesteld tijdens inloopsessie voor raadsleden, waar nog geen antwoord op gegeven is.

Hans Lombarts, D66.
Blz. 59/60: Platanenlaan. In de tekst is aangegeven dat de in de begroting opgenomen raming onvoldoende is. Wat wordt bedoeld met deze opmerking?
Reactie:
Voor de tijdelijke huisvesting in de voormalige Fonkelsteen en Het Kofschip (G Gezellestraat) was in de oorspronkelijke begroting 2018 een raming van € 30.000 opgenomen voor kleine onderhoudswerkzaamheden (schilderen etc.). Omdat, na inspectie, ook enkele bouwkundige aanpassingen noodzakelijk bleken te zijn (t.b.v. kwaliteitseisen onderwijshuisvesting) is in de Kadernota 2018-2022 reeds een extra raming van € 150.000 opgenomen.

Dorothea van der Velden, GL.
Blz. 53/54: Graag een uitleg over het verschil tussen absoluut en relatief verzuim.

Reactie:
Er is sprake van **absoluut verzuim** wanneer een leerplichtige of kwalificatieplichtige leerling niet is ingeschreven op een school. Bij melding is de school van de leerling in ieder geval onbekend. Uit onderzoek moet blijken of een leerling daadwerkelijk bij geen enkele school staat ingeschreven.
Er is sprake van langdurig **relatief verzuim** wanneer een leerplichtige jongere tussen de 5 en 16 jaar of een jongere van 16 of 17 jaar, die valt onder de kwalificatieplicht is ingeschreven op een school of onderwijsinstelling en zonder geldige reden meer dan 4 weken aaneengesloten verzuimt.
De **kwalificatieplicht** is voor leerlingen van 16 tot 18 jaar die (nog) geen havo, vwo, mbo niveau 2 diploma of hoger hebben. De kwalificatieplicht komt na de leerplicht. De kwalificatieplicht duurt tot de dag dat de jongere een startkwalificatie haalt of tot de dag dat de jongere 18 jaar wordt.

Dorothea van der Velden, GL.
Blz. 57: GRHVOL, op basis waarvan worden de budgetten jaarlijks bijgesteld?
Reactie:
De budgetten worden jaarlijks bijgesteld op basis van leerlingaantallen.

Dorothea van der Velden, GL.
Besloten is de IHP-budgetten 2018 door te schuiven naar 2019. Dit is in het boekwerk niet terug te vinden. Wat zijn hiervan de gevolgen voor de begroting?
Reactie:
Het doorschuiven (in tijd) van investeringen heeft tot gevolg dat de kapitaallasten van de betreffende investeringen ook doorschuiven. In de meerjarenbegroting is rekening gehouden met deze aanpassingen.

Hans Lombarts, D66.
Blz. 68: Er wordt toch gekozen voor kunstgras; hoe zit het met de gezondheidsrisico's? Waar worden de velden aangelegd?
Reactie:
De velden worden niet met rubber ingestrooid, maar met zand (vergelijk hockeyvelden).
Locaties:
1. Sportcomplex van voetbalvereniging RKPSC
2. Trapveldje Thebenstraat Zevenaar
Uitgangspunt is dat de veldjes openbaar toegankelijk zijn, want ze zijn bedoeld voor het dorp en de wijk. Op dit moment zijn we in gesprek met de dorpsraad Pannerden voor een trapveldje bij

sportvereniging RKPSC en met bewoners van de Thebenstraat in Zevenaar.
We verwachten wel een eigen bijdrage/inspanning van de partijen.
Marco Wikkerink, GL
Blz. 68: Er is sprake van een reserve voor speelvoorzieningen voor kinderen met een beperking. Waar komen deze? Wat houden ze in? Wat kosten ze?
Reactie:
Begin 2018 zijn op de Catharinastraat Lobith, de Grobbestede Pannerden en de Kettingpol Herwen en Willibrordusweg Spijk speelvoorzieningen aangelegd met een ondergrond van rubber. Bij de keuze voor de toestellen is in samenwerking met de speelverenigingen en dorpsraden gekozen voor speeltoestellen voor kinderen met een beperking.
Kosten speeltoestellen per locatie:

- Catharinastraat: €25.078, -
- Grobbestede:€13.719, -
- Kettingpol: €18.588, -
- Willibrordusweg €11.737, -

Daarbij komen de kosten van voorbereiding, grondwerk en plaatsing e.d. op €10.878, , -

Willemien Voetdijk, CDA
Blz. 65: Er is sprake van een indexering van het subsidie aan Ataro met 1,4%. Geldt dit voor het totale bedrag?
Reactie:
Ja

Hans Lombarts, D66.
Blz. 57: Waarom heeft de gemeente Duiven het contract met de NME niet verlengd?
Reactie:
Het contract inz. de afname van NME producten is niet verlengd door de gemeente Duiven, omdat "Het financieren van deze educatieve functie ten behoeve van de basisschoolleerlingen een taak is die de gemeente in het verleden naar zich toe heeft getrokken. In de huidige tijd waarin bezuinigd dient te worden en de mensen en organisaties primair op hun eigen verantwoordelijkheid worden aangesproken, past dit niet langer. Het is primair de verantwoordelijkheid van het onderwijs of en op welke wijze zij binnen hun leerprogramma's aandacht willen besteden aan natuur- en milieueducatie en de Boomfeestdag."
Kortom de gemeente Duiven beschouwt de NME-taak niet langer als een gemeentelijke verantwoordelijkheid.

Willemien Voetdijk, CDA.
Blz. 61. In het gebouw van de Atletiekvereniging worden door Zozijn en/of Caleidoz maaltijden gerealiseerd voor eenzamen. Het gerucht gaat dat het subsidie hiervoor komt te vervallen. Is dat juist?

Reactie:
Er is een project 'Samen Sportief' van RIBW, Zozijn, Stichting De Liemers Breedtesport en Caleidoz. Het is een algemeen toegankelijke (sport)voorziening waaraan ook kwetsbare inwoners mee kunnen doen. Na de sportieve activiteit is er een gezamenlijke maaltijd.
De samenwerkende partners bekijken of het project in 2019 een vervolg krijgt (inclusief de financiering ervan). In 2018 is er sprake van een incidentele subsidie van de gemeente van € 1.900.

Technische Vragen

Datum indiening: 18-10-2018

Commissie-/raadsvergadering: Ruimte, 22-10-2018
Raadsvoorstelnummer: Z/18/314390
Onderwerp: Meerjarenbegroting 2019-2022

Naam fractie: GroenLinks
Naam raads/commissielid: Marco Wikkerink

Inleiding: Naar aanleiding van de gepubliceerde meerjarenbegroting heeft GroenLinks enkele vragen over de inhoud ervan.

Vragen:

1. p.14, punt 4: duurzaamheid. Welke mogelijkheden zijn er bij welke woningen om ze te verduurzamen?

   Antwoord: Onder punt 4 duurzaamheid (p.17) staat een algemene omschrijving over duurzaamheid. Een antwoord op de concrete vraag is in dit kader niet te geven. Dit zal nog nader uitgewerkt worden.

2. p.35, punt 2.1.1: 2e viaduct 7Poort. Moet de tekst hiervan niet aangepast worden naar aanleiding van het raadsbesluit van 26 september jongstleden? (Dit geldt dus ook voor p.43, 2e viaduct 7Poort.)

   Antwoord: De voorliggende begroting is opgesteld op basis van de stand van zaken per medio september 2018. Tussentijdse aanpassingen worden niet meer in dit exemplaar verwerkt, maar natuurlijk wel in de volgende documenten in de P&C cyclus.

3. p.46, punt 3.1.1: Logistiek Innovatiehuis. Hoe kunnen wij als gemeente hierop (de vereniging, dus) invloed uitoefenen?

   Antwoord: Er vindt regelmatig bestuurlijk overleg plaats. Hierin wordt verantwoording gevraagd aan de voorzitter van het Lila (Logistiek Innovatiehuis).

4. p.47, punten 3.2.2, 3.2.3 & 3.2.4: herinrichten centrum Zevenaar. Wanneer kunnen we als raad en commissies hier een uitgewerkt plan voor verwachten, en verschijnen ze dus in de raad?

   Antwoord: In 2019 wordt – met het Inspiratiedocument opwaardering openbare ruimte centrum Zevenaar als richting – een integraal ontwerp gemaakt en uitgevoerd, waarin de quick wins zoals het fietsparkeren, herstructurering van het groen, bewegwijzering,

opwaardering entrees en het vertellen van het Verhaal van Zevenaar worden opgenomen. De commissie Ruimte wordt hierover geïnformeerd.

5. p.47, punt 3.2.4: pleinen Markt en Muldershof. Wat is er bij Muldershof nodig dit toekomstbestendig te maken?

   Antwoord: In met name de toegangsstraten fietsparkeren herstructureren, Muldershof e.o. te voorzien van daglicht door bomen en luifels minder zwaar te maken. Meer verblijfskwaliteit op het plein door toevoegen van podia en markant groen, op een stijlvolle manier het Verhaal van Zevenaar uitdragen, en gezamenlijke profilering.

6. p.47, punt 3.2.4: pleinen Markt en Muldershof. En wordt met 'toekomstbestendig' duurzaam bedoeld?

   Antwoord: Duurzaamheid is zeker onderdeel van toekomstbestendig.

7. p.63, punt 5.4.3: toeristische infrastructuur. Wat is precies "de fietsverbinding tussen Lobith (bruggetje over Oude Rijn) en Elten?" Ons, de fractie GroenLinks, is alleen de doorgaande fiets- en autoverbinding (a.k.a. "Eltensebrug") bekend. Daarnaast zijn er verbindingen langs het zandpad tussen Lobith en Herwen (langs de Oude Rijn op), maar die zijn niet toegankelijk voor fiets- en wandelverkeer.

   Antwoord: Het gaat hier over de bestaande doorgaande weg van Elten naar Lobith, de Eltenseweg. Hier rijden tussen het bruggetje over de Oude Rijn en het spoor in Elten de fietsers op de rijbaan. Dat zorgt – ondanks de snelheidsbeperking van 50 km/uur – voor een onveilige situatie en een onprettige manier van fietsen. Wij zien daar graag een oplossing voor, b.v. door een van de rijbaan gescheiden fietspad.

8. p.68, kunstgrasvelden. Welke twee dorpen krijgen de kunstgrasvelden?
   Antwoord:
   Locatie kunstgras trapveldjes:
   1. Sportcomplex van voetbalvereniging RKPSC
   2. Trapveldje Thebenstraat Zevenaar
   Uitgangspunt is dat de veldjes openbaar toegankelijk zijn, want ze zijn bedoeld voor het dorp en de wijk. Op dit moment zijn we in gesprek met de dorpsraad Pannerden voor een trapveldje bij sportverenigingen RKPSC en met bewoners van de Thebenstraat in Zevenaar. We verwachten wel een eigen bijdrage/inspanning van de partijen.

9. p.68, kunstgrasvelden. Worden deze kunstgrasvelden milieutechnisch gezien circulair opgeleverd?

   Antwoord: De uitvraag moet nog voorbereid worden. Hierbij houden we rekening met de op dit moment voorhanden zijnde mogelijkheden en technieken bij aanleg of verwerking van de velden om deze her te gebruiken.

10. p.81, punt 7.2: duurzaamheid. Op wiens grondgebied (als in, welke gemeente) komen de vier windmolens op de Bijvanck precies te staan?

    Antwoord: In het hoofdstuk 'wat doen we' onder 7.2 Duurzaamheid (p.86) zien wij nergens een verwijzing staan naar de windmolens op de Byvanck. Om toch antwoord te geven op de vraag, de Byvanck ligt in de gemeente Zevenaar.

11. p.84, punt 7.2.8: Routekaart. Hoe ziet dit programma eruit?

    Antwoord: De focus van het uitvoeringsprogramma Routekaart energietransitie Regio Arnhem Nijmegen, genoemd onder punt 7.2.8 (p.87) betreft met name de regionale samenwerken op het gebied van de Regionale Energiestrategie (RES), energietransitie gebouwde omgeving, duurzame bedrijventerreinen en duurzaam en circulair inkopen en aanbesteden.

    Voor meer achtergrond informatie verwijzen wij u naar de Routekaart zelf die u op de website van de Regio Arnhem Nijmegen kunt vinden. (https://www.regioan.nl/media/rapport-Actualisatie-Groene-Kracht.pdf).

12. p.84, punt 7.2.8: Routekaart. Waarom gaat dit programma werken?

    Antwoord: De routekaart geeft een overzicht wat er in de regio moet worden gedaan om de doelstellingen van Parijs te halen. Daarbij moeten we samenwerken en daar gaat dit programma bij helpen.

13. p.90, ontwikkelingen, asbestdaken. Hoe gaat er precies gehandhaafd worden?

    Antwoord: De uitvoering van handhaving vindt plaats conform het vastgestelde toezicht en handhavingsbeleid 2019-2022. In het jaarlijks op te stellen uitvoeringsprogramma worden de keuzes gemaakt wat we oppakken.

    Recent (19 oktober) heeft de Tweede kamer het wetsvoorstel aangenomen om de ingangsdatum van het verbod op te verschuiven naar 1 januari 2025. In 2019 wordt een plan voorgelegd hoe de saneringen kunnen worden gestimuleerd zodat er minder (voorkeur geen) handhavingsacties hoeven te volgen.

14. p.90, ontwikkelingen, asbestdaken. Wat wordt er met handhaving gedaan als blijkt dat de boete betalen voor bewoners onbetaalbaar is?

    Antwoord: De invordering wordt dan overgedragen aan een incassobureau. Voordat we hiertoe overgaan is er altijd contact met de overtreder geweest met de insteek om tot een oplossing te komen.

15. p.90, punt 8.2: stedelijke vernieuwing. Wat is precies de definitie van ‘fysieke maatregelen die (…) wijken en dorpen toekomstbestendig (…) maken?’ Met andere woorden, wat zijn voorbeelden hiervan?

    Antwoord: deze worden in onderdeel “Wat doen we” concreet gemaakt met o.a. herinrichting van het BAT-terrein en het verbeteren van de kwaliteit van het Dorpsplein in Lobith.

16. p.92, punt 8.3.1: Vestersbos. Tot wat gaat Vestersbos herontwikkeld worden?

    Antwoord: Dit is nog onderwerp van nader onderzoek maar een woningbouwontwikkeling ligt voor de hand.

Technische Vraag/vragen*

Datum indiening	:	29 oktober 2018
Commissie-/raadsvergadering	:	Raadsvergadering 7 november 2018
Raadsvoorstelnummer	:	Meerjarenbegroting 2019-2022 (Z/18/314390)
Onderwerp	:	6.3 (Arbeids)participatie
Naam fractie	:	GroenLinks
Naam raads/commissielid	:	Bart Kagei

Inleiding:

In de meerjarenbegroting is een forse groei (16,4% in 2022 ten opzichte van 2017) voor arbeidsparticipatie geprognotiseerd.

In de commissie samenleving van 23 oktober jl. gaf wethouder Elfrink aan dat de groei van het aantal banen per 1.000 inwoners op een rekenmodel was gebaseerd en niet bijvoorbeeld verklaard kon worden door de te verwachten banengroei als gevolg van de vestiging van de Outlet in Zevenaar.

Vragen:

1. Waar is deze toename (die we natuurlijk wel toejuichen) op gebaseerd?
2. Hoe realistisch is deze verwachte significante stijging van het aantal banen per 1.000 inwoners? Van 618,50 in 2017 naar 720 in 2022. Terwijl dat nog in de dalende lijn was van 664,6 in 2016.
3. Waarom wordt er nog uitgegaan van inwoners van 15 t/m 64 jaar? De pensioenleeftijd is inmiddels per 1 januari 2018 opgetrokken naar 68 jaar en in 2022 is de AOW-leeftijd 67 jaar en 3 maanden. Dat betekent dat inwoners geacht worden tot die leeftijd te werken en er dus banen voor hen moeten zijn. Is dat in deze cijfers meegenomen?

Antwoorden:

1. Inderdaad is de toename niet gebaseerd op eventueel te verwachten banengroei ten gevolge van de outlet. We baseren onze inschatting –het is belangrijk om te onderstrepen dat het gaat om een inschatting- op daarvoor bedoelde databases. In dit geval is www.waarstaatjegemeente.nl hiervoor gebruikt. Daarnaast zijn de (laatst) bekende gegevens van UWV (bijv. ontwikkeling aantal WW-ers en arbeidsmarktprognoses), arbeidsmarktonderzoek van de provincie Gelderland en de reguliere rapportages van onze regionale Sociale Dienst “de Liemers” gebruikt om een inschatting te kunnen maken.

2. Inderdaad is de prognose positief uitgevallen. Wij zijn het met u eens: zeker de prognose 2019 vergeleken met 2017 (618,50) is positief. Mocht de te verwachten trend anders ontwikkelen, dan zullen wij dat uiteraard bij de eerstvolgende rapportage bijstellen.

   Dat neemt niet weg dat wij een zeer positieve trend verwachten. Zoals gezegd baseren wij die op de bij beantwoording vraag 1 genoemde rapportages.

3. Wij volgen de databases, zoals www.waarstaatjegemeente.nl. Deze site levert deze cijfers aan via deze classificatie. Voordeel hiervan is dat cijfers onderling kunnen worden vergeleken.

   Inderdaad is het zo dat inwoners geacht worden tot een latere leeftijd te werken en de cijfers van www. waarstaatjegemeente.nl houden hier geen rekening mee.

***** graag vraag/vragen beperken tot één onderwerp.
technische vragen worden schriftelijk ingediend bij de griffier. Deze zorgt voor verzending naar de portefeuillehouder/ambtelijke organisatie en verspreiding van het antwoord van de portefeuillehouder.
Ook zullen alle technische vragen en de antwoorden op de website van de gemeente geplaatst worden.

.

Technische Vraag/vragen*

Datum indiening: 22 oktober 2018

Commissie-/raadsvergadering: 7 november 2018
Raadsvoorstelnummer: Z/18/314390
Onderwerp: MJB 2019 - 2022 Ataro

Naam fractie: CDA
Naam raads/commissielid: J.deNooij

Inleiding/Aanleiding:

Sinds enige jaren kent Zevenaar het Sportbedrijf Ataro daaromtrent heeft onze fractie een aantal vragen.

Onze vragen:

1. Hoe is de subsidieontwikkeling (geld dat de gemeente Zevenaar ter beschikking stelt aan Ataro) sindsdien?
   Reactie:
   De gemeente heeft in de periode 2016 t/m 2018 de volgende 'jaarlijkse bijdrage aan Ataro ' betaald/geraamd:
   2016: € 1.728.559
   2017: € 1.749.301
   2018: € 1.749.301 (raming)
   2019: € 1.773.791 (raming incl. indexering)

2. Zijn er ontwikkelingen in gemeente Zevenaar die investeringen vragen van Ataro waarvoor kans bestaat dat de gemeente daarvoor aan de lat staat of komt te staan? Als dit het geval is wat is dan het proces dat daarbij geldt?
   Reactie:
   Uit de beantwoording van vraag 1 blijkt dat sinds de oprichting van Ataro enkel de reguliere bedragen zijn overgemaakt naar Ataro conform de Beheer en Exploitatieovereenkomst.
   Daarnaast zijn er in de kadernota middelen opgenomen voor:
   - het realiseren van Beachveld
   - vervanging verlichting atletiekbaan
   - vloer sporthal Lentemorgen

   Ataro zal deze werkzaamheden uitvoeren. In het regulier ambtelijk en bestuurlijk overleg zal de voortgang hiervan besproken worden, alsmede de andere van belang zijnde ontwikkelingen.
   Voorkomen en opvangen van risico's is onderdeel van het dagelijks handelen binnen Ataro.
   Eventuele tegenvallers worden binnen de eigen bedrijfsvoering opgevangen.
   In de afspraken met de exploitant is vastgelegd dat een negatief exploitatieresultaat niet door de gemeente wordt gecompenseerd. Gemeente krijgt jaarlijks een gedegen financiële verantwoording van Ataro voor het verstrekken van subsidies/exploitatievergoeding.

   Indien Ataro voor de uitvoering van haar werkzaamheden externe financieringsverplichtingen aan zou gaan (bijvoorbeeld voor nieuwe huisvesting) dan is goedkeuring van haar RvC vereist. De

samenwerking tussen Ataro (bestuur en RvC) en de gemeente (als aandeelhouder) is zodanig dat voor een dergelijke besluitvorming de aandeelhouder op de hoogte wordt gesteld.
Ataro heeft vooralsnog geen geldlening afgesloten om investeringen te doen. Het is een gezond bedrijf dat op de kleintjes let en verantwoord met de financiële middelen om gaat.
De Raad van Commissarissen toetst voortdurend het (financieel) beleid en denkt ook actief mee.

3. Welke aandeelhouders kent Ataro?
   Reactie:
   Gemeente Zevenaar is enig aandeelhouder.

***** graag vraag/vragen beperken tot één onderwerp.
technische vragen worden schriftelijk ingediend bij de griffier. Deze zorgt voor verzending naar de portefeuillehouder/ambtelijke organisatie en verspreiding van het antwoord van de portefeuillehouder.
Ook zullen alle technische vragen en de antwoorden op de website van de gemeente geplaatst worden.

Technische Vraag/vragen*

Datum indiening: 22 oktober 2018

Commissie-/raadsvergadering: 7 november 2018
Raadsvoorstelnummer: Z/18/314390
Onderwerp:MJB 2019 - 2022 Psycholance

Naam fractie: CDA
Naam raads/commissielid: J.deNooij

Inleiding/Aanleiding:

Door gewijzigde wetgeving zijn gemeenten voor meer zaken betreffende de gezondheid verantwoordelijk. Uitkomst is ook denkt het CDA dat de gemeente meer dan voorheen een verantwoordelijkheid heeft voor verwarde personen. Dit doet zich vaker voor daar het aantal opvangplaatsen en/of gewijzigde regelgeving er voor zorgt dat ze vaker niet in specifieke opvang zitten.

Nu is er in een aantal plaatsen sprake van een psycholance (soort ambulance voor verwarde personen) waarbij politie aanwezig is ivm veiligheid/strafbare feiten, verpleegkundige hulp voor somatische zorg en een voorwacht voor de psychische zorg. In het daarbij geldende handelingskader gaan verwarde personen bij strafbare feiten in eerste instantie naar het arrestanten complex anders naar een beoordelingskamer. Personen die in het arrestanten complex zitten kunnen na beoordeling ook naar de beoordelingskamer worden overgebracht.

Kennelijk gaat in deze regio in november een pilot voor het ketenbreed meld- en adviespunt “Personen met verward gedrag” van start. Het doel van dit specifieke meld- en adviespunt is om regie te voeren over de meldingen van personen met verward gedrag. Meldingen komen nu nog binnen bij de huisartsenpost, andere organisaties in de keten van acute zorg en bij de politie.

Naar verluidt kunnen tijdens de pilot meldingen doorgezet worden naar het Meldpunt. De ervaren BIG-geregistreerde GGZ-professional van het Meld- en Adviespunt, doet dan de GGZ - triage. Deze verzamelt informatie, geeft handelingsperspectief ten behoeve van de betrokken persoon, zijn/haar omgeving en de professionals. Waar nodig vindt doorgeleiding binnen de keten plaats. Het Meldpunt maakt het makkelijker voor professionals om patiënten snel van de juiste zorg te voorzien.

Ook schijnt er sprake te zijn van te realiseren wederzijds overleg. De huisartsenpost kan meldingen doen bij het Meldpunt en andersom kan het Meldpunt ook bij de huisartsenpost de uitvoering van een hulpvraag neerleggen. Voor de continuïteit van zorg is het mogelijk

om in overleg met de cliënt informatie aan te leveren aan het meld- en adviespunt. Hierbij valt te denken aan specifieke zorgafspraken, crisiskaart en vooraanmeldingen.

Bereikbaarheid
In de eerste periode is het Meld- en Adviespunt van 15.00 uur tot 23.00 uur bereikbaar, 7 dagen per week. Buiten deze tijden kan men dan kennelijk terecht bij de reguliere kanalen binnen de keten. Het streven lijkt te zijn om spoedig uitbreiding van de openingstijden te realiseren.

Onze vragen:

1. Zijn personen met een verward gedrag nu de verantwoordelijkheid van de gemeenten?
2. Krijgt onze regio ook een psycholance of wordt het anders ingestoken? Graag een toelichting.
3. Is het juist dat een pilot wordt gestart die niet 24/7 bereikbaar is?
4. Wat zijn de kosten die gepaard gaan met de opvang voor onze gemeente en op welke wijze zijn deze verantwoord/begroot in de MJB

Antwoorden:

1. Gemeenten, hulpdiensten en zorgpartijen in Gelderland-Midden werken samen aan een betere zorg en ondersteuning voor personen met verward gedrag. Gemeenten en ketenpartners zijn verantwoordelijk om gezamenlijk tot een betere aanpak te komen. In Gelderland-Midden werken de bestuurders van de gemeenten, veiligheidsorganisaties en zorgorganisaties intensief samen en delen ervaringen om deze betere aanpak te realiseren.

2. Vanaf 1 oktober 2018 verzorgen de ambulancediensten samen met Pro Persona het vervoer van personen met verward gedrag in de regio’s Gelderland-Midden en Gelderland-Zuid. Bij de ontwikkeling van deze nieuwe vervoersvorm is ook de politie betrokken. In eerste instantie vonden kleinere pilots in beide regio’s plaats. Het komende half jaar wordt verdere ervaring opgedaan.

3. Er was een pilot, per 1 oktober 2018 is een vervolg hierop gestart. De nieuwe vervoersvorm werkt als volgt: een verzoek tot vervoer van een persoon met verward gedrag komt binnen bij de Meldkamer Ambulancezorg. De centralist van de meldkamer beoordeelt welk type vervoer nodig is. De afweging wordt gemaakt of er medische zorg geboden moet worden of is de persoon vooral onrustig of misschien agressief? Op basis hiervan bepaalt de meldkamer of een ambulance of begeleid vervoer vanuit Pro Persona de best passende vorm van vervoer is.

   De politie ondersteunt hulpverleners als de veiligheid van de hulpverleners in het geding is en houd een rol bij verstoring van de openbare orde. Met de nieuwe vervoersafspraken worden mensen met verward gedrag vanaf 1 oktober niet meer door de politie vervoerd.

4. In de begroting 2019 van de VGGM is het thema verwarde personen opgenomen. De financiering loopt via specifieke subsidies en de bijdrage van zorgverzekeraars.

***** graag vraag/vragen beperken tot één onderwerp.
technische vragen worden schriftelijk ingediend bij de griffier. Deze zorgt voor verzending naar de portefeuillehouder/ambtelijke organisatie en verspreiding van het antwoord van de portefeuillehouder.
Ook zullen alle technische vragen en de antwoorden op de website van de gemeente geplaatst worden.

Technische Vraag/vragen*

Datum indiening: 22 oktober 2018

Commissie-/raadsvergadering: 7 november 2018
Raadsvoorstelnummer: Z/18/314390
Onderwerp:MJB 2019 - 2022 Vaccinatiegraad, groepsimmuniteit en groepsbescherming

Naam fractie: CDA
Naam raad/commissielid: J.deNooij

Inleiding/Aanleiding:

In de commissie samenleving d.d. 23 oktober 2018 is de veiligheid van kinderen aan de orde geweest. Hierbij handelde het over de vaccinatiegraad. Vier jaar geleden zakte Nederland voor het eerst onder de grens (95 procent gevaccineerde kinderen) die volgens de Wereld Gezondheidsorganisatie WHO nodig is om groepsimmuniteit bijvoorbeeld voor mazelen te garanderen. Ook voor andere ziektes geldt een ondergrens voor groepsbescherming.

Uit recente cijfers van het RIVN dat het Rijksvaccinatieprogramma uitvoert blijkt dat nog maar 90,2 procent van de tweejarige vorig jaar was gevaccineerd tegen alle ziekten die de overheid in Nederland heeft uitgebannen, zoals mazelen, polio, tetanus en kinkhoest. Ook blijkt dat niet alleen in de biblebelt maar ook elders (bv Flevoland, Bergen.) de vaccinatiegraad daalt. Kinderartsen waarschuwen ervoor dat het een luxe is dat een aantal ziektes zijn verdwenen maar als te weinig ouders vaccineren komen die ziektes terug en willen twijfelaars overreden.

In de commissie is aangegeven dat cijfers over de vaccinatiegraad in de gemeente Zevenaar voorhanden waren en deze konden worden verstrekt als daar behoefte aan was. Die was er en de VZ gaf aan dat de vraag technisch zou moeten worden gesteld. Bij dezen. Overigens maakt de fractie van het CDA dan maar gelijk gebruik de vraag wat te verbreden.

Onze vragen:

1. Wat zijn volgens het RIVM en het rijksvaccinatieprogramma de ondergrenzen voor groepsbescherming bij kinderen bij de verschillende ziektes?
2. Wordt de ondergrens voor groepsbescherming voor kinderen in de gemeente Zevenaar overal gehaald?
3. Houden in Zevenaar kinderdagverblijven, peuterspeelzalen, buitenschoolse opvang en basisscholen bij of weten ze wie waarvoor is ingeënt. Immers alleen dan kan worden vastgesteld of er sprake is van voldoende groepsimmuniteit.
4. Zijn er afspraken met bv de GGD of huisartsen om de stand van zaken van de groeps groepsbescherming te monitoren

Beantwoording Technische vragen
Door: Afdeling MO/ Ellen Beltman/ 0655404978

Vraag 1
95% voor de BMR (bof, mazelen en rodehond) en voor de overige vaccinaties 90% (World Health Organisation).

Voor HPV (Humaan Papillomavirus, dat baarmoederhalskanker veroorzaakt) en Meningokokken (verschillende typen A,C,W,Y) komen geselecteerde (specifieke) groepen in aanmerking en kan dus geen algemene ondergrens worden aangegeven.
Voor de specifieke doelgroep wordt gestreefd naar 90%. De doelgroep bij bijvoorbeeld HPV zijn meisjes en bij ACWY jongeren van 14 jaar.

Vraag 2

Grafieken invoegen met % vaccinatiegraad in Zevenaar per ziekte, zijn opgevraagd bij de GGD

Zie ook de tabellen bij vraag 4.

Vraag 3
De staatssecretaris VWS komt voor het einde van het jaar met een advies over het verbeteren van de vaccinatiegraad. In dit advies wordt ook aandacht besteed aan de mogelijkheden tot het registreren van vaccinaties op kinderdagverblijven en scholen. Of organisaties dit nu al doen is onbekend.

Vraag 4

De GGD Gelderland Midden presenteert in de jaarlijkse *Integrale Jeugdrapportage* de gegevens rondom de lokale vaccinatiegraad. De vaccinatiegraad 2018 is recent besproken in het Ambtelijk en het Bestuurlijk Overleg Publieke Gezondheid. De GGD heeft vaccinatiecijfers beschikbaar per gemeente. Bij vraag 2 zijn de gegevens voor specifiek Zevenaar gepresenteerd. Hieronder de grafieken over de vaccinatiegraad van alle gemeenten in de regio Gelderland Midden.

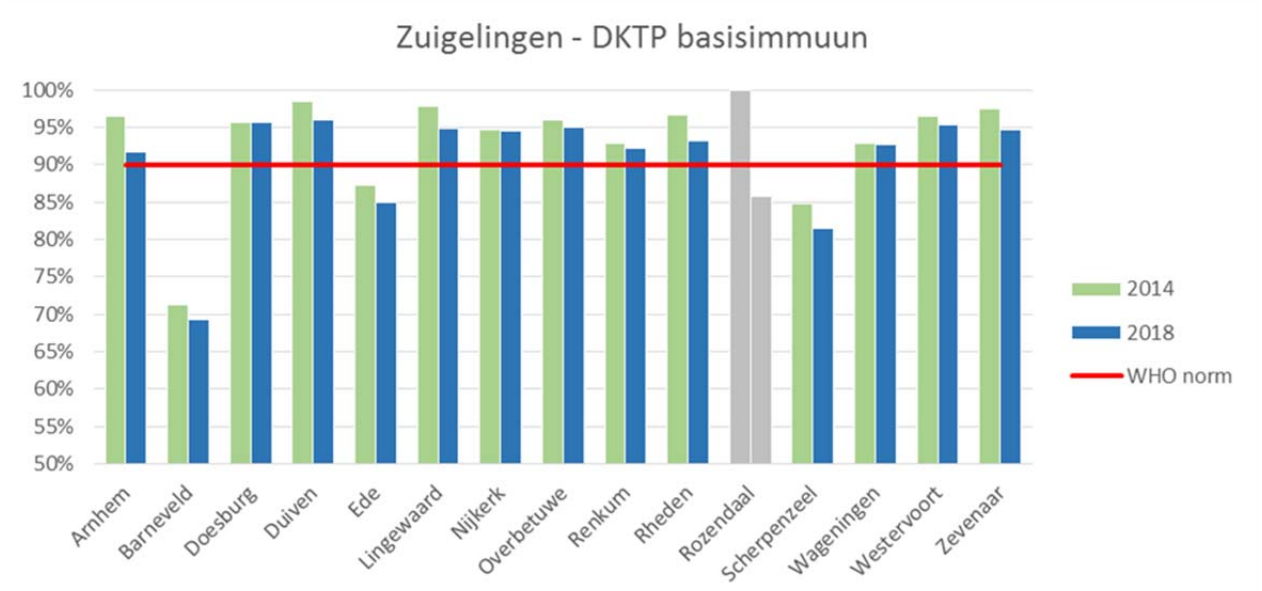
Zuigelingen - DKTP basisimmuun
100%
95%
90%
85%
80%
75%
70%
65%
60%
55%
50%
Arnhem
Barneveld
Doesburg
Duiven
Ede
Lingewaard
Nijkerk
Overbetuwe
Renkum
Rheden
Rozendaal
Scherpenzeel
Wageningen
Westervoort
Zevenaar
2014
2018
WHO norm

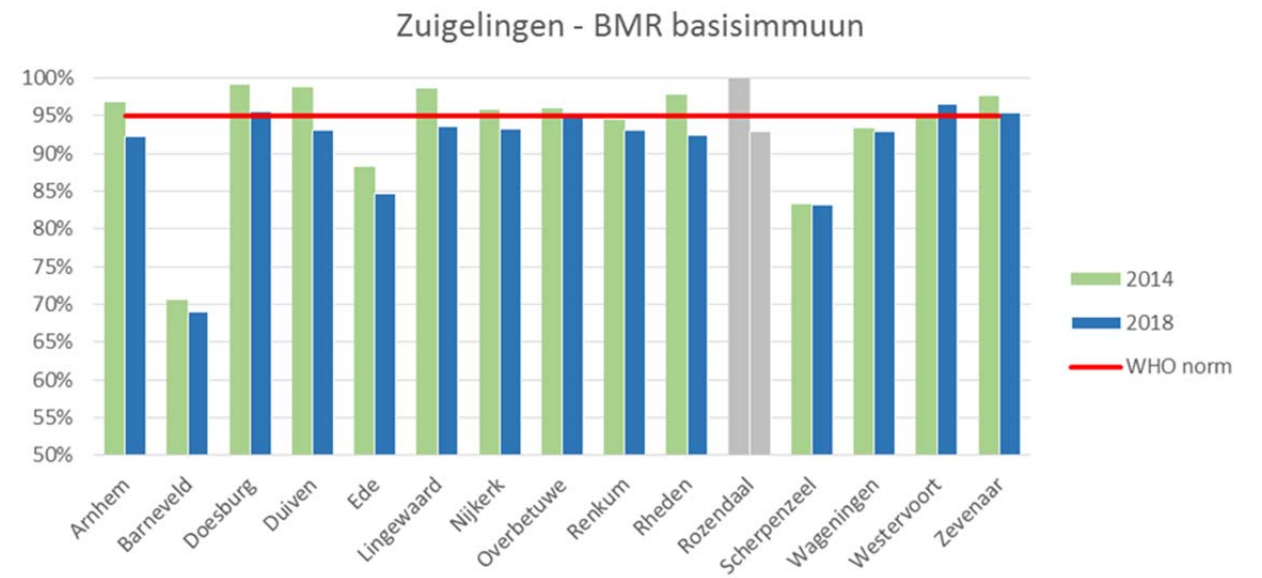
Zuigelingen - BMR basisimmuun
100%
95%
90%
85%
80%
75%
70%
65%
60%
55%
50%
Arnhem
Barneveld
Doesburg
Duiven
Ede
Lingewaard
Nijkerk
Overbetuwe
Renkum
Rheden
Rozendaal
Scherpenzeel
Wageningen
Westervoort
Zevenaar
2014
2018
WHO norm

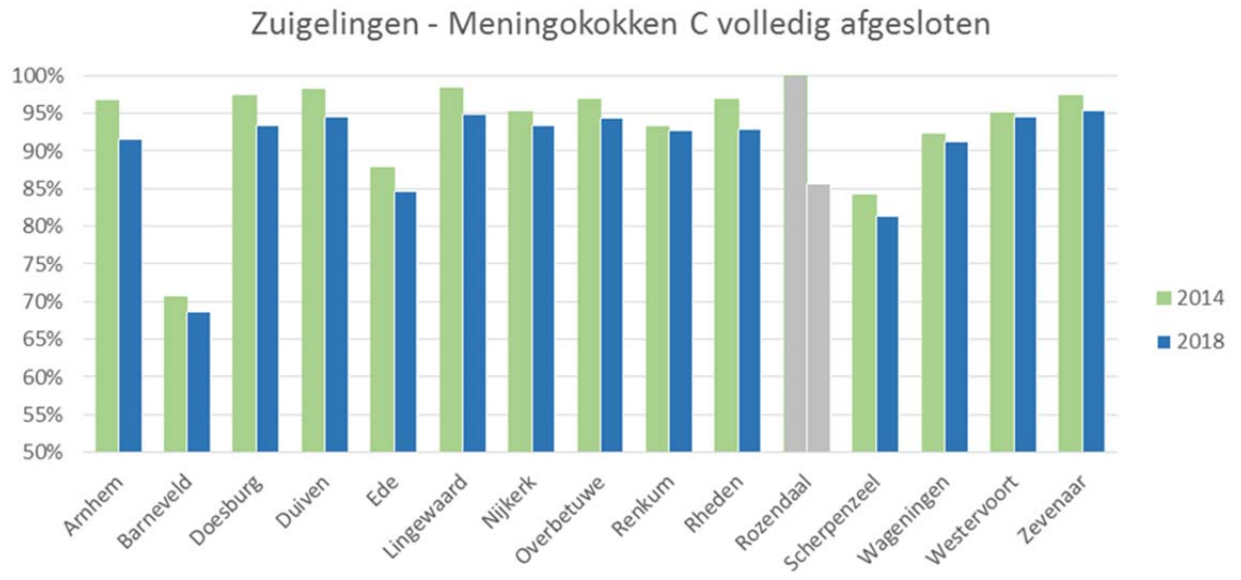

NB: WHO norm mist hier, omdat hier alle gevaccineerden worden gepresenteerd en de specifieke doelgroep er niet uit gefilterd is.

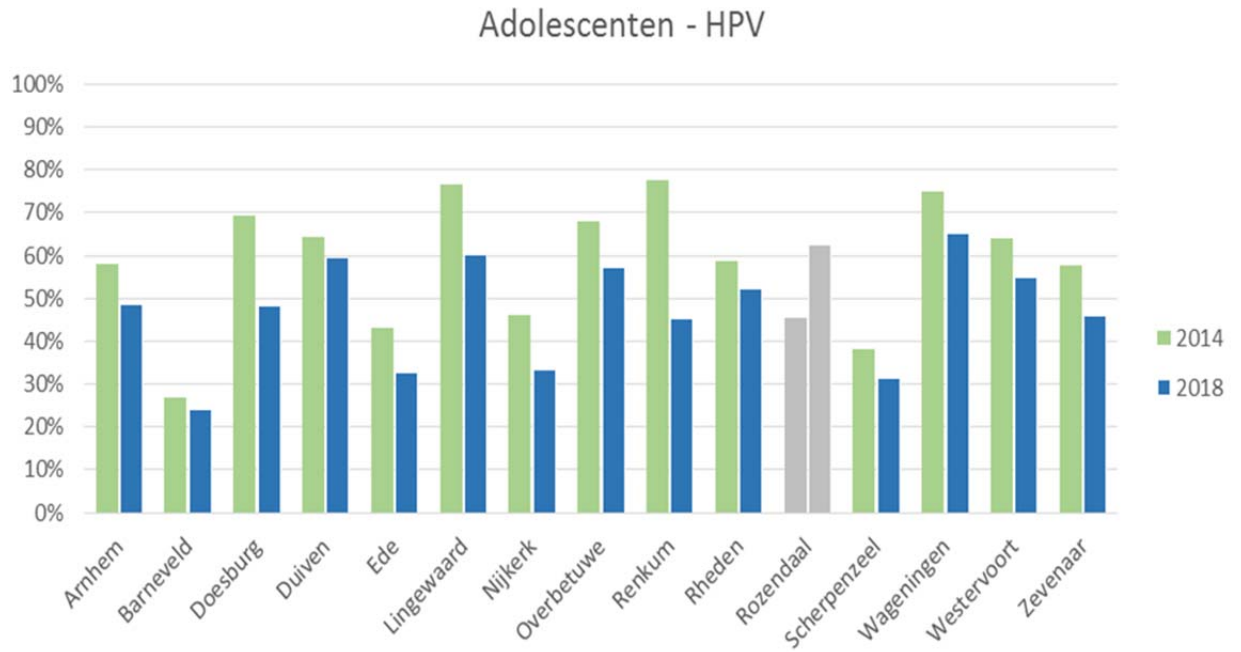

NB: WHO norm mist hier, omdat hier alle gevaccineerden worden gepresenteerd en de specifieke doelgroep er niet uit gefilterd is.

Per 1 januari 2019 is de afdeling Infectieziektebestrijding van de GGD verantwoordelijk voor het monitoren van de vaccinatiegraad in de diverse gemeenten en deze jaarlijks met het lokale bestuur te bespreken.

Vaccinatiecijfers per gemeente 2016

		gemeente Rijnwaarden	gemeente Zevenaar	regio Gelderland-Midden	provincie Gelderland	Nederland	WHO-norm
Zuigelingen cohort 2013	DKTP	92,6%	96,4%	90,4%	92,0%	94,2%	90
	Hib	92,6%	96,7%	90,9%	92,6%	94,9%	90
	HepB	92,6%	96,4%	90,1%	91,8%	93,8%	90
	MenC	93,6%	96,7%	90,1%	92,1%	94,6%	90
	BMR	93,6%	96,7%	90,2%	92,2%	94,8%	95
	Pneu	93,6%	95,7%	89,7%	91,6%	93,8%	90
Kleuters cohort 2010	DKTP	92,9%	96,8%	90,4%	92,0%	93,7%	90
Schoolkinderen cohort 2005	DTP	92,4%	97,0%	87,7%	90,7%	92,0%	90
	BMR	92,4%	97,0%	87,5%	90,5%	92,0%	95
Adolescente meisjes cohort 2001	HPV	67,1%	71,2%	57,2%	61,5%	61,0%	-

Vaccinatiecijfers per gemeente 2017

		gemeente Rijnwaarden	gemeente Zevenaar	regio Gelderland-Midden	provincie Gelderland	Nederland	WHO-norm
Zuigelingen cohort 2014	DKTP	96,9%	95,0%	89,3%	91,0%	93,5%	90
	Hib	95,8%	95,0%	89,9%	91,6%	94,2%	90
	HepB	95,8%	95,0%	89,0%	90,9%	93,1%	90
	MenC	96,9%	95,9%	88,9%	90,7%	93,5%	90
	BMR	96,9%	95,0%	89,1%	90,9%	93,8%	95
	Pneu	96,9%	95,9%	89,0%	90,9%	93,6%	90
Kleuters cohort 2011	DKTP	95,3%	96,7%	89,3%	91,5%	93,7%	90
Schoolkinderen cohort 2006	DTP	92,4%	97,0%	86,5%	90,0%	90,8%	90
	BMR	95,7%	94,3%	86,5%	90,1%	90,9%	95
Adolescente meisjes cohort 2002	HPV	60,9%	63,4%	52,5%	55,8%	53,4%	-

Vaccinatiecijfers per gemeente 2018

		gemeente Rijnwaarden	gemeente Zevenaar	regio Gelderland-Midden	provincie Gelderland	Nederland	WHO-norm
Zuigelingen cohort 2014	DKTP	x	94,7%	88,8%		92,6%	90
	Hib	x	95,8%	89,5%		93,4%	90
	HepB	x	94,7%	88,5%		92,2%	90
	MenC	x	95,3%	88,4%		92,6%	90
	BMR	x	95,3%	88,8%		92,9%	95
	Pneu	x	95,8%	88,7%		92,8%	90
Kleuters cohort 2011	DKTP	x	95,0%	89,3%		92,7%	90
Schoolkinderen cohort 2006	DTP	x	94,3%	86,0%		90,0%	90
	BMR	x	94,5%	86,2%		90,1%	95
Adolescente meisjes cohort 2002	HPV	x	45,8%	44,8%		45,5%	-

Collegevoorstel

Advies aan Burgemeester en wethouders
Voorstelnummer Z/17/294047/ADV/18/831967
Onderwerp Hoofdlijnen governance, exploitatie en horeca HAL 12

Beslispunten
Wij adviseren u om ten behoeve van de ontwikkeling van Hal 12:

1. In te stemmen met de hoofdlijnen governance en exploitatie structuur;
2. In te stemmen met de horeca opzet en de uitvraag voor te laten bereiden;
3. Op basis hiervan gebruikers te verzoeken bijgevoegde aanbiedingsbrief te ondertekenen;
4. Voor de verhuur van Hal 12 een algemeen belangbesluit uit te laten werken.

Samenvatting advies (voor toelichting besluitenlijst en website)
Voor de bouw van Hal 12 kan starten, dienen de hoofdlijnen van de toekomstige governance, exploitatie en horeca opzet vastgesteld en de gebruikers op basis daarvan gecommitteerd te worden.

Openbaarheid van het advies
Openbaar (na ondertekening aanbiedingsbrieven door partners, waarschijnlijk eind mei).

Motivering
Partners moeten eerst de gelegenheid krijgen te tekenen. De betreffende bijlage is vertrouwelijk vanwege strategisch en economisch belang van de gemeente.

Afdeling	Maatschappelijke ontwikkeling	naam/functie (overleg met)	B. de Leeuw (projectleider), J.E. Krosse (projectbureau), T. Noordermeer (concern-controller), R. vd Bogaard (Fin), E. Sloot (JZ), N. Schüller (Comm), Y. Abbing en J. vd Leij (RO), A. Leenders (BOR), J. Rutten (P&O), M. Bak (IB), S. Kloet (RID)
		overeenstemming	ja
		brief/voorstel bijgevoegd	ja
Steller	Riemer Dekker	financiële dekking	ja
		portefeuillehouder	A. van Loon
		stand budget	n.v.t.

Overlegstructuren		
Overleg ondernemingsraad	Ja, de OR wordt in de overlegvergadering van 14 mei 2018 geïnformeerd over de hoofdlijnen governance, exploitatie en horeca en bijgepraat op de ontwikkeling van Hal 12 in het algemeen. Daarnaast wordt de OR op onderdelen 'aan de voorkant' betrokken	
Behandeling in de vergadering van:		
Raadscommissie(s)	Cie. n.v.t.	d.d.
Raadsvergadering	n.v.t.	d.d.

Inleiding
Op 16 februari 2016 tekenden de voormalige gemeente Zevenaar, Kunstwerk! en het Filmhuis de intentieovereenkomst voor samenwerking en huisvesting in Hal12.[1] Na het positieve raadsbesluit Ontwikkeling Hal 12 [2] nadert nu het moment van start bouw van de huisvesting voor (een deel van) de activiteiten van Kunstwerk!, Filmhuis, Caleidoz, de Cultuurhistorische Vereniging, het regionaal bureau voor toerisme KAN, onderwijs, evenementen en horeca.
Om de start van de bouw mogelijk te maken vraagt de gemeente aan de partners de toezegging dat zij daadwerkelijk hun intrek zullen nemen in Hal12. De partners op hun beurt willen van de gemeente duidelijkheid over de governance structuur, de wijze waarop de exploitatie opgebouwd wordt en de afspraken omtrent de horeca.

Governance (wijze van besturen)
De governance structuur op hoofdlijnen biedt duidelijkheid over het toekomstige besturingsmodel en de daarbij behorende verantwoordelijkheden. Hal 12 is geen bedrijfsverzamelgebouw, maar draait qua opzet om medegebruik van ruimtes. Op die samenwerking zijn duidelijke afspraken nodig. De governance structuur op hoofdlijnen is door middel van een memo in de Stuurgroep op 27 maart en 26 april 2018 behandeld.
Het uitgangspunt voor de governance van Hal 12 is de oprichting van een stichting Hal 12 die het beheer en het programma van de hal verzorgt. Het zogenoemde beheerplus. Voorgesteld wordt om de stichting uit te rusten met een zakelijke raad van toezicht (RvT), vanuit portefeuilles als bijvoorbeeld vastgoed, financiën en cultureel/maatschappelijk ondernemerschap, creatieve industrie en/of breed belangenperspectief.
De leden van de RvT worden via een nader in te richten benoemingscommissie aangezocht. De stichting wordt professioneel bestuurd door een directeur – bestuurder en wordt ondersteund door een kleine staf. De stichting moet de collectiviteit van het gebouw bewaken en de synergie organiseren.
Horeca wordt een aparte juridische entiteit. Dit zorgt voor een volledige scheiding van horeca exploitatie en de andere activiteiten in Hal 12. De gebruikers moeten echter wel invloed kunnen uitoefenen op de invulling/uitvoering door de horecaexploitant. Dit wordt geregeld door middel van een beheer- of cateringovereenkomst met een bijbehorende Service Level Agreement (SLA), die een dienst uitvraagt die in bepaalde ruimtes uitgevoerd mag worden. Aan deze dienst kan de opdrachtgever (verregaande) eisen stellen als het gaat om service, kwaliteit, beschikbaarheid van de dienst, prijsniveau en conceptuele opzet.
Op basis van de hoofdlijn worden de vervolgstappen gepland: het vaststellen van de benoemings-commissie, de concept statuten, de oproep, de benoeming van de RvT, de aanwijzing van de directeur-bestuurder, maar ook de regels met betrekking tot uittreding, etc. De detailuitwerking van deze documenten volgt later.

Exploitatie
De exploitatie op hoofdlijnen biedt duidelijkheid over de onderdelen waar de gebouw- en servicekosten uit opgebouwd zijn. Voor het verdienmodel Hal12 is kostprijsdekkende huur uitgangspunt.
De gemeente blijft eigenaar, verhuurt en sluit met iedere huurder zelf een huurovereenkomst. De nieuwe Stichting hal 12 'bemiddelt'. Elke organisatie die huurt heeft een eigen zelfstandige exploitatie en iedere

[1] Document Z/16/243738 / INK/16/714967.
[2] Raadsbesluit Z/16/261231 INT/16/750494.

organisatie blijft daarmee verantwoordelijk voor een gezonde exploitatie. De Stichting Hal 12 heeft ook een eigen exploitatie.
De gehele gebruikersexploitatie dient kostendekkend te zijn. De eerste jaren wordt de exploitatie ondersteund door een gemeentelijke bijdrage, maar op den duur zullen de gebruikers meer inkomsten moeten genereren door synergie en ondernemerschap zodat deze bijdrage afgebouwd wordt.
Op basis van de hoofdlijn worden de diverse activiteiten vermeld in service en detacherings-overeenkomsten die de onderlinge dienstverlengingsrelaties regelen en worden de ontwerp huurovereenkomsten opgesteld. Er worden demarcatielijsten opgesteld om zo vast te leggen wat bijvoorbeeld onder groot onderhoud hoort (gebouwkosten) en wat onder klein onderhoud (servicekosten). Ook worden er afspraken gemaakt over de ontwikkeling van de inkomsten.

Horeca
De Stuurgroep heeft in november 2017 op basis van het horeca conceptplan (HCP) vastgesteld dat volwaardige horeca in eigen beheer de ambitie voor Hal 12 is. De horeca dient bovenal de activiteiten van de partners te ondersteunen. Immers, voor de gebruikers is het van belang dat de hospitality rondom hun diensten gewaarborgd blijft. Hierbij is het wel van belang dat er een eerlijk speelveld gecreëerd wordt ten opzichte van andere horeca ondernemers in Zevenaar. Na het stuurgroep besluit heeft er in maart 2018 een gesprek met koninklijke horeca en lokale ondernemers plaatsgevonden, waarbij het draagvlak voor deze richting getoetst is.
Op basis van de nu voorliggende hoofdlijn zal er een bestek, een catering/beheerovereenkomst met onderliggende SLA en een concessiemodel met kwalitatieve voorwaarden worden opgesteld. Vervolgens wordt een uitvoerende partij geselecteerd via een nader te bepalen procedure. Voordat volwaardige horeca in de Hal is toegestaan, zal er een bovendien een omgevingsvergunning buitenplanse afwijking (kruimelprocedure) aangevraagd moeten worden.
Wat nog verdere uitwerking behoeft is de relatie tussen de te leveren dienst voor de kantinefunctie gemeentepersoneel en te leveren dienst voor overige horeca HAL12. Beide belangen dienen in de verdere uitwerking gewaarborgd te zijn.

Vaststellen hoofdlijnen maakt start bouw mogelijk
De hoofdlijnen zijn zorgvuldig getoetst door vakspecialisten. Onverlet de verdere uitwerking die nog moet volgen , is het verantwoord en belangrijk om deze hoofdlijnen nu vast te leggen. Op basis van dit besluit zal aan de partners bijgevoegde aanbiedingsbrief worden voorgelegd. Na ondertekening door alle partners kan vervolgens gestart worden met de bouw.

Beoogd effect
Adequate voortzetting uitvoering van het raadsbesluit Ontwikkeling Hal 12:[3]
a. Voortbouwend op de eerder geformuleerde bestuursopdracht voor Hal 12, binnen de financiële kaders die de raad gesteld heeft, een door de partners en gemeente programmatisch en gebouwelijk gedragen invulling te realiseren. Deze is gericht op een netwerkgeorganiseerde dienstverlening en innovatie, waardoor de hal als een ontmoetingsplek voor inwoners van de Liemers gaat fungeren, met een centrumversterkend effect;
b. De toekomstige gebruikers duidelijkheid te geven door de hoofdlijnen voor deelname aan concept en programma Hal12 vast te leggen, om hen vervolgens middels bijgevoegde aanbiedingsbrieven

[3] Raadbesluit december 2016, Z/16/261231 INT/16/750494.

definitief te committeren aan de ontwikkeling van Hal 12. Dit vormt de basis om per juli 2018 met de bouw te kunnen starten.

Argumenten

1.1 De governance en exploitatie structuur biedt duidelijkheid

De governance structuur biedt duidelijkheid over de manier waarop de gemeente, als investeerder in het gebouw, kijkt naar de toekomstige besturing, beheersing en exploitatie. De opzet biedt de partners het vertrouwen hun herbevestiging af te geven.

1.2 De governance en exploitatie structuur sluit aan op de kaders die de raad gesteld heeft

In het raadsbesluit van 2 maart 2016 [4] zijn de kaders voor de ontwikkeling van Hal 12 vastgelegd. De governance structuur op hoofdlijnen voldoet aan de door de raad gestelde kaders. De gemeente is tijdens de ontwikkelfase eigenaar van de hal en in die periode verantwoordelijk voor het beheer er van. Het collectief belang prevaleert boven deel belang. De gebruikers zorgen voor een sluitende exploitatie op basis van een integrale kostprijsberekening. Binnen de bestuursopdracht in 2016 en het raadsvoorstel Ontwikkeling Hal 12 van december 2016 [5] zijn aanvullende kaders geformuleerd: een stichting voor beheerplus, horeca als een afzonderlijke juridische entiteit en kostendekkende huur. De nu voorliggende governance structuur biedt hier op hoofdlijnen de uitwerking van.

1.3 Het Raad van Toezicht model waarborgt dat collectief belang prefereert boven deel belang

Het bewaken van het algemeen belang van een publiek gebouw dat op onderdelen en momenten botst met belangen van individuele huurders, wordt belegd bij een onafhankelijke (zakelijke) Raad van Toezicht (onbezoldigd). Een professionele stichting met een helder onderscheid tussen bestuur en toezicht wekt meer vertrouwen en legitimiteit bij moeilijke beslissingen.

1.4 De Governance Code Cultuur zal van toepassing zijn

De Governance Code Cultuur is een erkend instrument voor goed bestuur en toezicht in de cultuursector. De code helpt bestuurders en toezichthouders bewust te reflecteren op de vraag: 'Hoe doen we het eigenlijk?' en 'Waarom doen we het zo?'. Het gaat er hierbij niet om dat we alle regels kunnen afvinken, maar dat er sprake is van bewust handelen. Daarom bestaat de code uit negen principes die algemeen gesteld, maar ook verplichtend zijn. Het principe dat daarbij geldt is 'pas toe en leg uit'.

1.5 De stichting Hal 12 wordt bemenst middels bestaande formatie

Het oprichten van een aparte stichting heeft nauwelijks invloed op de totale exploitatie van de Hal, voornamelijk omdat zij voor bemensing gebruik maakt van bestaande medewerkers partners.

1.6 Een aparte stichting is noodzakelijk om taken te beleggen, mede in relatie tot btw-belaste verhuurmogelijkheden

De gemeente sluit met iedere huurder zelf een huurovereenkomst. De stichting gaat op naam en voor rekening van de gemeente verhuren .De gemeente sluit voor deze bemiddeling met de stichting Hal 12 een overeenkomst. Zodoende behoudt de gemeente sturing op het gebruik van het gebouw voor het afgesproken doel en is er tevens een juiste relatie tot de mogelijkheden van btw-belaste verhuur.

[4] Raadbesluit maart 2016, Z/16/242982/INT/16/713113.

[5] Raadsvoorstel december 2016, Z/16/261231 INT/16/750493.

1.7 Het exploitatie format
Het exploitatieformat (bijlage) biedt gemeente en partners inzicht in de verschillende posten die op basis van integrale kostprijsberekening verdisconteerd worden in huurprijs en servicekosten.

2.1 De horeca opzet zorgt dat de gebruikers van Hal 12 de regie op de horeca houden
Door de horeca als aparte juridische entiteit vorm te geven en met de (nog te selecteren) exploitant een beheer- of cateringovereenkomst aan te gaan, kan invloed worden uitgeoefend op het horeca concept. Denk aan zaken als prijsstelling, assortiment, openingstijden, activiteiten, positionering, etc.

2.2 Eigendom van de horeca-inrichting draagt bij aan continuïteit en invloed op het horecaconcept
De gemeente moet waken om voor de exploitatie afhankelijk te zijn van het (financiële) succes van de exploiterende horecapartij. Mocht deze zich onverhoopt niet staande kunnen houden dan moet continuïteit gewaarborgd zijn. Door zelf het eigendom van de inrichting te behouden kan bij het wegvallen van een exploitant direct "geschakeld" worden met een nieuwe exploitant.

2.3 Horeca als aparte juridische entiteit biedt transparantie
Horeca als een aparte juridische entiteit zorgt voor transparantie naar buiten toe en intern duidelijkheid voor de gebruikers, vooral waar het de geldstromen betreft. Het creëert een gelijk speelveld in verhouding tot andere horeca exploitanten in Zevenaar. Een eigen rechtspersoon heeft dezelfde kansen en uitdagingen als elke andere horeca exploitant.

2.4 Voor de uitvraag worden de aanbestedingsregels gevolgd
Op basis van de nu voorliggende hoofdlijn zal er een bestek, een catering/beheerovereenkomst met onderliggende service level agreement (SLA) en een concessiemodel met kwalitatieve voorwaarden worden opgesteld. Vervolgens wordt een uitvoerende partij geselecteerd via een nader te bepalen procedure. De bijlage aanbesteding horeca biedt inzicht in de mogelijkheden. De uitwerking zal middels een voorstel aan uw college worden voorgelegd.

2.5 Er zijn gesprekken met de Zevenaarse horeca gevoerd
Om het draagvlak te toetsen voor de beoogde horecavorm, is in maart 2018 een gesprek gevoerd met Koninklijke Horeca en afgevaardigden van de Zevenaarse horeca ondernemers. Hier waren niet enkel ondernemers uit het centrum van Zevenaar, maar ook uit de andere kernen aanwezig. Hieruit is gebleken dat de ondernemers niet onverdeeld enthousiast zijn over de ontwikkeling. Er is niet zozeer weerstand tegen de komst van horeca, maar de geconsulteerde ondernemers hadden de ontwikkeling liever op een andere locatie binnen het centrum gezien.

3.1 De aanbiedingsbrieven zijn bedoeld om definitief commitment partners te vragen
De aanbiedingsbrieven vormen een herbevestiging van de partners van hun deelname aan en huisvesting in Hal 12. Als investeerder en risicodrager wil de gemeente hier v óór de start van bouw zekerheid over. De start van de bouw staat gepland voor juli 2018.

4.1 Er zal een algemeen belangbesluit genomen moeten gaan worden
De gemeente heeft toegezegd in eerste instantie de huidige huisvestingslasten en servicekosten van de partners in acht te nemen voor het bepalen van de huurprijs (streefprijs). Met de huidige kennis leidt dit tot een gat tussen de integrale kostprijs en de streefprijs. Uitgangspunt voor de ontwikkeling van de Hal blijft

de integrale kostprijs berekening, maar er zal een Algemeen belang besluit per organisatie genomen moeten worden om middels subsidie te kunnen compenseren tot de streefprijs. De algemeen belang uitzondering van artikel 25h lid 5 Mededingingswet biedt overheden de mogelijkheid economische activiteiten van algemeen belang bij besluit uit te zonderen van de Wet Markt en Overheid.

Kanttekeningen

1.1. De hoofdlijnen vragen nadere uitwerking

Hoewel de voorgestelde hoofdlijnen door interne en externe vakspecialisten gecheckt zijn, laat dit onverlet dat verdere detaillering nog volgt.

1.2 De gemeente is risicodrager

Als eigenaar en investeerder ligt het risico van de ontwikkeling van Hal 12 bij de gemeente. De risico's zijn eerder al middels een risico analyse in beeld gebracht [6] en verwerkt in de gemeentebrede risico paragraaf in de P&C documenten.

1.3 De Raad van Toezicht is een onderdeel van de totale beheerstructuur

Hoewel door middel van een onafhankelijke RvT gewaarborgd moet zijn dat collectief belang prefereert boven deel belang, staat een RvT ook wat op afstand. De dagelijkse praktijk van het functioneren van de Stichting Hal 12 kan anders uitpakken als bijvoorbeeld één van de partners de overhand in de bemensing heeft.

1.4.1 Code checken is geen toezicht houden

Het toepassen van code alleen is geen garantie voor het uitsluiten van incidenten.

1.4.2 Kracht en kwaliteit van bestuurders is in sterke mate bepalend

Goede governance is veel meer dan het afspreken van een set regels. Het gaat ook om een inspirerende interactie onderling en met (de directeur-bestuurder van de) Stichting Hal 12, de gemeente en de partners. Dat vereist een bewust gekozen, bekwame en divers samengestelde RvT die in staat is om kritische vragen te stellen.

1.6 Btw compensatie kan niet gegarandeerd worden

Fiscaal Adviesbureau Caraad heeft in 2016 een rapportage opgesteld rondom de fiscale inrichting Hal 12. Bij de huurovereenkomsten die de gemeente gaat voorleggen aan de individuele huurders moet blijken of btw belaste verhuur mogelijk is. Of dan, en zo ja, in hoeverre btw belaste verhuur mogelijk is wordt bepaald door het gebruik. De activiteit bepaalt dus het recht op aftrek. Op dit moment is er op basis van de verwachte activiteiten een inschatting gemaakt, maar feit blijft dat de btw compensatie afhankelijk is van de activiteiten die daadwerkelijk in HAL12 plaatsvinden. Daarom zullen deze activiteiten wanneer HAL12 operationeel is op jaarbasis getoetst dienen te worden.

1.7.1 Sluitende exploitatie kan nog niet volledig gegarandeerd worden

Met de kennis van dit moment én de door de raad beschikbaar gestelde gemeentelijke bijdrage in de exploitatielasten (€ 226.000)[7], lijkt de exploitatie Hal 12 sluitend. Tegelijkertijd zitten er nog veel

[6] Meest recente versie van de risico analyse dateert van oktober 2017 en is opgenomen in Z/16/248244.

[7] Raadsbesluit december 2016, Z/16/261231/INT/16/750494.

variabelen in de berekening waardoor deze mogelijk in een later stadium positief dan wel negatief bijgesteld moet worden.

1.7.2 Gemeentelijke bijdrage in de exploitatie is voorlopig nodig
Door het gezamenlijk gebruik van de ruimten, de mogelijkheden om de programmering aan te passen en de spin off die het gebouw geeft voor de verschillende partners kunnen de inkomsten van de deelnemers naar verwachting gaan stijgen. Dit inverdienvermogen van de partners zal echter niet direct vanaf de start gerealiseerd kunnen worden. Een gemeentelijke bijdrage in de exploitatie zal zeker de eerste jaren nodig blijven.
De publiekrechtelijke constructie waarmee de gemeentelijke bijdrage ten gunste van de exploitatie gebracht kan worden zal nader uitgewerkt moeten worden. Echter, het instrument subsidie ligt voor de hand. Dit leid tot een nieuwe subsidierelatie met de stichting Hal 12 en mogelijk ook aanpassingen van de subsidierelaties met de partners.

1.7.3 Ondernemerschap is noodzakelijk voor inverdienvermogen
Het is de verwachting dat door synergie de partners een extra verdienvermogen creëren. Succesvol cultureel ondernemen is echter niet mogelijk zonder ook risico's te nemen. Over de bandbreedte dienen nog nadere afspraken gemaakt te worden en deze zullen van invloed zijn op de mogelijkheden en de snelheid waarmee partners kunnen groeien van streefprijs naar integrale kostprijs, zoals beschreven onder argument 4.1.

2.1.1 Gemeente is straks m.b.t. de horeca niet meer enige belanghebbende
Op dit moment heeft de gemeente een cateringovereenkomst met Easy-Plan voor het exploiteren van de kantine en het verzorgen van vergaderservices, het beheren van de servicecorners in het gemeentehuis en het verzorgen van speciale bijeenkomsten en recepties. De gemeente kan middels aanbesteding direct invloed uitoefenen op de horecadienstverlening. In de nieuwe situatie wordt deze invloed minder direct. Gebruikers van Hal 12 en horeca willen geen 'verstikkende' vorm van controle en toezicht.

2.1.2 De horeca dienstverlening voor de gemeente vraagt verdere uitwerking
Wat zeker nog verdere uitwerking behoeft is de relatie tussen de te leveren dienst voor de kantinefunctie gemeentepersoneel en te leveren dienst voor overige Hal 12 horeca. Beiden belangen dienen in de verdere uitwerking gewaarborgd te zijn. Daarbij moet rekening worden gehouden met afspraken m.b.t. formatie, assortiment, prijzen voor personeel, etc.

2.3 Horeca in eigen beheer heeft voorkeur, maar ligt nog niet vast
Hoewel de partners gevraagd zal worden een aanbieding te doen op het bestek, staat niet op voorhand vast dat zij de exploitant zullen gaan worden. De aanbieding moet immers recht doen aan de gestelde ambitie.

2.4 Volwaardige horeca vereist wijziging bestemmingsplan
Voordat volwaardige horeca in de Hal is toegestaan, zal er een omgevingsvergunning buitenplanse afwijking (kruimelprocedure) aangevraagd moeten worden. Op voorhand kan geen uitsluitsel worden gegeven over het wel of niet verkrijgen van de gewenste omgevingsvergunning om zelfstandige horeca planologisch mogelijk te maken. Bezwaren kunnen bovendien tot vertraging van ingebruikname leiden.

2.5 Het gesprek met Zevenaarse horeca ondernemers moet breder gevoerd worden
De gemeente heeft het voornemen voor de horeca in Hal 12 middels gesprekken bij Koninklijke Horeca en een aantal ondernemers getoetst, maar daarmee niet per definitie draagvlak voor de ontwikkeling gecreëerd.
De aanwezigen bij het overleg hebben aangegeven er niet van overtuigd te zijn dat een zelfstandige horeca in Hal 12 (buiten het horecaconcentratiegebied) bijdraagt aan een bruisend centrum als geheel. Het vigerende gemeentelijk beleid (de centrumvisie) gaat bovendien uit van concentratie avondhoreca in het gebied rondom de Markt en de Weverstraat.

3.1 De bouw kan pas starten als partners zich definitief committeren
Vooralsnog is de planning zo dat partners voldoende tijd hebben om (bestuurlijk) te besluiten over definitief commitment. Mochten partners onverhoopt niet willen tekenen, of vragen om af te wijken van de termijn, is dit van invloed op de start van de bouw en daarmee ook op de oplevering.

4.1 Algemeen belangbesluit is bevoegdheid van de raad
Wanneer de gemeente een algemeen belang besluit wil nemen, moet er een algemeen belangvaststelling plaatsvinden. Deze heeft het karakter van een besluit in de zin van de Algemene wet bestuursrecht (Awb). Dit komt omdat de vaststelling rechtsgevolgen heeft: de desbetreffende economische activiteiten of bevoordelingen vallen niet langer onder de Wet Markt en Overheid. De algemeen belangvaststelling vindt plaats door de gemeenteraad.

4.2 Algemeen belangbesluit staat open voor bezwaar en beroep
Actuele jurisprudentie bevestigt dat het voor ondernemingen die concurrentievervalsing vrezen ten gevolge van een algemeen belang besluit, kan lonen om de gang naar de bestuursrechter te maken.
In dat verband komen we in een drietal rechterlijke uitspraken van eind maart 2018 tegen de overwegingen : het algemeen belang besluit ontbeert een gedegen onderbouwing waarom, om de door verweerder gestelde (beleids-)doelen te bereiken, de exploitatie van de transferia niet kan plaatsvinden tegen een tarief waarbij ten minste de integrale kosten in rekening worden gebracht; de gemeente weet niet of er met het instrument dat nu is ingezet, bereikt wordt wat hij wil bereiken; uit het procesdossier blijkt niet dat de gemeente voorafgaand aan het nemen van het algemeen belang besluit kennis heeft vergaard over de af te wegen belangen; daarmee blijkt dus ook niet dat de gemeente de belangen van derden heeft meegewogen.

Risicobeheer
1.1 Verdere uitwerking van de hoofdlijnen zal opnieuw ter besluitvorming worden voorgelegd
Voor nu zijn de hoofdlijnen voldoende juridisch getoetst om een verantwoord besluit te kunnen nemen.

1.2 De voorgestelde hoofdlijnen leiden niet tot een aanpassing van de vigerende risico analyse

1.7.2 en 4.1 Dekking voor de gemeentelijke bijdrage is structureel opgenomen in de meerjarenbegroting
De door de raad beschikbaar gestelde bedrag van € 226.000 om tekorten in de exploitatie te dekken is taakstellend.

1.7.3 Er worden afspraken met de partners gemaakt om de gemeentelijke bijdrage af te bouwen
Met de partners worden in de verdere uitwerking afspraken gemaakt in welke (groei)ontwikkeling de toekomstige huur geplaatst wordt.

2.4 Consensus over horeca in Hal 12 is maar tot op zekere hoogte mogelijk
Goede en zorgvuldige communicatie richting Zevenaarse horeca ondernemers blijft belangrijk, maar uiteindelijk zal de gemeente vooral moeten motiveren waarom ze voor deze hoofdlijn kiest en dat dit juridisch klopt.

2.5 Uitgangspunt is de horeca bij één exploitant te houden.

Juridische paragraaf
Getoetst is hoe deze hoofdlijnen passen bij de huidige wetgeving vanuit bijvoorbeeld de wet Markt en Overheid of staatsteun. De juridische haalbaarheid is afhankelijk van de concrete uitwerking.
Hoewel het hier gaat om het bepalen van de basis en er dus nog geen detailmotivaties zijn uitgewerkt, is er wel een belangrijke voorwaarde afgedekt, namelijk het uitgangspunt van integrale kosten doorberekening (kostprijsdekkend). Het advies van Advocatenkantoor Hekkelman destijds is nog steeds actueel: namelijk een Algemeen Belang Besluit te nemen en per organisatie te compenseren tot de streefprijs (maatschappelijk tarief). Daarnaast te gaan werken met een subsidie ter compensatie van het verschil tussen kostprijs en streefprijs indien nodig. Deze subsidie is voor een bepaalde periode waarin de partij de tijd heeft om in te groeien naar de kostprijs.

Communicatie/participatie
Communicatie over dit specifieke voorstel
- De partners zullen in het eerstvolgende partneroverleg worden geïnformeerd over het besluit van het college. Hen zal vervolgens gevraagd worden zich middels bijgevoegde aanbiedingsbrieven definitief te committeren aan de ontwikkeling van Hal 12 en dit voor 23 mei aan de gemeente kenbaar te maken;
- Ondertekening van deze aanbiedingsbrieven kan plaatsvinden op of rond 30 mei, eventueel in gezamenlijkheid met ondertekening contract aannemer waar het college een separaat voorstel over voorgelegd zal worden. Dit moment markeert dan formeel de start van de bouw en hiertoe wordt een feestelijk persmoment georganiseerd.
- De Ondernemingsraad zal geïnformeerd worden over het besluit in relatie tot het verdere proces van de ontwikkeling;
- Aan de Zevenaarse horeca ondernemers koppelen wij via Koninklijke Horeca in een gesprek het besluit van het college terug.

Reguliere communicatie over Hal 12
- Voor de communicatie is een communicatiekalender opgesteld. Communicatie over de ontwikkeling van de Hal wordt afgestemd in de Stuurgroep;
- Omdat zowel het streekarchief als de Regionale Sociale Dienst gemeenschappelijke regelingen zijn, zijn meerdere Liemerse gemeenten betrokken bij de uitvoering van de huisvesting van deze gebruikers. Daarnaast hebben meerdere Liemerse gemeenten een belang bij de huisvesting van Kunstwerk! Dit betekent dat goede afstemming op bestuurlijk en ambtelijk niveau met de betrokken gemeenten noodzakelijk is. Dit kan in de eerste plaats lopen via de bestaande kanalen (Contact

Liemerse Gemeenten, de netwerkdirectie en de besturen van de gemeenschappelijke regelingen en portefeuillehouders-overleggen);
- De raad wordt door middel van een periodieke raadsinformatiebrief op de hoogte gebracht van vorderingen. Eerst volgende moment is naar verwachting met de start bouw, in juni 2018. Dit is ook het moment voor het eerstvolgende persbericht;
- Medewerkers van zowel gemeente als partners worden door middel van een periodieke nieuwsbrief geïnformeerd over de ontwikkeling van de Hal;
- Daar waar nodig zullen adviesaanvragen op specifieke onderdelen aan de OR worden voorgelegd;
- Omwonenden informeren wij tijdig over de bouwwerkzaamheden en de mogelijke hinder die zij hiervan kunnen ondervinden;
- Onder meer de website www.hal12.org gebruiken wij als medium. Daarnaast zetten ook de partners individueel hun eigen communicatiemiddelen in. Dit wordt gecoördineerd vanuit de werkgroep communicatie binnen de projectstructuur.

Financiën
In de gemeentelijke meerjarenbegroting is een bedrag van € 226.000 als bijdrage aan de exploitatie van Hal 12. Zoals in het raadsvoorstel van december 2016 [8] opgenomen is een sluitende exploitatie van Hal 12 zonder deze bijdrage niet mogelijk. Dat inzicht is tot op heden niet gewijzigd.
Desalniettemin dient de exploitatie zodanig geoptimaliseerd te worden dat deze bijdrage in de komende jaren kan worden afgebouwd. Dit moet nog verder worden uitgewerkt. Een effectief (gezamenlijk) gebruik van Hal12 kan hier aan bijdragen. Op dit moment kan de onzekerheid hieromtrent niet worden weggenomen.

Planning/verdere procedure
De planning van de Ontwikkeling van Hal 12 is opgenomen als bijlage. Bewaking van de planning gebeurt binnen de Stuurgroep.
Ten aanzien van de opdrachtverlening voor de bouw zal aan uw college een separaat advies worden voorgelegd.
Het persmoment rondom de formele start van de bouw zal verder uitgewerkt en met de portefeuillehouder voorbereid worden.

Bijlagen
- Notitie governance en exploitatie Hal 12 op hoofdlijnen, INT/18/835484
- Exploitatie format Hal 12, INT/18/834450
- Notitie beheer horeca en SLA (vertrouwelijk), INT/18/834325
- Notitie RID aanbestedingsmogelijkheden horeca, INT/18/834326
- Planning uitvoeringsopdracht 2018-2019, versie mijlpalen , INT/18/831094_3.

- Brief college aan partners - bevestiging deelname Hal 12 (concept, in dit voorbeeld gericht aan het Filmhuis), UIT/18/835477
- Overeenkomst bevestiging van deelname partners in Hal 12 (concept, in dit voorbeeld het Filmhuis), INK/18/835478

[8] Raadsvoorstel december 2016, Z/16/261231/INT/16/750493.

- Bijlage bij overeenkomst bevestiging deelname Hal 12, overzicht functieruimten (concept, in dit voorbeeld het Filmhuis), UIT/18/835606

GEMEENTE ZEVENAAR

College van B&W

Dossiernummer	1136
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	8 mei 2018
Agendapunt	2.NO
Omschrijving	Z/17/294047 Hoofdlijnen governance, exploitatie en horeca HAL 12
Organisatieonderdeel	Maatschappelijke Ontwikkeling

Geagendeerd	**Vergaderdatum**
College van B&W	**8 mei 2018**

Parafering		
Dellen, Nanne van	Akkoord	
Koers, Carla	Akkoord	Er is een presentatie beloofd, dat zorgt voor bespreking van dit onderwerp.
Loon, Anita van	Akkoord	
Schadd-de Boer, Ella	Niet akkoord	Goed om uitleg te krijgen!
Winters, Hans	Niet akkoord	Bespreken

Voorgesteld besluit

1. In te stemmen met de hoofdlijnen governance en exploitatie structuur;
2. In te stemmen met de horeca opzet en de uitvraag voor te laten bereiden;
3. Op basis hiervan gebruikers te verzoeken bijgevoegde aanbiedingsbrief te ondertekenen;
4. Voor de verhuur van Hal 12 een algemeen belangbesluit uit te laten werken.

Besluit

Overeenkomstig het voorstel:

1. In te stemmen met de hoofdlijnen governance en exploitatie structuur;
2. In te stemmen met de horeca opzet en de uitvraag voor te laten bereiden;
3. Op basis hiervan gebruikers te verzoeken bijgevoegde aanbiedingsbrief te ondertekenen;
4. Voor de verhuur van Hal 12 een algemeen belangbesluit uit te laten werken.

GEMEENTE ZEVENAAR

Verslag

De raad informeren over de voortgang van het project Hal 12 inclusief exploitatie

Toelichting
Verslag:

De raad informeren over de voortgang van het project Hal 12 inclusief exploitatie.

Voor de bouw van Hal 12 kan starten, dienen de hoofdlijnen van de toekomstige governance, exploitatie en horeca opzet vastgesteld en de gebruikers op basis daarvan gecommitteerd te worden.

Advies Governance en Exploitatie HAL12

Onderwerp : Governance en Exploitatie HAL12
Datum : 18 april 2018
Van : Barbara de Leeuw
Aan : Stuurgroep HAL12

In dit memo wordt de hoofdlijn beschreven voor de richting van de Governance en de Exploitatie. Het is nodig dat de stuurgroep zich kan uitspreken **over de hoofdlijnen voor een werkende governance structuur** opdat aan de partijen meer duidelijkheid geboden wordt over de manier waarop de gemeente als investeerder in het gebouw kijkt naar de toekomstige besturing, beheersing en exploitatie.

In deze memo wordt een motivering opgezet, gebaseerd op de informatie die sinds het vaststellen van de bestuursopdracht is verkregen (onder andere door aanvullende rapportages van Hekkelman, Caraad en Moerkerk Advies), op eigen expertise, op gesprekken met andere vakgenoten en op referentieprojecten. Eerst wordt de governance behandeld en in het tweede deel de uitgangspunten voor de exploitatie.

Governance

1. Het eigenaarschap van Hal 12 blijft, zeker de eerste 5 jaar, bij de gemeente Zevenaar inclusief het complexe en grootschalige onderhoud (installaties). Met een demarcatielijst wordt vastgelegd wat de gemeente aan grootschalig onderhoud doet en wat bij de ‘ beheerstichting plus’ ligt.
2. Het gebruiksonderhoud en het beheer van het gebouw wordt belegd bij de ‘ beheerstichting plus’, een onafhankelijke beheerstichting (hierna te noemen Stichting Hal12).

   Het voorstel is om deze stichting meer te laten doen zoals: planning van de gezamenlijke inhoudelijke (culturele en maatschappelijke) programmering, evenementen, PR en communicatie, administratie m.b.t. verhuur ruimten, openstelling, toezicht en veiligheid en operationele aansturing horeca,. Deze taken worden vastgelegd in het oprichtingsstatuut van de stichting Hal12. Deze stichting wordt uitgerust met een Raad van Toezicht (RvT). Dit in aanvulling op het advies van Hekkelman (zie pagina 10, advies Claudia Lap). De belangrijkste reden is dat het gaat om het bewaken van het algemeen belang van een publiek gebouw dat op onderdelen en momenten botst met belangen van individuele huurders. Het organiseren van een professionele stichting met een helder onderscheid tussen bestuur en toezicht wekt meer vertrouwen en legitimiteit bij moeilijke beslissingen.

   Voorkeur heeft de keuze voor een (zakelijke) RvT-model:
   - Portefeuille vastgoed
   - Portefeuille van financiën en cultureel/maatschappelijk ondernemerschap
   - Portefeuille creatieve industrie (breed belangen perspectief)
   - Een onafhankelijk voorzitter (belang de inwoners van de Liemers)

   Deze Stichting HAL12 wordt bestuurd door een directeur-bestuurder en wordt ondersteund door een kleine staf. De bemensing van deze kleine organisatie kan worden ingehuurd bij de huurders. Het heeft vooralsnog geen voorkeur de staf te bemensen met nieuwe mensen. Dit kost vooral extra geld waar er nu al sprake is van taaktoedelingen in de huidige bedrijfsvoeringen van de individuele partners en zou dan ook tot een hogere totale

exploitatie leiden. Een mogelijkheid is om een huurder te vragen deze Stichting HAL12 te organiseren. Dat wordt makkelijker wanneer er een onafhankelijke RvT is.

Voor de verdere uitwerking zal onder andere de bestaande Governance Code Cultuur gehanteerd worden. Dit is een erkend instrument voor goed bestuur en toezicht in de cultuursector. De code helpt bestuurders en toezichthouders bewust te reflecteren op de vraag: 'Hoe doen we het eigenlijk?' en 'Waarom doen we het zo?' Het gaat er niet om of we alle regels kunnen afvinken, maar of er sprake is van bewust handelen. Daarom bestaat de code uit negen principes die algemeen gesteld maar ook verplichtend zijn. Het principe dat daarbij geldt is pas toe en leg uit. Deze zwaardere rol van de Stichting HAL12 sluit aan bij het stevig bewaken van de collectiviteit van het gebouw en het organiseren van de synergie. Bovendien kan deze Stichting HAL12 (en organisatie) in de tijd groeien in haar rol.

De Stichting HAL12 heeft een eigen begroting en exploitatie. De Stichting gaat in principe niet op eigen naam, maar op naam en voor rekening van de gemeente verhuren. Dit i.v.m. het behouden van sturing op gebruik van het gebouw en tevens in relatie tot btw-belaste verhuurmogelijkheden. De gemeente kan hiervoor bijvoorbeeld een overeenkomst van opdracht voor maken met de Stichting HAL12.

Dit geldt dan voor alle ruimtes. Met een juiste toedeling en de te maken afspraken met de gemeente Zevenaar voorkom je dat er een gat in de totale gebruiksexploitatie van het gebouw blijft zitten. De stichting houdt ook bij hoe de via haar verhuurde ruimtes worden gebruikt.

3. Ten aanzien van het gebouw zijn er drie type ruimtes: functieruimte (specifiek ingericht voor kerngebruik van een huurder waarbij er wel restgebruik voor andere gebruikers mogelijk is via de stichting hal12), vrije ruimte (hierin kan meer multidisciplinair, flexibel gebruik van worden gemaakt (zoals de evenementenruimte en de vergaderruimten voor vergaderingen, beurzen, tentoonstelling, nieuwjaarsreceptie, etc.) en de algemene ruimtes (gangen, berging, sanitair, fietsenstalling). Uitgangspunt is de integrale kosten doorberekening (kostprijs dekkend). De algemene ruimtes worden verhoudingsgewijs toegerekend aan de functieruimtes. Vervolgens wordt met een Algemeen Belang Besluit per organisatie gecompenseerd tot de nader te bepalen streefprijs. Het instrument subsidie kan eventueel worden ingezet om de kosten van het huren van ruimte te compenseren. Onderzocht moet worden of in de subsidierelatie nieuwe (financiële) afspraken nodig zijn voor een bepaalde periode waarin de partij de tijd heeft om in te groeien naar de streefprijs en of dit tot de financiële mogelijkheden behoort.

4. Een deel van het huurbedrag dat betaald wordt door de huurders wordt ingezet voor grootschalig onderhoud. Tevens betalen de huurders servicekosten die verbonden zijn aan het gebruik. De Stichting HAL12 die namens de gemeente verhuurt belast deze kosten ook door in het flexibele gebruik. De inkomsten komen op een rekeningnummer toebedeeld aan de gemeente, of de Stichting HAL12 en van daaruit worden de kosten (of dat nu gebouwkosten zijn inclusief groot onderhoud of servicekosten) betaald.

5. De vrije verhuur ruimten (die dus niet volledig als functieruimte in één contract verhuurd zijn) kunnen door de bestaande huurders gehuurd worden voor hetzelfde tarief als het gemiddelde tarief dat ze betalen voor hun functieruimte(n). De Stichting HAL12 organiseert de vrije verhuur. De huurinkomsten komen ten goede aan de exploitatie van de hal. Het gebruik van de vrije verhuur ruimten (evenementen) valt niet onder het Algemeen Belang Besluit als het gaat om commerciële gebruiksvormen.

6. De programmering van het gebouw en het maken van een jaaragenda wordt eveneens georganiseerd door de Stichting HAL12. Elke huurder, inclusief de gemeente, zit in de programmaraad en is betrokken bij de jaarprogrammering. Elke cultureel maatschappelijke functie krijgt hierin een plek. Er komt/blijft een gezamenlijke website en communicatie over de activiteiten in het gebouw. De Stichting HAL12 verzorgt daarvoor de PR en communicatie. De logo's van de huurder blijven echter zichtbaar en herkenbaar op de website en in de gebruikte uitingen.

7. Er is in de bestuursopdracht uitgegaan van een op te zetten coöperatie die de horecafunctie aanstuurt. In de coöperatie zouden de verschillende huurders dan deelnemen. Deze gedachte ontstond om de verschillende huurdersbelangen goed af te dekken, de kosten en opbrengsten van het ondernemerschap te delen en zelfs deelname van partijen buiten de huurdersrelatie mogelijk te maken. Inmiddels heeft de stuurgroep november 2017 besloten om als gemeente geen deel uit te maken van de coöperatie. Dit om het beeld te voorkomen dat de gemeente zelf onderneemt. De voorkeur blijft om een aparte juridische entiteit te houden voor de horeca, dit kan ook een andere juridische vorm als een BV worden.

8. In de stuurgroepvergadering van november 2017 is het uitgangspunt geformuleerd dat er goede horeca moet kunnen worden bedreven, eventueel in een groeimodel. De horeca moet de dynamiek van de gasten van de huurders volgen. Het draait erom dat de hospitality rondom hun diensten gewaarborgd wordt. Voor de horeca moet in ieder geval een partij gezocht of geselecteerd worden volgens een gerichte procedure (Zie advies aanbesteding horeca, 23 april 2018, door RID/Saskia Kloet). Nadat het bestek bekend is, kunnen de huurders desgewenst hun inschrijving op dit ondernemerschap presenteren. Zij kunnen uitgenodigd worden hun aanpak/ideeën te presenteren. Het uiteindelijke doel is om met de geselecteerde exploitant een overeenkomst te sluiten waarmee invloed kan worden gehouden op het horecaconcept en een overeenkomst te sluiten voor het gebruik van het interieur/inrichting (zie advies 'SLA Horeca', 5mrt 2018, Moerkerk Advies).

9. Qua afdracht is het advies om met vaste bedragen te werken. Door met vaste bedragen te werken zijn er minder controlemomenten nodig. Controle op concept en afdracht ligt bij de Stichting HAL12. De ondernemende risico's van de horecafunctie blijven bij de ondernemer.

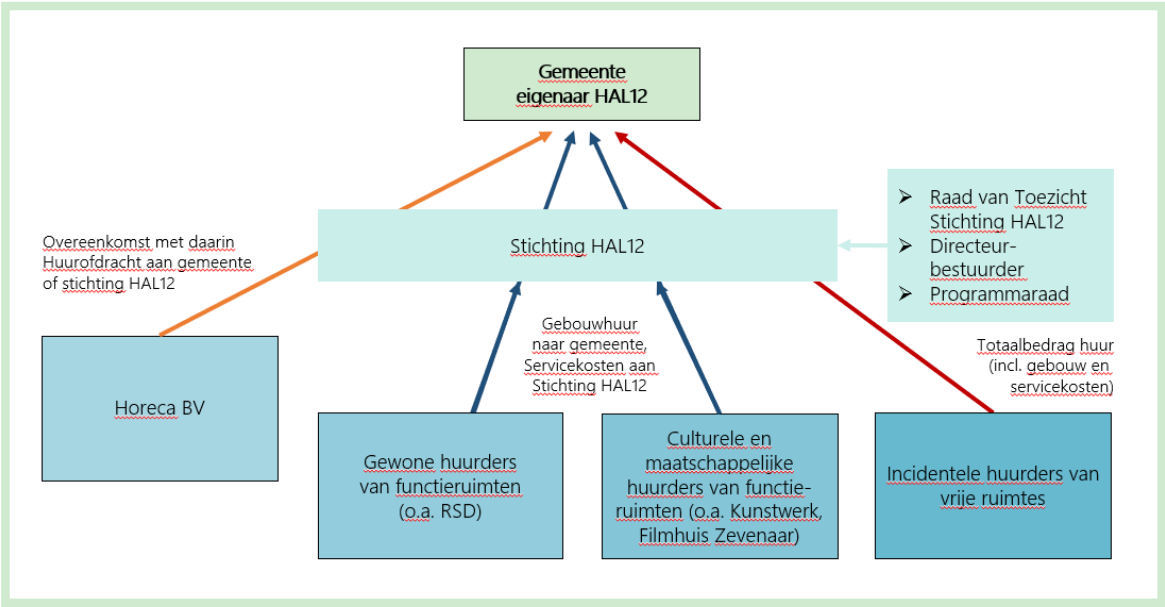

Exploitatie

10. Elke organisatie die huurt heeft een eigen zelfstandige exploitatie. De gemeente sluit met iedere huurder zelf (op eigen naam, etc.) een huurovereenkomst. De Stichting HAL12 'bemiddelt'.
    - Iedere organisatie is daarmee verantwoordelijk voor hun eigen gezonde en kloppende exploitatie.
    - De totale exploitatie van HAL12 is aan de gemeente in samenwerking/nadere afstemming met de stichting HAL12. De gemeente heeft hierbij de regie.
    - De (onderlinge) dienstverleningsrelaties zijn vastgelegd in overeenkomsten (bijvoorbeeld detacheringsafspraken) en subsidiebeschikkingen.
    - Aan de gebruikers is destijds het kader meegegeven van een budgettair neutrale overgang ten opzichte van hun huidige huisvestingslasten en servicekosten. Vanuit het toekomstig, gewenste verdienmodel moet er uiteindelijk naar een uitgebalanceerd, eenduidige kostenopzet gegroeid worden die ook voldoet aan de geldende wet en regelgeving.
    - De gehele exploitatie van HAL12 dient tevens kostendekkend te zijn. Om de kostendekkendheid objectief te bepalen is gekeken naar de formulering in de Wet Markt en Overheid en andere relevante richtlijnen.
    - Het geheel aan uit te werken afspraken waarbij de gemeente Zevenaar als eigenaar en als subsidiegever is betrokken wordt vastgesteld door het bevoegde bestuursorgaan (zie adviezen Hekkelman en Update uitvoeringsopdracht ontwikkeling HAL12, 24 april 2018, vastgesteld door het college).

11. De bouwexploitatie en het groot onderhoud moet resulteren in een kostendekkende huurprijs. Vervolgens wordt in verband met deze huurprijs gekeken naar de verschillende gebruikers en de eventuele motivatie voor een algemeen belang besluit indien nodig. Dit door de gemeenteraad te nemen algemeen belang besluit dient om economische activiteiten aan te wijzen die plaatsvinden in het algemeen belang, waarvoor de gedragsregels uit de Wet Markt en Overheid niet gelden. In dat geval hoeft niet de integrale kostprijs van de economische activiteit als huurprijs in rekening te worden gebracht. In de overgangssituatie kan de oude huursituatie worden overgenomen, maar nieuwe afspraken dienen te worden gemaakt. Het hangt uiteraard van de activiteit op het incidentele gebruik af of deze kan vallen onder het Algemeen Belang Besluit of dat de integrale kostprijs als huur in rekening moet worden gebracht.

12. De servicekosten worden betaald door de huurders op basis van direct gebruik van de ruimtes. Voor de te ontvangen servicekosten van de huurders wordt een servicekostenovereenkomst opgesteld met een verdeelsleutel en een demarcatielijst (afgesproken en vastgesteld met de gemeente voor beheer en onderhoud.

13. De servicekosten worden door de vaste huurders (functieruimten) op 1 januari van het jaar voorgeschoten op basis van een inschatting van de Stichting HAL12 en wordt vervolgens afgerekend op basis van werkelijke gemaakte kosten. Het achteraf afrekenen van kosten moet van tevoren helder gekaderd zijn om misinterpretaties te voorkomen. Het 'achteraf verrekenen' is een risico dat alle huurders afzonderlijk dragen. De stichting dient haar eigen servicekosten zo laag mogelijk te houden en legt hierover verantwoording af aan de programmaraad (ook op te nemen bij de governance).

14. De afdracht van de horeca inkomsten wordt door de Stichting HAL12 gebruikt om de servicekosten voor een deel te dekken. In de SLA met de horecaondernemer worden afspraken gemaakt over inzicht en overzicht van de omzet en facturatie.

15. De Stichting huurt personeel in van de kernpartners (nader te bepalen) om de exploitatie laag te houden en bureaukosten te delen met de partners die huren. Te denken valt aan: a) deeltijd directeur/bestuurder, b) medewerker verhuur en evenementen, c) deeltijd secretariaat, d) deeltijd financiële boekhouding e) medewerkers/conciërges, f) aansturing beheer en onderhoud, g) communicatiemedewerker, en h) vrijwilligerscoördinator.

16. Er dient een finaal exploitatieoverzicht te worden gemaakt van de gebruikersexploitatie van de HAL12. Voor de exploitatie gelden de uitgangspunten zoals genoemd en hanteren we de opbouw zoals in de bijlage aangegeven. Bij het format is onder andere een check gedaan op de uitgangspunten in het kader van de wet Markt en Overheid.

Resumé
Dit is het advies op hoofdlijnen, rekening houdend met de verschillende uitgangspunten en wetgeving. De volgende stap in het proces is om de relevante documenten (zoals statuten Stichting HAL12 en de motivering van het Algemeen Belang Besluit) op basis van deze hoofdlijn gedetailleerd uit te werken. Deze memo is op hoofdlijnen doorgenomen met de betrokken vakspecialisten en met het team van de afdeling juridische zaken van gemeente Zevenaar. Op basis van de nu beschikbare gegevens is er geen reden voor de genoemde partijen om aan te geven dat voor de voorgestelde governance/exploitatie geen vervolg mogelijk is. De juridische haalbaarheid blijft afhankelijk van de concrete uitwerking.

Bijlage exploitatie format HAL12

Risicoanalyse ontwikkeling Hal 12, d.d. 04-09-2018

1. Inleiding

Ten behoeve van de meerjarenbegroting (MJB) 2019-2022 van de gemeente Zevenaar is op 4 september 2018 een risicosessie Hal 12 gehouden waarbij de meest betrokken sleutelpersonen aanwezig waren. Tijdens deze workshopachtige bijeenkomst is gediscussieerd over de huidige gang van zaken rond de risico's, waarbij de risico's zoals die in voorjaar 2018 waren opgenomen puntsgewijs zijn besproken. Vervolgens hebben de deelnemers een puntenscore toegekend aan de geïnventariseerde risico's. De score varieerde van 1 (licht risico) tot 5 (zwaar risico). Uiteindelijk resulteerde dit in een gemiddelde wat de basis vormde voor de kans van voorkomen per risico. De impact (het bedrag) per risico is vervolgens afzonderlijk bepaald door een zo objectief mogelijke onderbouwing.

2. Stand van zaken project op 4 september 2018

De opdracht met betrekking tot de verbouw van Hal 12 is inmiddels gegund aan de aannemer. Dit is gebeurd aan de hand van het Definitief Ontwerp (DO). Er dient nog besluitvorming plaats te vinden als het gaat om de definitieve invullen/aanpassing van de raadszaal. Hiervoor zijn aan de raad diverse scenario's voorgelegd met elk hun (financiële) effect. Besluitvorming hieromtrent vindt plaats in de raadsvergadering van 26 september 2018. In zowel het gunningsadvies aan het college van B&W als in het voorstel rond de raadszaal is melding gemaakt van het feit dat de post onvoorzien onder druk staat, waardoor de kans op overschrijdingen van het krediet aannemelijk is.

In voorliggend document is het resultaat van de risicoanalyse weergegeven. Allereerst worden de risico's uiteengezet. Daarna volgt de financiële vertaling van deze risico's en wordt er een vergelijk gemaakt met de risico's zoals deze in het voorjaar van 2018 (ten behoeve van de jaarrekening 2017) heeft plaatsgehad.

3. Risico's en kansen

Er wordt onderscheid gemaakt tussen 3 verschillende categorieën:

1. Risico's m.b.t. de verhuur/exploitatie van de ruimten in Hal 12 aan de gebruikers (structureel)
2. Risico's m.b.t. de aanbesteding en verbouw van Hal 12 (incidenteel)
3. Kansen

Hierbij wordt ingegaan op bestaande, nieuwe en vervallen risico's, ten opzichte van de laatst gehouden risicoanalyse.

3.1 Risico's m.b.t. de verhuur/exploitatie

1. *Er is sprake van aanloopkosten c.q. aanloopverliezen in de eerste jaren*
   Voor de eerste jaren van ingebruikname bestaat het risico op aanloopkosten c.q. aanloopverliezen. De exploitatie van de horeca en andere nieuwe activiteiten zullen in de eerste jaren naar verwachting nog niet de volledige bijdrage kunnen doen aan de exploitatie zoals nu in de berekeningen is meegenomen. Ook zullen er eventueel extra kosten gemaakt worden om deze exploitatie op gang te brengen. Bijvoorbeeld additionele kosten voor de beheerstichting voortkomend uit de samenwerking, met name formatieve kosten.

   Omdat de exploitatie nog moet worden vertaald in overeenkomsten, wordt dit risico op dit moment nog als aanmerkelijk aangemerkt.

2. *Planologische situatie horeca Hal 12 is onvoldoende uitgewerkt*
   M.b.t. de horeca is in de hal enkel ondergeschikte horeca toegestaan. Dit betekent onder meer dat de horeca alleen open mag zijn ter ondersteuning van de functies in de hal en dat er geen terras gecreëerd

mag worden . Het opgestelde horecaconcept hanteert een ruimere interpretatie en zelfstandige horeca. Aangezien de horeca van Hal 12 naar alle waarschijnlijkheid een zelfstandige stroom bezoekers zal krijgen (alleen eten en drinken, niet gelieerd aan een functie in het pand), zal een zelfstandige vorm van horeca planologisch vastgelegd moeten worden. Dit kan met een zogeheten kruimelprocedure. Dat is een kleine buitenplanse afwijking. De kruimelprocedure kent een reguliere beslistermijn van 8 weken (eenmalig te verlengen met 6 weken).

Hiermee wordt afgeweken van het bestemmingsplan, maar het wijzigt het bestemmingsplan overigens zelf niet. De onderliggende bestemming blijft gelden, alleen is er dan voor een concreet geval het gebruik gewijzigd. Blijkt dat het initiatief na vergunningverlening net even anders moet worden, dan betekent dit dat weer een vergunningaanvraag moet worden gedaan.

Mogelijk hebben de beperkingen opgelegd door het bestemmingsplan een negatief effect op de (verwachte) horeca inkomsten en daarmee op de totale exploitatie van de hal. Deze zijn echter lastig te kwantificeren.

3. *De gemeente voldoet niet aan de wet Markt en Overheid*
In de wet Markt en Overheid zijn de regels vastgelegd m.b.t. onder meer het doorberekenen van de integrale kostprijs in de huurprijs voor maatschappelijke instellingen en het rekenen van marktconforme huren voor commerciële partijen om hiermee oneerlijke concurrentie te voorkomen. e een zgn. Algemeen Belang Besluit (ABB) genomen te worden. Dit besluit is voor bezwaar en beroep vatbaar. Wanneer niet wordt voldaan aan de wet- en regelgeving loopt de gemeente zowel een juridisch als financieel risico. Enerzijds omdat er juridische procedures kunnen volgen vanuit andere ondernemers en anderzijds kan de autoriteit consument en markt boetes op gaan leggen als niet voldaan aan de wet. Indien het ABB onderuit wordt gehaald kan dit leiden tot het opleggen van hogere huurprijzen bij de partners. Deze zullen wellicht vervolgens via een andere weg financieel gecompenseerd moeten worden.
Omdat het hier, in ieder geval in de eerste jaren, gaat om een niet kostendekkende exploitatie loopt de gemeente hier een aanmerkelijk risico.

   Op dit moment wordt dit risico als aanzienlijk aangemerkt, omdat de concrete uitwerking nog niet op tafel ligt. Daarnaast zal dit besluit doorslaggevend zijn voor de wijze van de invulling van de horeca, de kosten die doorberekend moeten/kunnen worden aan de deelnemers en daarmee aanloopkosten/verliezen.

4. *Na de huurperiode van 5 jaar gaan huurders weg uit Hal12*
Er moeten investeringen worden gedaan met een afschrijvingstermijn van 20 tot 40 jaar. Als er naar nieuwe huurders moet worden gezocht dan leidt dit naar alle waarschijnlijkheid tot bouwkundige aanpassingen in Hal 12. Hiervoor zal te zijner tijd budget gevraagd moeten worden.
Het is van belang dat t.z.t. ook opnieuw naar het algemeen belangbesluit wordt gekeken. Nieuw budget zorgt immers ook voor een nieuwe kostprijsberekening. Dit laatste is sowieso een aspect wat (bijna) jaarlijks opnieuw bekeken moet worden.

5. *De gemeente en (een deel van de) gebruikers kunnen niet opteren voor BTW belaste verhuur*
Dit risico hangt samen met de verrekenbaarheid van de BTW op de investering. Zie hiervoor ook risico 2 onder §4.1. Dit BTW risico kan immers zowel op de investering als de exploitatie invloed hebben. Daarmee kan het invloed hebben of de bouw binnen het beschikbare krediet kan worden uitgevoerd, dan wel effect hebben op de aanloopkosten/verliezen.

   Omdat de eindberekening voor de BTW-labeling aan de hand van het DO nog gemaakt moet worden wordt het BTW-risico als gemiddeld aangemerkt.

6. *Beheer en exploitatie onvoldoende gefaciliteerd*
Nu Hal 12 voor het RSD-gedeelte in gebruik is genomen en er nog geen beheersstructuur is opgezet bestaat er een zekere druk op de gemeentelijke organisatie. Onderhoud, beheer e.d. komen neer op medewerkers van de gemeente, waar niet op is gerekend in de afdelingsplannen en de formatie. Voor eventuele externe inzet is evenmin dekking. Dit kan effect hebben op de aanloopkosten en verliezen.

Toelichting:

Binnen de diverse werkgroepen zijn we bezig om te inventariseren wie/hoe straks het beheer en de exploitatie wordt ingevuld. De kosten voor beheer zullen worden meegenomen in de totale exploitatie. Dit wordt de komende periode concreter. De partners worden hierbij nauw betrokken.
De eventueel extra exploitatiekosten die hier uit voortvloeien dienen, ingevolge de bepalingen van de Wet Markt en Overheid doorbelast te worden aan de gebruikers. Zo niet dan kan dit opnieuw gevolgen hebben voor het algemeen belangbesluit.

Tussentijdse bijstelling van de exploitatieopzet is hiervoor van belang. Deze wordt besproken met de stuurgroep.

Dit risico wordt als gemiddeld beschouwd.

4.1 Risico's m.b.t. aanbesteding en verbouw

1. *Meerwerk verbouw Hal 12*
Bij elke verbouw is er een risico op meerwerk. Het werk is voor een bedrag van € 5.510.000 gegund wat past binnen het budget voor de bouwkosten en installaties. Hierbij hoort de kanttekening dat het budget voor onvoorzien daarmee nog € 108.000, ofwel 2% bedraagt. In dit stadium van het project is een dergelijk budget laag te noemen wat het risico op overschrijdingen verhoogt. In het raadsvoorstel met betrekking tot de raadszaal (Z/17/294047/INT/18/852853) is hiervan melding gemaakt.
Een kredietoverschrijding heeft ook gevolgen voor bepaling van de integrale kostprijs, de toekomstige exploitatie en het daarmee samenhangende ABB.

2. *De verrekenbaarheid van de BTW valt negatiever uit dan nu opgenomen*
Over de fiscale mogelijkheden voor verrekening van de BTW heeft de gemeente zich laten adviseren door een belastingadviseur.
Op basis van een concept- DO (versie oktober 2017) heeft deze een "vingeroefening" gedaan op de fiscale labeling. Hieruit resulteert een verschuiving van het kostenverhogende percentage BTW van 15% naar 22%. Dit kan zowel voor het krediet als de toekomstige exploitatie nadelig uitpakken, alsmede voor de kostprijsberekening in relatie tot de huurprijs. De belastingadviseur heeft m.b.t. dit concept-DO nog een aantal vragen uitstaan welke nog niet zijn beantwoord. Hiermee is gewacht tot het "definitief DO".

Omdat de eindberekening aan de hand van het DO nog gemaakt moet worden wordt het BTW-risico als gemiddeld aangemerkt.

3. *Tegenvallende/meevallende opbrengsten achterblijvende panden van de culturele instellingen*
In het bouwkrediet wordt geen rekening gehouden met de opbrengsten van de verschillende achterblijvende panden van de culturele instellingen. Inmiddels is de Molenstraat ook daadwerkelijk verkocht en ook de opbrengst van de bibliotheek is gegarandeerd. Het pand aan de Kerkstraat waar nu het Liemers museum in gevestigd is, zal in de verkoop gaan na de verhuizing van het museum naar Hal 12. De opbrengst is hierdoor nog onzeker.
Tijdens de risicosessie wordt geconstateerd dat dit risico samenhangt met het gemeentebrede vastgoedbeleid en niet uitsluitend betrekking heeft op het project Hal 12. In de exploitatie-opzet wordt

overigens geen rekening gehouden met een verkoopopbrengst zodat het feitelijk een “gemeentebreed” risico is. Omdat dat nog niet belegd is in de gemeentebrede risicoanalyse wordt het risico vooralsnog binnen het project aangehouden zodat deze zichtbaar blijft.

In de risicosessie wordt dit risico als beperkt aangemerkt.

4. *(Nog) geen voorziening voor fiets parkeren*
Het parkeren voor fietsers dient nog te worden opgelost en hiervoor zijn nog geen geldmiddelen beschikbaar gesteld. De ruimtelijke mogelijkheden voor een fietsenstalling zijn inmiddels vergroot doordat de ontwikkelaar van het BAT-terrein hiervoor gronden heeft aangeboden. De aankoop van deze gronden (samen met een aantal andere percelen van de ontwikkelaar) is inmiddels een feit.

Omdat er onlangs krediet is aangevraagd voor deze parkeervoorziening kan het risico komen te vervallen.

5. *Subsidie sterk bestuur kan niet definitief worden vastgesteld en ontvangen*
In het kader van de provinciale regeling “Sterk Bestuur” is een subsidie (€ 1 miljoen) toegekend. Deze dient ter (gedeeltelijke) dekking van het bouwkrediet. Hier zijn echter voorwaarden aan verbonden. Aan het einde van het subsidietraject (afronding uiterlijk 1-1-2020) dient verantwoording te worden afgelegd, voorzien van een accountantsverklaring. Het niet voldoen aan de voorwaarden is een risico.

Dit risico wordt als zeer beperkt beschouwd.

4. Kansen

1. *Ontwikkeling Hal 12 betrekken in totaalplaatje van Centrumvisie en Outletontwikkeling*
Vanuit diverse invalshoeken (centrummanagement, verbetering openbare ruimte, het convenant rond de Outletontwikkeling) wordt gewerkt aan de ontwikkeling van het centrum. Ter voorkoming van de vorming van “eilandjes” dienen partijen elkaar op te zoeken en te kijken naar mogelijkheden om elkaar te versterken. Een “integrale gebiedsontwikkeling” geldt hierbij als kernbegrip.

2. *Additionele co-financiering d.m.v. eigen investeringen partners, fondsen e.d.*
In de bestuursopdracht van oktober 2016 is opgenomen dat de nieuwe samenwerkingen in Hal 12, naast onderlinge synergie, ook in financiële zin dient te leiden tot een optimalisatie van de exploitatie. Er zullen immers kansen ontstaan voor nieuwe businessmodellen welke tot nieuwe financieringsmogelijkheden kunnen leiden. Te denken aan crowdfunding, instapsubsidies, revolverende fondsen etc.. In dat kader wordt gesproken van een “groeimodel in exploitatie”.
Waar enerzijds in deze risicoanalyse wordt gesproken van risico’s t.a.v. aanloopverliezen en een niet sluitende exploitatie is er anderzijds sprake van een kans op additionele co-financiering.

Tijdens de risicosessie kwam aan de orde dat een deel van de additionele co-financiering niet meer mogelijk is omdat de bouw inmiddels is gestart. Er blijven nog wel kansen bestaan als het gaat om crowdfunding en andere fondsenwerving ten behoeve van de exploitatie. Kwantitatief zijn deze echter verwaarloosbaar.

5. Financiële vertaling van de risico’s

Daar waar mogelijk zijn de risico’s gekwantificeerd, deze kwantificering is in de onderstaande tabel opgenomen.

Het risicoprofiel van dit project is onder te verdelen in risico’s m.b.t. de bouw en risico’s m.b.t. de toekomstige exploitatie. De risico’s met betrekking tot de investering (bouw) zijn gerelateerd aan het bouwkrediet (incidenteel). De exploitatierisico’s hebben betrekking op de meerjarenbegroting en de bedragen die hiervoor

(structureel) zijn opgenomen. Het totale risicoprofiel in de jaarrekening2017 van € 1.267.000,- was onder te verdelen in een bouwrisico van € 815.000,- en een exploitatierisico van € 452.000,- .

Het risicoprofiel ten aanzien van de bouw bedraagt nu – na actualisatie- € 355.000,- en dat van de exploitatie € 308.000. Het totale risicoprofiel van dit project bedraagt nu € 663.000.

De afname van het risicoprofiel komt enerzijds door een afname van de bedragen bij bovenstaande risico's. Dat is logisch gelet op het feit dat het project steeds meer in een volgende fase komt. De bouwfase is gestart, waarmee het risico ten aanzien van dit onderdeel is afgenomen. Ook zijn gesprekken gevoerd met de verschillende deelnemers in de toekomstige stichting, waardoor er meer zekerheid komt ten aanzien van de exploitatie. Daarnaast vordert het project en komen risico's beter in beeld en kunnen waar mogelijk worden gereduceerd.

Het risicobedrag is opgenomen in de paragraaf Weerstandsvermogen van de Meerjarenbegroting 2019-2022 en maakt deel uit van het gemeentebrede risicoprofiel.

GEMEENTE
ZEVENAAR

Stichting Filmhuis Zevenaar
Wittenburgstraat 14
6901 AN ZEVENAAR

datum 9 mei 2018
zaaknummer Z/17/294047/UIT/18/835477
onderwerp Bevestiging deelname Hal 12
contactpersoon Riemer Dekker

Geacht bestuur,

Op 8 mei 2018 hebben wij in ons college gesproken over de huisvesting van verschillende partners, waaronder u, in HAL12. Wij staan aan de vooravond om opdracht te geven voor de start bouw om de laatste fase in te richten. Voordat we dit gaan doen vragen we u om uw commitment af te geven en om bevestiging dat we kunnen starten met de bouw, omdat u als partner gebruik gaat maken van de toekomstige voorziening.

Voorgeschiedenis
Door ons allen zijn al vele inspanningen gepleegd om een succesvolle ontwikkeling van HAL12 te ondersteunen. Zo tekenden drie partijen - Filmhuis Zevenaar, Kunstwerk! en de gemeente - op 16 februari 2016 de intentieverklaring om in constructief overleg vanuit het totaalconcept bezien de uitwerking van de invulling met culturele en maatschappelijke functies van het overige deel van de hal af te ronden.

December 2016 tekenden deze en ook andere partijen; Caleidoz, Cultuurhistorische Vereniging Zevenaar, Graafschap College, RBT KAN en Lindus, de adhesieverklaring waarmee het gedachtegoed ondersteund is dat in HAL12 samenwerken essentieel is voor de toekomst. Ieder met behoud van identiteit, met eigen rol en zowel gedeelde als eigen belangen en doelen.

Eind 2016 nam de gemeenteraad het realisatiebesluit en stelde –op basis van het overleg met toekomstige partners- uitgangspunten vast op inhoud en governance. Ook stelde de raad het benodigde investeringskrediet beschikbaar. Bovendien nam de gemeente een bedrag op in de begroting zodat er in de eerste aanloopjaren toegegroeid kan worden naar een kostprijs dekkende exploitatie.

In 2017 is er gewerkt aan het definitief ontwerp, een beeldkwaliteitsplan en een visie op de inrichting. Er is een hoofdopzet voor de gemeenschappelijkheid budgettair gemaakt, een horeca conceptplan uitgewerkt, een communicatiegroep gestart met onder andere de organisatie van een website en medewerkersbijeenkomsten en werd de governance op hoofdlijnen besproken. De Regionale Sociale Dienst nam medio 2017 haar intrek in de hal.
En nu, medio 2018, staan we op de vooravond van de aanvang van de bouw. Daarvoor is het nodig dat alle partners zich kunnen committeren op de start van de bouw en op het vervolg om te komen tot een goede start, een prachtig integraal programma en een verantwoorde exploitatie van HAL12.

Stand van zaken
In de bestuursopdracht zijn de hoofdlijnen meegegeven om de herbestemming af te ronden en ingebruikname van het totaal te organiseren. Langs de projectorganisatie en in het partneroverleg en de verschillende werkgroepen is er al volop uitwerking gegeven aan deze hoofdlijnen. Daarvoor spreken wij onze complimenten en waardering aan u uit. Het is geen eenvoudige opgave om nieuwe kansen uit te werken vanuit verschillende perspectieven. De hindernissen die op ons pad zijn gekomen zijn gezamenlijk en op constructieve wijze opgevangen. Bijvoorbeeld het terugdringen van vierkante meters, verandering in economisch perspectief, etc. Het is gelukt om in harmonie en met respect voor ieders inbreng tot een gedragen ontwerp te komen. Daarnaast hebben we met elkaar gesproken over de uitgangspunten van governance, exploitatie, horeca. De uitwerking van de hoofdlijnen is inmiddels door de stuurgroep voorgelegd aan ons college.

Voorstel
Om daadwerkelijk te kunnen starten met bouwen willen we u verzoeken om te bevestigen dat u nog steeds intrek wilt nemen in HAL12 en daarvoor de bijlage te ondertekenen en te retourneren. We hebben daarin de resultaten van het project tot nu toe op hoofdlijnen opgenomen. Omdat enkele zaken nog verdere uitwerking behoeven, kunnen we u nog geen definitieve huurovereenkomst voorleggen. Echter, wij menen dat met deze herbevestigingen van uitgangspunten en samenwerking er voldoende commitment van uw zijde is om de bouw te laten aanvangen. We staan op een dergelijk cruciaal punt dat we ons allen ervan moeten vergewissen dat u daadwerkelijk uw intrek neemt in 2019 in HAL12.

In de bijlage vindt u onder andere de plattegrond van het definitief ontwerp met daarin aangetekend welke functieruimten specifiek voor de activiteiten van uw organisatie gebruikt worden. Voor een goede samenwerking is het belangrijk om vanuit een heldere governance te beheren, programmeren en organiseren. In de bijlage vindt u de uitgewerkte hoofdlijn hiervoor. Onderdeel hiervan is een format voor de exploitatie van HAL12 om zo duidelijk te krijgen hoe straks, ten behoeve van de definitieve huurovereenkomst, gewerkt gaat worden en welke afspraken met u gemaakt gaan worden vanuit een eenduidig kader.

Wilt u zo spoedig mogelijk, maar uiterlijk voor 23 mei 2018, de herbevestiging retourneren?

Tijdens een feestelijk moment willen wij dan graag in aanwezigheid van alle partners het contract met de aannemer tekenen.

Vragen?
Heeft u vragen over deze brief of de bijgaande herbevestiging, neem dan contact op met de projectleider Barbara de Leeuw of medewerker Riemer Dekker.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Zevenaar,

Michel Tromp	Ella Schadd-de Boer
secretaris	burgemeester

Bijlagen: Bevestiging deelname en Definitief Ontwerp Hal 12 met ingetekend de functieruimten Filmhuis

FILMHU!S ZEVENAAR

GEMEENTE ZEVENAAR

Bevestiging deelname HAL12 in 2019

Stichting Filmhuis Zevenaar bevestigt dat zij in 2019 haar intrek zal nemen in HAL12 te Zevenaar, met kennisneming van het onderstaande kader.

Samenvatting van de visie
HAL12 - Podium voor Samenwerking – is het uitgangspunt voor de plannen die in de achterliggende periode gemaakt zijn. HAL12 is bijzonder industrieel erfgoed. Een grote, hoge hal met letterlijk en figuurlijk ruimte voor ontwikkeling. Het gebouw zal worden getransformeerd en straks ruimte bieden aan diverse culturele en sociaal-maatschappelijke instellingen uit de Liemers. Open en gastvrij voor toekomstige bezoekers, gebruikers en medewerkers van HAL12.

Gebouw HAL12
Vanuit het Programma van Eisen vanuit elke organisatie is een Definitief Ontwerp ontstaan. Uitgangspunt is dat het gebouw zoveel mogelijk medegebruik toestaat. Op de bijgesloten overzichten staan de primaire ruimtes, ofwel functieruimtes voor Filmhuis Zevenaar gemarkeerd. Deze ruimtes vormen de basis voor de vast te stellen huurovereenkomst. De gemeente blijft in ieder geval de eerste jaren eigenaar van het gebouw en zal één op één huurovereenkomsten met de gebruikers afsluiten. De gemeente is verantwoordelijk voor uitvoering van groot onderhoud. Het gebruiksonderhoud en het beheer van het gebouw wordt belegd bij de beheerstichting plus (een onafhankelijke beheerstichting, hierna te noemen Stichting HAL12).

Governance en exploitatie
De governance structuur op hoofdlijnen biedt duidelijkheid over het toekomstige besturingsmodel en de daarbij behorende verantwoordelijkheden. Uitgangspunt is de oprichting van een Stichting HAL12, die het beheer en het programma van de hal verzorgd. De Stichting HAL12 wordt uitgerust met een zakelijk Raad van Toezicht model, vanuit portefeuilles zoals vastgoed, financiën, cultureel ondernemerschap en creatieve industrie. De stichting wordt bestuurd door een directeur-bestuurder, ondersteund door een kleine staf. Directe beïnvloeding door de gebruikers verloopt via de programmaraad.

Elke organisatie die huurt heeft een eigen zelfstandige exploitatie. De totale exploitatie van HAL12 is aan de gemeente in samenwerking/nadere afstemming met de Stichting HAL12. Aan de gebruikers is destijds het kader meegegeven van een budgettair neutrale overgang ten opzichte van hun huidige huisvestingslasten en servicekosten. Er zijn nadere afspraken nodig om via een groeimodel op een uniform huurniveau te komen. Gelet op de bestaande huur en subsidiestromen moet in goed overleg een afspraak worden gemaakt over een realistisch toekomstscenario. De gemeente zal bewaken dat dit past binnen de geldende wet- en regelgeving.

Horeca
Er is een Horeca Concept Plan (HCP) opgesteld voor HAL12. De horeca dient bovenal de activiteiten van de partners te ondersteunen. Immers, voor de gebruikers is het nodig dat de hospitality rondom hun diensten gewaarborgd blijft. Hierbij is het wel van belang dat er een eerlijk speelveld wordt gecreëerd ten opzichte van de horecaondernemers in Zevenaar. Vooruitlopend op de oprichting van de stichting HAL12 zal de gemeente de voorbereidingen treffen om de horecadiensten (onderhands) aan te besteden. Daarbij toetst de gemeente op de uitvoering van het gewenste concept en zal een overeenkomst worden gesloten die beïnvloeding en sturing op het concept vanuit de stichting mogelijk maakt.

Vervolg
Na plaatsing van de handtekening zal:

- De bouw van start gaan. De oplevering van het gebouw staat gepland op mei 2019, rekening houdend met een eerdere deadline voor de bibliotheek op 1 april 2019;
- Een benoemingscommissie gevormd worden vanuit de toekomstige huurders ten behoeve van de oprichting van de stichting HAL12;
- De gemeente de aanbesteding voor de horeca starten, op basis van de reeds geformuleerde horecabehoefte van de gebruikers (HCP);
- Een transparant proces ingericht worden ten behoeve van de juiste overeenkomsten, demarcatielijsten, etc. die moeten leiden tot de feitelijke huurovereenkomst.

Deze bevestiging vormt de basis waarop in de vervolgfase nadere uitwerking plaats zal vinden.

Ondertekening

De Gemeente Zevenaar	Stichting Filmhuis Zevenaar
Ella Schadd-de Boer burgemeester	Harri de Vries voorzitter

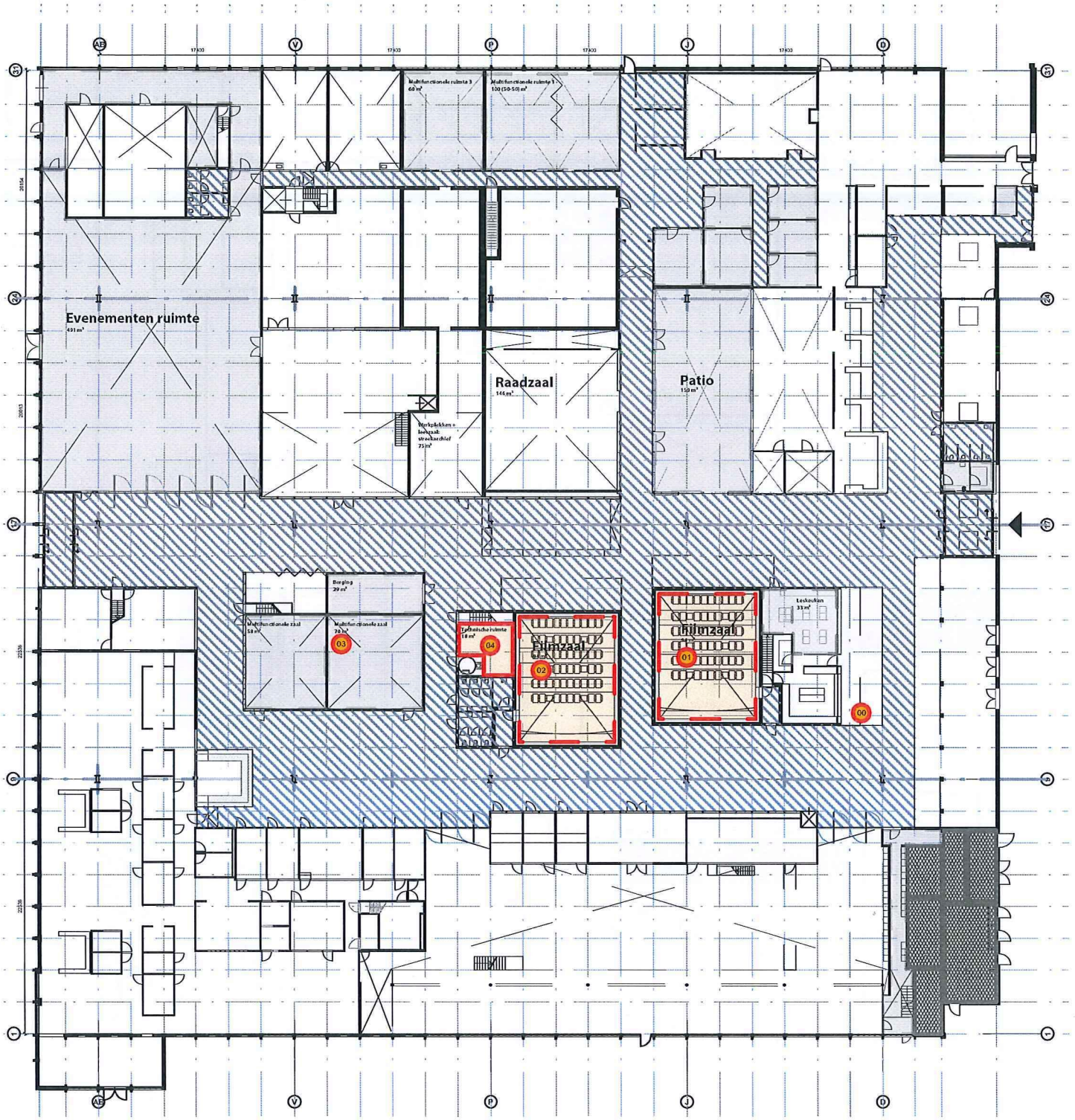

RUIMTEGEBRUIK - begane grond
Schaal: 1:500

FILMHUIS ZEVENAAR

nr.	omschrijving	m² PVE	m² plan
00	Bar / Tickets		
01	Filmzaal 1	75	94
02	Filmzaal 2	75	94
03	Filmzaal 3	75	70
04	Technische ruimte	18	18

Renvooi

- Algemene ruimte
- Gezamenlijke ruimte
- Functieruimte Filmhuis zevenaar
- Installatieruimte

HAL 12

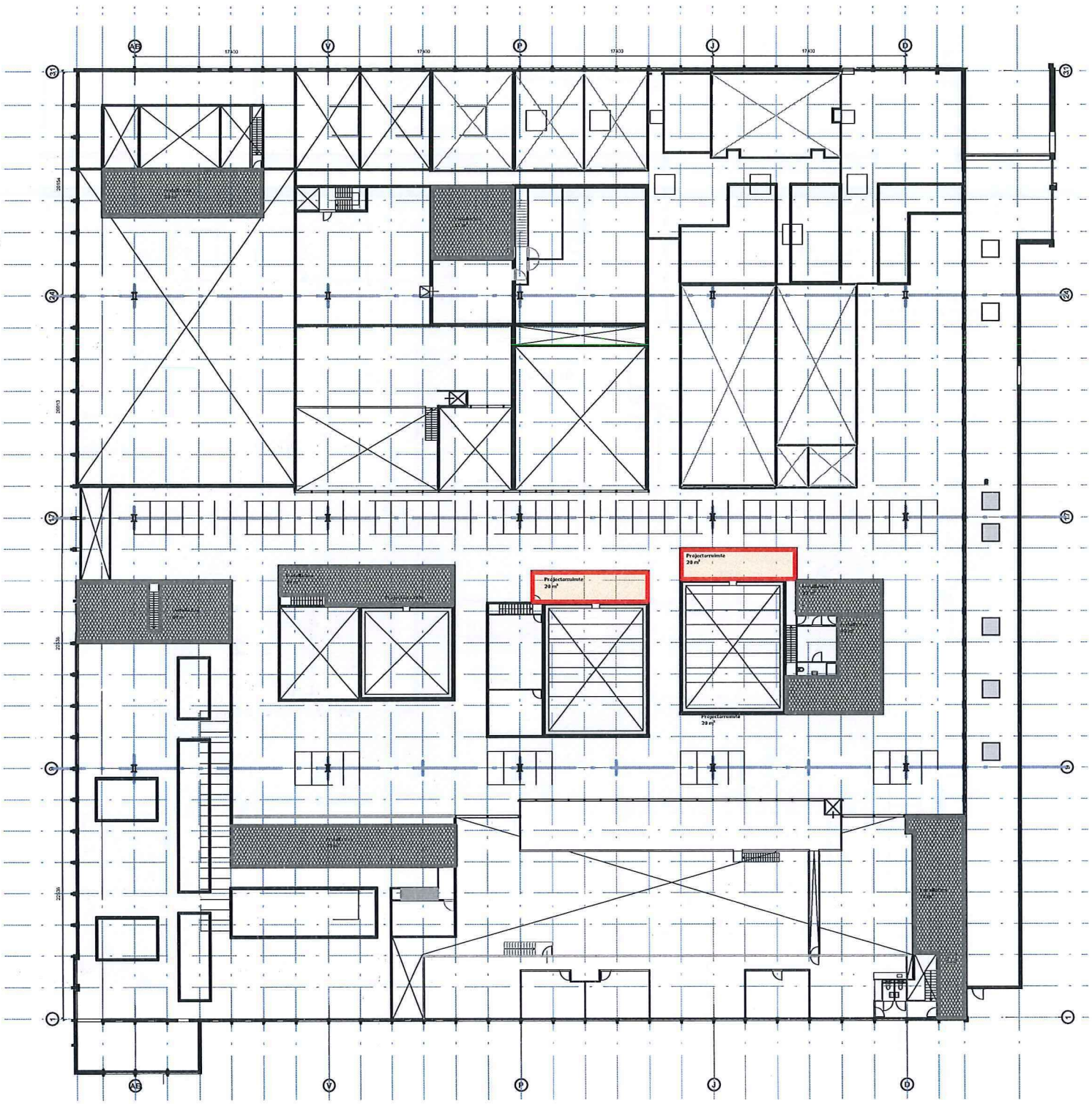

RUIMTEGEBRUIK - verdieping

Schaal: 1:500

Technische Vraag/vragen*

Datum indiening: 2 november 2018

Commissie-/raadsvergadering: 7 november 2018

Raadsvoorstelnummer: Z/18/314390

Onderwerp:MJB 2019 - 2022 de Halve Maan

Naam fractie: CDA
Naam raad/commissielid: J.deNooij

Inleiding/Aanleiding:

Bij de behandeling van de begroting is zowel bij de commissie ruimte als bij de commissie middelen opgemerkt dat de investering in infrastructuur Lobith de Halve maan, een project van €1.135.000 na goedkeuring van deze begroting, niet meer terug komt naar de raad, maar definitief is goedgekeurd voor het jaar 2019. (zie hiervoor de tabel op pagina 186). Alle andere projecten boven de pakweg €300.000 komen wel als separaat voorstel terug naar de raad voor deze definitief worden vrijgegeven. Beantwoording op de vraag waarom dit zo is, geeft het college aan, dat het een infrastructuur project betreft en het daarom niet nodig is. We hebben echter begrepen dat bij dit project ook de indeling van de straat wordt gewijzigd. Ook andere infrastructurele projecten (b.v. brug bij 7 Poort) worden ook in de raad behandeld.

Onze vragen:

1. Wat is de reden dat dit project niet als separaat voorstel terug komt in de raad.
2. Hoe wil het college omgaan met andere in de kadernota aangekondigde projecten op infrastructuur gebied van gelijke omvang, of die nog grotere investering vergen.

Antwoorden:

***** graag vraag/vragen beperken tot één onderwerp.
technische vragen worden schriftelijk ingediend bij de griffier. Deze zorgt voor verzending naar de portefeuillehouder/ambtelijke organisatie en verspreiding van het antwoord van de portefeuillehouder.
Ook zullen alle technische vragen en de antwoorden op de website van de gemeente geplaatst worden.

Antwoord:

Het uitgangspunt voor de autorisatie van investeringsprojecten is dat u met de vaststelling van de begroting het college autoriseert om betreffende investeringen uit te voeren.

Het college is van mening dat dit project niet als separaat voorstel terug dient te komen in de raad.

De redenen hiervoor zijn:

1) Dit betreft een reconstructie/revitalisering van een baanvak (weg), dit is onderdeel van bestaand beleid.
2) Soortgelijke projecten als Zonnemaat, revitalisering Angerlo en Giesbeek, reconstructie Keurbeek komen ook niet separaat terug in de raad
3) De hoogte van het bedrag van de investering is niet bepalend bij de beoordeling of een voorstel apart door de raad beoordeeld dient te worden.

Beantwoording openstaande (technische) vraag commissie Middelen d.d. 25-10-2018

Commissie:

De fractie van de VVD vraagt een specificatie van de stijging van de overheadkosten.

Antwoord:

Het saldo van de overhead is voor het jaar 2018 in de begroting na wijziging berekend op € 12,6 miljoen en neemt toe naar 13,6 miljoen in 2019. Vervolgens loopt het saldo iets terug naar € 13,5 miljoen in 2022.
In 2019 laat de overhead een stijging zien omdat er voor 2019 in de kadernota incidentele budgetten beschikbaar zijn gesteld voor diverse ontwikkelingen.

onderdeel:	**begroting 2018 na wijz.**	**Begr. 2019**	**Begr. 2020**	**Begr. 2021**	**Begr. 2022**
Afd. Staf, projecten	990.163	962.268	856.268	856.268	856.268
Afd. Bedrijfsvoering	1.754.719	1.788.187	1.734.187	1.734.187	1.734.187
Afd. Financien	1.280.374	1.418.503	1.293.503	1.293.503	1.293.503
Afd. Informatiebeheer	1.470.696	1.487.425	1.487.425	1.487.425	1.487.425
Afd. Publiekszaken	473.333	500.255	480.255	460.255	460.255
Communicatie	50.492	50.492	50.492	50.492	50.492
Juridische zaken	325.119	235.119	235.119	235.119	235.119
P&O	467.501	721.481	756.481	791.481	791.481
I&A incl. RID	2.349.466	2.548.888	2.555.047	2.555.047	2.555.047
Intern beheer	631.462	599.736	599.736	599.736	599.736
Treasury / rente	800.739	484.544	610.061	1.048.009	953.271
Gemeentehuis	836.476	921.996	864.583	864.583	864.583
Gemeentewerf	176.967	176.606	174.801	167.770	165.348
Overhead overige afdelingen	1.028.930	1.714.990	1.700.007	1.413.067	1.419.567
	12.636.437	**13.610.490**	**13.397.965**	**13.556.942**	**13.466.282**

Technische Vraag/vragen*

Datum indiening: 22 oktober 2018

Commissie-/raadsvergadering: 7 november 2018
Aanvulling: 4 december 2018
Raadsvoorstelnummer: Z/18/314390

Onderwerp:MJB 2019 - 2022 Erratum

Naam fractie: CDA
Naam raad/commissielid: J.deNooij

Inleiding/Aanleiding:

In de commissie samenleving d.d. 23 oktober 2018 zijn volgens het behandelschema de punten voor deze commissie besproken. Daarbij kwamen ook tekstuele onvolkomen/onduidelijkheden. aan de orde Enige commissieleden gaven aan de typefouten separaat door te geven.

Voorbeelden:

Op blz 63 punt 5.3 Cultuurhistorisch erfgoed. 5.3.1. Zorgdragen voor historisch erfgoed:

We ontwikkelen ……..gemeentelijk monument. Steeds meer monumentale kerken komen leeg te staan. Samen met de kerken en samenleving ontwikkelen **dan stopt de tekst.**

Op blz 69: ……. *Ontwikkelingen Beschut werk wordt verbreed Het budget voor activering van en dienstverlening aan mensen in een kwetsbare positie wordt verhoogd, waarmee voor 20.000 extra personen de mogelijkheid voor beschut werk ontstaat. Dit leidt ertoe dat meer mensen met een beperking betaald werk kunnen verrichten, omdat gemeenten meer mogelijkheden krijgen om meer beschutte werkplekken te organiseren, maatwerk te bieden richting werk of werkgevers te 'ontzorgen'*. **Ik denk dat er bedoeld wordt een landelijk budget.** Toelichting van de portefeuillehouder gaf aan dat dit voor Zevenaar om 13 extra personen gaat?

Op blz 70 *Ontwikkeling abonnementstarief eigen bijdrage Het kabinet wil in 2019 een vaste maximale bijdrage Wmo van € 17,50 invoeren. Vanaf 2020 geldt het abonnementstarief. Hiermee betalen alle inwoners die gebruik maken van Wmo-voorzieningen een vaste bijdrage van € 17,50 per vier weken onafhankelijk van het zorggebruik, inkomen en vermogen. De minister wil niet-AOW-gerechtigde meerpersoonshuishoudens geen eigen bijdrage laten betalen. Voor 2019 geldt een tussenvariant. Onduidelijk is of de inning van de vaste bijdrage van € 17,50 per 2020 centraal of decentraal plaatsvindt en of gemeenten of het CAK dit verzorgen. Het rijk compenseert de*

gemeenten voor inkomstenderving (door Rijk begroot op € 145 miljoen). Dit is naar verwachting onvoldoende voor volledige compensatie. Wij volgen de ontwikkelingen en bekijken wat de consequenties zijn.

Ik kan geen chocolade maken van: De minister wil niet-AOW-gerechtigde meerpersoonshuishoudens geen eigen bijdrage laten betalen. Ik begrijp daaruit dat alleen de alleenstaande AOW-er een bijdrage moet betalen???

Stelde in de commissie dat het goed zou zijn een Erratum te voegen bij de MJB .Vz gaf aan dat de vraag technisch zou moeten worden gesteld. Bij dezen.

Onze vragen:

1. Wil het college een erratum voegen bij de MJB?

Antwoorden:

Dit is het antwoord dat we bij de begrotingsbehandeling hebben gegeven over dit onderwerp (cursief weergegeven gedeelte).

Deze tekst nog niet aangepast. Hier is in afwachting van nadere informatie van de VNG de oorspronkelijke tekst gehandhaafd, omdat dit de tekst is die ook landelijk wordt gecommuniceerd. Zodra we nadere informatie hebben ontvangen, komen we met een inhoudelijke reactie.

Aanvullende inhoudelijke reactie op vraag over abonnementstarief

Gezamenlijke huishoudens waarbij iemand in het huishouden nog niet de AOW-leeftijd heeft bereikt, zijn inderdaad uitgesloten van de eigen bijdrage. Dit staat sinds kort ook op de site van het CAK: https://www.hetcak.nl/over/nieuws/2018/veranderingen-eigen-bijdrage-zorgwetten-in-2019
De andere drie "klantgroepen" die door het CAK gehanteerd worden en op basis van leeftijd en huishouden te onderscheiden zijn, betalen vanaf volgend jaar maximaal €17,50 per 4 weken. Dit zijn de groepen:

- ***Eenpersoonshuishouden niet-AOW gerechtigd***
- ***Eenpersoonshuishouden AOW-gerechtigd***
- ***Meerpersoonshuishouden AOW-gerechtigd***

***** graag vraag/vragen beperken tot één onderwerp.
technische vragen worden schriftelijk ingediend bij de griffier. Deze zorgt voor verzending naar de portefeuillehouder/ambtelijke organisatie en verspreiding van het antwoord van de portefeuillehouder.
Ook zullen alle technische vragen en de antwoorden op de website van de gemeente geplaatst worden.